

2021
KUNTAVAALIT

1

VAALIOHJEET

Kunnan keskusvaalilautakunnan
tehtävät

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

VAALIOHJEET VUONNA 2021 TOIMITETTAVIA KUNTAVAALEJA VARTEN

Oikeusministeriö antaa vaalilain (714/1998) 10 §:n nojalla asianomaisille vaaliviranomaisille seuraavat vaaliohjeet 18.4.2021 toimitettavia eduskuntavaaleja varten. Vaaliohjeet ovat voimassa 1.1.–3.5.2021.

Vaaliohjeet

- Nro 1: Kunnan keskusvaalilautakunnan tehtävät
- Nro 2: Vaalilautakunnan tehtävät
- Nro 3: Ennakköäänestys laitoksessa
- Nro 4: Ennakköäänestys kotimaan yleisessä ennakköäänestyspaikassa
- Nro 5: Kotiäänestys
- Nro 6: Ennakköäänestys ulkomailla
- Nro 7: Digi- ja väestötietoviraston tehtävät

Helsingissä 28 päivänä joulukuuta 2020

Vaalijohtaja

Arto Jääskeläinen

Neuvotteleva virkamies

Heini Huotarinen

Julkaisija: OIKEUSMINISTERIÖ
Utgivare: JUSTITIEMINISTERIET

Teksti: Oikeusministeriö
Text: Justitieministeriet

Paino: PunaMusta Oy, Tampere, 2021
Tryckning: PunaMusta Oy, Tammerfors, 2021

Sisällys:

1.	YLEISTÄ VUODEN 2021 KUNTAVAALEISTA	1
2.	KUNNAN VAALIVIRANOMAISET	3
2.1	Yleistä	3
3.	KUNNAN KESKUSVAALILAUTAKUNTA	5
3.1	Keskusvaalilautakunnan kokoonpano	5
4.	VALMISTAVAT TEHTÄVÄT	7
4.1	Äänestysjärjestelyistä tiedottaminen	7
4.2	Kunnan vaaliviranomaisten kouluttaminen	8
4.3	Vaalimateriaalin toimittaminen	9
4.4	Vaalitietojärjestelmän käyttöönotto	18
4.5	Vaalipäivän äänestyksen valmistelut	21
4.6	Yleisen ennakoäänestyksen valmistelut	25
4.7	Laitosäänestyksen valmistelut	28
4.8	Kotiäänestyksen valmistelut	29
4.9	Vaalitarkkailijoiden valtuuttaminen	38
5.	EHDOKASASETTELUTEHTÄVÄT	39
5.1	Yleistä	39
5.2	Keskusvaalilautakunnan ehdokasasettelutehtävät	40
6.	ENNAKKOÄÄNESTYSASIAKIRJOJEN JA KIRJEÄÄNESTYSASIAKIRJOJEN TARKASTUS	43
6.1	Tarkastettavien asiakirjojen saapuminen keskusvaalilautakunnalle	43
6.2	Saapuneiden lähetekuorten säilyttäminen	46
6.3	Tarkastusmenettely	46
	Vaihe 1: Saapuneiden lähetekuorten osoitekentän tarkastaminen	49
	Vaihe 2: Lähetekuorten lajittelu äänestysalueittain	49
	Vaihe 3: Lähetekuoren avaaminen ja sen sisällä olevien lähetekirjeen ja vaalikuoren tarkastus	50
	Vaihe 4: Ennakoäänestyksen hyväksyminen tai jättäminen huomioon ottamatta	54
	Vaihe 5: Hyväksytyjen ennakoäänestysten merkitseminen äänioikeusrekisteriin ja vaaliluetteluihin	55
	Vaihe 6: Hyväksytyjen vaalikuorten ja lähetekirjeiden käsittely	58
6.4	Kirjeäänestysasiakirjojen tarkastaminen	61
	Vaihe 1: Saapuneiden kirjeäänestyksen lähetekuorten osoitekentän tarkastaminen ...	62
	Vaihe 2: Kirjeäänestyksen lähetekuorten lajittelu äänestysalueittain	62
	Vaihe 3: Kirjeäänestyksen lähetekuoren avaaminen ja sen sisällä olevien lähetekirjeen ja vaalikuoren tarkastus	63
	Vaihe 4: Kirjeäänestyksen hyväksyminen tai jättäminen huomioon ottamatta	65
	Vaihe 5: Hyväksytyjen kirjeäänestysten merkitseminen äänioikeusrekisteriin ja vaaliluetteluihin	67
	Vaihe 6: Hyväksytyjen kirjeäänestyksen vaalikuorten ja lähetekirjeiden käsittely	68
6.5	Määräajan jälkeen saapuneiden kirjeäänestyksen lähetekuorten käsittely	69
6.6	Lähetekuorten postittamisesta toiselle keskusvaalilautakunnalle	69

7. VAALILUETTELOT JA NIIDEN JAKELU	71
7.1 Vaaliluettelon sisältö	71
7.2 Vaaliluettelon tulostaminen ja jakelu keskusvaalilautakunnille	72
7.3 Vaaliluetteloiden tarkastaminen ja saapumisen kuittaaminen	72
7.4 Vaaliluettelon käsitteleminen	73
7.5 Merkintöjen tekeminen vaaliluetteloon	73
7.6 Vaaliluetteloiden julkisuudesta	73
8. ÄÄNTENLASKENTA JA TULOKSEN VAHVISTAMINEN	75
8.1 Valmistavat toimenpiteet	75
8.2 Ennakoäänten laskenta	76
8.3 Alustavan ääntenlaskennan tiedotus	79
8.4 Tarkastuslaskenta ja tuloksen vahvistaminen	79
9. VAALIEN JÄLKITOIMENPITEET	82
9.1 Asiakirjojen arkistointi ja hävittäminen	82
9.2 Käyttämättömien asiakirjojen sekä tarvikkeiden ja kalusteiden säilyttäminen	83
9.3 Äänestäneiden kansalaisuuden tilastointi	84
10. PIENIIN ÄÄNESTYSALUEISIN LIITTYVÄT TEHTÄVÄT	85
10.1 Yleistä	85
10.2 Pienten äänestysalueiden äänestyslippujen yhdistäminen	87
11. MUITA OHJEITA	93
11.1 Vaalien ulkomainonnasta	93
11.2 Vaalikustannukset	93
11.3 Digi- ja väestötietoviraston äänioikeusrekisteriä koskeva päivystys	93
11.4 Oikeusministeriön palvelunumero äänestäjille	94
11.5 Oikeusministeriön vaalisivut	94
11.6 Oikeusministeriön yhteystiedot	94
11.7 Ulkoministeriön yhteystiedot	95

Liitteet:

LIITE 1a Vaalilaki 2.10.1998/714	97
I OSA: Yhteiset säännökset	97
1 luku: Yleiset säännökset	97
2 luku: Vaaliviranomaiset	99
3 luku: Äänioikeusrekisteri	101
4 luku: Ehdokasasettelun viranomaistehtävät	106
5 luku: Ennakoäänestys	110
5 a luku: Kirjeäänestys	117
6 luku: Vaalipäivän äänestys	119
7 luku: Vaalien tuloksen laskenta ja vahvistaminen	124
8 luku: Muutoksenhaku	128
II OSA: Vaalikohtaiset säännökset	130
9 luku: Eduskuntavaalit	130
10 luku: Presidentinvaali	130
11 luku: Kuntavaalit (8.5.2015/563)	130
Kuntavaalien ajankohta (8.5.2015/563)	130
Ehdokasasettelu kuntavaaleissa (8.5.2015/563)	130
Ehdokashakemus kuntavaaleissa (8.5.2015/563)	131
Täydentävät säännökset	133
12 luku: Europarlamenttivaalit	134
III OSA: Erinäiset säännökset	134
13 luku: Täydentävät säännökset	134
14 luku: Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset	136
LIITE 1b Kuntalaki 10.4.2015/410	138
LIITE 1c Hallintolaki 6.6.2003/434	140
LIITE 2a Vaaliluettelon kansilehti	142
LIITE 2b Vaaliluettelon laskelmasivu	143
LIITE 2c Vaaliluettelosivu	144
LIITE 2d Vaaliluettelon apuluettelo: Ennakkoon äänestäneet	145
LIITE 2e Ohje paperisen vaaliluettelon sitomisesta	146
LIITE 3 Äänestyslippu	147
LIITE 4 Ilmoituskortti	148
LIITE 5a1 Lähetekirjelomake (kuitausmerkintä)	149
LIITE 5a2 Lähetekirjelomake (ilman kuitausmerkintää)	150
LIITE 5b Kotiäänestyksen lähetekirjelomake	151
LIITE 5c Kirjeäänestyksen lähetekirjelomake	152
LIITE 6a Vaalikuori	153
LIITE 6b Kirjeäänestyksen vaalikuori	154
LIITE 7a Lähetekuori	155
LIITE 7b Kirjeäänestyksen lähetekuori	156
LIITE 8 Luettelo ennakolta äänestäneistä	157
LIITE 9 Lähetekuorten kuitauslista -lomake	159
LIITE 10 Kotiäänestyslomake (Ilmoittautuminen kotiäänestykseen)	160
LIITE 11 Vaalipöytäkirjalomake	162
LIITE 12 Oikeusministeriön ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä	166
LIITE 13 Tarkistuslista kunnan vaaliviranomaisten tarvitsemasta materiaalista	167
LIITE 14 uslista äänestyspaikan esteettömyydestä	170

LIITE 15a Malli ehdokaslistojen yhdistelmäksi (s)	171
LIITE 15b Malli ehdokaslistojen yhdistelmäksi (s+r)	172
LIITE 16 Opetushallitus: Kirjaimet ja numerot	173
LIITE 17 Eräitä määräaikoja	174

1. YLEISTÄ VUODEN 2021 KUNTAVAALEISTA

Kuntavaalit toimitetaan sunnuntaina 18 päivänä huhtikuuta 2021. Ennakoäänestyksen ajanjakso on kotimaassa 7.–13.4.2021 ja ulkomailla 7.–10.4.2021. Ulkomailla olevassa suomalaisessa laivassa ennakoäänestys voidaan kuitenkin aloittaa jo 31.3.2021.

Kuntavaalien toimittamisesta säädetään vaalilaissa (714/1998; liite 1a). Vaaliviranomaisten tulee tämän ohjeen lisäksi huolellisesti tutustua liitteessä olevaan koosteeseen kuntavaaleja koskevista lainkohdista.

Kuntavaalien äänioikeudesta säädetään kuntalain (410/2015) 20 §:ssä ja vaalikelpoisuudesta kuntalain 71 ja 72 §:ssä.

Digi- ja väestötietovirasto perustaa äänioikeusrekisterin, johon otetaan ne henkilöt, jotka ovat väestötietojärjestelmän tietojen mukaan äänioikeutettuja kuntavaaleissa. Jokaisesta äänioikeutetusta otetaan äänioikeusrekisteriin vaalilain 18 §:ssä ja 19 §:n 1 momentissa luetellut tiedot, sellaisina kuin ne ovat väestötietojärjestelmässä perjantaina 26.2.2021 kello 24. Digi- ja väestötietovirasto laatii jokaiselle äänioikeusrekisteriin otetulle henkilölle äänioikeusilmoituksen (ilmoituskortin) ja lähettää sen viimeistään torstaina 25.3.2021 niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa. Jos äänioikeutettu on ottanut käyttöön Suomi.fi Viestit-palvelun, äänioikeusilmoitus lähetetään ainoastaan sähköisesti.

Ilmoituskorttiin liitetään luettelo äänestäjän lähialueen (eduskuntavaalien vaalipiirin) yleisistä ennakoäänestyspaikoista sekä niiden osoitteista ja aukioloajoista.

Äänioikeutettu voi äänestää valintansa mukaan joko ennakkoon tai vaalipäivänä. Äänioikeutta ei saa käyttää asiamiehen välityksellä.

Ennakkoon äänioikeutettu voi äänestää

- 1) missä tahansa vaalilain 9 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettussa yleisessä ennakoäänestyspaikassa kotimaassa tai ulkomailla. Nämä paikat on lueteltu osoitteessa www.vaalit.fi; tai
- 2) vaalilain 9 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettussa laitoksessa, jos hän on siellä hoidettavana tai sinne otettuna; tai
- 3) vaalilain 9 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettussa ulkomailla olevassa suomalaisessa laivassa, jos hän kuuluu laivan henkilökuntaan; tai
- 4) eräin edellytyksin kotonaan vaalilain 9 §:n 2 momentissa tarkoitettussa kotiaänestyskassassa tai

- 5) kirjeitse, mikäli hän asuu tai oleskelee ulkomailla koko ennakköäänestysajanjakson ja vaalipäivän.

Vaalipäivänä äänestys toimitetaan kello 9–20 jokaisessa kunnassa äänestysalueittain. Äänioikeutettu saa äänestää vain siinä äänestysalueessa (äänestyspaikassa), joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen ja joka mainitaan äänestäjälle lähetetyssä ilmoituskortissa. Äänioikeutettu voi tarvittaessa tiedustella vaalipäivän äänestyspaikkaansa Digi- ja väestötietovirastosta.

2. KUNNAN VAALIVIRANOMAISET

2.1 Yleistä

Vuoden 2021 kuntavaalien toimittamisesta kunnassa huolehtivat seuraavat vaaliviranomaiset:

- kunnan keskusvaalilautakunta,
- vaalilautakunta,
- vaalitoimikunta,
- yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsija,
- kotiaänestyksen vaalitoimitsija ja
- vaaliavustaja vaalipäivän äänestyspaikalla.

2.1.1 Kelpoisuusrajoitukset kuntavaaleissa

Vaalilain 9 a §:n mukaan vaaliviranomaisen on toimittava tehtävässään puolueettomasti. Tätä yleissäännöstä vahventamaan on vaalilaissa säädetty eräitä rajoituksia siihen, kuka on kelpoinen olemaan vaaliviranomaisena ja mainittu nimenomaisesti, sovelletaanko vaaliviranomaisen toimintaan hallintolain (365/2003; liite 1b) 27–30 §:n esteellisyyssääntelyä.

Keskusvaalilautakunnan jäsenenä tai varajäsenenä ei saa olla puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamies. Lisäksi jäsen tai varajäsen, joka keskusvaalilautakunnalle tehdyn ehdokashakemuksen mukaan on asetettu puolueen tai valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi kuntavaaleissa, ei voi osallistua keskusvaalilautakunnan työskentelyyn ehdokashakemuksen saapumisesta lukien.

Vaalilautakunnan jäsenenä tai varajäsenenä ei saa olla ehdokas.¹

Vaalitoimitsijana yleisessä ennakkoäänestyspaikassa ei saa olla

- ehdokas eikä
- missään kunnassa ehdokkaan puoliso², lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Vaalitoimikunnan jäsenenä tai varajäsenenä ei saa olla

- ehdokas eikä
- missään kunnassa ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Vaalitoimitsijana kotiaänestyksessä ei saa olla

- ehdokas eikä

1 Sama rajoitus koskee myös vaalilain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettuja vaalilautakunnan mahdollisia avustajia.

2 Puolisolla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyissä parisuhteissa eläviä henkilöitä.

- ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Vaaliavustajana vaalipäivän äänestyspaikalla ei saa olla

- ehdokas eikä
- ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Yleisenä kelpoisuusrajoituksena on lisäksi, että vaaliviranomaisena ei saa olla vajaavaltainen henkilö (alle 18-vuotias tai vajaavaltaiseksi julistettu).

2.1.2 Esteellisyysääntelyn soveltaminen kunnan vaaliviranomaisiin

Esteellisyys tarkoittaa tilannetta, jossa käsittelyn puolueettomuus saattaa vaarantua asiaa viranomaisessa käsittelevän henkilön ja käsiteltävän asian tai sen asianosaisen välisen suhteen vuoksi.

Esteelliset henkilöt luetellaan hallintolain 28 §:ssä. Esteellinen henkilö ei saa osallistua asian käsittelyyn eikä olla läsnä asiaa käsiteltäessä. Esteellisen henkilön on itse ilmoitettava esteellisyydestään. Monijäsenenisen toimielimen jäsenen esteellisyydestä päättää asianomainen toimielin. Esteellisen tilalle on viipymättä määrättävä esteetön henkilö.

Vaalilain mukaan hallintolain esteellisyysääntelyä sovelletaan:

- keskusvaalilautakunnan jäseniin ja varajäseniin.

Hallintolain esteellisyysääntelyä ei sovelleta:

- vaalilautakunnan jäseniin eikä varajäseniin³,
- vaalitoimikunnan jäseniin eikä varajäseniin,
- yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsijaan,
- kotiäänestyksen vaalitoimitsijaan, eikä myöskään
- vaalipäivän äänestyksen vaaliavustajaan.

2.1.3 Vaaliviranomaisen vastuusta

Vaalilain 185 §:n mukaan jos kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakunnan tai vaalitoimikunnan jäsen tai vaalitoimitsija taikka muu henkilö tässä laissa tarkoitettuna vaaliviranomaisena toimiessaan laiminlyö velvollisuutensa, häntä rangaistaan niin kuin virkamiestä virkarikoksesta.

3 Eikä vaalilain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin mahdollisiin avustajiin (ks. myös alaviite 2).

3. KUNNAN KESKUSVAALILAUTAKUNTA

3.1 Keskusvaalilautakunnan kokoonpano

Vuoden 2021 kuntavaaleissa kunnan keskusvaalilautakuntana toimii valtuuston vuonna 2017 asettama, vaalilain 13 §:ssä tarkoitettu kunnan keskusvaalilautakunta (jatkossa *keskusvaalilautakunta*).

Keskusvaalilautakunta ottaa itselleen sihteerin ja muun tarvittavan henkilöstön.

3.1.1 Päätösvaltaisuus

Keskusvaalilautakunta on päätösvaltainen viisijäsenisenä. Jos keskusvaalilautakunnan varajäsen on kuollut, estynyt tai esteellinen, saa kunnanhallitus tarvittaessa määrätä väliaikaisen varajäsenen. Keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan on huolehdittava siitä, että lautakunta on kokouksissaan aina päätösvaltainen.

Uuden luottamushenkilön valitsemisesta kunnan toimielimeen kesken toimikauden säädetään kuntalaissa.

3.1.2 Keskusvaalilautakunnan jäsenen ja sihteerin toimimisesta kunnan muuna vaaliviranomaisena

Keskusvaalilautakunnan jäsenen tai sihteerin ei ole suositeltavaa toimia oman tehtävänsä ohessa minään muuna vaaliviranomaisena. Koska keskusvaalilautakunta tarkastaa vaalilain 63 §:n mukaisesti ennakkoäänestysasiakirjat, vaalitoimitsijana tai vaalitoimikunnan jäsenenä ollut keskusvaalilautakunnan jäsen tai sihteeri olisi keskusvaalilautakunnassa esteellinen osallistumaan oman toimintansa laillisuuden arviointiin.

3.1.3 Läsnäolo-oikeus keskusvaalilautakunnan kokouksissa

Keskusvaalilautakunta päättää muiden kuin sen kokouksiin vaalilaissa tarkoitettujen tehtäviensä vuoksi osallistumaan oikeutettujen henkilöiden läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissaan. Keskusvaalilautakuntaan ei sovelleta kuntalaissa tarkoitettua hallintosäännön määräyksiä kunnanhallituksen edustajan ja kunnanjohtajan tai pormestarin läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissa.

Vaaliasiamiesten läsnäolo-oikeudesta vaaliviranomaisten kokouksissa säädetään vaalilain 184 §:n 1 momentissa.

3.1.4 Vaalitarkkailijoiden läsnäolo-oikeus

Valtuutuksen saaneen vaalitarkkailijan oikeudesta olla läsnä silloin kun vaaliviranomainen suorittaa tehtäviään säädetään vaalilain 184 §:n 2 momentissa. Läsnäolo-oikeus koskee paitsi kokouksia myös vaaliviranomaisen kaikkea muuta toimintaa. Vaalitarkkailijat päättävät itse, miten, missä paikoissa ja laajuudessa he tarkkailunsa suorittavat.

Oikeusministeriön tiedossa ei toistaiseksi ole vaalitarkkailumissioiden kohdistumista Suomeen vuoden 2021 kuntavaaleissa.

3.1.5 Tehtävät

Keskusvaalilautakunnalla on kuntavaaleissa seuraavat tehtäväkokonaisuudet:

- Valmistavat tehtävät vaaleja varten
- Ehdokasasettelutehtävät
- Vaaliluetteloihin liittyvät tehtävät
- Ennakköäänestysasiakirjojen ja kirjeäänestysasiakirjojen käsittely
- Ääntenlaskentaan ja vaalien tuloksen vahvistamiseen liittyvät tehtävät
- Vaalien jälkitoimenpiteet sekä
- Jos kunnassa on vaalilain 82 §:ssä tarkoitettuja pieniä äänestysalueita, niihin liittyvät tehtävät.

Tässä ohjeessa ei käsitellä niitä keskusvaalilautakunnan tehtäviä, jotka on tulut tehdä jo ennen tämän vaaliohjeen ilmestymistä (ks. oikeusministeriön kirje 1.10.2020 VN/20585/2020, www.vaalit.fi/vaaliviranomaiskirjeita-ja-muistioita).

Keskusvaalilautakunnan tulee suorittaa vain sen hoidettavaksi vaalilaissa säädettyt viranomaistehtävät, jotka mainitaan oikeusministeriön vaaliohjeissa ja vaalitietojärjestelmän käyttöohjeissa. Keskusvaalilautakunnan ei lähtökohtaisesti tule huolehtia muista tehtävistä. Mikäli kunnassa järjestetään esimerkiksi vaalien toimittamiseen liittyvää kahvittelua, arpajaisia tai lasten vaaleja, nämä muut toimenpiteet eivät saa häiritä viranomaistyön suorittamista.

4. VALMISTAVAT TEHTÄVÄT

Keskusvaalilautakunnalla on kuntavaaleissa seuraavat valmistavat tehtävät:

- Äänestysjärjestelyistä tiedottaminen
- Kunnan muiden vaaliviranomaisten kouluttaminen
- Vaalimateriaalin käsittely
- Vaalitietojärjestelmän käyttöönotto
- Vaalipäivän äänestyksen valmistelut
- Yleisen ennakkoäänestyksen valmistelut
- Laitosäänestyksen valmistelut
- Kotiäänestyksen valmistelut
- Tarvittaessa: vaalitarkkailijoiden valtuuttaminen

4.1 Äänestysjärjestelyistä tiedottaminen

Laadi kuulutus

- vaalipäivän äänestyspaikoista,
- yleisistä ennakkoäänestyspaikoista,
- kotiäänestykseen ilmoittautumisesta sekä
- harkintasi mukaan myös muista vaalien toimittamiseen liittyvistä asioista.

Keskusvaalilautakunnan on hyvissä ajoin ennen ennakkoäänestyksen alkamista tiedotettava, sillä tavoin kuin kunnan ilmoitukset kuntalain 108 §:n mukaan saatetaan tiedoksi, seuraavat asiat: ⁴

- 1) Kuntavaalien vaalipäivä (sunnuntai 18.4.2021) sekä äänestysalueiden äänestyspaikkojen nimet, käyntiosoitteet ja äänestysaika (klo 9–20); ja
- 2) Ennakkoäänestysajanjaksot (7.–13.4.2021) sekä kaikkien kunnan alueella olevien yleisten ennakkoäänestyspaikkojen
 - nimet,
 - käyntiosoitteet sekä
 - aukiolopäivät ja
 - päivittäiset aukioloajat.

⁴ Keskusvaalilautakunnan on tullut merkitä tässä luetellut tiedot samoin kuin omat yhteystietonsa oikeusministeriön vaalitietojärjestelmän (VAT) pohjatietojärjestelmään viimeistään 29.1.2021, mistä ne ovat saatavissa mm. ilmoituskorttien ja niiden liitteiden laatimista varten.

Keskusvaalilautakunta voi lisäksi harkintansa mukaan kuuluttaa kotiaänestyksen järjestämisestä ja siihen ilmoittautumisesta sekä muista vaalien toimittamiseen liittyvistä asioista. Yksi tiedotettava muu asia voi olla esimerkiksi, että jos äänioikeutetulla ei ole äänestyksessä tarvittavaa henkilöllisyyttä osoittavaa asiakirjaa, poliisi voi myöntää hänelle maksutta väliaikaisen henkilökortin äänestämistä varten. Väliaikaista henkilökorttia haettaessa hakijalla on oltava mukana kaksi poliisin ohjeiden mukaista passivalokuvaa.

Kunta ei järjestä vaalilain 5 a luvussa tarkoitettua kirjeäänestystä, mutta mikään ei estä keskusvaalilautakuntaa mainitsemasta kirjeäänestystä kuulutuksessaan. Tietoa kirjeäänestyksestä löytyy osoitteesta vaalit.fi/kirjeaanestys.

Kunnan kotisivulla julkaistavien virallisten kuulutusten (kuntalaki 108 §) lisäksi ennakoäänestyspaikat osoitteineen ja aukioloaikoineen tulisi julkaista myös muilla tavoin. Muita sopivia tiedottamiskeinoja ovat mahdolliset kunnan omat julisteet ulkomainostelineissä, kirjastoissa, kunnan palvelupisteessä ja muissa näkyvissä paikoissa. Julisteissa voi tiedottaa esimerkiksi kunnassa olevista ennakoäänestyspaikoista ja niiden aukioloajoista.

4.2 Kunnan vaaliviranomaisten kouluttaminen

- Kouluta, opasta ja neuvo kunnan muita vaaliviranomaisia.

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että

- vaalilautakuntien jäsenet ja varajäsenet,
- vaalitoimikuntien jäsenet ja varajäsenet,
- yleisten ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijat sekä
- kotiaänestyksen vaalitoimitsijat

ovat tietoisia tehtävistään ja vastuistaan. Tätä varten keskusvaalilautakunnan tai sen henkilöstön tulee:

- 1) jakaa hyvissä ajoin ennen vaaleja asianomaisille viranomaisille oikeusministeriön laatimat seuraavat vaaliohjeet ja VAT-ohjeet.

Vaalilautakunnille jaetaan:

- a) vaaliohje nro 2 (Vaalilautakunnan tehtävät) sekä
- b) VAT-ohje nro 4d (Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet vaalilautakunnalle), jos vaalilautakunta käyttää äänioikeustietojärjestelmää ("sähköistä vaaliluetteloa");
- c) VAT-ohje nro 5c (Tuloslaskentajärjestelmän käyttöohjeet vaalilautakunnalle), jos vaalilautakunta tallentaa alustavan laskennan tuloksen laskentajärjestelmään tai käyttää vaalitietojärjestelmää vaalipöytäkirjan pitoon.

Vaalitoimikunnille jaetaan:

- a) vaaliohje nro 3 (Ennakkoäänestys laitoksessa) sekä
- b) VAT-ohje nro 4e (Mobiiliäänioikeuskyselyn käyttöohjeet), jos vaalitoimikunta käyttää mobiiliäänioikeuskyselyä.

Yleisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille jaetaan:

- a) vaaliohje nro 4 (Ennakkoäänestys kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa) ja
- b) VAT-ohje nro 4c (Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet kotimaan yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsijalle).

Kotiäänestyksen vaalitoimitsijoille jaetaan vaaliohje nro 5 (Kotiäänestys).

- 2) kouluttaa mainitut kunnan muut vaaliviranomaiset tehtäviinsä. Koulutuksessa on hyvä käydä havainnollisesti läpi eri äänestysmenettelyt ja keskustella niiden yksityiskohdista. Edellä mainittuja vaaliohjeita ja VAT-ohjeita voidaan käyttää apuna koulutuksessa.
- 3) olla koko vaalien ajan kunnan muiden vaaliviranomaisten tavoitettavissa näiden kysymyksiä varten.

4.3 Vaalimateriaalin toimittaminen

- Ota vastaan oikeusministeriön jakamat vaaliasiakirjat ja tarvikkeet.
- Tarkasta vaalileimasinten, vaaliurnien ja äänestyskoppien kunto.
- Tilaa tarvittaessa leimasimia Helsingin Leimasintehtaalta ja vaaliurnia oikeusministeriöstä. Valmistuta tarvittaessa lisää äänestyskoppeja.
- Huolehdi siitä, että kaikille kunnan vaaliviranomaisille toimitetaan tarvittavat vaaliasiakirjat, tarvikkeet ja kalusteet.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että

- vaalilautakunnilla,
- vaalitoimikunnilla,
- yleisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoilla sekä
- kotiäänestyksen vaalitoimitsijoilla

on käytössään kaikki tarvittavat vaaliasiakirjat, vaalileimasimet, äänestyskopit, vaaliurnat sekä muut tarvikkeet ja varusteet.

Kunnan eri vaaliviranomaisten tarvitsemat materiaalit ja tarvikkeet sekä niiden jakelu selostetaan tarkemmin luvuissa 4.5.–4.8.

4.3.1 Kuntavaaleissa käytettävät vaaliasiakirjat

Vuoden 2021 kuntavaaleissa käytetään seuraavia vaaliasiakirjoja:

- 1) Oikeusministeriön laatimat vaaliasiakirjat:
 - Vuoden 2021 kuntavaalien äänestyslippu (**liite 3**),
 - Lähetekirjelomake (vaalilomake nro 5; **liite 5a**),
 - Kotiäänestyksen lähetekirjelomake (vaalilomake nro 5K; **liite 5b**),
 - Vaalikuori (vaalilomake nro 4), joka on väriltään ruskea ja jonka alareunassa on pieni ikkuna (**liite 6**),
 - Lähetekuori (vaalilomake nro 6), joka on etupuolen väriltään pääosin keltainen ja jonka etu- ja takapuolelle on painettu punainen Pikakirje Exprès -merkki (**liite 7**),
 - Luettelo ennakolta äänestäneistä ("Äänestäjistä pidettävä luettelo"; vaalilomake nro 7; **liite 8**),
 - Lähetekuorten kuittauslista -lomake (**liite 9**),
 - Kotiäänestyslomake (vaalilomake nro 14; **liite 10**),
 - Vaalipöytäkirja (vaalilomake nro 8; **liite 11**),
 - Valprotokoll (valblankett nr 8),
 - Ehdokaskirja (Ehdokkaat kuntavaaleissa 2021)
 - Ennakoäänestyksen tiedotusjulistet, suomi-ruotsi,
 - Vaalipäivän äänestyksen tiedotusjulistet, suomi-ruotsi,
 - Oikeusministeriön ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä, suomi-ruotsi (**liite 12**),
 - Oikeusministeriön ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä, suomi-saame;
- 2) Kunnan ehdokaslistojen yhdistelmä (keskusvaalilautakunnan itsensä laatima);
- 3) Oikeusministeriön laatimat tuloslaskentalomakkeet, joita ovat
 - Laskentalomake 1: Ennakkoon äänestäneiden lukumäärä
 - Laskentalomake 2: Vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärä, alustava tieto,
 - Laskentalomake 3: Vaalipäivän äänet, alustava laskenta
 - Laskentalomake 4: Vaalipöytäkirjan liite
 - Laskentalomake 5: Ennakoäänet
 - Laskentalomake 6: Vaalipäivän äänet, tarkastuslaskenta;
- 4) Vaaliluettelot:
 - Oikeusministeriön äänioikeusrekisteristä tulostamat vaaliluettelot (**liite 2a-c**).

4.3.2 Vaaliasiakirjojen jakelu keskusvaalilautakunnille

Pääjakelu

Oikeusministeriön toimeksiannosta PunaMusta Media Oyj (jäljempänä Puna-Musta) jakaa keskusvaalilautakunnalle 12.2.2021 alkaen helmi-maaliskuun aikana vaaliasiakirjalähetyksen, joka sisältää edellä luetellut vaalilautakuntien, vaalitoimikuntien ja vaalitoimitsijoiden tarvitsemat vaaliasiakirjat kuntavaaleja varten. Asiakirjoja toimitetaan ne määrät, jotka keskusvaalilautakunta on merkinnyt vaalimateriaalin tilausjärjestelmään annetussa määräajassa.

Jakelussa on huomioitava, että äänestysliput on pakattu 100 kappaleen nippuihin. Lisäksi on huomattava, että kotiaäänestyslomakkeita ja lähetekuorten kuitauslistoja toimitetaan kumpaakin viisi kappaletta. Keskusvaalilautakunnan on kopioitava näitä lomakkeita tarpeellinen määrä.

Ehdokaskirjan jakelu

PunaMusta aloittaa ehdokaskirjan (Ehdokkaat kuntavaaleissa 2021) jakelun keskusvaalilautakunnille maanantaina 22.3.2021.

Sähköpostitse jaettavat vaaliasiakirjat

Oikeusministeriö lähettää keskusvaalilautakunnille sähköpostin liitetiedostona hyvissä ajoin ennen ennakoäänestyksen alkamista:

- ennakoäänestyksen tiedotusjulisteen,
- vaalipäivän äänestyksen tiedotusjulisteen,
- ohjeen äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä.

Keskusvaalilautakunnan tulee tulostaa ohjetta äänestysmerkinnän tekemisestä tarpeellinen määrä siten, että se asetetaan sekä ennakoäänestyksessä että vaalipäivän äänestyksessä kaikkiin äänestyskoppeihin ja pidetään muutoin äänestäjien nähtävillä laitos- ja kotiaäänestyksessä. Jos keskusvaalilautakunta laati tästä ohjeesta omia versioitaan jo vuosien 2012–2019 vaaleissa, se voi halutessaan käyttää niitä myös kuntavaaleissa, koska ohje ei ole muuttunut.

Ennakoäänestyksen ja vaalipäivän äänestyksen tiedotusjulisteita keskusvaalilautakunta voi tulostaa ja käyttää harkintansa mukaan.

Ladattavat lomakkeet

Kunkin keskusvaalilautakunnan on itse ladattava (ja tulostettava) vaalien tuloslaskennassa käytettävät laskentalomakkeet 1–6 vaalitietojärjestelmästä. Oikeusrekisterikeskuksen vaalituki antaa asiasta tarkempia ohjeita.

Vaaliluetteloiden jakelu

Oikeusministeriön äänioikeusrekisteristä tulostamien vaaliluetteloiden jakelua selostetaan myöhemmin tässä ohjeessa.

4.3.3 Vaaliasiakirjoista huomioitavaa

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että kukaan ulkopuolinen ei voi saada vaaliasiakirjoja haltuunsa. Vaaliasiakirjoja on säilytettävä lukitussa tilassa.

Vuoden 2021 kuntavaaleissa saa pääsääntöisesti käyttää ainoastaan näitä vaaleja varten lähetettyjä asiakirjoja. Niiden lisäksi voidaan kuitenkin käyttää

- 1) vuosien 1999–2019 vaaleja varten jaettuja
 - lähetekirjelomakkeita,
 - luettelo ennakolta äänestäneistä -lomakkeita; ja
- 2) vuosien 2017–2019 vaaleja varten lähetettyjä
 - vaalikuoria (joiden alareunassa on ikkuna) edellyttäen, että kuorten liimapinta on toimiva (selviää kokeilemalla),
- 3) vuoden 2017–2019 vaaleja varten toimitettuja lähetekuoria, joihin on painettu Exprés-merkki.

Muita edellisten vaalien käyttämättömiä asiakirjoja ei saa käyttää, vaan ne on viipymättä hävitettävä. **Esimerkiksi vuoden 2017 kuntavaaleja edeltävissä vaaleissa lähetetyt lähetekuoret on hävitettävä**, koska kuntavaaleista lukien kaikki ennakkoäänestyksessä syntyvät lähetekuoret ovat olleet pikakirjeitä ja uusiin lähetekuoriin on siksi painettu valmiiksi pikakirjemerkki.

Vaaliasiakirjojen lisätilaukset

Keskusvaalilautakunta huolehtii vaaliasiakirjojen lisätilausten tekemisestä vaalilautakuntien, vaalitoimikuntien ja vaalitoimitsijoiden puolesta.

Keskusvaalilautakunnan on seurattava äänestyslippujen ja muiden vaaliasiakirjojen määriä ennakkoäänestyksen kuluessa ja sen päätyttyä. Mahdolliset

lisätilaukset vaalipäivää varten on tehtävä viimeistään maanantaina 12.4.2021 kello 12, jotta tilattavat asiakirjat ehditään toimittaa keskusvaalilautakunnalle vaalipäivää edeltävänä perjantaina.

Vaali asiakirjojen lisätilaukset ja jakelutiedustelut: sähköposti varasto.vantaa@punamusta.com tai puhelin: 044 769 5448 arkisin klo 8–16.

Vaali asiakirjojen kopiointi

Seuraavia asiakirjoja ei välttämättä tarvitse tilata lisää, vaan niitä voidaan myös kopioida:

- lähetekirjelomake,
- kotiaänestyksen lähetekirjelomake,
- luettelo ennakolta äänestäneistä,
- vaalipöytäkirjalomake,
- kotiaänestyslomake ja
- lähetekuorten kuittauslista -lomake.

Kopioiden tulee kuitenkin olla hyvälaatuisia. Muita vaali asiakirjoja ei saa kopioida, vaan niitä on hankittava lisää.

Vastaanotettuaan vaali asiakirjat keskusvaalilautakunnan on:

- 1) Tarkistettava heti lähetyksen saavuttua lähetykseltään vertaamalla, että lähetyksessä on listan mukainen määrä kaikkia asiakirjoja;
- 2) Tarkistettava pistokokein, että asiakirjat, erityisesti äänestysliput, ovat painoseltaan virheettömiä;
- 3) Jaettava asiakirjat hyvissä ajoin edelleen vaalilautakunnille, vaalitoimikunnille sekä yleisten ennakkoäänestyspaikkojen ja kotiaänestyksen vaalitoimijoille;
- 4) Pidettävä kirjaa siitä, kuinka paljon ja milloin asiakirjoja on millekin vaaliviranomaiselle jaettu, sekä siitä, kuinka paljon keskusvaalilautakunnalla kunkin jakelun jälkeen on vielä jakamattomia asiakirjoja; ja
- 5) Otettava vastaan ennakkoäänestyksen päätyttyä kunnan alueella olevien yleisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimijoiden, kotiaänestyksen vaalitoimijoiden sekä vaalitoimikuntien palauttamat käyttämättä jääneet asiakirjat ja pidettävä myös näistä palautuksista kirjaa; sekä
- 6) Huolehdittava siitä, että kotiaänestyslomakkeita on painettuina tai monistettuina kotiaänestystä haluavien äänestäjien saatavina keskusvaalilautakunnassa. Lomake on saatavissa myös oikeusministeriön vaalisivuilta osoitteessa www.vaalit.fi/aanestaminen-kotona.

4.3.4 Vaalitarvikkeet ja kalusteet

Vaalileimasimet

Äänestysliput niin ennakoäänestyksessä kuin vaalipäivän äänestyksessäkin leimataan vaalileimasimilla, joiden säilyttämisestä vastaa keskusvaalilautakunta. Vaalileima, joka on vahvistettu oikeusministeriön päätöksellä (23.7.1996), on väriltään sinipunainen ja seuraavanlainen:

Keskusvaalilautakunnan tulee hyvissä ajoin ennen ennakoäänestystä ehdottomasti tarkistaa, että vaalileimasimet ovat käyttökunnossa ja että niissä on tarpeeksi leimasinväriä.

Epäkuntoisella leimasimella leimatut äänestysliput ovat vaalilain 85 §:n perusteella mitättömiä, jos leimaus on niin puutteellinen, ettei voida varmistua siitä, että se on tehty vaalileimasimella.

Mikäli leimasimia on rikkoutunut tai muuten tullut käyttökelvottomaksi, keskusvaalilautakunnan tulee viipymättä tilata maksutta uusia leimasimia tai väriainetta Helsingin Leimasintehtaasta. Tilaukset osoitetaan:

Helsingin Leimasintehdas Oy
sähköposti: myynti@leimasin.fi, faksi (09) 692 7644
Tiedustelut: puhelin (09) 687 7350.

Keskusvaalilautakunnan on toimitettava vaalileimasimet hyvissä ajoin ennen ennakoäänestyksen alkamista yleisten ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille, kotiaäänestyksen vaalitoimitsijoille sekä vaalitoimikunnille. Nämä palauttavat leimasimet takaisin keskusvaalilautakunnalle ennakoäänestyksen päätyttyä. Keskusvaalilautakunnan on tarkastettava, että palautetut leimasimet ovat kunnossa. Sen jälkeen keskusvaalilautakunta toimittaa vaalileimasimet vaalilautakunnille vaalipäivän äänestystä varten. Vaalilautakunnat palauttavat vaalileimasimet vaalitoimituksen päätyttyä takaisin keskusvaalilautakunnalle. Vaalitoimitsijoille, vaalitoimikunnille ja vaalilautakunnille on hyvä toimittaa leimasimia myös varalle. Jaetuista ja palautetuista vaalileimasimista on pidettävä kirjaa.

Keskusvaalilautakuntien on säilytettävä hallussaan olevia vaalileimasimia varmassa tallessa siten, että asiattomien pääsy niiden säilytyspaikkaan estetään.

Sinetöimisvälineet

Oikeusministeriö huolehtii vaalilautakuntien tarvitsemien sinetöimisnauhojen toimittamisesta keskusvaalilautakunnalle samassa lähetyksessä vaaliasiakirjojen kanssa. Keskusvaalilautakunnan tulee jakaa sinetöimisnauhat vaalilautakunnille vaalipäivän äänestystä varten. Sinetöimisnauhaan on painettu samanlainen tunnuskuva kuin vaalileimassa ja teksti *Vaalisinetti Valsigill*.

Vaaliluettelon sitomisvälineet

Uusimuotoiset vaaliluettelot, jotka olivat ensimmäistä kertaa käytössä vuoden 2017 kuntavaaleissa, koostuvat irtolehdistä. Vaalipäivän käyttöä varten vaaliluettelot tulisi joko kansioida tai muutoin sitoa. Vaalimateriaalin tilausjärjestelmästä kunta on voinut tilata kahdenlaisia sitomisvälineitä, joiden käyttöä selvitetään tämän ohjeen **liitteessä 2e**. Vaaliluettelo voidaan sitoa myös esimerkiksi arkistokelpoisella narulla.

Äänestyskopit ja liikuntaesteisten apuvälineet

Äänestyskoppien, joissa äänestysmerkintä tehdään, hankkimisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista vastaa kunta. Äänestyskoppien tulee olla sellaiset, että vaalisalaisuuden säilyminen turvataan. Äänestyspaikalla tulisi olla myös pyörillä varustettuja apuvälineitä, kuten rollaattoria tai pyörätuolia käyttäville soveltuva äänestyskoppi tai, jos esteetöntä äänestyskoppia ei ole saatavilla, pöytä, joka on varustettu sellaisin suojuksin, että äänestäjä voi tehdä äänestysmerkintänsä vaalisalaisuuden säilyttäen.⁵

Äänestyskoppeihin olisi hyvä sijoittaa suurennuslasi tai vastaava heikkonäköisiä äänestäjiä varten.

Äänestyskoppien toimittamisesta ennakoäänestyspaikkaan vastaa keskusvaalilautakunta. Vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan on sovittava hyvissä ajoin keskusvaalilautakunnan kanssa äänestyskopin tai koppien lainaamisesta, kuljetuksesta ja muista seikoista. Lainatut äänestyskopit on palautettava keskusvaalilautakunnalle heti ennakoäänestyksen päätyttyä. Keskusvaalilautakunnan on hyvissä ajoin ennen vaalipäivää toimitettava äänestyskopit vaalipäivän äänestyspaikkoihin.

⁵ Eduskunnan oikeusasiamies on muun muassa tarkastuskertomuksessaan (5.4.2017) todennut, että syliin laitettava irrallinen kirjoitusalus ei turvaa vaalisalaisuutta.

Tarpeellisista liikuntaesteisten apuvälineistä huolehtivat yhteistyössä kunnan keskusvaalilautakunnan kanssa ennakkoäänestyspaikoissa vaalitoimitsija tai vaalitoimikunta ja vaalipäivän äänestyspaikoissa vaalilautakunta.

Vaaliurnat

Keskusvaalilautakunnan tulee hyvissä ajoin tarkistaa, että kaikki sen hallussa olevat vaaliurnat ovat käyttökelpoisia ja että niiden avaimet ovat tallessa. Jos keskusvaalilautakunta tarvitsee uusia vaaliurnia, sen on ilmoitettava hyvissä ajoin niiden lisätarpeesta oikeusministeriölle sähköpostilla osoitteeseen vaalit@om.fi. Uudet vaaliurnat toimitetaan keskusvaalilautakunnille maksutta.

Myös yleisessä ennakkoäänestyspaikassa on suositeltavaa käyttää suljettavaa laatikkoa⁶ tai vaaliurnaa, jonne pudotetaan valmiit lähetekuoret. Uurna luonnollisesti avataan viimeistään silloin kun kuoria aletaan toimittaa ennakkoäänestyspaikasta keskusvaalilautakunnille. Uurnan käyttäminen lähetekuorten säilyttämisessä saattaa lisätä äänestäjien luottamusta ennakkoäänestyksen järjestelyjä kohtaan, vaikkakin äänestäjille on syytä painottaa, että ennakkoäänestyksessä suljettu vaalikuori toimii vaaliurnana. Jos vaaliurnaa käytetään ennakkoäänestyspaikassa, vaalitoimitsija sopii keskusvaalilautakunnan kanssa uurnien lainaamisesta ennakkoäänestyspaikkaan ja niiden palauttamisesta. Vaaliurnaa tai muuta suljettavaa laatikkoa voidaan vastaavalla tavalla käyttää myös laitosäänestyksessä, jos se on tarkoituksenmukaista.

Tunnisteet vaalivirkailijoille

Keskusvaalilautakunnan on laadittava vaalilautakunnille, vaalitoimikunnille ja vaalitoimitsijoille rinnassa pidettäviä tunnisteita (esimerkiksi rintamerkki tai vastaavia), joista äänestäjät voivat tunnistaa vaaliviranomaiset. Tunnisteisiin merkitään virkailijan tehtävä eli

- vaalilautakunta: *Vaalilautakunnan jäsen*, kaksikielisessä kunnassa *Vaalilautakunnan jäsen – Medlem av valnämnden*;
- vaalitoimikunta: *Vaalitoimikunnan jäsen*, kaksikielisessä kunnassa *Vaalitoimikunnan jäsen – Medlem av valbestyrelse*.
- vaalitoimitsijat: *Vaalitoimitsija* tai kaksikielisessä kunnassa *Vaalitoimitsija – Valförärttare*.

Tunnisteisiin voidaan merkitä myös virkailijan nimi.

⁶ ETYJ/ODIHR suositteli Suomen vuoden 2011 eduskuntavaaleja koskevassa arviointiraportissaan (21.7.2011) muun ohella, että lähetekuorten käsittelyn turvallisuuteen tulisi kiinnittää huomiota erityisesti niin, että myös ennakkoäänestyspaikoilla käytettäisiin suljettuja vaaliurnia (sealed ballot boxes). Vaaliurnien käyttöä ovat myös eräät kansalliset lehtikirjoituksissa toivoneet.

Vaalipäivän äänestyksen vaaliavustajalla tulee olla tunnistena rintamerkki tai käsivarsinauha, jossa on sana Vaaliavustaja, kaksikielisessä kunnassa *Vaaliavustaja - Valbiträde*.

Jäljennös vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan asettamispäätöksestä

Keskusvaalilautakunnan tulee toimittaa vaalilautakunnalle vaalihuoneistossa nähtäville pantavaksi jäljennös kunnanhallituksen päätöksestä, jolla vaalilautakunta on asetettu tai muu asiakirja, josta vaalilautakunnan kokoonpano käy ilmi. Vaalilautakunnan jäsenen yhteystietoja ei äänestyspaikalle nähtäville pantavassa luettelossa kuitenkaan saa olla. Myös vaalitoimikunnalle on hyvä toimittaa vastaava asiakirja.

Kynät ja paperitarvikkeet

Keskusvaalilautakunta huolehtii myös siitä, että vaalilautakunnilla, vaalitoimikunnilla ja yleisten ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoilla on käytössään kynät ja muut vaalitoimituksessa tarvittavat kirjoitustarvikkeet.

Kynät, joilla äänestäjä tekee äänestysmerkinnän äänestyslippuun, voivat periaatteessa olla minkälaisia tahansa, esimerkiksi kuivamustekyniä tai lyijykyniä. Joidenkin viimeisimpien vaalien aikana julkisuudessa on joskus esitetty, että jotkut äänioikeutetut epäilevät lyijykynällä tehdyn äänestysmerkinnän mahdollistavan vaalivilpin. Vaikka epäily on sinänsä aiheeton, vaalien yleisen luotettavuuden turvaamiseksi äänestäjille on suositeltavampaa varata kuivamustekynä tai vastaava kynä äänestysmerkinnän tekemistä varten. Joka tapauksessa keskusvaalilautakunnan on varmistettava, että käytetään sellaisia kyniä, että äänestysmerkintä ei suttaannu tai näy äänestyslipun läpi. Esimerkiksi tussikynät tai hyvin teräväkärkiset kuivamustekynät eivät ole suositeltavia äänestysmerkinnän tekemiseen. Kyniä on hankittava riittävästi varalle ottaen huomioon, että kynät voivat lakata toimimasta.

Lisäksi vaaliviranomaisten käytettävissä tulee olla tarpeen mukaan esimerkiksi kopiopaperia, muistiinpanopaperia, kirjekuuria, käärepaperia, narua tai pake-tointiteippiä.

Vaaliluettelon näkösuojat

Keskusvaalilautakunta on voinut tilata vaalilautakuntien käyttöön pahvisia näkösuojia, joilla estetään äänestäjien näkymä paperiseen vaaliluetteloon.

4.3.5 Keskusvaalilautakunnan itsensä tarvitsema materiaali

Keskusvaalilautakunta tarvitsee omaan käyttöönsä ainakin seuraavaa vaalimateriaalia:

- kotiaänestysten järjestelyitä varten kotiaänestyslomakkeita (vaalilomake nro 14; liite 10),
- tuloslaskentaa varten laskentalomakkeet 1–3, 5 ja 6 sekä
- sinetöimisvälineitä ja
- vaalileimasimia ja vaalikuoria kirjeänten käsittelyä varten.

4.3.6 Covid-19 -pandemiasta aiheutuvat tarvikkeet ja materiaalit

Covid-19 -pandemiasta johtuen oikeusministeriö ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) ohjeistavat kuntien vaaliviranomaisia äänestysjärjestelyistä kunnissa vuoden 2021 kuntavaaleissa. Äänestyspaikat tulee varustaa ohjeistuksessa mainituilla tarvikkeilla ja materiaaleilla, kuten käsidesillä, suojamaskeilla ja suoja-plekseillä. Kaikkia ohjeistettuja suojatoimia tulee noudattaa myös keskusvaalilautakunnan omassa toiminnassa, erityisesti ääntenlaskennassa.

4.4 Vaalitietojärjestelmän käyttöönotto

- Päätä, missä laajuudessa vaalitietojärjestelmää käytetään kunnassa.
- Järjestä tietoliikennetyt vaalitietojärjestelmään.
- Huolehdi, että vaalitietojärjestelmän käyttäjät hankkivat järjestelmään kirjautumisessa tarvittavat tunnistautumisvälineet.
- Ota vastaan, lue ja jaa muille vaaliviranomaisille oikeusministeriön lähettämät VAT-ohjeet ja vaalituen viestit.
- Harjoittele vaalitietojärjestelmän käyttöä ja osallistu kenraaliharjoituksiin.

4.4.1 Vaalitietojärjestelmän käyttäminen kunnassa

Oikeusministeriön vaalitietojärjestelmä (VAT) on keskeinen väline yleisten vaalien toimittamisessa.

Vaalitietojärjestelmää hallinnoi oikeusministeriön toimeksiannosta Oikeusrekisterikeskus (ORK). Järjestelmä toimii Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen

(VALTORI) ja sen alihankkijana toimivan TietoEVRY Oyj:n keskitetysti hallinnoimilla laitteistoilla.

Vuoden 2021 kuntavaaleissa kunnissa käytetään seuraavia vaalitietojärjestelmän osajärjestelmiä:

- pohjatietojärjestelmä (vaalilain 9 §:n 4 momentissa tarkoitettu äänestyspaikkarekisteri);
- ehdokastietojärjestelmä (vaalilain 43 §:ssä tarkoitettu ehdokasrekisteri);
- äänioikeustietojärjestelmä (vaalilain 60 §:n 2 momentissa ja 77 §:n 2 momentissa tarkoitettu äänioikeusrekisteri);
- tuloslaskentajärjestelmä.

4.4.2 Äänioikeustietojärjestelmän käytöstä huomioitavaa

Äänioikeustietojärjestelmää voivat kunnassa käyttää keskusvaalilautakunnan lisäksi yleisen ennakoäänestyspaikan vaalitoimitsijat ja vaalipäivän äänestyksessä vaalilautakunta. Näissä kuntavaaleissa vaalitoimikunnalla on mahdollisuus kokeilla mobiiliäänioikeuskyselyn käyttöä. Keskusvaalilautakunta päättää siitä, missä laajuudessa äänioikeustietojärjestelmää kunnassa käytetään.

Suosittelavaa on, että järjestelmää käytetään mahdollisimman monessa kunnan yleisessä ennakoäänestyspaikassa.

Äänioikeustietojärjestelmää voidaan käyttää vaalipäivän äänestyksessä yhdellä tai useammalla äänestysalueella niissä kunnissa, joissa järjestelmää käytettiin jo vuosien 2011–2019 vaaleissa, mutta muissa kunnissa enintään yhdellä äänestysalueella. Äänioikeustietojärjestelmää voidaan käyttää joko paperisen vaaliluettelon sijasta tai sen rinnalla niin, että vaaliluetteloon tehdyt merkinnät ovat ensisijaisia. Äänioikeustietojärjestelmän käyttäminen vaalipäivän äänestyksessä on kunnalle täysin vapaaehtoista. Vaalituki antaa erikseen tarkemmat määräykset ja ohjeet äänioikeustietojärjestelmän käytöstä vaalipäivän äänestyksessä.

4.4.3 Laskentajärjestelmän käytöstä huomioitavaa

Tuloslaskentajärjestelmää kuntavaalien alustavassa laskennassa käyttää keskusvaalilautakunta.

Tuloslaskentajärjestelmää voivat alustavassa laskennassa käyttää myös vaalilautakunnat siten, että tuloksia tallennetaan järjestelmään suoraan äänestysalueilta. Vuoden 2021 kuntavaaleissa näin voivat toimia itse päättämässään laajuudessa ne kunnat, joissa näin on menetelty jo vuosien 2012–2019 vaaleissa sekä muut kunnat enintään yhdellä äänestysalueella. Vaalituki antaa tästä erikseen tarkemmat määräykset ja ohjeet.

4.4.4 Vaalitietojärjestelmän käyttöohjeet

Oikeusministeriö on vahvistanut vuoden 2021 kuntavaaleja varten seuraavat vaalitietojärjestelmän käyttöohjeet (VAT-ohjeet):

Nro 1: Vaalitietojärjestelmän tekninen ohje
Nro 2b: Pohjatietojärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle
Nro 2c: Pohjatietojärjestelmän käyttöohjeet Digi- ja väestötietovirastolle
Nro 2d: Pohjatietojärjestelmän käyttöohjeet ulkoministeriölle
Nro 3b: Ehdokastietojärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle
Nro 4a: Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet Digi- ja väestötietovirastolle
Nro 4b: Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle
Nro 4c: Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet kotimaan yleisen ennako-äänestyspaikan vaalitoimitsijalle
Nro 4d: Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet vaalilautakunnalle
Nro 4e: Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet vaalitoimikunnalle
Nro 4f: Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet edustuston vaalitoimitsijalle
Nro 5b: Tuloslaskentajärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle
Nro 5c: Tuloslaskentajärjestelmän käyttöohjeet vaalilautakunnalle

Oikeusministeriö on jakanut keskusvaalilautakunnille VAT-ohjeet kahdessa erässä, ensin joulukuussa VAT-ohjeet nro 1 ja nro 2b ja tammi-helmikuussa muut kunnan vaaliviranomaisia koskevat ohjeet. Keskusvaalilautakunnan tulee edelleen jakaa VAT-ohjeet 4c, 4d, 4e ja 5c niille kunnan vaaliviranomaisille, jotka käyttävät vaalitietojärjestelmää.

VAT-käyttöohjeissa sekä vaalituen lähettämässä viesteissä selostetaan tarkemmin kaikki tarvittava vaalitietojärjestelmän käyttämiseksi.

4.5 Vaalipäivän äänestyksen valmistelut

- Huolehdi siitä, että äänestyspaikka on käytettävissä ja että siellä on tarvittava kalustus.
- Huolehdi äänestyspaikan esteettömyydestä.
- Huolehdi yhdessä vaalilautakunnan kanssa vaaliavustajien ja mahdollisen muun avustavan henkilöstön hankinnasta.
- Kouluta, opasta ja neuvo vaalilautakunnan jäseniä ja vaaliavustajia.
- Huolehdi siitä, että vaalilautakunnalle jaetaan tarvittavat vaaliasiakirjat, tarvikkeet, kalusteet, vaaliohjeet sekä, jos äänioikeustietojärjestelmää (tai laskentajärjestelmää) käytetään, IT-laitteet ja tarvikkeet.

Vaalipäivän äänestyksen toimittamisesta äänestysalueen äänestyspaikassa huolehtii kunnanhallituksen asettama vaalilautakunta. Kunnanhallituksen on ilmoitettava vaalilautakunnan jäsenten nimet sekä vähintään puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan yhteystiedot keskusvaalilautakunnalle.

4.5.1 Vaalipäivän äänestyspaikan määrääminen

Vaalilain 70 §:n mukaan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaalipäivän äänestystä varten kullakin äänestysalueella on kunnan tähän tarkoitukseen käytettäväksi antama asianmukainen äänestystila (äänestyspaikka) ja tarvittava kalusto. Vaalipäivän äänestyspaikan määräämisestä oikeusministeriö on antanut ohjeita kirjeessään 1.10.2020.

4.5.2 Äänestyspaikan esteettömyydestä huolehtiminen

Keskusvaalilautakunnan tulee huolehtia esteettömyydestä ja saavutettavuudesta vaalijärjestelyissä. Liikuntavammaisten ja muiden liikuntaesteisten henkilöiden mahdollisuuksiin äänestää oman alueensa äänestyspaikassa tai ennakkoäänestyspaikoissa on kiinnitettävä erityistä huomiota.

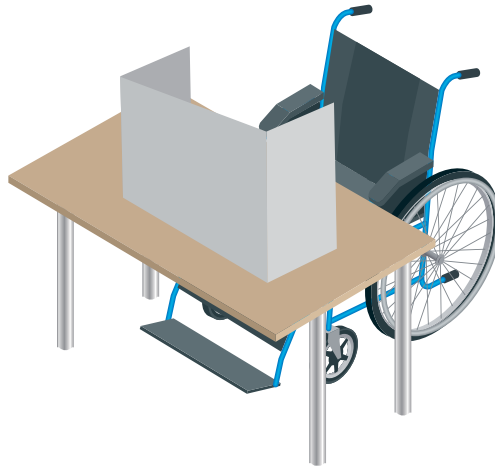
Mahdollisuuksien mukaan on esimerkiksi varattava pysäköintitilaa äänestyspaikan välittömässä läheisyydessä vammaisten henkilöiden käyttämille kulkuvälineille ja järjestettävä heidän avustamisensa äänestyspaikan ulko- ja sisäpuolella.

Äänestystilan tulee sijaita rakennuksessa niin, että sinne pääsevät kulkemaan myös ne henkilöt, joiden kyky liikkua tai toimia on rajoittunut.

Äänestyspaikalla mahdollisesti olevien kynnysten ja portaiden on oltava varustettu esimerkiksi sellaisella luiskalla⁷, että rollaattoria tai sähkökäyttöistä pyörätuolia käyttävä pääsee esteettä äänestystilaan.

- Äänestäjä ei ollut päässyt sähkökäyttöisellä pyörätuolilla äänestyspaikkaan, koska äänestyspaikkana toimineella nuorisotalolla oli noin kahdeksan senttimetriä korkea kynnyks. Eduskunnan oikeusasiamies piti kanteluun antamassaan ratkaisussa (29.4.2004) perusoikeusnäkökulmasta epätydyttävänä, että keskusvaalilautakunnan aloitteesta ja kaupunginhallituksen päätöksellä äänestyspaikaksi oli hyväksytty tila, johon liikuntavammaiselle ei ollut järjestetty esteetöntä pääsyä.

Pyörätuolia käyttäviä varten tulee jokaisessa äänestyspaikassa olla sellainen äänestyskoppi, johon pyörätuoli mahtuu tai, jos esteetöntä äänestyskoppia ei ole saatavilla, pöytä, joka on varustettu sellaisin suojuksin, että äänestäjä voi tehdä äänestysmerkintänsä vaalisalaisuuden säilyttäen. Kuvaesimerkki:

- Eduskunnan oikeusasiamies totesi kanteluun antamassaan ratkaisussa (6.5.2004), että kaupungin keskusvaalilautakunnan olisi tullut huolehtia siitä, että ennakoöäänestyspaikka olisi ollut asianmukaisesti varusteltu pyörätuolia käyttävää henkilöä varten. Liikuntarajoitteisten vaalisalaisuuden varmistaminen (esimerkiksi soveltuvilla kirjoituslustoilla tai näkösuojilla) on perustuslain 6 §:ssä turvatus yhdenvertaisen kohtelun sekä perustuslain 14 §:ssä tarkoitetun osallistumisoikeuden aineellista turvaamista.
- Eduskunnan perustuslakivaliokunta totesi mietinnössään (PeVM 3/2013 vp.) muun ohella, että äänestyspaikalla on aina ensisijaisesti pyrittävä järjestämään äänestyskoppiin pääseminen mahdollisimman esteettömäksi.
- Eduskunnan apulaisoikeusasiamies totesi kanteluun antamassaan ratkaisussa (19.11.2013), että kaupungin keskusvaalilautakunta laiminlöi sille

⁷ Ks. ympäristöministeriön asetus esteettömästä rakennuksesta 1.10.2004, Suomen rakentamismääräyskokoelma F1 Esteetön rakennus, määräykset ja ohjeet 2005.

lain mukaan kuuluvan velvollisuuden huolehtia asianmukaisen esteettömän äänestystilan järjestämisestä ja vaalisalaisuuden säilymisestä ennakköäänestyspaikalla ja antoi keskusvaalilautakunnalle huomautuksen vastaisen varalle. Vuoden 2012 kunnallisvaalien ennakköäänestyspaikassa pyörätuolia käyttäneet äänestäjät joutuivat äänestämään siten, että heidän syliinsä asetettiin irrallinen kirjoitusalue, jota vaalivirkailija kannatteli. Keskusvaalilautakunta myönsi selvityksessään, ettei ennakköäänestyspaikassa (marketin aulatilalla) ollut riittävästi väljyyttä asianmukaisen esteettömyyden toteuttamiseksi.

- Eduskunnan oikeusasiamies totesi ratkaisussaan (11.12.2015) muun ohella, että 1) jos ennakköäänestyspaikka ei ole esteetön, siitä tiedottamiseen tulisi kiinnittää huomiota ja 2) äänestäjän syliin asetettava irrallinen kirjoitusalue ei turvaa vaalisalaisuuden säilymistä. Se ei täytä vaalisalaisuuteen kuuluvaa keskeistä vaatimusta siitä, että äänestäjä voi muiden katseilta suojattuna täyttää äänestyslippunsa.
- Eduskunnan oikeusasiamies teki yllätystarkastuksia kuntavaaleissa 2017 äänestyspaikoille ja selvitti ennakköäänestyspaikkojen esteettömyyttä ja saavutettavuutta sekä vaalisalaisuuden toteutumista (EOA:n tiedote 7.4.2017). Tarkastuksen perusteella oikeusasiamies päätti kiinnittää kaikkien tarkastuksen kohteena olleiden kaupunkien ja kuntien keskusvaalilautakuntien huomiota havaintoihin opasteiden näkyvyydestä, esteettömyyden puutteista sekä äänestystilojen pienuudesta. Lisäksi tarkastus johti jatkoimenpiteisiin kolmen kunnan osalta vaalisalaisuuden turvaamiseksi.⁸
- Eduskunnan oikeusasiamies jatkoi yllätystarkastuksia vuoden 2018 presidentinvaalissa, jolloin edelleen joidenkin äänestyspaikkojen vaalisalaisuuden turvaamisessa oli puutteita (EOAK 166/2019). Ratkaisussaan EOAK/2657/2019 oikeusasiamies toi esiin tarkastushavaintonsa useasta kunnasta ja totesi esteettömyydessä olevan vakavia puutteita, kun pyörätuolilla ei päässyt äänestyspaikalle.

Invalidiliitto ry on laatinut äänestyspaikan esteettömyyden tarkistuslistan (**liite 14**), jota tulee käyttää apuna arvioitaessa äänestystilan asianmukaisuutta.

4.5.3 Vaaliavustajien ja muiden vaalilautakuntaa avustavien henkilöiden nimeäminen

Keskusvaalilautakunnan tulee yhteistyössä vaalilautakuntien kanssa huolehtia siitä, että jokaiselle äänestyspaikalle hankitaan ainakin yksi vaaliavustaja, joka on äänestyspaikalla saapuvilla ja äänestäjän pyynnöstä avustaa häntä merkinnän tekemisessä äänestyslippuun. Kaksikielisillä paikkakunnilla on kiinnitettävä huomiota vaaliavustajan riittävään kielitaitoon. Vaaliavustajan on käytettävä rintamerkkiä tai käsivarsinauhaa, johon merkitään sana *Vaaliavustaja*, kaksikielisissä kunnissa *Vaaliavustaja - Valbiträde*.

⁸ Eduskunnan oikeusasiamiehen tarkastuskertomus ennakköäänestyksen järjestelyistä (2164/2017)

Keskusvaalilautakunnan on lisäksi varmistettava, että vaalilautakunnalla on käytännössä läsnä riittävästi henkilöitä, kuten varajäseniä, pitämässä huolta varsinaisten lakisääteisten tehtävien lisäksi äänestäjien opastamisesta vaalihuoneistoon, jonojen muodostamisesta ja sen valvomisesta, että äänioikeuttaan jo käyttäneet poistuvat vaalihuoneistosta.

Keskusvaalilautakunnan on hankittava vaalilautakunnan käyttöön vaalilain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettua avustavaa henkilöstöä, jos sille on tarvetta. Avustava henkilöstö voi avustaa lautakunnan jäseniä äänestyslippujen laskennassa ja järjestämisessä sekä, jos äänestysalueella käytetään äänioikeustietojärjestelmää tai laskentajärjestelmää, niiden teknisessä käyttämisessä. Avustavan henkilöstön tulee toimia tehtävissään tarkasti vaalilautakunnan jäsenten osoitusten mukaisesti. Vastuu äänioikeusrekisteriin tehtävistä merkinnöistä ja alustavan ääntenlaskennan suorittamisesta on vaalilautakunnalla.

4.5.4 Vaalimateriaalin jakelu äänestyspaikkaan

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että vaalilautakunnalla on käytössään kaikki sen tarvitsemat asiakirjat, välineet ja kalusteet. Tämän ohjeen **liitteenä 13** on tarkistuslista kunnan vaaliviranomaisten tarvitsemasta materiaalista.

Jakaessaan vaaliasiakirjoja ja vaalileimasimia vaalilautakunnille keskusvaalilautakunnan tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että jakelu tapahtuu luotettavalla tavalla ja että ei synny mahdollisuutta väärinkäyttöksiin. Luovutettaessa vaalimateriaalia keskusvaalilautakunnan edustajan on todettava vaalilautakunnan edustajien henkilöllisyys. Vähintään kahden vaalilautakunnan jäsenen tulisi olla samanaikaisesti paikalla, kun keskusvaalilautakunta luovuttaa vaalimateriaalin vaalilautakunnalle.

Yksi hyvä tapa huolehtia jakelun turvallisuudesta on, että keskusvaalilautakunta pakkaa vaalilautakunnalle annettavat äänestysliput yhteen (tai useampaan) pakettiin ja sulkee paketin teipillä, jonka päälle keskusvaalilautakunnan edustaja tai edustajat merkitsevät allekirjoituksensa. Allekirjoituksen sijasta teippi voidaan myös leimata jollain kunnan virallisella leimasimella, mutta ei kuitenkaan vaalileimasimella. Teippinä ei tule käyttää varsinaista vaalien sinetöintiteippiä, jota jaetaan vaalilautakunnalle samassa yhteydessä.

Saatuaan materiaalin vaalilautakunnan on huolehdittava, että materiaali säilytetään yön yli varmassa tallessa, esimerkiksi äänestyspaikassa olevassa lukitussa tilassa. Keskusvaalilautakunnan on mahdollisuuksien mukaan osoitettava vaalilautakunnille äänestyspaikoilta tällaiset tilat. Vaalilautakunta avaa äänestyslippuja sisältävät paketit vasta samalla hetkellä, kun vaalipäivän äänestystoimitus kello 9 aloitetaan siten, että ensimmäiselle äänestäjälle näytetään, että urna on tyhjä. Sitä ennen kaikkien paikalla olevien vaalilautakunnan jäsenten on todettava, että äänestyslippupakettien teippaukset ovat ehjät.

Keskusvaalilautakunnan harkinnan mukaan äänestysliput ja muu materiaali voidaan jakaa vaalilautakunnille myös muulla luotettavalla tavalla siten, että mahdollisuutta väärinkäyttöihin ei synny.

4.6 Yleisen ennakoäänestyksen valmistelut

- Huolehdi siitä, että ennakoäänestyspaikka on käytettävissä ja että siellä on tarvittava kalusto ja tietoliikenneyhteydet (jos äänioikeustietojärjestelmää käytetään).
- Huolehdi ennakoäänestyspaikan esteettömyydestä.
- Määrää vaalitoimitsijat tehtäviinsä, kouluta heidät sekä huolehdi heidän neuvonnastaan ja opastamisestaan koko ennakoäänestysajanjakson ajan.
- Huolehdi sitä, että vaalitoimitsijoille jaetaan tarvittavat vaaliasiakirjat, tarvikkeet, kalusteet, vaaliohjeet sekä, jos äänioikeustietojärjestelmää käytetään, IT-laitteet ja tarvikkeet.
- Huolehdi siitä, että jokaisella vaalitoimitsijalla on äänioikeusrekisteriin kirjaututtaessa tarvittavat tunnistautumisvälineet.
- Tiedota tehokkaasti ennakoäänestyspaikoista.

4.6.1 Ennakoäänestystilan määrääminen ja sen järjestäminen

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että kaikissa kunnanhallituksen päätöksellä yleisiksi ennakoäänestyspaikoiksi määrätyissä paikoissa on ennakoäänestystä varten asianmukainen ennakoäänestystila ja tarvittava kalusto.

Oikeusministeriö on 1.10.2020 päivätyssä kirjeessään antanut kunnille yleisten ennakoäänestyspaikkojen määräämistä koskevia ohjeita.

4.6.2 Ennakoäänestyspaikan esteettömyydestä huolehtiminen

Keskusvaalilautakunnan tulee huolehtia ennakoäänestyspaikkojen esteettömyydestä. Tältä osin ohjeistus on sama kuin mitä vaalipäivän äänestyspaikkojen osalta edellä todettiin. Mikäli ennakoäänestyspaikka ei kaikesta huolimatta olisi esteetön, tästä on aiheellista ilmoittaa äänestäjille etukäteen.

4.6.3 Vaalitoimitsijoiden määrääminen

Keskusvaalilautakunta määrää kirjallisesti vaalitoimitsijat yleisiin ennakkoäänestyspaikkoihin. Vaalitoimitsijat on määrättävä ajoissa niin, että heille jää riittävästi aikaa ennakolta tutustua ennakkoäänestystä koskeviin määräyksiin ja ohjeisiin sekä ryhtyä heille kuuluviin ennakkoäänestyksen järjestämiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Ennakkoäänestystä kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa toimitettaessa vähintään kahden vaalitoimitsijan on oltava yhtä aikaa saapuvilla koko se aika, jolloin ennakkoäänestyspaikka on äänestystä varten avoinna. Ennakkoäänestyspaikkaan on sen vuoksi määrättävä riittävän monta vaalitoimitsijaa. Määrää arvioitaessa on otettava huomioon mahdolliset työvuorojärjestelyt ja lisäksi on varauduttava esimerkiksi sairaustapauksista ja muista vastaavista syistä johtuviin poissaoloihin. Vaalitoimitsijalle kuuluvien tehtävien suorittamista ei saa antaa muulle kuin vaalitoimitsijaksi määrätylle henkilölle.

Vaalitoimitsijoiden kelpoisuusvaatimukset

Vaalitoimitsijalle ei ole vaalilaissa säädetty erityisiä kelpoisuusvaatimuksia. Vaalitoimitsijaksi voidaan siten määrätä tehtävään kykenevä 18 vuotta täyttänyt henkilö. Asianomaisissa vaaleissa ehdokkaana oleva henkilö tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa eivät saa olla vaalitoimitsijana.

Keskusvaalilautakunnan tulee erityisesti varmistua vaalitoimitsijoiden riittävästä kielitaidosta ottaen huomioon kielilain (423/2003) ja saamelaiden kotiseutualueella myös Saamen kielilain (1086/2003) kielellisiä oikeuksia koskevat säännökset.

Kaksikielisen kunnan ennakkoäänestyspaikassa jokaisella on oikeus käyttää suomea tai ruotsia. Tällaisessa kunnassa keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että ennakkoäänestyspaikassa on aina paikalla vähintään yksi suomea ja yksi ruotsia puhuva vaalitoimitsija ja että muut ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsijat tietävät hänet. Mikäli ennakkoäänestyspaikan kaikki vaalitoimitsijat eivät osaa ruotsia tai suomea, on hyvä laatia äänestäjien opastamiseksi kyltti tai vastaava opaste (esimerkiksi ”Jag talar också svenska” tai ”Minä puhun myös suomea”) niin, että äänioikeutettu voi tarvittaessa valita tällä perusteella vaalitoimitsijan, jonka kanssa asioi.

Enontekiön, Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kuntien keskusvaalilautakuntien on vastaavasti huolehdittava, että yleisessä ennakkoäänestyspaikassa asioiva voi käyttää valintansa mukaan joko suomen tai saamen kieltä.

Vaalitoimitsijoiden estetilanteet

Mikäli vaalitoimitsija on estynyt toimittamasta tehtäviään esimerkiksi sairauden takia, hänen on välittömästi ilmoitettava siitä ennakkoäänestyspaikan toiselle vaalitoimitsijalle ja keskusvaalilautakunnan sihteerille. Keskusvaalilautakunnan sihteeri määrää viivytyksettä ennakkoäänestyspaikkaan jonkun varalla olevan vaalitoimitsijan.

Keskusvaalilautakunnan määräykset ja ohjeet vaalitoimitsijoille

Keskusvaalilautakunnan on koulutettava vaalitoimitsijat tehtäviinsä sekä neuvottava ja opastettava heitä ongelmatilanteissa. Neuvontaa ja opastusta varten vähintään keskusvaalilautakunnan sihteerin tulee olla vaalitoimitsijoiden tavoitettavissa koko ennakkoäänestysajanjakson ajan.

Keskusvaalilautakunnan on myös määrättävä, miten sille toimitetaan sille itselleen osoitetut lähetekuoret kunnan alueella olevista yleisistä ennakkoäänestyspaikoista (omalle kunnalle osoitetut lähetekuoret). Käytännössä asiasta on sovittava vaalitoimitsijoiden kanssa. Eri toimittamistavat on selostettu myöhemmin tässä ohjeessa.

Keskusvaalilautakunnan on erityisesti painotettava vaalitoimitsijoille sitä, että muihin kuntiin osoitetut lähetekuoret on viipymättä jätettävä postin kuljettavaksi.

4.6.4 Vaalimateriaalin, kalusteiden ja laitteiden toimittaminen ennakkoäänestyspaikkaan

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että vaalitoimitsijoilla on käytössään kaikki tarvittavat asiakirjat, välineet ja kalusteet. Tämän ohjeen **liitteenä 13** on tarkistuslista kunnan vaaliviranomaisten tarvitsemasta materiaalista.

Vaaliasiakirjoja ja vaalileimasimia jakaessaan keskusvaalilautakunnan tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että jakelu tapahtuu luotettavalla tavalla ja että ei synny mahdollisuutta väärinkäyttöihin.

Keskusvaalilautakunnan on osoitettava vaalitoimitsijoille sellainen lukittu tila, jossa nämä voivat säilyttää vaaliasiakirjoja ja vaalileimasinta yön yli.

4.6.5 Ennakkoäänestyspaikoista tiedottaminen ja opastuksen järjestäminen

Kunnan on tehokkaasti tiedotettava kunnan alueella olevista yleisistä ennakkoäänestyspaikoista ja niiden aukioloajoista. Käytännössä asian voi hoitaa vaalilain

49 §:n 1 momentin mukaisin kuulutuksin, julisteilla kadunvarsimainostelineissä ja kirjastoissa, sanomalehti-ilmoittelulla, koteihin jaettava tiedotteella, kunnan kotisivuilla jne. Paikallisille tiedotusvälineille tulisi lähettää luettelo ennakkoonäänestyspaikoista ja niiden aukioloajoista. Kaksikielisessä kunnassa tiedottamisessa on käytettävä suomen ja ruotsin kieltä.

Opastus tulee järjestää selkeästi esimerkiksi ulkona kadunvarsitauluin ja viitoituksin. Myös sisälle ennakkoonäänestyspaikkaan on järjestettävä tarpeellinen opastus. Kaksikielisessä kunnassa kilpien ja muiden yleisölle suunnattujen opasteiden on oltava suomen- ja ruotsinkielisiä. Enontekiön, Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kunnissa ilmoitukset, kuulutukset, julkipapanot sekä muut yleisölle annettavat tiedotteet sekä opasteet on laadittava myös saamen kielellä.

4.7 Laitosäänestyksen valmistelut

- Selvitä, mitä ympärivuorokautista hoitoa antavia sosiaalihuollon toimintayksiköitä ja muita laitosäänestykseen kuuluvia laitoksia kunnassa on ja missä ne sijaitsevat.
- Kouluta, opasta ja neuvo vaalitoimikunnan jäseniä.
- Huolehdi sitä, että vaalitoimikunnalle jaetaan vaaliasiakirjat, tarvikkeet ja vaaliohjeet.

Ennakkoonäänestyksen järjestämisestä laitoksessa (laitosäänestys) huolehtii kunnanhallituksen hyvissä ajoin ennen vaaleja asettama vaalitoimikunta. Vaalitoimikuntia voidaan tarvittaessa asettaa useampia.

Kunnanhallituksen on ilmoitettava keskusvaalilautakunnalle vaalitoimikunnan jäsenten nimet sekä vähintään puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan yhteystiedot.

Ennakkoonäänestys laitoksessa toimitetaan vähintään yhtenä ja enintään kahtena ennakkoonäänestysajanjaksoon sattuvana päivänä vaalitoimikunnan määrääminä aikoina.

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että vaalitoimikunnalla on käytössään kaikki sen tarvitsemat asiakirjat, välineet ja kalusteet. Tämän ohjeen **liitteenä 13** on tarkistuslista kunnan vaaliviranomaisten tarvitsemasta materiaalista. Vaaliasiakirjoja ja vaalileimasimia jakaessaan keskusvaalilautakunnan tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että jakelu tapahtuu luotettavalla tavalla ja että ei synny mahdollisuutta väärinkäyttöksiin.

Mikäli vaalitoimikunta käyttää äänioikeuden selvittämiseen vaalitietojärjestelmän mobiiliäänioikeuskyselyä, se tarvitsee tunnistautumiskeinot ja VAT-ohjeen, jossa järjestelmän käyttöä opastetaan tarkemmin.

4.8 Kotiäänestyksen valmistelut

- Lähetä kotiäänestyslomakkeita edellisissä vaaleissa kotonaan äänestäneille.
- Määrää vaalitoimitsijat kotiäänestystä varten.
- Ota vastaan ilmoittautumiset kotiäänestykseen.
- Kouluta, opasta ja neuvo vaalitoimitsijoita.
- Huolehdi siitä, että kotiäänestyksen vaalitoimitsijoille jaetaan vaaliasiakirjat, tarvikkeet ja vaaliohjeet.

4.8.1 Kotiäänestykseen oikeutettu henkilö

Äänioikeutettu henkilö, jonka kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakoäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saa äänestää ennakolta kotonaan siinä kunnassa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kotikunnakseen. Kotiäänestäjän tulee määräajassa ilmoittautua keskusvaalilautakunnalle.

Jos äänestäjä on muuttanut toiseen kuntaan perjantain 26.2.2021 jälkeen (äänioikeusrekisterissä olevan kotikunnan määräytymispäivä), ei hän voi vuoden 2021 kuntavaaleissa äänestää kotiäänestyksessä.

Mikäli henkilö, jonka kyky liikkua tai toimia on rajoittunut, voi mennä yleiseen ennakoäänestyspaikkaan tai vaalipäivän äänestyspaikkaan omin neuvoin, muiden kuljettamana tai muuten avustamana, hän ei kuulu kotiäänestykseen oikeutettujen piiriin. Äänestäjän on siis ensisijaisesti käytettävä tavanomaista äänestysmuotoa.

Se raja, milloin kotiäänestyksen järjestäminen voi tulla kysymykseen äänestys- tai ennakoäänestyspaikalle menemisen sijasta, on kohtuuttomien vaikeuksien aiheutuminen äänestäjälle. Tämän määrittelyssä tulee ottaa huomioon muun muassa

- ne tosiasialliset edellytykset, joita äänestäjällä kussakin yksittäistapauksessa olisi äänestää varsinaisella äänestyspaikalla tai yleisessä ennakoöänestyspaikassa avustettuna;
- ne terveydelliset haitat, joita kodista poistuminen voisi äänestäjälle mahdollisesti aiheuttaa; sekä
- kuljetuksen vaatimat erityistoimenpiteet ja kustannukset.

Edellyttää ei voida, että esimerkiksi vammaisen tai sairaan henkilön tulisi järjestää itselleen muuta kuljetusta kuin mitä normaalisti vammaisen käytettävissä olevat kuljetuspalvelut tarjoavat.

Viime vuosina on noussut esiin kysymyksiä siitä, toimitetaanko esimerkiksi tuki- tai palveluasunnoissa kotiaänestyksiä. Mikäli äänioikeutettu on hoidettavana laitoksessa, jossa suoraan lain nojalla tai kunnanhallituksen päätöksellä toimitetaan ennakoöänestys (laitosäänestys), hän ei kuulu kotiaänestyksen piiriin, vaan kunnan tulee toimittaa kaikissa tällaisissa laitoksissa laitosäänestys.

Omaishoitaja voi äänestää kotiaänestyksen yhteydessä

Kotiaänestyksen yhteydessä voi äänestää kotiaänestykseen oikeutetun kanssa samassa taloudessa asuva omaishoidon tuesta annetussa laissa (937/2005) tarkoitettu omaishoitaja, jos kyseinen kunta on merkitty äänioikeusrekisterissä hänen kotikunnakseen.⁹ Muu äänioikeutetun perheenjäsen ei voi äänestää kotiaänestyksen yhteydessä.

Kotiaänestyksen yhteydessä voi siten äänestää omaishoitaja, joka

- 1) on tehnyt kunnan kanssa omaishoitosopimuksen;
- 2) asuu samassa taloudessa kuin hoidettavansa; ja
- 3) on äänioikeutettu samassa kunnassa kuin hoidettavansa.

4.8.2 Kotiaänestyslomakkeiden saatavuudesta huolehtiminen

Keskusvaalilautakunnan tulee hyvissä ajoin ennen ennakoöänestysajanjakson alkamista lähettää kotiaänestyslomake (liite 10) niille äänioikeutetuille, jotka edellisissä yleisissä vaaleissa ovat äänestäneet kotiaänestyksessä. Keskusvaalilautakunnalla on tiedot näistä äänestäjistä aiempien vaalien kotiaänestyslomakkeissa. Vanhat lomakkeet tulee kuitenkin käydä läpi siten, että varmistautaan siitä, että edellisissä vaaleissa kotona äänestänyt henkilö on merkitty äänioikeusrekisteriin näissäkin vaaleissa.

⁹ Kotiaänestyksen yhteydessä voi mainittujen edellytysten täytyessä äänestää myös omaishoidontuesta annetun lain 4 a §:ssä tarkoitettu sijaishoitaja.

Keskusvaalilautakunnan tulee muutoinkin huolehtia siitä, että kotiaänestyslomakkeita on painettuna tai monistettuna äänioikeutettujen saatavissa. Lomake löytyy osoitteesta <http://vaalit.fi/aanestaminen-kotona>. Yksi hyvä tapa huolehtia saatavuudesta on linkittää lomake kunnan kotisivuille.¹⁰

4.8.3 Kotiaänestykseen ilmoittautuminen ja ilmoitusten käsittely keskusvaalilautakunnassa

Henkilön, joka haluaa äänestää ennakolta kotonaan, on ilmoitettava siitä kotikuntansa keskusvaalilautakunnalle. Ilmoituksen voi myös tehdä äänestäjän puolesta tämän valitsema henkilö. Jos samassa taloudessa asuva omaishoitaja aikoo äänestää kotiaänestyksen yhteydessä, se on mainittava ilmoituksessa.

Ilmoitus on tehtävä kirjallisesti tai puhelimitse viimeistään tiistaina 6.4.2021 ennen kello 16.

Ilmoituksessa on mainittava:

- 1) äänestäjän täydellinen nimi, henkilötunnus, osoite, kotikunta ja puhelinnumero sekä, milloin ilmoituksen tekee äänestäjän valitsema henkilö, myös tämän nimi ja yhteystiedot;
- 2) että äänestäjän kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän ilman kohtuuttomia vaikeuksia pääse äänestys- eikä ennakkoäänestyspaikkaan ja että hän tämän vuoksi haluaa äänestää ennakolta kotonaan; ja
- 3) voiko äänestäjä itse huolehtia siitä, että kotiaänestyksessä on läsnä vaalilain 54 §:ssä tarkoitettu äänestäjän valitsema henkilö; sekä
- 4) kotiaänestäjän omaishoitajan täydellinen nimi, henkilötunnus ja puhelinnumero sekä tieto omaishoitosopimuksen voimassaoloajasta, jos myös omaishoitaja haluaa äänestää kotiaänestyksessä.

Ilmoituksen mukaiset tiedot ovat tarpeen muun muassa

- henkilön äänioikeuden toteamiseksi ja sen varmistamiseksi, että henkilön asuinpaikka on asianomaisessa kunnassa ja että kunta on myös äänioikeusrekisterissä henkilön kotikunta;
- jotta kotiaänestystä toimittava vaalitoimitsija vaivattomasti löytää äänestäjän kodin ja saa häneen tarvittaessa yhteyden puhelimitse;
- jotta äänestäjä kiinnittäisi huomiota siihen, että hän ei pyydä aiheettomasti kotiaänestyksen toimittamista.

Ilmoituksessa ei tarvitse mainita, mikä syy aiheuttaa rajoittuneen kyvyn liikkua tai toimia. Esimerkiksi vammasta tai sairaudesta ei tarvitse esittää

10 Oikeusministeriö on vahvistanut kotiaänestyslomakkeen kaavan myös saamenkielisenä.

lääkärintodistusta. Äänestäjän ei myöskään tarvitse enemmälti perustella tai todistella kohtuuttomien vaikeuksien syntymistä.

Ilmoituksen tekeminen kirjallisesti

Kirjallinen ilmoitus voidaan tehdä joko vapaamuotoisesti tai käyttäen oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaista kotiaänestyslomaketta (vaalilomake nro 14; liite 10). Ilmoittautujan on allekirjoitettava kirjallinen ilmoitus. Mikäli ilmoituksen tekee äänestäjän puolesta hänen valitsemansa henkilö, myös tämä voi allekirjoittaa ilmoituksen.

Kirjallisen ilmoituksen voi lähettää keskusvaalilautakunnalle esimerkiksi postitse. Jos ilmoitus lähetetään sähköpostina tai telefaksina (jos kunnalla on sellainen käytössä), sen käsittelyssä noudatetaan lakia sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003). Mikäli kunnalle voi lähettää sähköpostia suojattuna, on tästä mahdollisuudesta hyvä kertoa mahdollisille kotiaänestäjäksi ilmoittautuville.

Ilmoituksen tekeminen puhelimitse

Kun ilmoitus tehdään puhelimitse, saadut tiedot kirjataan keskusvaalilautakunnassa kotiaänestyslomakkeelle.

Tarvittaessa on varmistettava, että ilmoituksen on todella tehnyt äänestäjä tai tämän valitsema henkilö. Tällainen varmistaminen voi yleensä tapahtua esimerkiksi ottamalla puhelimitse yhteyttä äänestäjään. Varmistaminen tulee tehdä vain, jos jostain syystä epäillään ilmoituksen aitoutta.

Keskusvaalilautakunnan on järjestettävä henkilökuntaa ottamaan vastaan puheluita. Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että puheluihin vastataan ainakin virka-aikana ja että jos äänestäjä soittaa numeroon virka-ajan ulkopuolella, hän saa esimerkiksi nauhalta selvän opastuksen siitä, milloin ilmoitus voidaan tehdä. Viimeisenä kotiaänestyskseen ilmoittautumispäivänä puheluihin on vastattava kello 16:een saakka. Jos puhelinnumeroon liittyy puheposti tai vastaava järjestely, keskusvaalilautakunnan on käytävä läpi siihen mahdollisesti jätetyt ilmoittautumiset.

Koska kotiaänestysmahdollisuudesta ja siihen ilmoittautumisen menettelystä kerrotaan äänioikeutetulle lähetetyn ilmoituskortin kääntöpuolella, on oletettavissa, että puhelinsoitot asiasta tulevat pääsääntöisesti siihen numeroon, joka on tulostettu ilmoituskortin etupuolelle keskusvaalilautakunnan yhteystiedoksi.

Puutteellisen ilmoituksen täydentäminen

Keskusvaalilautakunnan on tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan täydennettävä puutteellinen ilmoitus viran puolesta ja varmistettava, että ilmoituksen on tehnyt siinä mainittu äänestäjä tai tämän valitsema henkilö. Ilmoitus voi olla puutteellinen esimerkiksi sen vuoksi, että siinä äänestäjän nimi ei ole täydellinen tai siitä puuttuu maininta äänestäjän kotikunnasta taikka puhelinnumerosta. Jos kirjallinen ilmoitus on saapunut ilman allekirjoitusta, on ilmoituksen tekijään pyrittävä ottamaan yhteyttä, kiireellisissä tapauksissa puhelimitse.

Jos kirjallisessa ilmoituksessa ei ole mainittu, että äänestäjän kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän ilman kohtuuttomia vaikeuksia pääse äänestys- eikä ennakoäänestyspaikkaan ja että hän tämän vuoksi haluaa äänestää ennakolta kotonaan, keskusvaalilautakunnan on otettava yhteyttä ilmoituksen tekijään, jotta hän voi täydentää ilmoituksen tältä osin.

Väärälle viranomaiselle tehty ilmoitus

Jos ilmoitus on tehty väärälle viranomaiselle, esimerkiksi väärän kunnan keskusvaalilautakunnalle, tämän on siirrettävä ilmoitus oikealle viranomaiselle hallintolain (434/2003) edellyttämällä tavalla.

Ilmoittaminen äänestäjälle siitä, että kotiaänestystä ei toimiteta

Jos kotiaänestystä ei toimiteta, on tästä pyrittävä ilmoittamaan äänestäjälle mahdollisimman pian, että hänelle jäisi vielä tilaisuus käydä ennakoäänestyspaikalla äänestämässä. Ilmoitus voidaan toimittaa myös sille, joka on tehnyt ilmoituksen äänestäjän puolesta. Ilmoitus on ensisijaisesti toimitettava kirjallisesti postilähetyksenä. Kiireellisissä tapauksissa ja muutoinkin, milloin se on tarkoituksenmukaista, ilmoitus voidaan antaa myös puhelimitse taikka sähköpostitse, jos ilmoittautuminen on tehty sähköpostilla. Ilmoituksessa on mainittava syy siihen, miksi kotiaänestystä ei toimiteta.

Kotiaänestystä ei toimiteta, jos

- 1) ilmoitusta ei ole voitu jälkepäinkään täydentää tiedolla, että äänestäjän kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän ilman kohtuuttomia vaikeuksia pääse äänestys- eikä ennakoäänestyspaikkaan ja että hän tämän vuoksi haluaa äänestää ennakolta kotonaan,
- 2) äänestäjän osoitetta ei ole voitu jälkepäinkään täydentää,
- 3) ilmenee, että ilmoitus on tehty ilman äänestäjän suostumusta,

- 4) äänestäjän henkilöllisyyden selvittäminen ei ylipäättänsäkään ole mahdollista ilmoituksen perusteella,
- 5) ilmoitus on tehty säädetyn määräajan jälkeen tai
- 6) äänestäjä ei ole äänioikeutettu kyseisessä kunnassa tai hänen kotinsa ei ole siinä kunnassa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kotikunnakseen

Vain sellainen ilmoituksessa oleva puutteellisuus, joka vaikuttaa kotiaänestyksen toimittamiseen ja jota ei ole voitu jälkeenpäinkään poistaa, muodostaa esteen kotiaänestykselle. Esimerkiksi se, että ilmoitus on jäänyt puutteelliseksi puhelinnumeron tai äänestäjän täydellisen nimen osalta, ei estä kotiaänestystä.

Kun kotiaänestystä ei toimiteta, asianomaisen kotiaänestyslomakkeen kohtaan ”Lisätietoja” on merkittävä tieto tästä ja syy siihen, sekä myös tiedot siitä, koska ja miten asiasta on äänestäjälle ilmoitettu.

4.8.4 Kotiaänestyksen toimittamisen valmistelut

Kotiaänestyksen vaalitoimitsija

Ennakkoaänestyksen järjestämisestä äänestäjän kotona (kotiaänestys) huolehtii kunnan keskusvaalilautakunnan määräämä vaalitoimitsija.

Keskusvaalilautakunta voi määrätä kotiaänestyksen vaalitoimitsijat samassa yhteydessä kuin se määrää yleisen ennakkoaänestyspaikan vaalitoimitsijat. Tarkoitus on, että keskusvaalilautakunta määrää tietyn määrän henkilöitä kotiaänestyksen vaalitoimitsijoiksi, minkä jälkeen keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja sitten jäljempänä selostetun mukaisesti määrää näistä henkilöistä vaalitoimitsijan kunkin yksittäisen kotiaänestyksen suorittamiseen.

Kotiaänestyksen vaalitoimitsijalle ei ole vaalilaissa säädetty erityisiä kelpoisuusvaatimuksia. Vaalitoimitsijaksi voidaan siten määrätä tehtävään kykenevä 18 vuotta täyttänyt henkilö. Asianomaisissa vaaleissa ehdokkaana oleva henkilö eikä myöskään hänen puolionsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei saa olla kotiaänestyksen vaalitoimitsijana. Kotiaänestyksen vaalitoimitsijalta edellytetään käytännössä hyvää vaalimenettelyn tuntemusta ja kykyä hoitaa erityinen äänestäjän kotona tapahtuva äänestystilanne luotettavasti.

Ennen vuonna 2013 tehtyä vaalilain muutosta (496/2013) kotiaänestyksen vaalitoimitsijoiksi voitiin määrätä vain vaalitoimikunnan jäseniä tai varajäseniä. Estettä ei ole sille, että keskusvaalilautakunta määrää heitä edelleenkin tähän tehtävään.

Milloin kotiaänestys toimitetaan?

Kotiaänestys toimitetaan jonakin kotimaan ennakkoaänestyksen ajanjaksoon sattuvana päivänä äänestäjälle erikseen ilmoitettuna, kello 9:n ja 20:n välisenä aikana. Kotiaänestys voidaan siis toimittaa joko arkipäivänä tai sunnuntaina.

Kuka vaalitoimitsija toimittaa yksittäisen kotiaänestyksen?

Keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan on määrättävä kotiaänestyksen vaalitoimitsijoista ne, jotka kussakin yksittäistapauksessa huolehtivat vaalitoimitsijoina kotiaänestyksen toimittamisesta äänestäjän luona.

Kunkin kotiaänestyksen toimittamisesta huolehtii yksi vaalitoimitsija. Keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja määrää, kenen äänestäjän luokse kukin vaalitoimitsija menee. Vaalitoimitsijat eivät voi tästä keskenään sopia.

Sen jälkeen, kun kotiaänestykseen ilmoittautumisaika on päättynyt, tulee keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan laatia yksityiskohtainen suunnitelma kotiaänestyksen toimittamisesta. Puheenjohtaja voi jo etukäteen määrätä vaalitoimitsijoille henkilökohtaiset varamiehet muun muassa estyneisyystapauksia varten.

Kotiaänestyksessä ei saa kotiaänestyksen vaalitoimitsijan ominaisuudessa olla paikalla muita henkilöitä.

Kotiaänestyksessä läsnä olevan henkilön hankkiminen

Kotiaänestyksessä on oltava läsnä vaalitoimitsijan lisäksi äänestäjän valitsema tai hyväksymä 18 vuotta täyttänyt henkilö. Läsnä olevana henkilönä ei kuitenkaan voi toimia vaaleissa ehdokkaana oleva. Muita kelpoisuusehtoja hänelle ei ole asetettu. Siten esimerkiksi äänestäjän puoliso, muu lähiomainen tai omaishoitaja voi olla tällaisena henkilönä.

Mikäli jostain syystä äänestäjällä ei ole tilaisuutta tai hän ei halua valita läsnä olevaa henkilöä, hänen on mainittava tästä ilmoittautuessaan kotiaänestykseen. Keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan asiana on tällöin huolehtia siitä, että tällainen henkilö hankitaan kotiaänestyksen toimittamiseen.

Läsnä oleva henkilö voi olla esimerkiksi joku toinen keskusvaalilautakunnan kotiaänestyksen vaalitoimitsijaksi määräämä henkilö. Tällöin hän ei kuitenkaan toimi vaaliviranomaisen ominaisuudessa.

Ilmoittaminen äänestäjälle kotiaänestyksen toimittamisesta

Keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan on huolehdittava siitä, että äänestäjälle annetaan tieto kotiaänestyksen ajankohdasta ainakin kahden tunnin tarkkuudella. Tieto on annettava hyvissä ajoin ennen kyseistä ajankohtaa. Samalla on mainittava vaaliviranomaisen puhelinnumero, jotta äänestäjä voi tarvittaessa ottaa tähän yhteyttä esimerkiksi siinä tarkoituksessa, että kotiaänestyksen ajankohtaa muutettaisiin. Tieto kotiaänestyksen toimittamisesta voidaan toimittaa myös sille, joka on tehnyt ilmoittautumisen kotiaänestykseen äänestäjän puolesta.

Ilmoitus voidaan tehdä joko

- kirjallisesti postilähetystenä,
- puhelimitse taikka
- sähköpostitse, jos ilmoittautuminen on tehty sähköpostilla. Oleellista on, että tieto kotiaänestyksen järjestämisestä tavoittaa äänioikeutetun varmasti ja hyvissä ajoin ennen äänestyksen ajankohtaa.

Keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan on huolehdittava ilmoitusten antamisesta esimerkiksi määräämällä sopiva henkilö antamaan ilmoituksia puheenjohtajan osoitusten mukaisesti.

Ilmoittaminen äänestäjälle mahdollisista estetilanteista

Käytännössä voi esiintyä lukuisia erilaisia tilanteita, joissa kotiaänestyksen toimittaminen ei suju ennalta laaditun suunnitelman mukaan. Tällaisia tilanteita voivat olla muun muassa seuraavat:

- vaalitoimitsija ei löydä äänestäjän luokse, koska esimerkiksi osoite on virheellinen,
- vaalitoimitsija ei tapaa äänestäjää tämän osoitteesta,
- äänestäjä ei haluakaan äänestää kotiaänestysmenettelyssä tai
- syntyy vaikeuksia löytää läsnä olevaa henkilöä, jonka äänestäjä hyväksyy.

Jos vaalitoimitsija on estynyt saapumasta ilmoitettuna ajankohtana, on esteestä ja uuden käynnin ajankohdasta viipymättä ilmoitettava äänestäjälle. Yhteys äänestäjään on otettava esimerkiksi puhelimitse. Äänestäjälle on annettava tilaisuus äänestää jonakin toisena ajankohtana. Jos kotiaänestystä ei voida lainkaan toimittaa kulkuyhteyksien katkeamisen tai muun ylivoimaisen esteen vuoksi, on myös siitä viipymättä ilmoitettava äänestäjälle.

Ensisijaisesti ja useimmissa tapauksissa ilmoituksen voi tehdä asianomainen vaalitoimitsija. Mutta esimerkiksi sairastumisen johdosta sen voi joutua tekemään muukin vaaliviranomainen.

Mikäli vaalitoimitsija pystyy itse hoitamaan myöhemmin kysymyksessä olevan äänestäjän kotiaänestyksen, voi hän päättää ja ilmoittaa uudesta ajankohdasta.

Mikäli kotiäänestyksen toimittaminen siirtyy toiselle vaalitoimitsijalle, on keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan tehtävä tästä päätös ja huolehdittava myös siitä, että asiasta ilmoitetaan äänestäjälle. Vaalitoimitsijat eivät saa keskenään sopia siitä, kenen äänestäjän luokse kukin vaalitoimitsija menee, ellei keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja ole etukäteen määrännyt henkilökohtaisia varajäseniä.

Esteestä ilmoittamisesta ja kotiäänestyksen uudesta ajasta sekä vaalitoimitsijan mahdollisesta vaihtumisesta ja tämän nimestä on tehtävä merkintä kotiäänestyslomakkeen kohtaan ”Lisätietoja”.

Kotiäänestyksistä pidettävä luettelo (kotiäänestyslomakkeet)

Keskusvaalilautakunnassa tarkastetaan, että sinne saapuneissa kotiäänestyslomakkeilla tehdyissä ilmoituksissa ja puhelimessa vastaanotetuista ilmoituksista laadituissa lomakkeissa on kaikki ilmoituksessa edellytetyt tiedot. Näistä lomakkeista muodostuu kotiäänestysilmoituksista pidettävä luettelo, kun lomaketta täydennetään seuraavilla tiedoilla:

- kotiäänestykselle määrätty päivä ja kellonaika sekä tehtävään määrätty vaalitoimitsija ja
- merkintä siitä, miten äänestysajankohdasta on äänestäjälle ilmoitettu.

Keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja vastaa luettelon pitämisestä. Vaalitoimitsijan tulee ottaa kaikkien niiden äänestäjien lomakkeet mukaansa, joiden luona hänen tehdyn suunnitelman mukaan tulee kunakin päivänä käydä.

Siitä huolimatta, että osa lomakkeista on ennakkoäänestyspäivinä vaalitoimitsijoiden mukana, keskusvaalilautakunnan tulee kaikkina ennakkoäänestyspäivinä voida selvittää, ketkä ovat ilmoittautuneet kotiäänestykseen ja kenen vaalitoimitsijan tehtäväksi kukin kotiäänestys on määrätty. Tämän vuoksi keskusvaalilautakunnan tulee esimerkiksi kopioida luettelo tai laatia niistä muunlainen kunnan olosuhteet huomioon ottaen sopiva luettelo. Vaalitoimitsijoiden palauttamat lomakkeet säilytetään tietosuoja huomioon ottaen. Seuraavissa yleisissä vaaleissa keskusvaalilautakunta lähettää kotiäänestykseen oikeutetuille kotiäänestyslomakkeen kotiäänestykseen ilmoittautumista varten, jos kotiäänestäjä on antanut siihen kotiäänestykseen ilmoittautuessaan suostumuksen.

4.8.5 Kotiäänestyksessä tarvittavan vaalimateriaalin jakaminen

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että kotiäänestyksen vaalitoimitsijalla on käytössään kaikki tarvittavat asiakirjat ja tarvikkeet. Tämän ohjeen **liitteenä 13** on tarkistuslista kunnan vaaliviranomaisten tarvitsemasta materiaalista.

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaalimateriaali jaetaan kotiäänestyksen vaalitoimitsijoille luotettavalla tavalla niin, ettei synny mahdollisuutta väärinkäyttöksiin.

Kotiäänestyksessä kotiäänestäjän lähetekirjeenä on aina käytettävä kotiäänestyksen lähetekirjelomaketta (vaalilomake nro 5K, **liite 5b**). Kotiäänestyksen lähetekirjelomake on erikseen täytettävä silloinkin, kun äänestäjä luovuttaa saamansa ilmoituskortin vaalitoimitsijalle.

Mikäli kotiäänestyksen yhteydessä äänestää kotiäänestykseen oikeutetun lisäksi myös tämän kanssa samassa taloudessa asuva omaishoitaja, hänen lähetekirjeenään ei käytetä kotiäänestyksen lähetekirjelomaketta, vaan omaishoitajan omaa ilmoituskorttia tai lähetekirjelomaketta (vaalilomake nro 5, **liite 5a2**).

4.9 Vaalitarkkailijoiden valtuuttaminen

Vaalilain 184 §:n 2 momentin mukaan oikeusministeriö voi valtuuttaa kotimaisen tai ulkomaisen vaalitarkkailijan koko maan alueelle ja kunnan keskusvaalilautakunta kunnan alueelle. Jos keskusvaalilautakunta antaa valtuutuksen joillekin vaalitarkkailijoille, siitä olisi hyvä ilmoittaa myös oikeusministeriölle.¹¹

Vaalitarkkailijalla on oikeus olla läsnä silloin kun vaaliviranomainen suorittaa tehtäviään. Läsnäolo-oikeus koskee siten paitsi kokouksia myös vaaliviranomaisen kaikkea muutakin toimintaa, kuten ääntenlaskentaa.

¹¹ Erilaiset kunnan kansainväliset ja kotimaiset vieraat eivät ole vaalitarkkailijoita eivätkä siten myöskään tarvitse mitään erityisiä valtuutuksia. Heistä ei myöskään tule ilmoittaa oikeusministeriölle. Vieraat voivat esimerkiksi seurata vaalipäivän äänestystä ilman valtuutuksiakin edellyttäen, että vierailu ei häiritse vaalilautakunnan työskentelyä.

5. EHDOKASASETTELUTEHTÄVÄT

5.1 Yleistä

Kuntavaaleissa voivat ehdokkaita asettaa:

- 1) puolerekisteriin merkityt puolueet; Rekisteröidyn puolueen ehdokkaat asettaa puolueen kunnan keskusvaalilautakunnalle ilmoittama puolueen henkilöjäseniä kunnassa edustava yhdistys; ja
- 2) äänioikeutetut, jotka ovat perustaneet valitsijayhdistyksen; Valitsijayhdistyksen perustamiseen tarvitaan vähintään 10 kunnan äänioikeutettua asukasta tai, jos kunnassa on enintään 1500 asukasta, kolme äänioikeutettua asukasta ja kunnassa, jossa on asukkaita 1501–2000, viisi äänioikeutettua asukasta.

Puolueet voivat muodostaa vaaliliittoja ja valitsijayhdistykset yhteislistoja.

Puolueella, vaaliliitolla tai yhteislistalla on oikeus asettaa kussakin kunnassa enintään valittavien valtuutettujen puolitoistakertainen määrä ehdokkaita. Jos ehdokkaiden enimmäismääräksi tämän mukaisesti laskettaessa ei saada kokonaislukua, pyöristetään tulos alaspäin (esimerkiksi $27 \times 1,5 = 40,5$ eli ehdokkaiden enimmäismäärä on 40).

Puolueen, yhteislistan ja valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen on toimitettava ehdokashakemus kunnan keskusvaalilautakunnalle viimeistään tiistaina 9.3.2021 ennen klo 16. Samassa yhteydessä keskusvaalilautakunnalle on toimitettava myös mahdolliset ilmoitukset vaaliliitoista ja yhteislistoista.

Oikeusministeriö on päätöksellään (26.3.2020) vahvistanut kaavat lomakkeille, joita voidaan käyttää ehdokkaiden asettamisessa. Vuoden 2021 kuntavaaleissa kelpaavat kuitenkin myös aiemman, 11.4.2014 annetun oikeusministeriön päätöksen (313/2014) mukaiset lomakkeet. Kaavat löytyvät sähköisessä muodossa oikeusministeriön vaalisivuilta osoitteesta <https://vaalit.fi/kuntavaalien-ehdokasasettelulomakkeet>. Lomakkeiden käyttö ei kuitenkaan ole pakollista, vaan ehdokashakemuksen voi tehdä kirjallisesti muutoinkin, esimerkiksi vapaamuotoisena hakemuksena. Joidenkin puolueiden ehdokashakemuksissa voi lisäksi olla mukana lomakkeita, esimerkiksi Ehdokkaan suostumus ja vakuutus -lomake, jotka on muotoiltu puolueen omiin ehdokasasettelukäytäntöihin sopiviksi ministeriön vahvistamien kaavojen pohjalta. Näissä tapauksissa keskusvaalilautakunnan tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että ehdokashakemuksessa on mainittu vaalilaissa edellytetyt seikat.

5.2 Keskusvaalilautakunnan ehdokasasettelutehtävät

- Laadi ehdokashakemusten antamista koskeva kuulutus viimeistään 1.3.2021 pidettävässä kokouksessa.
- Ota vastaan ehdokashakemukset sekä ilmoitukset vaaliliitoista ja yhteislietoista viimeistään 9.3.2021 ennen kello 16.
- Tarkasta ehdokashakemukset ja tee mahdolliset huomautukset vaaliamiehille sekä arvo puolueiden, vaaliliittojen ja yhteislietojen keskinäinen järjestys ehdokaslietojen yhdistelmää varten 15.3.2021 pidettävässä kokouksessa.
- Käsittele vastineet huomautuksiin ja ratkaise ehdokashakemukset 17.3.2021 klo 16 jälkeen pidettävässä kokouksessa.
- Laadi ehdokaslietojen yhdistelmä 18.3.2021 viimeistään klo 16 aloitettavassa kokouksessa.
- Tee merkinnät vaalitietojärjestelmän ehdokasrekisteriin 18.3.2021 klo 18 mennessä.

Keskusvaalilautakunnan viranomaistehtävistä ehdokasasettelussa säädetään vaalilain 4 luvussa (30–45 §). Kunnan on perehdyttävä tarkasti sanottuihin vaalilain säännöksiin. Oikeusministeriö antaa asiasta tarkempia määräyksiä ja ohjeita vain koskien ehdokaslietojen yhdistelmää ja valtakunnallista ehdokasrekisteriä (ehdokastietojärjestelmää).

5.2.1 Ehdokaslietojen yhdistelmä

Keskusvaalilautakunta arpoo maanantaina 15.3.2021 pidettävässä kokouksessa puolueiden, vaaliliittojen ja yhteislietojen keskinäisen järjestyksen ehdokaslietojen yhdistelmää varten. Torstaina 18.3.2021 viimeistään klo 16 aloitettavassa kokouksessa keskusvaalilautakunta laatii ehdokaslietojen yhdistelmän.

Ehdokaslietojen yhdistelmän laatimisesta on yksityiskohtaiset määräykset vaalilain 41 §:ssä. Pääpiirteissään laatimisjärjestys on seuraava:

- 1) Arvotaan (maanantaina 15.3.2021)
 - ensimmäiseksi vaaliliittoon kuulumattomien puolueiden ja vaaliliittojen keskinäinen järjestys;
 - toiseksi vaaliliiton muodostaneiden puolueiden keskinäinen järjestys vaaliliitossa;
 - kolmanneksi yhteislietojen keskinäinen järjestys;

- 2) Merkitään
 - ensimmäiseksi puolueet ja vaaliliitot arvotussa järjestyksessä ryhmiteltyinä vasemmalta oikealle. Vaaliliitot on erotettava riittävän selkeästi vaaliliittoihin kuulumattomista puolueista;
 - toiseksi yhteislistat arvotussa järjestyksessä puolueiden jälkeen vasemmalta oikealle;
 - kolmanneksi yhteislistoihin kuulumattomien valitsijayhdistysten ehdokkaat aakkosjärjestyksessä yhteislistojen jälkeen äärimmäiseksi oikealle yläriviltä alkaen allekkain;
- 3) Merkitään puolueiden ja yhteislistojen ehdokkaat näiden ilmoittamassa järjestyksessä yhdelle tai tarvittaessa useammalle palstalle ylhäältä alaspäin;
- 4) Merkitään ehdokkaille juoksevat järjestysnumerot alkaen numerosta 2.

Vaalilain 193 §:ssä tarkoitettu oikeusministeriön ohje kuntavaalien ehdokaslistojen yhdistelmän muodosta on tämän vaaliohjeen liitteenä 15a ja 15b. Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että ehdokasluettelossa olevat numerot (niin otsikossa kuin ehdokasnumerotkin) painetaan siten, että ne pääpiirteisään vastaavat Opetushallituksen uusinta numeromallistoa (käytössä 1.8.2016 lukien), joka on seuraavanlainen:

1 2 3 4 5
6 7 8 9 0

Erityisesti tulee huolehtia siitä, että numerossa seitsemän on poikkiviiva.

5.2.2 Ehdokaslistojen yhdistelmän tiedoksi saattaminen ja jakelu

Keskusvaalilautakunnan tulee saattaa yhdistelmä tai siinä olevat tiedot taikka tieto siitä, missä yhdistelmä on nähtävänä, äänioikeutettujen tiedoksi siten kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi ja lisäksi keskusvaalilautakunnan koukshuoneistossa julkaistavalla ilmoituksella.

Keskusvaalilautakunnan tulee toimittaa tarpeellinen määrä ehdokaslistojen yhdistelmiä hyvissä ajoin ennen vaaleja

- kunnanhallitukselle,
- vaalilautakunnille, vaalitoimikunnille, kunnan alueella oleville yleisten ennakkoäänestyspaikkojen ja kotiäänestyksen vaalitoimitsijoille sekä

- ehdokkaita asettaneiden puolueiden, yhteislistojen ja yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten vaaliasiamiehille.
- Yhdistelmiä on myös pidettävä yleisön (kunnan asukkaiden) saatavilla keskusvaalilautakunnan päättämällä tarkoituksenmukaisella tavalla.

5.2.3 Valtakunnallinen ehdokasrekisteri

Oikeusministeriö perustaa vaalitietojärjestelmään valtakunnallisen ehdokasrekisterin, johon otetaan kaikki vuoden 2021 kuntavaalien ehdokkaat. Valtakunnallisena ehdokasrekisterinä toimii vaalitietojärjestelmän ehdokastietojärjestelmä.

Keskusvaalilautakunnan tulee välittömästi ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen, torstaina 18.3.2021 klo 18 mennessä, huolehtia siitä, että ehdokasrekisteriin ovat merkittyinä ehdokkaita asettaneet puolueet ja valitsijayhdistykset sekä vaaliliitot ja yhteislistat sekä jokaisesta ehdokkaasta:

- ehdokaslistojen yhdistelmään merkityt tiedot (numero, nimi sekä arvo, ammatti tai toimi) ja
- henkilötunnus sekä
- ikä vaalipäivänä (tätä tietoa ei tarvitse laskea eikä merkitä, vaan järjestelmä laskee sen automaattisesti).

Käytännössä keskusvaalilautakunnan tulee merkitä ehdokasasettajat ja ehdokkaat tietoineen ehdokastietojärjestelmään sitä mukaan kuin ehdokashakemusia saapuu. Keskusvaalilautakunnalle toimitetaan järjestelmän yksityiskohtaiset käyttöohjeet (VAT-ohje nro 3b: Ehdokastietojärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle).

Oikeusministeriö huolehtii siitä, että valtakunnallisen ehdokasrekisterin tiedot henkilötunnusta lukuun ottamatta siirretään ministeriön vaalisivuille www.vaalit.fi viimeistään perjantaina 19.3.2021. Ministeriö myös laatii ehdokasrekisteristä tulosteen "Ehdokkaat kuntavaaleissa 2021" (oikeusministeriön ehdokaskirja), jota jaetaan muun muassa yleisiin ennakoäänestyspaikkoihin ja vaalitoimikunnille.

6. ENNAKKOÄÄNESTYSASIAKIRJOJEN JA KIRJEÄÄNESTYSASIAKIRJOJEN TARKASTUS

Keskusvaalilautakunnan on tarkastettava sille saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat (vaalilaki 63 §) ja kirjeäänestysasiakirjat (vaalilaki 66 g §).

6.1 Tarkastettavien asiakirjojen saapuminen keskusvaalilautakunnalle

6.1.1 Ennakkoäänestyksen lähetekuoret

Ennakkoäänestyksen lähetekuoret saapuvat keskusvaalilautakunnalle:

- kotimaan yleisistä ennakkoäänestyspaikoista,
- vaalitoimikunnilta,
- oman kunnan kotiaäänestyksen vaalitoimitsijoilta sekä
- ulkoministeriön välityksellä Suomen edustustoista ja suomalaisista laivoista.

Kotimaan yleisestä ennakkoäänestyspaikasta saapuvat lähetekuoret

Vaalitoimitsijat lajittelevat lähetekuoret ennakkoäänestyspaikassa kahteen ryhmään:

- oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret ja
- muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoitetut lähetekuoret.

Lähetekuoret toimitetaan oman kunnan keskusvaalilautakunnalle siten kuin keskusvaalilautakunta määrää. Keskusvaalilautakunnan on ilmoitettava vaalitoimitsijoille, mitä toimittamistapaa käytetään. Toimittamistavat ovat seuraavat:

- 1) keskusvaalilautakunnan edustaja hakee lähetekuoret ennakkoäänestyspaikasta jokaisen ennakkoäänestyspäivän päätteeksi tai muina sovittavina aikoina;

Keskusvaalilautakunnan edustajan on annettava vaalitoimitsijalle vapaa-muotoinen kuittaus lähetekuorten vastaanottamisesta. Kuittaukseen on merkittävä luovutettavien lähetekuorten lukumäärä, päiväys, kellonaika, ennakkoäänestyspaikan nimi sekä vaalitoimitsijan ja lähetekuorten hakijan allekirjoitukset. Lähetekuorten hakijan on varauduttava selvittämään henkilöllisyytensä vaalitoimitsijalle.

- 2) vaalitoimitsija tuo lähetekuoret keskusvaalilautakunnalle jokaisen ennakkoäänestyspäivän päätteeksi tai muina sovittuina aikoina;

Keskusvaalilautakunnan edustajan on annettava vaalitoimitsijalle vapaa-muotoinen kuittaus lähetekuorten vastaanottamisesta. Kuittauksessa on mainittava luovutettavien lähetekuorten lukumäärä, päiväys, kellonaika, ennakkoäänestyspaikan nimi sekä allekirjoitukset.

- 3) vain painavista syistä, esimerkiksi pitkien etäisyyksien vuoksi: vaalitoimitsija toimittaa lähetekuoret postitse.

Postitse toimittaminen tapahtuu sillä jakelutavalla, jota kunta tavanomaisestikin käyttää. Jos kunta on postilokeroasiakas, kunta yleensä noutaa itse saapuvan postinsa postikonttorista, jolloin lähetekuoret luovutetaan kunnalle tässä yhteydessä. Lähetekuori kuljetetaan postissa aina pikakirjeenä.

- 4) vaalitoimitsija toimittaa lähetekuoret keskusvaalilautakunnalle erillisenä kuriiripalveluna (esimerkiksi kunnan Postilta tilaama erityispalvelu).

Vaalitoimikunnalta saapuvat lähetekuoret

Myös vaalitoimikunnat jaottelevat haltuunsa kertyneet lähetekuoret kahteen ryhmään:

- oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret ja
- muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoitetut lähetekuoret.

Vaalitoimikunnan tulee toimittaa oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret keskusvaalilautakunnalle sen määräämällä tavalla. Soveltuvin tapa on, että vaalitoimikunta vie nämä lähetekuoret laitosäänestyspäivän päätteeksi suoraan keskusvaalilautakunnalle. Keskusvaalilautakunnan on annettava vaalitoimikunnalle kuittaus lähetekuorten vastaanottamisesta. Kuittauksessa on mainittava vastaanotettujen lähetekuorten lukumäärä sekä päivämäärä ja kellonaika. Vaalitoimikunta saa antaa omalle keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret postin kuljetettaviksi vain painavista syistä, jollaisena pidetään lähinnä vain pitkiä etäisyyksiä.

Kotiäänestyksen vaalitoimitsijoilta saapuvat lähetekuoret

Kotiäänestyksen vaalitoimitsijat tuovat kunkin äänestyskierroksen jälkeen lähetekuoret viipymättä oman kunnan keskusvaalilautakunnalle. Ainoastaan silloin, jos tämä ei ole (esimerkiksi pitkien ja hankalien kulkuyhteyksien takia) mahdollista, vaalitoimitsija voi lähettää lähetekuoret postitse.

Edustustoista ja laivoista saapuvat lähetekuoret

Edustustoissa ja laivoissa annetut lähetekuoret saapuvat keskusvaalilautakunnalle aina postin välityksellä. Edustustojen ja laivojen vaalitoimitsijat toimittavat lähetekuoret ulkoministeriölle, joka puolestaan postittaa ne edelleen asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle. Koska lähetekuorten kulku ennakkoäänestyspaikasta ulkoministeriölle saattaa kestää kauankin, tulee keskusvaalilautakunnassa varautua siihen, että erityisesti näitä lähetekuoria saatetaan saapua vasta vaalipäivää edeltävänä torstaina tai perjantaina tai jopa tämän jälkeen.

Ennakkoäänestys ulkomailla olevassa suomalaisessa laivassa voidaan aloittaa jo keskiviikkona 31.3.2021 eli viikkoa aiemmin kuin muissa ennakkoäänestyspaikoissa. Näin ollen keskusvaalilautakuntaan saattaa saapua lähetekuoria jo ennen ensimmäistä kotimaan ennakkoäänestyspäivää (7.4.2021). Näitä lähetekuoria ei kuitenkaan saa avata ja tarkastaa ennen kuin vasta sen jälkeen, kun äänioikeusrekisteri on tullut lainvoimaiseksi tiistaina 6.4.2021 klo 12 lukien.

6.1.2 Kirjeäänestyksen lähetekuoret

Kirjeäänestyksen lähetekuoret saapuvat keskusvaalilautakunnalle suoraan ulkomailta olevilta äänestäjiltä postitse tai kuriiripalvelun välityksellä. Kuriiripalvelun tuomat lähetekuoret saattavat olla suljettuina esimerkiksi kuriiripalvelun omiin kirjekuoriin. On tärkeää, että kaikki kuriirilähetykseen liittyvät asiakirjat, esimerkiksi mahdolliset kuitit ja vastaavat (siis muutkin kuin itse lähetekuori) toimitetaan sellaisenaan kirjeäänestysasiakirjoja tarkastaville henkilöille, jotta ne ja niihin mahdollisesti sisältyvät tiedot voidaan ottaa huomioon tarkastuksessa.

Kirjeitse äänestävä voi äänestää ja postittaa lähetekuorensa Suomeen aikaisintaan torstaina 18.3.2021. Näin ollen kirjeäänestyksen lähetekuoria alkaa saapua keskusvaalilautakuntaan pian tämän jälkeen. Lähetekuoria ei kuitenkaan saa avata ja tarkastaa ennen kuin vasta sen jälkeen, kun äänioikeusrekisteri on tullut lainvoimaiseksi tiistaina 6.4.2021 klo 12 lukien.

Kirjeitse äänestävä on voinut postittaa lähetekuorensa kirjattuna kirjeenä. Oikeusministeriö on sopinut Postin kanssa, että postitoimipaikat toimittavat nämäkin lähetekuoret suoraan keskusvaalilautakunnalle (normaalisti kirjatut kirjeet on vastaanottajan erikseen haettava). Keskusvaalilautakunnan voi kuitenkin olla hyvä tarkistaa paikallisesta postista, ettei sinne ole jäänyt tällaisia lähetekuoria.

6.2 Saapuneiden lähetekuorten säilyttäminen

Keskusvaalilautakuntaan saapuneet (ja sille osoitetut) ennakkoäänestyksen ja kirjeäänestyksen lähetekuoret sisältöineen on säilytettävä varmassa tallessa niin, että asiattomien pääsy niiden säilytyspaikkaan estetään. Lähetekuorten säilyttäminen on turvattava heti siitä alkaen, kun niitä alkaa saapua keskusvaalilautakuntaan.

6.3 Tarkastusmenettely

Keskusvaalilautakuntaan saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat ja kirjeäänestysasiakirjat tarkastetaan vaalikuoria avaamatta kokouksissa, jotka on pidettävä siten, että perjantaina 16.4.2021 ennen klo 19 saapuneet asiakirjat ehditään niissä käsitellä. Kaikki määräaikaan mennessä saapuneet asiakirjat on ehdittävä käsitellä. Keskusvaalilautakunnan on tämän mukaisesti päätettävä kokousaikataulustaan.

Ennakkoäänestysasiakirjat ja kirjeäänestysasiakirjat on tarkastettava omina kokonaisuuksinaan. Tavoitteena siis on, että tarkastuksen päätteeksi keskusvaalilautakunnalla on

- erikseen äänestysalueittain lajiteltuna ennakkoäänestyksen hyväksytyt (ruskeat) vaalikuoret ja
- erikseen äänestysalueittain lajiteltuna kirjeäänestyksen hyväksytyt (turkoosit) vaalikuoret.

Tarkastuksen eriyttämisestä johtuen tämä ohje sisältää erikseen yksityiskohtaiset ohjeet ennakkoäänestysasiakirjojen tarkastamisesta (luku 6.3.1) ja kirjeäänestysasiakirjojen tarkastamisesta (luku 6.3.2).

Keskusvaalilautakunnan harkintaan jää, miten se käytännössä suorittaa asiakirjojen tarkastamisen. Keskusvaalilautakunnan on päätettävä mahdollisista valmistavista toimenpiteistä ennen kaikkea sen perusteella, kuinka paljon ja minkä tyyppisiä asiakirjoja keskusvaalilautakuntaan saapuu.

Jos tarkastettavia asiakirjoja on odotettavissa vähän, voi päätösvaltainen keskusvaalilautakunta itse tarkastaa kaikki asiakirjat yhdessä tai useammassa kokouksessa. Jos taas tarkastettavia asiakirjoja tulee runsaasti, keskusvaalilautakunta voi päättää, että keskusvaalilautakunnan sihteeri yhdessä avustavan henkilökunnan kanssa suorittaa asiakirjojen valmistavan tarkastamisen keskusvaalilautakunnan käsittelyä varten lautakunnan antamien ohjeiden mukaisesti. Keskusvaalilautakunnan on tällöin huolehdittava tarpeellisen valvonnan järjestämisestä.

Keskusvaalilautakunnan on kiinnitettävä erityistä huomiota tarkastusmenettelyn turvallisuuteen ja luotettavuuteen. Menettelyn on oltava sellainen, että se ei anna aihetta minkäänlaisiin epäilyksiin menettelyn asianmukaisuudesta. Kaikki väärinkäytösmahdollisuudet tulee sulkea pois. Tämä tarkoittaa esimerkiksi, että

- vähintään kahden henkilön on oltava samanaikaisesti paikalla aina kun asiakirjoja käsitellään,
- tarkastusta suorittavien henkilöiden ulottuvilla ei ole käyttämättömiä vaali-asiakirjoja eikä vaalileimasimia,
- tila, jossa tarkastus suoritetaan, on riittävän avoin, jotta tarkastuksen valvonta on mahdollista toteuttaa.

Tarkastamiseen liittyvät ratkaisut, kuten kaikki huomioon ottamatta jättämiset, keskusvaalilautakunnan on tehtävä päätösvaltaisessa kokoonpanossa. Keskusvaalilautakunnan kokouksista on pidettävä pöytäkirjaa.

6.3.1 Ennakkoäänestysasiakirjojen tarkastaminen

Tarkastettavat ennakkoäänestysasiakirjat

Keskusvaalilautakunnalle saapuvat ennakkoäänestysasiakirjat ovat:

- 1) **lähetekuori**
 - etupuolen väriltään alaosa valkoinen ja muutoin keltainen; etupuolella punainen pikakirjemerkki; koko C5; osoiteikkuna oikealla ja kuitausmerkintäikkuna ylhäällä vasemmalla; sekä
- 2) lähetekuoren sisällä olevat
 - a) **lähetekirje**, joka on joko
 - lähetekirjelomake tai
 - ilmoituskortti; ja
 - b) **vaalikuori** (jonka sisään on suljettu äänestyslippu).
 - väriltään ruskea; koko C6; alareunassa pieni ikkuna.

- Ennakoäänestysasiakirjojen käsittelyssä on seuraavat vaiheet:
- Vaihe 1: Lähetekuoren osoitekentän tarkastaminen
- Vaihe 2: Lähetekuoren lajittelu äänestysalueittain
- Vaihe 3: Lähetekuoren avaaminen ja sen sisällä olevien lähetekirjeen ja vaalikuoren tarkastaminen
- Vaihe 4: Ennakoäänestyksen hyväksyminen tai jättäminen huomioon ottamatta
- Vaihe 5: Hyväksytyjen ennakoäänestysten merkitseminen tarvittaessa äänioikeusrekisteriin ja/tai vaaliluetteloihin
- Vaihe 6: Hyväksytyjen vaalikuorten ja lähetekirjeiden käsittely

Vaihe 1: Saapunneiden lähete kuorten osoitekentän tarkastaminen

- Tarkista aina ensimmäiseksi, että saapunut lähete kuori on osoitettu nimenomaan oman kuntasi keskusvaalilautakunnalle

Keskusvaalilautakunnan tulee heti lähete kuoren saatuaan ennen sen avaamista ehdottomasti tarkistaa lähete kuoren osoitekentästä, että lähete kuori on sille osoitettu.

Vaihe 1A: Väärään paikkaan saapuneen lähete kuoren edelleen toimittaminen

Mikäli jokin lähete kuori on saapunut väärään paikkaan (jos vastaanottajaksi on merkitty jonkun muun kunnan keskusvaalilautakunta), on se **avaamattomana** viipymättä postitettava oikealle vastaanottajalle.

Tällainen väärään paikkaan erehdyksessä saapunut lähete kuori on siirrettävä oikealle vastaanottajalle (keskusvaalilautakunnalle) kunnasta riippumatta koko maan alueella.

Korkein hallinto-oikeus käsitteli tapauksessa KHO:1997:34 tilannetta, jossa kunnan laskentaan oli epähuomiossa joutunut 19 kuntaan kuulumatonta ääntä eikä yhdeksän hylätyn äänestyslipun yhteyttä kuntaan kuulumattomiin äänestyslipuihin ei voitu selvittää. Sanotut 19 ääntä saattoivat siten jäädä vaikuttamaan kunnan vaalien tulokseen. Vaaliviranomaisten toimet olivat olleet lainvastaisia ja vaalit oli toimitettu virheellisessä järjestyksessä. Kun neljä ehdokasta oli jäänyt yhden äänen päähän valtuustopaikasta, virheellisyydet olivat ilmeisesti saattaneet vaikuttaa kunnallisvaalien tulokseen. Lääninoikeus kumosi vaalit ja määräsi kunnassa toimitettaviksi uudet vaalit. KHO piti voimassa lääninoikeuden päätöksen vaalien kumoamisesta.

Vaihe 2: Lähete kuorten lajittelu äänestysalueittain

- Lajittele lähete kuoret äänestysalueittain ja pidä myös jatkossa lähete kuorten sisältämät asiakirjat äänestysalueittain lajiteltuina.

Keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähete kuoret tulee ehdottomasti lajitella äänestysalueittain kuoren oikealla puolella olevasta ikkunasta näkyvän äänestysalueen numeron (esimerkiksi 011) mukaisesti. Lähete kuoren ikkunasta näkyy myös kunnan numerotunnus, joten esimerkiksi Espoon äänestysalueelle nro 11 kuuluvassa lähete kuoreessa näkyy keskusvaalilautakunnan nimen yläpuolella numerosarja 049 011.

Lähetekuorten äänestysalueittainen lajittelu on välttämätöntä siksi, että ennakoäänet lasketaan äänestysalueittain.

Jos kunnan numerotunnusta ja äänestysalueen numeroa ei lähetekuoren ikkunasta näy, se tarkoittaa, että lähetekirjeenä on käytetty käsin täytettyä lähetekirjelomaketta tai ilmoituskorttia ja että äänestystä ei ole merkitty ääni-oikeusrekisteriin ennakoäänestyspaikassa. Tällöin lähetekuori on avattava ja äänestäneen äänestysalue selvitettävä, ennen kuin lajittelu voidaan suorittaa.

Asiakirjojen äänestysalueittaisessa lajittelussa on oleellista se, että ennakoäänestysasiakirjojen tarkastuksen päätteeksi kaikki hyväksytyt vaalikuoret ovat lajiteltuina äänestysalueittain.

Vaihe 3: Lähetekuoren avaaminen ja sen sisällä olevien lähetekirjeen ja vaalikuoren tarkastus

- Jos lähetekirjeessä on kuittausmerkintä: Avaa lähetekuori ja tarkasta vaalikuori ja lähetekirjeen allekirjoitukset.
- Jos lähetekirjeessä ei ole kuittausmerkintää: Avaa lähetekuori, tarkasta vaalikuori sekä se, kuka henkilö on äänestänyt ja että tämä henkilö kuuluu kunnan äänioikeusrekisteriin/vaaliluetteloon.
- Jos vaalikuori on avonainen: Sulje se vaalisalaisuus säilyttäen.

3 (i) Lähetekuorten avaaminen

Kaikki määräaikaan mennessä saapuneet lähetekuoret on avattava siten, ettei niiden sisältö vahingoitu.

Vielä tässä avaamisvaiheessa lähetekuoreissa olevia lähetekirjettä ja vaalikuorta ei saa erottaa toisistaan. Erottelu tehdään vasta sitten, kun lähetekirje ja vaalikuori jäljempänä selostetun mukaisesti voidaan hyväksyä.

3 (ii) Lähetekirjeen ja vaalikuoren tarkastus

Keskusvaalilautakunnalle saapuu kolmenlaisia lähetekuoria:

- 1) niitä, joiden vasemmanpuoleisesta ikkunasta näkyy, että lähetekirjeeseen on tehty kuittausmerkintä ja

- 2) niitä, joiden vasemmanpuoleisesta ikkunasta näkyy, että lähetekirjeeseen ei ole tehty kuittausmerkintää.

- 3) mahdollisesti kirjeäänestyksen lähete kuoria.

3 (ii.a) Kuittausmerkinnällä varustetut lähetekirjeet

Kuittausmerkinnällä varustetut lähete kuoret avataan ja ennakoäänestysasia-
kirjat tarkastetaan seuraavasti:

- 1) Tarkastetaan, että vaalikuori on suljettu ja että siihen ei ole tehty äänestä-
jää tai ehdokasta koskevaa tai muuta asiatonta merkintää; ja
- 2) Tarkastetaan, että lähetekirjeessä on äänestäjän allekirjoitus ja vaalitoimit-
sijan allekirjoitus.

Mikä on kuittausmerkintä?

Ennakoäänestyspaikassa, jossa äänioikeustietojärjestelmä (äänioikeusrekisteri) on käytössä, vaalitoimitsija tulostaa lähetekirjelomakkeen vasempaan yläreunaan kuittausmerkinnän osoittamaan sitä, että äänestys on merkitty äänioikeusrekisteriin jo ennakoäänestyspaikassa. Ennakoäänestyksen lähetekirjeenä on käytettävä lähetekirjelomaketta aina silloin, kun äänioikeuden käyttäminen merkitään ennakoäänestyspaikassa äänioikeusrekisteriin. Ilmoituskortille kuittausmerkintää ei voi tulostaa. Ilmoituskortissa olevaa lähetekirjeosaa voidaan siten käyttää lähetekirjeenä vain silloin, kun äänestys vastaanotetaan manuaalisesti merkitsemättä sitä äänioikeusrekisteriin.

Kaikki kuittausmerkinnät ovat seuraavantyyppisiä:

*** 8.4.2021 049E3 Espoo ***

Kuittausmerkinnässä tarkoittaa

- päiväys (esim. 8.4.2021) päivää, jolloin ennakoäänestys tapahtui;
- numero-kirjain -yhdistelmä ja kunnan nimi (esim. 049E3 Espoo) sitä kunnan yleistä ennakoäänestyspaikkaa, jossa äänestäminen tapahtui (049 = kunnan kuntanumero; E1, E2, E3 ja niin edelleen = kunnan ennakoäänestyspaikkojen koodit).

Kuittausmerkintä näkyy lähetekuoren ylävasemmalla olevasta ikkunasta. Kuittausmerkinnän lisäksi lähetekirjelomakkeelle muihin kohtiin tulostuvat äänioikeustietojärjestelmästä äänestäjän sukunimi ja etunimet, äänestäjän henkilötunnus, äänestäjän äänioikeuskunnan kuntanumero ja äänestysalueen numero sekä keskusvaalilautakunnan yhteystiedot.

3 (ii.b) Ilman kuittausmerkintää olevat lähetekirjeet

Ilman kuittausmerkintää olevat lähetekuoret avataan ja ennakoäänestysasiakirjat tarkastetaan seuraavasti:

- Tarkastetaan, että vaalikuori on suljettu ja että siihen ei ole tehty äänestäjää tai ehdokasta koskevaa tai muuta asiatonta merkintää;
- tarkastetaan, että lähetekirjeessä on ensinnäkin äänestäjän nimi, henkilötunnus tai syntymäaika ja osoite sekä allekirjoitus;
- toiseksi ennakoäänestyspaikan nimi tai (laitos- ja kotiäänestyksessä) asianomaisen kunnan nimi, päiväys ja vaalitoimitsijan allekirjoitus; sekä
- tarkastetaan äänioikeusrekisteristä tai vaaliluettelosta, että äänestäjä on merkitty äänioikeutetuksi kyseisen kunnan johonkin äänestysalueeseen.

Miksi lähetekirjeessä ei ole kuittausmerkintää?

Jos äänioikeusrekisteri ei ennakköäänestyspaikassa ole lainkaan käytössä tai on väliaikaisesti poissa käytöstä, lähetekirjeeseen ei tehdä kuittausmerkintää. Kuittausmerkinnän puuttuminen lähetekirjeestä (ja siten myös lähetekuoren vasemmanpuoleisesta ikkunasta) osoittaa sen, että ennakköäänestystä ei ole merkitty äänioikeusrekisteriin ennakköäänestyspaikassa.

Näitä ns. manuaalisia ennakköäänestyksiä saapuu keskusvaalilautakunnalle:

- edustustoista,
- laivoista,
- oman kunnan ja muiden kuntien vaalitoimikunnilta (laitosäänestykset),
- oman kunnan kotiaäänestyksen vaalitoimitsijoilta (kotiaäänestykset) ja
- niistä kotimaan yleisistä ennakköäänestyspaikoista, joissa äänioikeusrekisteriä ei tilapäisesti tai ei lainkaan käytetä.

3 (iii) Keskusvaalilautakunnan toimenpiteet eräissä tapauksissa

Virheellisesti osoitetut lähetekirjeet

Ennakköäänestysasiakirjoja tarkastaessaan keskusvaalilautakunta saattaa havaita, että lähetekuoressa oleva lähetekirje on kyllä osoitettu sille, mutta äänestäjä ei äänioikeusrekisterin mukaan kuulu kyseiseen kuntaan, vaan on äänioikeutettu muussa kunnassa. Lähetekirje on siten virheellisesti osoitettu. Tällaiset ovat mahdollisia niissä tapauksissa, joissa lähetekirje on täytetty käsin.

Jos lähetekirje on virheellisesti osoitettu toisen kunnan keskusvaalilautakunnalle, lähetekirjettä ja vaalikuorta ei siirretä eteenpäin, koska oletetaan, että lähetekirjeen virheellisesti osoittanut äänestäjä on myös virheellisesti äänestänyt väärän kunnan ehdokasta. Nämä äänestykset jätetään ottamatta huomioon.

On syytä korostaa, että tässä tarkoitettu menettely (virheellisesti osoitettu lähetekuori) ja vaiheessa 1A tarkoitettu menettely (väärään paikkaan saapunut lähetekuori) ovat eri asioita ja niissä toimitaan eri tavoin.

Avonaisen vaalikuoren sulkeminen

Jos vaalikuori on avonainen, keskusvaalilautakunnan on suljettava se vaalilaisuus säilyttäen. Jos vaalikuoren liimaus ei jostain syystä pidä, kuori voidaan sulkea sinettinauhalla.

Vaihe 4: Ennakoäänestyksen hyväksyminen tai jättäminen huomioon ottamatta

- Tee päätös siitä, hyväksytäänkö ennakoäänestys vai jätetäänkö se ottamatta huomioon.
- Erotta vasta päätöksen jälkeen hyväksytyt vaalikuori lähetekirjeestä.
- Jos ennakoäänestys jätetään ottamatta huomioon, siitä tehdään merkintä keskusvaalilautakunnan kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan, mutta vaaliluetteloon ei tässä vaiheessa tehdä mitään merkintää.

4 (i) Ennakoäänestyksen huomioon ottamatta jättämisen perusteet

Ennakoäänestys on jätettävä huomioon, jos:

- 1) Ennakkoon äänestänyttä henkilöä ei ole otettu äänioikeusrekisteriin kyseisen kunnan kohdalle;
- 2) Vaalikuoreen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva tai muu asiaton merkintä;
- 3) Lähetekirje on niin puutteellinen tai epäselvä, ettei varmasti voida vakuuttaa, onko äänestys tapahtunut laissa säädetyin tavoin, tai päätellä, kuka on äänestänyt;
- 4) Kotiäänestyksen lähetekirjeestä puuttuu äänestyksessä läsnä olleen 18 vuotta täyttäneen henkilön nimikirjoitus.

Jokin huomaamattomuudesta johtuva vähäinen tai epäolennainen puutteellisuus tai epäselvyys lähetekirjeessä ei yleensä aiheuta sitä, että ennakoäänestys jätettäisiin huomioon ottamatta. Keskusvaalilautakunnalle kuuluu kussakin yksittäistapauksessa ratkaista asia lähetekirjeessä (ja kotiäänestyksessä siihen mahdollisesti liitetystä ilmoituskortista) olevien tietojen ja mahdollisen muun saatavissa olevan selvityksen perusteella. Keskusvaalilautakunta voi viran puolesta itse hankkia lisäselvitystä vaalitoimitsijoilta tai vaalitoimikunnan jäseniltä taikka myös itse äänestäjältä, jos tämä on lähetekirjeestä selvittävissä ja tavoitettavissa. Jos lähetekirjeeseen on tehty kuittausmerkintä, voidaan sen perusteella selvittää äänioikeustietojärjestelmästä äänestämisen tarkka ajankohta ja kirjauksen järjestelmään tehnyt vaalitoimitsija.

Vuoden 2008 kunnallisvaaleissa keskusvaalilautakunta oli jättänyt kolme äänestystä huomioon ottamatta. Ensimmäisessä lähetekirjeessä ei ollut ilmoituksen äänioikeudesta saaneen henkilön omaa allekirjoitusta ja toisesta ja kolmannesta lähetekirjeestä puuttuivat sekä äänestäjän että vaaliviranomaisen allekirjoitukset.

Hallinto-oikeus katsoi, että lähetekirjeet olivat olleet niin puutteellisia tai epäselviä, ettei varmasti voida vakuuttua, onko äänestys tapahtunut laissa säädetyin tavoin, tai päätellä, kuka on äänestänyt. Keskusvaalilautakunnan oli näin ollen tullut jättää kyseiset äänestykset huomioon ottamatta. (Vaasan HAO 22.12.2008 08/0817/3). Ratkaisu jäi lainvoimaiseksi.

4 (ii) Ennakkoäänestyksen hyväksyminen

Jos edellä mainitut huomioon ottamatta jättämisen perusteet eivät täyty, ennakkoäänestys on hyväksyttävä.

Hyväksytty vaalikuori on erotettava lähetekirjeestä. Vaalikuoret on säilytettävä äänestysalueittain ryhmiteltyinä.

Hyväksytyihin vaalikuoriin ei saa tehdä mitään merkintöjä.

4(iii) Huomioon ottamatta jättämisestä aiheutuvat toimenpiteet

Kun äänestys jätetään ottamatta huomioon, on siitä tehtävä merkintä keskusvaalilautakunnan kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan. Vaalikuorta ei saa avata.

Huomioon ottamatta jätetty avaamaton vaalikuori on lähetekirjeineen ja kuoriineen liitettävä pöytäkirjaan. Vaalikuoren avonaisuus ei ole huomioon ottamatta jättämisen peruste, mutta jos vaalikuori muusta syystä jätetään ottamatta huomioon ja se on avonainen, se on suljettava vaalisalaisuus säilyttäen.

Kun äänioikeusrekisteriin jo ennakkoäänestyspaikassa merkitty äänestys jätetään ottamatta huomioon, keskusvaalilautakunta voi harkintansa mukaan poistaa merkinnän äänioikeusrekisteristä (tarkemmat ohjeet VAT-ohjeessa nro 4b). Kun ennakkoäänestyspaikassa manuaalisesti vastaanotettu äänestys jätetään ottamatta huomioon, äänioikeusrekisteriin tai vaaliluetteloon ei tehdä minkäänlaista merkintää.

Vaihe 5: Hyväksytyjen ennakkoäänestysten merkitseminen äänioikeusrekisteriin ja vaaliluetteloihin

- Merkitse äänioikeusrekisteriin ne hyväksytyt ennakkoäänestykset, joita ei ole merkitty rekisteriin jo ennakkoäänestyspaikassa.
- Jos teet merkintöjä vaaliluetteloiden tulostusajankohdan jälkeen (14.4.2021 klo 18), tee ne sekä äänioikeusrekisteriin että vaaliluetteloihin.

- Tee viipymättä äänioikeusrekisteriin ja vaaliluetteloihin mahdolliset vaalitoimitsijan ilmoittamat korjausmerkinnät.

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaalilautakunnille toimitetuista vaaliluetteloista käy selvästi ja luotettavasti ilmi, ketkä äänioikeutetut ovat käyttäneet äänioikeutensa jo ennakkoäänestyksessä ja keillä se on vielä käyttämättä vaalipäivän äänestyksessä.

5 (i) Mitkä ennakkoäänestykset merkitään äänioikeusrekisteriin keskusvaalilautakunnassa?

Keskusvaalilautakunnan on merkittävä (ns. jälkikirjauksina) äänioikeusrekisteriin kaikki ne hyväksytyt ennakkoäänestykset, joita ei ole merkitty äänioikeusrekisteriin ennakkoäänestyspaikassa. Tällaisten ennakkoäänestysten lähetekirjeessä ei ole edellä mainittua kuittausmerkintää. Tyypillisiä tällaisia ennakkoäänestyksiä ovat ulkomailla edustustoissa ja laivoissa annetut äänet, kirjeänet sekä laitos- ja kotiaänet.

Jos lähetekirjeessä on kuittausmerkintä, se tarkoittaa sitä, että äänestys on merkitty rekisteriin jo ennakkoäänestyspaikassa, eikä merkintää siis tehdä enää keskusvaalilautakunnassa.

5 (ii) Miten merkinnät tehdään?

Merkintöjen tekninen tekeminen äänioikeusrekisteriin on yksityiskohtaisesti selostettu keskusvaalilautakunnille jaetussa VAT-ohjeessa nro 4b (Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle).

Ennen rekisterimerkintöjen tekemistä keskusvaalilautakunnan kannattaa lajitella ennakkoäänestysasiakirjat ennakkoäänestystyyppin mukaan seuraavasti:

- kotiaänestykset ja kotiaänestysten yhteydessä toimitetut omaishoitajien äänestykset,
- laitosäänestykset,
- ulkomailla laivoissa tapahtuneet äänestykset,
- ulkomailla edustustoissa tapahtuneet äänestykset, ja
- kotimaan yleisissä ennakkoäänestyspaikoissa tapahtuneet äänestykset.

Jos lähetekirjeestä ei selvästi ilmene, missä ennakkoäänestyspaikassa hyväksytty ennakkoäänestys on tapahtunut (esimerkiksi laitoksessa vai yleisessä ennakkoäänestyspaikassa), keskusvaalilautakunnan tulee kussakin yksittäistapauksessa ratkaista asia ja merkitä äänestys äänioikeusrekisteriin jonakin ennakkoäänestystyyppinä. Merkinnällä on tilastollinen merkitys. Tapauksissa,

joissa ennakoäänestys on otettu vastaan manuaalisesti ja äänestyspaikaksi on merkitty kunnan nimi, kyse on laitosäänestyksestä.

5 (iii) Milloin merkinnät tehdään sekä äänioikeusrekisteriin että vaaliluetteloon?

Keskusvaalilautakunnan tulee pyrkiä siihen, että merkinnät äänioikeusrekisteriin tehdään mahdollisimman kattavasti ennen keskiviikkoa 14.4. klo 18, jolloin oikeusministeriö aloittaa vaaliluetteloiden keskitetyn tulostuksen äänioikeusrekisteristä.¹²

Mikäli ilman kuittausmerkintää olevia hyväksyttäviä ennakoäänestyksiä kuitenkin saapuu keskusvaalilautakunnalle edellä sanotun määräajan jälkeen, keskusvaalilautakunnan tulee huolehtia siitä, että äänioikeuden käyttäminen merkitään sekä äänioikeusrekisteriin että paperisiin vaaliluetteloihin. Vaaliluetteloihin on otettu ne äänioikeutetut, joiden ennakkoon äänestämistä ei ole merkitty äänioikeusrekisteriin ennen kuin niiden tulostus aloitettiin.

Merkintä vaaliluetteloon tehdään siten, että merkitään **E** ennakolta äänestäneen henkilön nimen kohdalle sarakkeeseen **KV-2021**.¹³ Vaaliluettelot ovat äänioikeutettujen sukunimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä.

Aakkostuksessa kirjainten keskinäinen järjestys on suomen kielen mukainen, v ja w -kirjaimet on erotettu toisistaan. Etuliitteelliset sukunimet on aakkostettu etuliitteen mukaan, esimerkiksi henkilö nimeltä "von Taffelsson Bror-Erik" löytyy vaaliluettelosta v-kirjaimella alkavien sukunimien joukosta. Tyhjä merkki sijoittuu ennen muita merkkejä, esimerkiksi henkilö "Ek Liisa" on vaaliluettelossa ennen henkilöä "Eka Liisa". Väliviiva on aakkostettu kuten tyhjä merkki, esimerkiksi henkilö "Ek-Roine Liisa" on vaaliluettelossa ennen henkilöä "Eko Liisa". Useimmat tarkkeet jätetään huomiotta, esimerkiksi é on aakkostettu kuten e, mutta poikkeuksen muodostaa ü, joka on aakkostettu kuten y.

Merkintöjen tekemisen jälkeen tehdään myös vastaavat lukumäärämuutokset (vähennykset) vaaliluetteloiden kansilehden laskelmasivun sarakkeeseen "Tilanne 2".

5 (iv) Korjausmerkintöjen tekeminen eräissä tapauksissa

Jos yleisen ennakoäänestyspaikan vaalitoimitsija merkitsee ennakoäänestyksen äänioikeusrekisteriin väärän henkilön kohdalle tai muutoin virheellisesti ja havaitsee virheensä vasta hyväksytyään näyttöruudun, hänen on a) merkittävä äänestys uudelleen oikean henkilön kohdalle sekä b) viipymättä pyydettävä

12 Joillekin kunnille vaaliluettelot tulostetaan kuntien pyynnöstä vasta vaalipäivää edeltävänä torstaina.

13 Vaalilautakunta merkitsee samaan sarakkeeseen vaalipäivän äänestämiset jollain muulla merkillä (esim. V, X tai /).

asianomaista keskusvaalilautakuntaa poistamaan edellinen virheellinen äänestysmerkintä äänioikeusrekisteristä.

Keskusvaalilautakunnan on tällöin viipymättä poistettava äänestysmerkintä sen äänestäjän kohdalta, jonka vaalitoimitsija oli virheellisesti merkinnyt äänestäneeksi. Mikäli äänestysmerkinnän poisto tehdään vaaliluetteloiden tulostusajankohdan jälkeen (ks. edellä), sama korjaus on tehtävä myös paperimuotoisiin vaaliluetteloihin lisäämällä henkilön nimi vaaliluetteloon.

Korjausmerkintöjen tekemistä äänioikeusrekisteriin on selostettu VAT-ohjeessa nro 4b. Keskusvaalilautakunnan on merkittävä äänioikeusrekisteriin poiston syy ja tarkentava selvitys, miksi äänestysmerkintä poistetaan.

Vaihe 6: Hyväksytyjen vaalikuorten ja lähetekirjeiden käsittely

- Laske hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärät äänestysalueittain ja merkitse luvut pöytäkirjaan.
- Merkitse hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärät äänestysalueittain tuloslaskentajärjestelmään ja vaaliluetteloihin.
- Säilytä hyväksytyt vaalikuoret äänestysalueittain lajiteltuina laskentaa varten.
- Säilytä mahdollisia tarkistuksia varten lähetekirjeet äänestysalueittain lajiteltuina.

6 (i) Vaalikuorten lukumäärän laskeminen kussakin äänestysalueessa

Keskusvaalilautakunnan on laskettava hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärä kussakin äänestysalueessa, todettava äänioikeusrekisteriin (tai vaaliluetteloihin) äänestäneiksi merkittyjen lukumäärä kussakin äänestysalueessa ja merkittävä saadut luvut keskusvaalilautakunnan pöytäkirjaan.

Mikäli hyväksytyjen vaalikuorien määrät ja äänestäneiksi merkittyjen määrät poikkeavat toisistaan, laskenta on suoritettava uudelleen. Jos uudenkin laskennan jälkeen luvuissa on eroja, erotuksen syy on selvitettävä ja merkittävä pöytäkirjaan. Mikäli äänioikeusrekisteristä saatavat luvut ovat suurempia kuin vaalikuorten luvut, saattaa syynä olla esimerkiksi se, että keskusvaalilautakunta on jättänyt joitakin rekisteriin merkittyjä ennakoäänestyksiä huomioon ottamatta (ks. edellä) tai se, ettei postitse ennakoäänestyspaikasta lähetetty lähetekuori ole saapunut ajoissa keskusvaalilautakunnalle.

6 (ii) Vaalikuorten lukumäärien merkitseminen äänestysalueittain tuloslaskentajärjestelmään ja vaaliluetteloihin

Keskusvaalilautakunnan on merkittävä tuloslaskentajärjestelmän asianomaiseen kohtaan hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärä kussakin äänestysalueessa. Tuloslaskentajärjestelmässä ennakkoon äänestäneiden lukumäärä äänestysalueessa on siis yhtä kuin hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärä äänestysalueessa.

Hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärät merkitään tuloslaskentajärjestelmään aikaisintaan perjantaina 16.4.2021 klo 12 jälkeen ja viimeistään lauantaina 17.4. klo 17 mennessä.

Hyväksytyjen vaalikuorten lukumääriä vastaavat äänestäneiden lukumäärät on lisäksi merkittävä kunkin äänestysalueen vaaliluettelon kansilehden laskelmisivun asianomaisiin kohtiin.

Vaalikuorten lukumäärien tallennus tuloslaskentajärjestelmään selostetaan tarkemmin VAT-ohjeessa nro 5b (Tuloslaskentajärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle).

Pienten äänestysalueiden käsittely laskentajärjestelmässä

Pienten äänestysalueiden (ks. luku 10) osalta ennakkoon ja vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärät tallennetaan erikseen, mutta kaikki äänet tallennetaan vaalipäivän ääniä. Seuraavassa esimerkkinä tilanne, jossa äänestysalueella on hyväksytyjä vaalikuoria (ennakkoääninä) 35 kpl ja vaalipäivänä käy 30 äänestäjää. Merkinnot laskentajärjestelmään tehdään seuraavasti:

- 1) Keskusvaalilautakunta tallentaa ennakkoon äänestäneiden määräksi 35.
- 2) Vaalipäivän alustavassa laskennassa keskusvaalilautakunta tallentaa:
 - vaalipäivänä äänestäneiden määräksi 30,
 - vaalipäivän ääniksi ennakkoäänien ja vaalipäivänä annettujen äänien yhteismäärän 65 (35+30).

Mikäli arvioidaan, että äänestysalueella ennakkoon ja vaalipäivänä äänestää yhteensä vähemmän kuin 50 äänioikeutettua, äänestysalueen ennako- ja vaalipäivän äänet yhdistetään jonkun toisen äänestysalueen ääniin. Tällöin toimitaan seuraavan esimerkin mukaisesti. Äänestysalue 002 arvioidaan pieneksi äänestysalueeksi ja se yhdistetään äänestysalueeseen 001. Äänestysalueella 001 on 70 kpl ennakkoääninä ja 90 kpl vaalipäivän ääniä. Äänestysalueella 002 on 15 kpl ennakkoääninä ja 20 kpl vaalipäivän ääniä. Merkinnot laskentajärjestelmään tehdään seuraavasti:

- 1) Keskusvaalilautakunta merkitsee tuloslaskentajärjestelmään, että äänestysalue 002 yhdistetään äänestysalueeseen 001;

- 2) Keskusvaalilautakunta merkitsee laskentajärjestelmään ennakkoon äänestäneiden määräksi 70 äänestysalueelle 001 ja 15 äänestysalueelle 002;
- 3) Vaalipäivän alustavassa laskennassa keskusvaalilautakunta tallentaa:
 - vaalipäivänä äänestäneiden määräksi 90 äänestysalueelle 001 ja 20 äänestysalueelle 002 ja
 - vaalipäivän ääniksi molempien äänestysalueiden ennakoäänien ja vaalipäivänä annettujen äänien yhteismäärän 195 (70+15+90+20).

6 (iii) Vaalikuorten säilyttäminen ennen laskentaa

Vaalikuoret on lähetekirjeistä erotettuina ja äänestysalueittain jaoteltuina säilytettävä avaamattomina varmassa tallessa siihen asti kun niitä ryhdytään vaalipäivänä laskemaan keskusvaalilautakunnassa.

6 (iv) Lähetekirjeiden säilyttäminen

Keskusvaalilautakunnan on säilytettävä lähetekirjeet äänestysalueittain lajiteltuna henkilöiden sukunimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä tai muutoin siten, että tietty lähetekirje on tarvittaessa helposti löydettävissä.

6 (v) Määräajan jälkeen saapuneiden lähetekuorten käsittely

- Jätä määräajan jälkeen saapuneet lähetekuoret huomioon ottamatta ja arkistoi ne avaamattomina.

Lähetekuoret, jotka ovat saapuneet keskusvaalilautakuntaan edellä mainitun määräajan (16.4. ennen klo 19) jälkeen, jätetään avaamattomina huomioon ottamatta. Jokaiseen tällaiseen avaamattomaan lähetekuoreen on tehtävä merkintä siitä, minä päivänä ja mihin kellonaikaan kuori on saapunut keskusvaalilautakuntaan. Kuoret arkistoidaan luvussa 9 mainitulla tavalla.

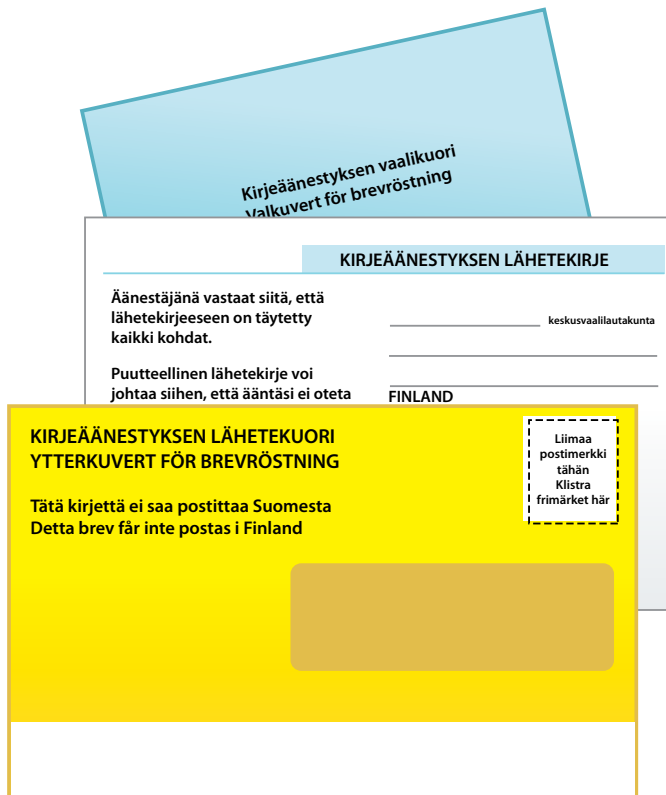
6.4 Kirjeäänestysasiakirjojen tarkastaminen

6.4.1 Tarkastettavat kirjeäänestysasiakirjat

Kirjeäänestysasiakirjoja ei jaeta keskusvaalilautakunnalle, vaan suoraan kirjeäänestäjille. Keskusvaalilautakunta saa nähtäväkseen kirjeäänestysasiakirjat vasta, kun ne saapuvat sille tarkastettavaksi.

Keskusvaalilautakunnalle saapuvat kirjeäänestysasiakirjat ovat:

- 1) kirjeäänestyksen lähetekuori
 - etupuolen väriltään alaosa valkoinen ja muutoin keltainen; koko C5; osoiteikkuna oikealla ja teksti "kirjeäänestyksen lähetekirje" ylhäällä vasemmalla; sekä
- 2) kirjeäänestyksen lähetekuoren sisällä olevat
 - kirjeäänestyksen lähetekirje, ja
 - kirjeäänestyksen turkoosi vaalikuori (jonka sisään on suljettu leimaamaton äänestyslippu), jonka alareunassa on pieni ikkuna.

Kirjeäänestysasiakirjojen käsittelyssä on seuraavat vaiheet:

- Vaihe 1: Lähetekuoren osoitekentän tarkastaminen
- Vaihe 2: Lähetekuoren lajittelu äänestysalueittain
- Vaihe 3: Lähetekuoren avaaminen ja sen sisällä olevien lähetekirjeen ja vaalikuoren tarkastaminen
- Vaihe 4: Kirjeäänestyksen hyväksyminen tai jättäminen huomioon ottamatta
- Vaihe 5: Hyväksytyjen kirjeäänestysten merkitseminen äänioikeusrekisteriin ja/tai vaaliluetteloihin
- Vaihe 6: Hyväksytyjen kirjeäänestyksen vaalikuorten ja lähetekirjeiden käsittely
- Vaihe 7: Määräajan jälkeen saapuneiden kirjeäänestyksen lähetekuorten käsittely

Vaihe 1: Saapuneiden kirjeäänestyksen lähetekuorten osoitekentän tarkastaminen

- Tarkista aina ensimmäiseksi, että saapunut kirjeäänestyksen lähetekuori on osoitettu nimenomaan sinun kuntasi keskusvaalilautakunnalle.

Keskusvaalilautakunnan tulee heti kirjeäänestyksen lähetekuoren saatuaan ennen sen avaamista ehdottomasti tarkistaa lähetekuoren osoitekentästä, että lähetekuori on sille osoitettu.

Jos lähetekuori on saapunut väärään paikkaan (jos vastaanottajaksi on merkitty jonkun muun kunnan keskusvaalilautakunta), on se avaamattomana viipymättä postitettava oikealle vastaanottajalle siten kuin ennakkoäänestysasiakirjojen tarkastuksen osalta edellä selostettiin.

Vaihe 2: Kirjeäänestyksen lähetekuorten lajittelu äänestysalueittain

- Lajittele kirjeäänestyksen lähetekuoret äänestysalueittain ja pidä myös jatkossa lähetekuorten sisältämät asiakirjat äänestysalueittain lajiteltuina (ja ennakkoäänestyksen asiakirjoista erillisinä).

Jos kirjeäänestäjä on sijoittanut kirjeäänestyksen lähetekuoreen ilmoituskorttinsa, kuoren ikkunasta on nähtävissä numerotunnus, jossa on kunnan numero ja äänestysalueen numero (esimerkiksi 049 011). Keskusvaalilautakunnalle osoitetut kirjeäänestyksen lähetekuoret tulee lajitella numerosarjan mukaisesti äänestysalueittain.

Kirjeäänestyksissä kunnan numerotunnusta ja äänestysalueen numeroa ei kuitenkaan välttämättä näy lähetekuoren ikkunasta, jos ilmoituskorttia ei ole sijoitettu lähetekuoreen. Tällöin lähetekuori on avattava ja äänestäneen äänestysalue selvitettävä ennen kuin lajittelu voidaan suorittaa.

Asiakirjojen äänestysalueittaisessa lajittelussa on oleellista se, että asiakirjojen tarkastuksen päätteeksi kaikki hyväksytyt kirjeäänestyksen vaalikuoret ovat lajiteltuina äänestysalueittain.

Vaihe 3: Kirjeäänestyksen lähetekuoren avaaminen ja sen sisällä olevien lähetekirjeen ja vaalikuoren tarkastus

- Avaa lähetekuori ja tarkasta lähetekuori, lähetekirje ja vaalikuori sekä se, kuka henkilö on äänestänyt ja että tämä henkilö kuuluu kunnan äänioikeusrekisteriin/vaaliluetteloon.

3 (i) Lähetekuorten avaaminen

Kaikki määräaikaan mennessä saapuneet kirjeäänestyksen lähetekuoret on avattava siten, ettei niiden sisältö vahingoitu.

Vielä tässä avaamisvaiheessa lähetekuoreissa olevia lähetekirjettä ja vaalikuorta ei saa erottaa toisistaan. Erottelu tehdään vasta sitten, kun lähetekirje ja vaalikuori jäljempänä selostetun mukaisesti voidaan hyväksyä.

3 (ii) Lähetekuoren, lähetekirjeen ja vaalikuoren tarkastus

Kirjeäänestyksen lähetekuoret avataan ja asiakirjat tarkastetaan seuraavasti:

- 1) Tarkastetaan lähetekuoreen tehtyjen tai siihen liitettyjen postitus- tai lähetyserkintöjen perusteella, onko kirjeäänestyksen lähetekuori postitettu ulkomailta;
- 2) Tarkastetaan, että vaalikuori on suljettu ja että siihen ei ole tehty äänestäjää tai ehdokasta koskevaa tai muuta asiatonta merkintää; ja
- 3) Tarkastetaan, että lähetekirjeessä on
 - äänestäjän nimi, henkilötunnus tai syntymäaika, osoite, äänestämisaika (kaupunki/kunta) sekä päiväys ja äänestäjän allekirjoitus ja
 - kahden todistajan allekirjoitukset, nimenselvennykset, syntymäajat ja osoitteet;
- 4) Tarkastetaan äänioikeusrekisteristä tai vaaliluettelosta, että äänestäjä on merkitty äänioikeutetuksi kyseisen kunnan johonkin äänestysalueeseen.

3 (iii) Keskusvaalilautakunnan toimenpiteet eräissä tapauksissa

Virheellisesti osoitetut lähetekirjeet

Kirjeäänestysasiakirjoja tarkastaessaan keskusvaalilautakunta saattaa havaita, että lähetekuoressa oleva lähetekirje on kyllä osoitettu sille, mutta äänestäjä ei äänioikeusrekisterin mukaan kuulu kyseiseen kuntaan, vaan on äänioikeutettu muussa kunnassa. Lähetekirje on siten virheellisesti osoitettu.

Kuntavaaleissa virheellisesti osoitettuja asiakirjoja ei siirretä eteenpäin, koska oletetaan, että lähetekirjeen virheellisesti osoittanut äänestäjä on myös virheellisesti äänestänyt väärän kunnan ehdokasta. Nämä äänestykset jätetään siten ottamatta huomioon.

Avonaisen vaalikuoren sulkeminen

Jos vaalikuori on avonainen ja voidaan päätellä, että avonaisuus johtuu kuoren teknisestä toimimattomuudesta (eli kuori näyttää siltä, että se olisi kyllä asianmukaisesti suljettu liimaamalla se kiinni, mutta kuori olisi huonon liimapinnan takia itsestään auennut), keskusvaalilautakunnan on suljettava kuori vaalisalaisuus säilyttäen. Jos vaalikuoren liimaus ei pidä, kuori voidaan sulkea sinettinauhalla. Mikäli sen sijaan vaikuttaa siltä, että vaalikuori on asiattomasti avattu, äänestys tulee jättää ottamatta huomioon.

Lähetekuoressa on useampia kuin yksi vaalikuori

Jos kirjeäänestyksen lähetekuoren sisällä on kaksi vaalikuorta, mutta vain yksi lähetekirje, äänestys jätetään ottamatta huomioon. Tällöin on ilmeistä, että äänestys ei ole tapahtunut laissa säädetyin tavoin. Kirjeäänestäjä ei ole laillisesti voinut saada haltuunsa kahta vaalikuorta ja äänestyslippua.

Jos lähetekuoressa on kaksi vaalikuorta ja kaksi lähetekirjettä, jotka tarkastuksen jälkeen voidaan todeta kahden eri henkilön asiakirjoiksi, molemmat äänestykset voitaneen hyväksyä, jos jäljempänä mainitut ehdot täyttyvät.

Lähetekuorena on käytetty muuta kuin kirjeäänestyksen lähetekuorta

Jos kirjeäänestyksen lähetekirje ja suljettu vaalikuori postitetaan asianmukaisilla merkinnöillä varustettuna muussa kirjekuoressa kuin kirjeäänestyksen lähetekuoressa, äänestys voidaan hyväksyä, jos kuoresta käy selville se, että se on postitettu ulkomailta.

Vaihe 4: Kirjeäänestyksen hyväksyminen tai jättäminen huomioon ottamatta

- Tee päätös siitä, hyväksytäänkö kirjeäänestys vai jätetäänkö se ottamatta huomioon
- Erotta hyväksytty vaalikuori lähetekirjeestä
- Jos kirjeäänestys jätetään ottamatta huomioon, siitä tehdään merkintä keskusvaalilautakunnan kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan, mutta äänioikeusrekisteriin/vaaliluetteloon ei tehdä mitään merkintää

4 (i) Kirjeäänestyksen huomioon ottamatta jättämisen perusteet

Kirjeäänestys on jätettävä ottamatta huomioon, jos:

- 1) Kirjeäänestyksessä äänestänyttä henkilöä ei ole otettu äänioikeusrekisteriin kyseisen kunnan kohdalle;
- 2) Kirjeäänestyksen vaalikuoreen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva tai muu asiaton merkintä;
- 3) Kirjeäänestyksen lähetekirje on niin puutteellinen tai epäselvä, ettei varmasti voida vakuuttua, onko äänestys tapahtunut laissa säädetyin tavoin, tai päätellä, kuka on äänestänyt. Tätä kohtaa sovelletaan myös niihin tapauksiin, joissa lähetekuoresta ei löydy lähetekirjettä eli sitä ei ole. Äänestäjän oman allekirjoituksen puuttuminen kirjeäänestyksen lähetekirjeestä on merkittävä puutteellisuus ja aiheuttaa huomioon ottamatta jättämisen, koska kirjeitse äänestäjän on allekirjoituksellaan vakuutettava, että hän on äänestänyt vaalisalaisuutensa ja vaalivapautensa säilyttäen. Mikäli äänestyksessä on käytetty avustajaa, lähetekirje voi olla myös avustajan allekirjoittama. Jokin vähäinen tai epäolennainen puutteellisuus lähetekirjeessä ei välttämättä aiheuta huomioon ottamatta jättämistä. Keskusvaalilautakunnan on kussakin yksittäistapauksessa ratkaistava asia;
- 4) Kirjeäänestyksen lähetekuoreen tehtyjen postitus- tai lähetysmerkintöjen perusteella ei voida varmasti vakuuttua siitä, että kuori on postitettu tai lähetetty ulkomailta. Lähetekuoressa tulisivin olla ulkomaan postimerkkejä, ulkomaan postileima tai, jos kansainvälistä kuriiripalvelua on käytetty, kuoressa tai siihen liitettynä tulisi olla muu vastaava todiste siitä, että kuori on peräisin ulkomailta, eikä Suomesta;
- 5) Kirjeäänestyksen vaalikuori on sillä tavalla avonainen, että voidaan päätellä, että avonaisuus johtuu jostain muusta kuin kuoren teknisestä toimimattomuudesta (eli muusta kuin siitä, että kuori on huonon liimapinnan vuoksi itsestään auennut) tai on muutoin sellainen, ettei varmasti voida vakuuttua, että äänestys on tapahtunut laissa säädetyin tavoin. Avonainen

vaalikuori, josta voidaan päätellä, että sitä ei ole yritettykään liimata kiinni, aiheuttaa huomioon ottamatta jättämisen, samoin se, jos kuoresta voidaan päätellä, että se on ensin suljettu, sitten revitty auki ja sen jälkeen suljettu uudelleen;

- 6) Kirjeäänestyksen lähetekirjeestä puuttuvat laissa säädetyt läsnä olleiden todistajien allekirjoitukset ja heitä koskevat tiedot. Lähtökohtaisesti keskusvaalilautakunta voi luottaa siihen, että todistajat täyttävät kelpoisuusehdot. Syntymäajasta voidaan kuitenkin päätellä, onko todistaja 18-vuotias. Todistajan nimestä ja osoitteesta saatetaan voida päätellä, onko hän joku VaaliL 66 d §:n 5 momentissa mainituista henkilöistä, jotka eivät voi toimia todistajana. Jos todistaja on alle 18-vuotias tai joku, joka ei saa toimia todistajana, äänestys jätetään huomioon ottamatta edellä kohdan 3 nojalla (lähetekirjeen perusteella ei voida vakuuttua siitä, että äänestys on toimitettu laissa säädetyin tavoin).

Yksikin sanotuista perusteista riittää siihen, että kirjeäänestys jätetään huomioon ottamatta.

4 (ii) Kirjeäänestyksen hyväksyminen

Jos edellä mainitut huomioon ottamatta jättämisen perusteet eivät täyty, kirjeäänestys on hyväksyttävä.

Hyväksytty kirjeäänestyksen vaalikuori on erotettava lähetekirjeestä. Kirjeäänestyksen vaalikuoret on säilytettävä äänestysalueittain ryhmiteltyinä.

Hyväksytyihin kirjeäänestyksen vaalikuoriin ei saa tehdä merkintöjä, jos ne eivät ole välttämättömiä esimerkiksi äänestysalueittaisen lajittelun toteuttamiseksi.

4 (iii) Huomioon ottamatta jättämisestä aiheutuvat toimenpiteet

Kun kirjeäänestys jätetään ottamatta huomioon, on siitä tehtävä merkintä keskusvaalilautakunnan kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan. Vaalikuorta ei saa avata.

Huomioon ottamatta jätetty avaaamaton kirjeäänestyksen vaalikuori on lähetekirjeineen ja kuorineen liitettävä pöytäkirjaan. Vaalikuoren avonaisuus edellä sanotusta syystä ei ole huomioon ottamatta jättämisen peruste, mutta jos vaalikuori muusta syystä jätetään ottamatta huomioon ja se on avonainen, se on suljettava vaalisalaisuus säilyttäen.

Kun äänestys jätetään ottamatta huomioon, äänioikeusrekisteriin tai vaaliluetteloon ei tehdä mitään merkintää.

Vaihe 5: Hyväksytyjen kirjeäänestysten merkitseminen äänioikeusrekisteriin ja vaaliluetteloihin

- Merkitse hyväksytyt kirjeäänestykset äänioikeusrekisteriin
- Jos teet merkintöjä vaaliluetteloiden tulostusajankohdan jälkeen (14.4.2021 klo 18), tee ne sekä äänioikeusrekisteriin että vaaliluetteloihin

Keskusvaalilautakunnan on merkittävä ns. jälkikirjauksina äänioikeusrekisteriin kaikki hyväksytyt kirjeäänestykset. Kirjeäänestyksen merkitseminen tapahtuu pääosin samalla tavalla kuin ennakoäänestyksen merkitseminen (ks. luku 6.3, Vaihe 5). Äänestyksen tyypiksi valitaan äänioikeusrekisterissä ”Kirjeäänestys”.

Merkintöjen tekninen tekeminen äänioikeusrekisteriin myös kirjeäänestysten osalta on yksityiskohtaisesti selostettu VAT-ohjeessa nro 4b (Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle).

Jos kirjeäänestys merkitään sekä äänioikeusrekisteriin että vaaliluetteloihin, merkitään kirjeäänestys vaaliluetteloon kirjaimella **E**.

Vaihe 6: Hyväksytyjen kirjeäänestyksen vaalikuorten ja lähetekirjeiden käsittely

- Laske hyväksytyjen kirjeäänestyksen vaalikuorten lukumäärät äänestysalueittain ja merkitse luvut pöytäkirjaan
- Avaa hyväksytyt kirjeäänestyksen vaalikuoret, ota äänestyslippu ulos kuoresta vaalisalaisuus säilyttäen (lippua ei saa avata), leimaa lippu vaalileimasimella ja sulje leimattu lippu ennakoäänestyksen (ruskeaan) vaalikuoreen sekä lopuksi lajittele näin syntyneet ruskeat ennakoäänestyksen vaalikuoret asianomaisen äänestysalueen kohdalle hyväksytyjen ennakoäänestyksen vaalikuorten joukkoon
- Säilytä mahdollisia tarkistuksia varten kirjeäänestyksen lähetekirjeet äänestysalueittain lajiteltuina

Keskusvaalilautakunnan on laskettava hyväksytyjen kirjeäänestyksen vaalikuorten lukumäärä kussakin äänestysalueessa ja merkittävä luvut pöytäkirjaan.

Keskusvaalilautakunnan on

- avattava jokainen hyväksytty kirjeäänestyksen vaalikuori,
- otettava kuoressa oleva äänestyslippu ulos vaalisalaisuus säilyttäen (äänestyslippua ei saa avata taitoksestaan),

- leimattava äänestyslippu vaalileimasimella (ei ole väliä, kummalle puolelle leima tulee),
- laitettava näin leimattu äänestyslippu ennakoäänestyksen (ruskeaan) vaalikuoreen ja suljettava kuori liimaten,
- sijoitettava näin syntynyt vaalikuori ennakoäänenten joukkoon.

Uudelleen kuoritus tulee tehdä äänestysalueittain, jolloin on helppo sijoittaa kunkin äänestysalueen uudelleen kuoritettut kirjeäännet (muiden) ennakoäänestysten joukkoon asianomaisen äänestysalueen kohdalle. Uudelleen kuorittamisen jälkeen kirjeäännet ovat ennakoäänenten seassa.

Kirjeäänestyksen vaalikuorten avaus, lippujen leimaaminen ja niiden sulkeminen ennakoäänestyksen vaalikuoreen tulee tehdä joko keskusvaalilautakunnan itsensä toimesta tai sen valvonnassa. Jos tämä ei kuitenkaan, lähinnä vaalikuorten suuresta lukumäärästä johtuen, ole käytännössä mahdollista, keskusvaalilautakunta voi päättää, että tehtävä suoritetaan sihteerin ja vähintään kolmen muun samanaikaisesti paikalla olevan henkilön toimesta. Nämä henkilöt voivat olla keskusvaalilautakunnan jäseniä tai sen henkilökuntaa.

Keskusvaalilautakunnan on kiinnitettävä erityistä huomiota menettelyn turvallisuuteen ja luotettavuuteen. Menettelyn on oltava sellainen, että se ei anna aihetta minkäänlaisiin epäilyksiin menettelyn asianmukaisuudesta. Kaikki väärinkäytösmahdollisuudet tulee sulkea pois. Tämä tarkoittaa esimerkiksi, että tila, jossa tehtävä suoritetaan, on riittävän avoin, jota menettelyn valvonta on mahdollista toteuttaa.

Jos kirjeäänestyksen vaalikuoria avattaessa havaitaan, että

- kuoresta löytyy useampi kuin yksi äänestyslippu,
- kuoresta löytyy muutakin kuin äänestyslippu,
- kuoresta ei löydy äänestyslippua, mutta jotain muuta,
- kuori on tyhjä,

yhden tai useamman äänestyslipun löytyessä leimataan vain yksi äänestyslippu, ja muutoin kaikki kirjeäänestyksen vaalikuoreissa ollut materiaali siirretään sellaisenaan ennakoäänestyksen vaalikuoreen. Tyhjä kirjeäänestyksen vaalikuori vaihdetaan tyhjään ennakoäänestyksen vaalikuoreen. Keskusvaalilautakunta ottaa myöhemmin kantaa äänestyslipun hyväksymiseen vaalilain 85 §:n mukaisesti.

6.5 Määräajan jälkeen saapuneiden kirjeäänestyksen lähetekuorten käsittely

Kirjeäänestyksen lähetekuoret, jotka ovat saapuneet keskusvaalilautakuntaan edellä mainitun määräajan (16.4. ennen klo 19) jälkeen, jätetään avaamattomina huomioon ottamatta. Jokaiseen tällaiseen avaamattomaan lähetekuoreen on tehtävä merkintä siitä, minä päivänä ja mihin kellonaikaan kuori on saapunut keskusvaalilautakuntaan. Kuoret arkistoidaan luvussa 9 mainitulla tavalla. On

huomattava, että kirjeäänestyksen lähetekuoria voi saapua vielä pitkänkin ajan kuluttua.

6.6 Lähetekuorten postittamisesta toiselle keskusvaalilautakunnalle

Keskusvaalilautakunta postittaa lähetekuoria kuntavaaleissa muille keskusvaalilautakunnille kahdessa tapauksessa: silloin, kun väärään paikkaan saapunut lähetekuori postitetaan uudelleen oikealle keskusvaalilautakunnalle ja silloin, kun vaalitoimitsija tai vaalitoimikunta eivät itse postita ennakköäänestyksen lähetekuoria muihin kuntiin.

Kaikki lähetekuoret kulkevat postissa pikakirjeinä. Tätä varten lähetekuoriin on valmiiksi painettu pikakirjemerkki. Lähetekuoret on lähetettävä viivytyksettä vähintään päivittäin, mutta joka tapauksessa niiden on ehdottomasti oltava postin kuljetettavina viimeistään keskiviikkona 14.4.2021 ennen asianomaisen postitoimipaikan viimeistä jättöaikaa. Sen jälkeen postitettava lähetekuori ei ehdi vaalilain 63 §:ssä säädettyssä määräajassa perille edes pikakirjeenä. Lähetekuoret jätetään Postin kuljetettaviksi lähetekuorten kuittauslista -lomaketta (liite 9) käyttäen.

Oikeusministeriö toimittaa keskusvaalilautakunnille hyvissä ajoin ennen ennakköäänestyksen alkamista luettelon, johon on koottu kunnittain kaikkien Postin myymälöiden ja myyntipisteiden viimeiset jättöajat. Keskusvaalilautakunnan on kopioitava ja jaettava luettelo yleisen ennakköäänestyspaikan vaalitoimitsijoille ja tarvittaessa myös vaalitoimikunnille.

Toiselle keskusvaalilautakunnalle postitettavien lähetekuorten toimituksessa ei ole mitään syytä aikailla, vaan lähetekuoret on toimitettava postin kuljetettavaksi heti, kun se on mahdollista. Torstaina 15.4. tai perjantaina 16.4.2021 toiseen kuntaan toimitettava lähetekirje ei ehdi enää postitse perille, jolloin on mahdollisuuksien mukaan selvitettävä muita keinoja saada lähetekirjeet lain mukaisessa määräajassa oikealle vastaanottajalle.

7. VAALILUETTELOT JA NIIDEN JAKELU

- Kuittaa oikeusministeriön lähettämien vaaliluetteloiden saapuminen tekemällä merkintä vaalitietojärjestelmään viimeistään perjantaina 16.4.2021 klo 17.
- Tee vaaliluetteloihin tarvittavat merkinnät hyväksytyistä ennakkoäänestyksistä, joita ei ole merkitty äänioikeusrekisteriin ennen vaaliluettelon tulostamista.
- Jaa vaaliluettelot vaalilautakunnille vaalipäivää varten.

Oikeusministeriö huolehtii vaaliluetteloiden tulostamisesta äänioikeustietojärjestelmästä (äänioikeusrekisteristä) ja niiden toimittamisesta keskusvaalilautakunnille. Vaaliluettelot tulostaa Edita Prima Oy.

Vaaliluettelot toimitetaan keskusvaalilautakunnalle ennakkoäänestyksen päätyttyä. Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaaliluettelot ovat ennen vaalitoimituksen alkamista vaalilautakuntien käytettävissä.

7.1 Vaaliluettelon sisältö

Vaaliluettelot tulostetaan äänestysalueittain. Vaaliluetteloihin on merkitty vain kunkin äänestysalueen ne äänioikeutetut, jotka eivät äänestäneet ennakkoon tai joiden ennakkoon äänestämistä ei ole merkitty äänioikeustietojärjestelmään vaaliluetteloiden tulostushetkellä. Ennakkoon äänestäneet on puolestaan merkitty erilliseen ennakkoon äänestäneiden luetteloon, joka toimitetaan keskusvaalilautakunnalle vaaliluetteloiden mukana. Vaaliluettelo ja ennakkoon äänestäneiden luettelo yhdessä sisältävät äänestysalueen kaikki äänioikeutetut. Keskusvaalilautakunta voi pitää hallussaan ennakkoon äänestäneiden luettelot tai jakaa ne vaalilautakunnille vaaliluetteloiden mukana.

Vaaliluettelo luetaan pystysuunnasta. Vaaliluettelossa on kansilehti, laskelmasivu sekä varsinaiset vaaliluettelosivut, joissa kussakin on enintään 38 äänioikeutettua (**liite 2a-c**). Heti vaaliluettelon perässä on kyseisen äänestysalueen ennakkoon äänestäneiden luettelo (kansilehti, tilastosivu ja varsinaiset luettelosivut; **liite 2d**).

Äänestysalueen äänioikeutetut ovat vaaliluettelossa sukunimen mukaisessa aakkosjärjestyksessä. Jokaisesta äänioikeutetusta on vaaliluetteloon merkitty täydellinen nimi ja henkilötunnus. Lisäksi merkintöjä ovat T, jos äänioikeutetulla on turvakielto, ja kolmen numeron numerosarja (valtiokoodi), jos kansalaisuus on muu kuin Suomi. Äänestämismerkinnän tekemistä varten vaaliluettelossa on sarake **KV-2021**, johon tehdään äänioikeutetun kohdalle

- merkintä **E**, jos hän on äänestänyt ennakkoon tai kirjeitse (nämä merkinnät voi tehdä vain keskusvaalilautakunta) tai
- muu merkintä, esimerkiksi **X**, **V** tai / vaalipäivän äänestämisestä (tämän merkinnän voi tehdä vain vaalilautakunta).

Kunkin äänestysalueen vaaliluetteloissa on tyhjä väli kirjaimien L ja M välissä. Tämä on tehty helpottamaan vaaliluettelon mahdollista ositusta kirjaimiin A-L ja M-Ö (aiemmissa vaaleissa A-K, L-Ö). Vaaliluettelon voi kuitenkin tarvittaessa osittaa muustakin kohdasta.

7.2 Vaaliluettelon tulostaminen ja jakelu keskusvaalilautakunnille

Vaaliluettelot tulostetaan keskiviikkona 14.4.2021.¹⁴ Tulostamisesta johtuen äänioikeustietojärjestelmän käyttö keskeytyy tuolloin noin tunnin ajaksi kello 18 alkaen.

Vaaliluettelot lähetetään keskusvaalilautakunnille siten, että ne ovat perillä keskusvaalilautakunnissa viimeistään vaalipäivää edeltävänä perjantaina kello 16.

7.3 Vaaliluetteloiden tarkastaminen ja saapumisen kuittaminen

Keskusvaalilautakunnan tulee välittömästi vaaliluettelot saatuaan tarkastaa, että se on saanut kaikkien äänestysalueiden vaaliluettelot ja että ne ovat painosultaan virheettömiä ja että niistä ei puutu sivuja. Kun keskusvaalilautakunta on tarkastanut ja hyväksynyt luettelon, sen on kuitattava vaaliluettelot saapuneiksi äänioikeustietojärjestelmään välittömästi ja viimeistään perjantaina 16.4.2021 kello 17. Vaalituki seuraa kuittausmerkintöjä ja ottaa tarvittaessa yhteyttä kuittaamattomiin kuntiin.

Jos yhteys äänioikeustietojärjestelmään on tilapäisesti poikki, vaaliluettelon saapumisesta on samassa määräajassa ilmoitettava vaalituelle puhelimitse (029 566 5609) tai sähköpostitse (vaalituki@om.fi).

Tarkemmat ohjeet vaaliluetteloiden saapumisen kuittamisesta ovat VAT-ohjeessa nro 4b.

Kuittaus vaaliluettelon saapumisesta on ehdottomasti tehtävä, siis myös silloin, jos saapuneet vaaliluettelot ovat kaikilta osiltaan kunnossa.

¹⁴ Joillekin isoille kunnille tulostetaan niiden pyynnöstä vaaliluettelot vasta vaalipäivää edeltävänä torstaina klo 18 lukien.

Äänioikeustietojärjestelmässä voi ainoastaan kuitata, että vaaliluettelo on tullut perille. Jos vaaliluetteloissa on puutteita (esimerkiksi sivuja puuttuu tai ne ovat tulostuneet virheellisesti) tai vaaliluetteloita ei määräajassa toimiteta keskusvaalilautakunnalle, tulee keskusvaalilautakunnan välittömästi ilmoittaa puutteista vaalituella joko puhelimitse (029 566 5609) tai sähköpostitse (vaalituki@om.fi). Keskusvaalilautakunnan tekemän ilmoituksen perusteella

- c) vaalituki toimittaa tarkoituksenmukaisella tavalla keskusvaalilautakunnalle tarvittavat uudet vaaliluettelot tai uudet sivut; tai
- d) vaalituki ja keskusvaalilautakunta sopivat, että keskusvaalilautakunta itse tulostaa äänioikeusrekisteristä uudet vaaliluettelot tai uudet sivut.

7.4 Vaaliluettelon käsitteleminen

Vaaliluettelo koostuu vasemmasta reunastaan rei'itetyistä irtolehdistä, joissa on tulostus molemmille puolilla lehteä. Pakkauksen avaamisen jälkeen keskusvaalilautakunnan tulisi joko kansioida vaaliluettelo tai sitoa se haluamallaan tavalla, esimerkiksi erillisillä sitomisvälineillä, joita on toimitettu keskusvaalilautakunnalle sen tekemän tilauksen mukaan muun vaalimateriaalin yhteydessä. Tämän ohjeen **liitteenä 2e** on yksi esimerkki siitä, miten vaaliluettelot voidaan sitoa. Mikäli vaalilautakunta aikoo osittaa vaaliluettelon vaalipäivänä, voidaan ositus ja sen mukainen sitominen suorittaa jo valmiiksi keskusvaalilautakunnassa, jos siitä on sovittu vaalilautakunnan kanssa.

7.5 Merkintöjen tekeminen vaaliluetteloon

Ennen vaaliluetteloiden toimittamista vaalilautakunnalle keskusvaalilautakunnan on tarvittaessa tehtävä vaaliluetteloihin merkinnät niistä ennakkoon äänestäneistä, joita ei ehditty merkitä vaalitietojärjestelmään ennen vaaliluetteloiden tulostamista. Merkintöjen tekemistä ohjeistetaan tarkemmin luvussa 6.3.

7.6 Vaaliluetteloiden julkisuudesta

Vaaliluettelot tulevat julkisiksi vaalipäivän äänestyksen päätyttyä sunnuntaina 18.4.2021 kello 20 seuraavaa poikkeusta lukuun ottamatta.

Mikäli äänioikeutetulla on äänioikeusrekisterissä merkintä väestötietojärjestelmästä annetun lain (661/2009) 36 §:ssä tarkoitettusta turvakiellosta, on vaaliluetteloon tulostettu hänen kohdalleen Huomautuksia-sarakkeeseen iso T-kirjain merkitsemään turvakielloa. Tieto tällaisen henkilön asumisesta eli kuulumisesta

tietyn kunnan tiettyyn äänestysalueeseen, mikä siis ilmenee suoraan vaaliluettelosta, on salassa pidettävä vaalilain 71 § 4 momentin mukaisesti. Vaaliviranomaisten ja myöhemmin vaaliluetteloiden tultua muuten julkiseksi kunnan viranomaisten on huolehdittava, ettei vaaliluettelosta ilmenevää tietoa turvakiellon omaavan henkilön kotikunnasta ja äänestysalueesta anneta sivulliselle. Merkinnän tarkoituksena on siis estää turvakiellon suojaamien asuinpaikkatie-tojen selvittäminen muuten julkisista vaaliluetteloista.

Vastaava merkintä on myös ennakkoon äänestäneiden luettelossa.

8. ÄÄNTENLASKENTA JA TULOKSEN VAHVISTAMINEN

Kuntavaalien ennakkoäänien laskennasta, alustavan ääntenlaskennan tiedotuksesta, vaalipäivän äänten tarkastuslaskennasta sekä vaalien tuloksen vahvistamisesta huolehtii keskusvaalilautakunta.

Vaalilaissa on säännökset kuntavaalien tuloksen laskentatavasta ja vaalien tuloksen määräämisestä (88 – 91 §), varavaltuutettujen valitsemisesta (93 §) sekä tuloksen vahvistamisesta ja julkaisemisesta sekä siitä tiedottamisesta (95 §). Laskentaa varten keskusvaalilautakunnan on tarkoin perehdyttävä näihin lainkohtiin.

8.1 Valmistavat toimenpiteet

- Osallistu laskennan kenraaliharjoitukseen 25.3.2021.
- Ilmoita vaalituella ne äänestysalueet, joissa alustavan laskennan tulokset tallennetaan suoraan laskentajärjestelmään.
- Lataa vaalitietojärjestelmästä tuloslaskentalomakkeet ja kopioi niitä riittävästi.
- Anna vaalilautakunnille tarvittavat ohjeet tulostietojen ilmoittamisesta ja jaa niille tiedotuslomakkeet 2, 3 ja 4.
- Talleta hyväksytyjen vaalikuorten (=ennakkoäänien) lukumäärä tuloslaskentajärjestelmään viimeistään lauantaina 17.4. klo 17.

Kuntavaalien tulos lasketaan vaalitietojärjestelmän tuloslaskentajärjestelmällä. Keskusvaalilautakunnalle toimitetaan heidän tilauksensa mukaisesti VAT-ohjeet nro 5b (Tuloslaskentajärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle) ja nro 5c (Tuloslaskentajärjestelmän käyttöohjeet vaalilautakunnalle).

Kuntavaalien alustavan ääntenlaskennan tiedotusta varten keskusvaalilautakunnan on perustettava ilmoituskeskus, jos kunnassa on vähintään kaksi äänestysaluetta.

Keskusvaalilautakunnan on:

- tehtävä viimeistään lauantaina 17.4.2021 klo 12 laskentajärjestelmään yhdistämismerkinnät niistä äänestysalueista, joiden ennakkoäänit ja

vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä vaalilain 82 §:n 1 momentin mukaisesti; ja joiden ennakkoäänet ja vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä vaalilain 82 §:n 2 momentin mukaisesti;

- ilmoitettava vaalituelle hyvissä ajoin tuloslaskennan ja tiedotuksen vastuuhenkilöiden nimet ja yhteystiedot merkitsemällä ne vaalitietojärjestelmään sekä erityisesti se, että joku tai jotkut äänestysalueet tallentavat alustavan laskennan tulokset suoraan laskentajärjestelmään;
- osallistuttava laskennan kenraaliharjoitukseen torstaina 25.3.2021 vaalituksen tarkempien ohjeiden mukaisesti;
- jaettava vaalilautakunnille tuloslaskentalomakkeet 2, 3 ja 4 sekä tarvittaessa annettava vaalilautakunnille ohjeet siitä, miten tulostiedot ilmoitetaan tai toimitetaan vaalilautakunnasta keskusvaalilautakunnalle (esimerkiksi, että tulostiedot soitetaan puhelimella).

Keskusvaalilautakunnan on tarkasti huolehdittava siitä, että laskentatila, jossa äänestysliput ovat, on ulkopuolisilta suljettu siitä lukien, kun vaalikuoria aletaan sinne toimittaa aina siihen saakka, kun tarkastuslaskenta on suoritettu.

8.2 Ennakkoäänten laskenta

- Aloita ennakkoäänten laskenta vaalipäivänä aikaisintaan klo 15 tai erityisestä syystä aikaisintaan klo 12.
- Laske äänestysliput äänestysalueittain.
- Tallenna ennakkoäänestyksen tulos laskentajärjestelmään klo 20 mennessä.

8.2.1 Laskennan järjestäminen

Keskusvaalilautakunnan on vaalipäivänä pidettävässä kokouksessa, joka voidaan aloittaa aikaisintaan klo 15 tai erityisestä syystä keskusvaalilautakunnan harkinnan mukaan aikaisemminkin, kuitenkin aikaisintaan klo 12, ryhdyttävä tarkastamaan ennakkoäänestyksessä annettuja hyväksytyissä vaalikuorisissa olevia äänestyslippuja. Vaalikuorten leikkaaminen auki voidaan tarvittaessa aloittaa keskusvaalilautakunnan toimesta tai valvonnassa valmistavana toimenpiteenä jo ennen varsinaisen kokouksen alkua. Keskusvaalilautakunnan tulee pyrkiä laskemaan ennakkoäänet klo 20 mennessä.

Erityinen syy aloittaa tarkastus klo 12–15 on lähinnä ennakkoäänten suuri lukumäärä.

Tarkoituksenmukaista ei ole, että myös niiden kuntien keskusvaalilautakunnissa, joissa ennakoääniä on vähän, ennakoäänten tarkastus ja laskenta aloitetaisiin jo klo 15. Näissä kunnissa ennakoäänestyksen tuloksen tiedotukselle asetettavat tavoitteet ovat saavutettavissa, vaikka ennakoäänten tarkastus ja laskenta aloitetaan jonakin myöhempänä ajankohtana ennen klo 20:ta.

Riippumatta siitä, mihin kellonaikaan tarkastus aloitetaan, keskusvaalilautakunnan tulee ehdottomasti huolehtia siitä, että **kaikki mahdollisuudet tarkastuksen tietojen välittymiseen tarkastustilan ulkopuolelle ennen klo 20 tehokkaasti estetään.**

8.2.2 Laskennan suorittamisesta

Ennakoäänet lasketaan äänestysalueittain. Äänestysliput, jotka mitättöminä on jätettävä ottamatta huomioon, on erotettava eri ryhmäksi ja niiden lukumäärä laskettava. Muut äänestysliput on järjestettävä siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut äänestysliput ovat omina ryhminään. Kaikissa ryhmissä olevien äänestyslippujen lukumäärä on laskettava.

Jos keskusvaalilautakunta on vaalilain 82 §:n mukaisesti määrännyt, että äänestysalueen ennakoäänet ja vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä tai että äänestysalueen ennakoäänet ja vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä jonkun toisen tai joidenkin toisten äänestysalueiden ennakoäänten ja vaalipäivän äänten kanssa, yhdistämisen tuloksena kyseisessä äänestysalueessa tai äänestysalueissa ei muodostu lainkaan ennakoäänestyksen tulosta, vaan ainoastaan vaalipäivän äänestyksen tulos. Tuloslaskentajärjestelmässä ja tilastoissa äänestysalueiden kaikki äänet tallennetaan vaalipäivän ääniksi.

Mitättömät äänestysliput

Äänestyslipun mitättömyysperusteet on säädetty vaalilain 85 §:ssä.

Harkittaessa äänestyslipun hylkäämistä 85 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa (ehdokkaan numero on merkitty siten, ettei selvästi ilmene, ketä ehdokasta se tarkoittaa) tulee periaatteena olla pyrkimys selvittää äänestäjän tarkoitus. Tämän vuoksi oikeusministeriö kiinnittää keskusvaalilautakunnan huomiota siihen, että äänestäjät voivat kirjoittaa numeroita monella tavalla.

Äänioikeutetuille lähetettävässä vaalilain 21 §:ssä tarkoitettussa ilmoituskortissa (liite 4) on perinteisesti esitetty yksi numeroesimerkistö, jonka mukaan äänestysmerkintä voidaan tehdä. Se perustuu Opetushallituksen uusimpaan, 1.8.2016 lukien voimassa olevaan numeromallistoon. Opetushallituksen ns. vanha numeromallisto, joka oli käytössä ennen vuotta 2004, oli pääosin samanlainen. Sen sijaan vuosina 2004–2016 käytössä ollut numeromallisto poikkesi vanhasta ja nykyisestä jonkin verran, erityisesti numeroiden 4 ja 7 (ei

poikkiviivaa) osalta (liite 16). Lisäksi on syytä todeta, että esimerkiksi eri tekstinkäsittelyohjelmissa numeroilla voi olla Opetushallituksen malleista poikkeavia esitysmuotoja, kuten esimerkiksi numeron 1 osalta. Eri tavoin kirjoitetuista numeroista tulee pyrkiä selvittämään se, ketä ehdokasta äänestäjä on tarkoittanut äänestää.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuja

Äänestyslippua, jossa ehdokkaan numero oli merkitty kääntöpuolelle, ei pidetty mitättömänä (KHO 1973 A II 34).

Äänestyslippua ei voitu pitää mitättömänä sen johdosta, että äänestäjä oli yliviivannut ensin tekemänsä numeromerkinnän, jos äänestyslippuun muutoin merkitystä numerosta ilmeni, ketä ehdokasta se tarkoitti (KHO 1983 A II 1).

Äänestyslippua oli pidettävä mitättömänä sen johdosta, että lippuun oli tehty ehdokkaan numeron lisäksi merkintä TJ. (KHO 1983 A II 2).

Äänestyslipun ympyrään oli selvästi merkityn numero 2:n eteen tehty kaksi muuta merkintää. Näitä merkintöjä ei voitu yksiselitteisesti tunnistaa kirjaimiksi tai numeroiksi eikä äänestyslipusta selvästi ilmennyt, ketä ehdokasta merkinnät tarkoittivat. Sanottu äänestyslippu oli näin ollen mitätön (KHO 18.2.1977 taltio 631, DN:o 5196/37/76).

Äänestyslippua, jossa ehdokkaan numero oli kääntöpuolella, ei pidetty mitättömänä, vaikka numero oli samalla taiteosalla kuin vaalilautakunnan leima (KHO 1.4.1977 taltio 1403, DN:o 548/30/77).

Äänestyslippua, johon oli kirjoitettu numero 32 sekä numeron perään kaksoispiste ja lyhyt viiva, ei pidetty mitättömänä (KHO 4.4.2001).

Ennakoäänestyksen tuloksen tallentaminen vaalitietojärjestelmään

Keskusvaalilautakunnan tulee tallentaa ennakoäänestyksen tulos laskentajärjestelmään sitä mukaa, kun se valmistuu. Tavoitteena on, että kunnan koko tulos on tallennettu klo 20 mennessä.

8.3 Alustavan ääntenlaskennan tiedotus

- Kokoa ja tallenna laskentajärjestelmään äänestysalueittain vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärä klo 21 mennessä.
- Kokoa vaalipäivän alustava tulos klo 22.30 mennessä.
- Tallenna äänestäneiden lukumäärätiedot ja äänestyksen alustava tulos tuloslaskentajärjestelmään.

Keskusvaalilautakunta

- 1) Kokoa äänestysalueittain
 - vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärän klo 20.45 mennessä ja
 - vaalipäivän äänestyksen alustavan tuloksen klo 22.30 mennessä; ja
- 2) yhdistää tiedot koko kunnan tulokseksi tallentamalla tiedot tuloslaskentajärjestelmään seuraavasti:
 - vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärä klo 21.00 mennessä ja
 - vaalipäivän äänestyksen alustava tulos klo 23.00 mennessä (tavoiteaika).

Alustavan ääntenlaskennan tiedotuksessa ei ole syytä tuhlata aikaa vähäisten virheiden selvittämiseen. Keskusvaalilautakunnan on kuitenkin syytä verrata äänestysalueilta saamiaan lopputuloksia aiemmin vastaanotettuun äänestäneiden lukumäärään ja ryhtyä tarvittaessa selvittämään virheitä. Keskusvaalilautakunnan on myös syytä verrata ehdokkaiden hyväksi annettuja äänimääriä kunnan eri äänestysalueilla. Suuret erot saattavat olla kirjoitusvirheitä tai äänet on saatettu merkitä erehdyksessä tiedotuslomakkeen väärään kohtaan.

8.4 Tarkastuslaskenta ja tuloksen vahvistaminen

- Aloita tarkastuslaskenta maanantaina 19.4.2021 viimeistään klo 12.
- Vahvista vaalien tulos keskiviikkona 21.4.2021 viimeistään klo 18 aloitettavassa kokouksessa ja tee siitä tarvittavat ilmoitukset.

Vaalipäivän jälkeisenä päivänä eli maanantaina 19.4.2021 viimeistään klo 12 aloitettavassa kokouksessa keskusvaalilautakunnan on ryhdyttävä tarkastamaan vaalipäivän äänestyksessä annettuja äänestyslippuja ja vaalilautakuntien laskelmia. Myös mahdolliset keskusvaalilautakunnan omat laskelmat pienten äänestysalueiden osalta tarkastetaan.

Tarkastuslaskennassa on päätettävä, mitkä äänestysliput on mitättöminä jätettävä huomioon ottamatta. Kunkin ehdokkaan hyväksi ennakoäänestyksessä ja vaalipäivän äänestyksessä annetut hyväksytyt äänet on laskettava yhteen.

Vaalipöytäkirjojen käsittely

Tarkastuslaskennan yhteydessä keskusvaalilautakunnan on käytävä läpi vaalilautakuntien laatimat vaalipöytäkirjat liitteineen. Mikäli keskusvaalilautakunta havaitsee vaalipöytäkirjoissa merkittäviä puutteita tai virheitä, sen on pyydetävä asiasta selvitys asianomaiselta vaalilautakunnalta. Selvityksen tulee olla keskusvaalilautakunnan käytettävissä ennen kuin vaalin tulos kunnassa vahvistetaan.

Jos saatujen selvitysten perusteella on aihetta

- epäillä vaalilautakunnan toiminnassa tapahtuneen väärinkäytöksiä, esimerkiksi RikosL 14 luvun 4 §:ssä (Vaalituloksen vääristäminen) tarkoitettua toimintaa, tai merkittävää virkavelvollisuuksien laiminlyöntiä (Vaalil 185 §), keskusvaalilautakunnan on harkittava, tuleeko asiasta tehdä tutkintapyyntö poliisille;
- pitää vaalilautakunnan toimintaa huolimattomana, keskusvaalilautakunta voi kehottaa vaalilautakunnan jäseniä kiinnittämään jatkossa huomiota huolellisuuteen vaalipöytäkirjan täyttämässä.

Arvonta

Jos äänimäärät tai vertausluvut ovat yhtä suuret, niiden keskinäinen järjestys ratkaistaan arvalla. Kaikki tasatulokset on käsiteltävä. Vaalilain 90 §:n mukaiset arvonnat suoritetaan vasta keskiviikkona 21.4.2021 viimeistään klo 18 aloitettavassa keskusvaalilautakunnan kokouksessa ennen vaalien tuloksen vahvistamista.

Keskusvaalilautakunta voi suorittaa arvannon haluamallaan tavalla, joko perinteisesti (esimerkiksi paperilaput maljassa) tai vaalitietojärjestelmään sisältyvällä koneellisella arvonnalla. Jälkimmäisen osalta VAT-ohjeessa 5b on tarkempi ohjeistus.

Keskusvaalilautakunnan on muutettava vaalitietojärjestelmässä ehdokkaiden järjestys suorittamiensa arvonnojen mukaiseksi (ks. VAT-ohje nro 5b).

Tuloksen vahvistaminen ja julkistaminen

Keskusvaalilautakunta vahvistaa vaalien tuloksen keskiviikkona 21.4.2021 viimeistään klo 18 aloitettavassa kokouksessaan.

Keskusvaalilautakunta vahvistaa

- ne äänimäärät ja vertausluvut, jotka kukin ehdokas on saanut,
- mahdollisten arvontojen tulokset,
- mitättömien äänten määrän ja
- äänten kokonaismäärän (hyväksytyt äänet yhteensä + mitättömät äänet).

Pöytäkirjaan on merkittävä näin vahvistetut äänimäärät ja vertausluvut sekä lisäksi kunkin valtuutetuksi tai varavaltuutetuksi valitun nimi sekä ehdokaslistojen yhdistelmän mukaiset arvo, ammatti tai toimi.

Keskusvaalilautakunnan on viipymättä annettava tieto vaalien tuloksesta oikeusministeriölle. Tämä tapahtuu siten, että keskusvaalilautakunta tallentaa tarkastuslaskennan tuloksen vaalitietojärjestelmän laskentajärjestelmään ja kuittaa tallennuksen valmiiksi.

Lisäksi keskusvaalilautakunnan on viipymättä

- julkaistava vaalien tulos laittamalla sen sisältävä pöytäkirja valitusosoituksineen kunnan julkisten kuulutusten ilmoitustaululle seitsemän päivän ajaksi ja
- annettava luettelo valtuutetuiksi valituista ja heidän varajäsenistään valtuustolle ja tiedotettava siitä sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset kunnassa saatetaan tiedoksi.

Keskusvaalilautakunnan on otettava tuloslaskentajärjestelmästä pöytäkirjan liitteiksi ainakin seuraavat tulosteet (raportit):

- KT 10 Äänestysaktiivisuus kunnassa,
- KT 11 Äänestysaktiivisuus sukupuolen mukaan äänestysalueittain,
- KT 20 Ehdokkaiden äänet äänestysalueittain,
- KT 21 Ehdokkaiden äänet, koko kunta,
- KT 23 Ehdokkaat vertauslukuittain,
- KT 26 Valitut ja varamiehet vertauslukuittain
- KT 29 Ryhmittäin ehdokkaiden äänet,
- KT 32 Ryhmien kannatus ja muutos edellisistä vaaleista ja
- KT 90 Mitättömät äänestysliput perusteittain.

9. VAALIEN JÄLKITOIMENPITEET

9.1 Asiakirjojen arkistointi ja hävittäminen

Arkistointi

Valtiollisten ja kunnallisten vaalien ja kansanäänestysten asiakirjojen säilytysajat on vahvistettu Valtionarkiston (nyttemmin Kansallisarkisto) päätöksellä 13.5.1994 (n:o VA S 41/94) ja oikeusministeriön määräyksellä 10.10.1994 (n:o 989/610/94 OM). Nämä päätökset ja määräykset ovat edelleen voimassa.

Asiakirjojen säilyttämisestä ja hävittämisestä vastaa keskusvaalilautakunta seuraavien säilytysaikojen puitteissa. Kohdan 2 säilytysaika on vähimmäissäilytysaika, joten keskusvaalilautakunta voi tarvittaessa säilyttää asiakirjoja kauemminkin.

- 1) Pysyvästi säilytetään:
 - vaaliluettelot, ellei kunta tai vaalilautakunta käytä yksinomaan vaalitietojärjestelmän äänestysrekisteriä ja
 - vaaliluettelon mukana toimitettu luettelo ennakkoon äänestäneistä sekä,
 - keskusvaalilautakunnan pöytäkirjat ja niiden muut kuin alla mainitut liitteet, jotka voidaan säilyttää digitaalisesti.

- 2) Kun seuraavat kuntavaalit (vuonna 2025) on toimitettu, voidaan hävittää:
 - keskusvaalilautakunnan pöytäkirjaan liitetyt huomioon ottamatta jätetyt vaalikuoret lähetekirjeineen ja lähetekuorineen,
 - huomioon ottamatta jätetyt avaamattomat lähetekuoret, jotka ovat saapuneet keskusvaalilautakunnalle säädetyin määräajan jälkeen,
 - keskusvaalilautakunnan lähettämien kirjeiden toisteet,
 - keskusvaalilautakunnalle saapuneet kirjeet ja muut asiakirjat,
 - keskusvaalilautakunnalle mahdollisesti annetut valtakirjat,
 - vaalilautakuntien vaalipöytäkirjat
 - kotiaänestyslomakkeet
 - jos kunta käyttää yksinomaan vaalitietojärjestelmän äänestysrekisteriä, vaalilautakuntien paperitulosteet äänioikeusrekisteristä.

Kansallisarkisto on antanut seulontapäätöksen KA/20686/07.01.01.03.01/2020, jonka mukaan jos kunta tai vaalilautakunta käyttää äänestystietojen rekisteröinnissä yksinomaan vaalitietojärjestelmän äänestysrekisteriä, vaalipäivän äänioikeusrekisteriin tallennetut äänestystiedot säilytetään pysyvästi yksinomaan digitaalisessa muodossa. Analogiset luettelot ennakkoon äänestäneistä ja yksinomaan äänioikeusrekisteriä käyttäneiden kuntien tai vaalilautakuntien paperitulosteet äänioikeusrekisteristä ovat määräajan säilytettäviä asiakirjoja.

Keskusvaalilautakunnan tulee arkistoida vaalilautakuntien tulostamat ja allekirjoittamat sähköiset vaalipöytäkirjat liitteineen vastaavasti kuten paperiset käsin täytetyt vaalipöytäkirjatkin ja niiden liitteet seuraaviin kuntavaaleihin saakka. Tarkempia ohjeita asiasta on VAT-ohjeessa 5 b.

Hävittäminen

- 1) Vaalitoimituksen päättymisen jälkeen on hävitettävä:
 - käytetyt lähetekuoret ja vaalikuoret
 - vaaliohjeet ja VAT-ohjeet (VAT-ohjeita ei tavalliseen paperinkeräykseen) sekä
 - käyttämättömät äänestysliput.
- 2) Kuntavaalien tuloksen tultua lainvoimaiseksi tulee hävittää, esimerkiksi polttamalla:
 - käytetyt ennakoäänestyksen ja kirjeäänestyksen lähetekirjeet (lähetekirjelomakkeet ja ilmoituskortit),
 - ennakolta äänestäneiden luettelot (vaalilomake nro 7), jotka vaalitoimitsijat ja vaalitoimikunnat ovat palauttaneet keskusvaalilautakunnalle,
 - käytetyt lähetekuorten kuittauslistat,
 - kuulutusten toisteet,
 - alustavan äänenlaskennan lomakkeet.

Henkilötietojen suoja

Monet yllämainituista asiakirjoista sisältävät henkilötietoja ja kunta toimii tällöin henkilötietojen rekisterinpitäjänä. Yleisellä tietosuojasetuksella (EU) 2016/679 on uudistettu henkilötietoja koskevaa sääntelyä ja tämä edellyttää aikaisempaa tarkempaa henkilötietojen asiallisen käsittelyn suunnittelua ja dokumentointia. Yhtenä äärimmäisenä esimerkkinä poikkeustilanteesta, johon kunnan tulisi varautua henkilötietojen suojaamisen osalta, voisi olla toiminta tilanteessa, jossa vaaliluettelo katoaa äänestyspaikalla.

9.2 Käyttämättömien asiakirjojen sekä tarvikkeiden ja kalusteiden säilyttäminen

Keskusvaalilautakunnan tulee säilyttää seuraavia yleisiä vaaleja varten vuoden 2021 kuntavaaleja varten jaetut

- lähetekuoret
- vaalikuoret,
- lähetekirjelomakkeet ja

- vaalipöytäkirjalomakkeet.

Keskusvaalilautakunnan tulee säilyttää myös

- sinetöimisnauhat ja katkaisulaitteet,
- vaalileimasimet,
- vaaliurnat ja
- äänestyskopit.

9.3 Äänestäneiden kansalaisuuden tilastointi

Vaalilautakuntaa on ohjeistettu (vaaliohje nro 2) täyttämään vaaliluettelon laskelmasivulle lukumäärätiedot vaalipäivänä äänestäneistä:

- Suomen kansalaisista,
- muun EU:n jäsenvaltion kansalaisista,
- Islannin ja Norjan kansalaisista ja
- muiden valtioiden kansalaisista.

Keskusvaalilautakunta voi kuitenkin ilmoittaa vaalilautakunnille, että se selvittää keskitetysti sanotut lukumäärät kunnan kaikkien äänestysalueiden vaaliluetteloista, jolloin vaalilautakuntien ei tarvitse täyttää laskelmasivua.

Keskusvaalilautakunnan tulee viimeistään 3.5.2021 tallentaa laskentajärjestelmään sanotut lukumäärät kunnan kaikkien äänestysalueiden vaaliluetteloista. Tarkempi menettely selostetaan VAT-ohjeessa nro 5b.

10. PIENIIN ÄÄNESTYSALUEISIN LIITTYVÄT TEHTÄVÄT

10.1 Yleistä

Vaalisalaisuuden turvaamiseksi keskusvaalilautakunnan on määrättävä, että pienissä äänestysalueissa annetut äänestysliput on laskettava joko yhdessä saman äänestysalueen ennakoäänten kanssa tai yhdessä kunnan jonkin muun äänestysalueen taikka joidenkin muiden äänestysalueiden äänestyslippujen kanssa.

10.1.1 Mikä äänestysalue on pieni äänestysalue?

Äänestysalue on pieni äänestysalue jos

- 1) äänestysalueessa on vähemmän kuin 50 hyväksyttyä vaalikuorta tai
- 2) keskusvaalilautakunta perustellusti arvioi ennen vaalipäivää, että äänestysalueella käy vaalipäivänä vähemmän kuin 50 äänestäjää tai
- 3) keskusvaalilautakunta perustellusti arvioi ennen vaalipäivää, että äänestysalueella käyttää äänioikeuttaan ennakkoon ja vaalipäivänä yhteensä vähemmän kuin 50 äänestäjää tai että vaalisalaisuuden turvaaminen muutoin edellyttää, että äänestysalueen ennakoäänet ja vaalipäivän äänet yhdistetään jonkun toisen tai joidenkin toisten äänestysalueiden äänestyslippujen kanssa.

10.1.2 Äänestysalueen määrittäminen pieneksi äänestysalueeksi

Hyväksytyjä vaalikuoria vähemmän kuin 50

Keskusvaalilautakunta tarkastaa sille saapuneet ennakoäänestysasiakirjat vaalipäivää edeltävänä perjantaina klo 19 aloitettavassa kokouksessa. Mikäli keskusvaalilautakunta havaitsee, että jossakin äänestysalueessa on vähemmän kuin 50 hyväksyttyä vaalikuorta, sen on päätettävä, että kyseisen äänestysalueen ennakoäänet ja vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä.

Arvio siitä, että äänestysalueella käy vaalipäivänä vähemmän kuin 50 äänestäjää

Jos perustellusti voidaan arvioida, että äänestysalueella äänestää vaalipäivänä vähemmän kuin 50 henkilöä, keskusvaalilautakunnan tulee päättää, että kyseisen äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet lasketaan yhdessä. Tällöin merkitystä ei ole sillä, kuinka monta hyväksyttyä vaalikuorta (ennakkoääntä) äänestysalueessa on. Vaikka vaalikuoria olisi esimerkiksi 100, mutta kyseisenlainen arvio tehdään, ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet lasketaan yhdessä.

Arvio vaalipäivänä äänestävien lukumäärästä voidaan tehdä jo ennakkoäänestyksen päätyttyä vaalipäivää edeltävänä tiistaina ja on viimeistään tehtävä vaalipäivää edeltävänä perjantaina. Koska kyseessä on arvio, merkitystä ei ole sillä, että loppujen lopuksi äänestysalueella todettaisiinkin äänestäneen vaalipäivänä 50 henkilöä tai tätä enemmän. Samasta syystä merkitystä ei myöskään ole sillä, että vastoin arviota jollakin äänestysalueella äänestääkin vähemmän kuin 50 henkilöä. Tämähän selviää vasta vaalitoimituksen päätyttyä, jolloin yhdistämisistä ei enää voida tehdä.

Kahden tai useamman äänestysalueen ennakkoäännten ja vaalipäivän äännten yhdistäminen

Jos perustellusti voidaan arvioida, että äänestysalueella äänestää ennakkoon ja vaalipäivänä yhteensä vähemmän kuin 50 henkilöä, keskusvaalilautakunnan on määrättävä, että tällaisen äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet on laskettava yhdessä jonkun toisen äänestysalueen ennakkoäännten ja vaalipäivän äännten kanssa.

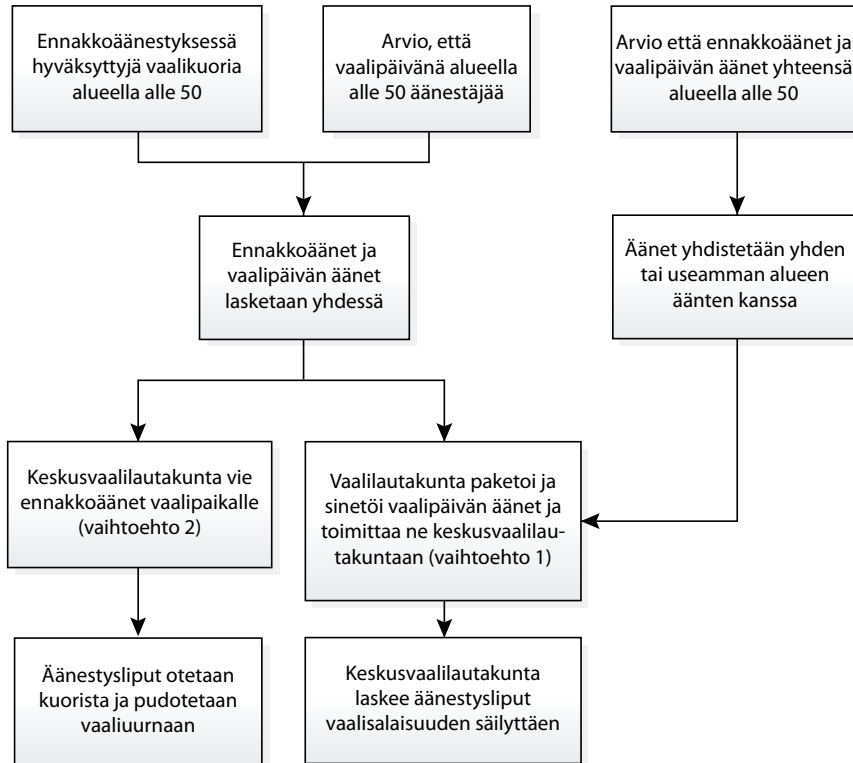
Keskusvaalilautakunnan tulee päättää, minkä toisen äänestysalueen äänestyslippuihin pienen äänestysalueen äänestysliput yhdistetään. Täksi toiseksi äänestysalueeksi on syytä valita muu pieni äänestysalue, jotta laskettavien äänestyslippujen yhteismäärä ei muodostu kovin suureksi. Kahden tai useamman pienen äänestysalueen äänestysliput voidaan yhdistää keskenään.

Keskusvaalilautakunta voi perustellusta syystä arvioida myös, että vaalisalaisuuden turvaaminen muutoin edellyttää sitä, että kahden tai useamman äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet tulee laskea yhdessä. Keskusvaalilautakunnan on tällöin määrättävä, mitkä äänestysalueet yhdistetään. Päätös äänestysalueiden yhdistämisestä on tehtävä viimeistään vaalipäivää edeltävänä lauantaina klo 12.

10.2 Pienten äänestysalueiden äänestyslippujen yhdistäminen

Tämä luku on jaettu osiin seuraavasti:

- luvussa 10.2.1. käsitellään niitä tilanteita, joissa yhden äänestysalueen ennakoöänet ja vaalipäivän äänet yhdistetään keskenään.
- luvussa 10.2.2. käsitellään tilanteita, jossa kahden tai useamman äänestysalueen ennakoöänet ja vaalipäivän äänet yhdistetään keskenään.

10.2.1 Yhden äänestysalueen ennakoöänten ja vaalipäivän äänten yhdistäminen

- Määrää äänestysalue pieneksi äänestysalueeksi, jos hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärä on alle 50 tai jos arvioit, että vaalipäivänä äänestysalueessa käy vähemmän kuin 50 äänestäjää.
- Päätä ja ilmoita asianomaisille vaalilautakunnille, kummalla tavalla toimitaan: tuoko vaalilautakunta äänestysliput keskusvaalilautakunnalle vai viekö keskusvaalilautakunta vaalikuoret äänestysalueen vaaliurnaan.

- **Vaihtoehto 1:** Saatuasi vaalipäivän iltana vaalilautakunnan tuomat äänestysliput, yhdistä ne äänestysalueen ennakkoääniin ja suorita alustava laskenta.
- **Vaihtoehto 2:** Vie vaalipäivän äänestyksen aikana vaalikuoret äänestysalueelle ja vaalilautakunnan nähden avaa vaalikuoret ja pudota äänestysliput vaaliurnaansa vaalisalaisuus säilyttäen.

Vaalilain 82 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa eli silloin, jos yhden äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet lasketaan yhdessä, keskusvaalilautakunnan on päätettävä siitä, miten yhdistäminen suoritetaan. Vaihtoehtoja on kaksi:

- 1) vaalilautakunta vie vaalipäivän äänestysliput keskusvaalilautakunnalle ja äänestyslippujen yhdistämisen ja alustavan laskennan suorittaa keskusvaalilautakunta tai
- 2) keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja yksi muu jäsen vievät ennakkoäännet vaalipäivänä äänestysalueen vaaliurnaansa, jolloin äänestysalueen kaikkien äänestyslippujen laskennasta vastaa vaalilautakunta normaalin vaalipäivän äänestyksen alustavan laskennan yhteydessä.

10.2.2 **VAIHTOEHTO 1: Vaalilautakunta tuo äänestysliput keskusvaalilautakunnalle**

Keskusvaalilautakunnan valmistavat toimenpiteet

Keskusvaalilautakunnan on

- 1) merkittävä viimeistään lauantaina 17.4.2021 klo 12 laskentajärjestelmään, että kyseisen äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet lasketaan yhdessä;
- 2) määrättävä, että kyseisten äänestysalueiden vaalilautakunnat eivät suorita vaalipäivän äännten alustavaa laskentaa, vaan toimittavat äänestysliput keskusvaalilautakunnalle; sekä
- 3) vaalipäivän äänestysliput saatuaan yhdistettävä ne äänestysalueen vaalikuorissa oleviin äänestyslippuihin (ennakkoääniin) ja suoritettava tämän äänestyslippukokonaisuuden alustava laskenta.

Vaalilautakunnan tehtävät vaalipäivänä

Kun vaalipäivän äänestys on päättynyt, on pieneksi äänestysalueeksi määrätyn äänestysalueen vaalilautakunnassa äänestysliput vaalisalaisuus säilyttäen otettava vaaliurnasta ja niiden lukumäärä laskettava ja merkittävä vaalipöytäkirjaan. Laskennassa äänestysliput on pidettävä kokoon taitettuina. Äänestysliput on tämän jälkeen suljettava kestävään päällykseen ja sinetöitävä siten, ettei päällystä voi avata sinetöimisnauhaa rikkomatta. Vaalipöytäkirja ja vaaliluettelo suljetaan ja sinetöidään kumpikin eri päällykseen. Päällyksiin merkitään kunnan keskusvaalilautakunnan osoite sekä lähetysten sisältö ja lähettäjä.

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja yhden muun jäsenen on viipymättä vietävä lähteykset keskusvaalilautakunnalle. Keskusvaalilautakunta voi määrätä näiden lähetysten muunlaisesta toimittamistavasta, esimerkiksi siten, että lähteykset viedään eri äänestysalueista yhteiskuljetuksella keskusvaalilautakunnalle.

Äänestyslippujen alustava laskenta keskusvaalilautakunnassa

Keskusvaalilautakunta suorittaa pienen äänestysalueen äänestyslippujen alustavan laskennan kokouksessa, jonka se pitää heti saatuaan äänestysliput haltuunsa. Kokouksesta on pidettävä pöytäkirjaa.

Keskusvaalilautakunta avaa äänestysalueen vaalikuoret ja yhdistää niissä olevat äänestysliput vaalipäivän äänestyslippuihin ja suorittaa tämän äänestyslippukonaisuuden alustavan laskennan.

Pienessä äänestysalueessa ei muodostu lainkaan ennakoäänestyksen tulosta, vaan ainoastaan vaalipäivän äänestyksen tulos. Tuloslaskentajärjestelmässä ja tilastoissa pienten äänestysalueiden kaikki äänet merkitään vaalipäivän ääniksi.

Ne äänestysliput, joista puuttuu leima tai jotka muutoin on katsottava mitättömiksi, erotetaan eri ryhmäksi. Mitättömiksi ehdotettujen äänestyslippujen lukumäärä lasketaan ja merkitään pöytäkirjaan.

Äänestyslippujen mitättömyysperusteet luetellaan vaalilain 85 §:ssä.

Milloin äänestyslippuja tarkastettaessa ei ole täysin selvää, että äänestyslippu voidaan lukea jonkin ehdokkaan hyväksi, se tulee sijoittaa mitättömäksi ehdotettavien äänestyslippujen ryhmään.

Hyväksyttäväksi ehdotetut äänestysliput järjestetään siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut liput ovat eri ryhmänä. Kunkin ehdokkaan äänimäärä ja hyväksyttäväksi ehdotettujen lippujen kokonaismäärä lasketaan ja merkitään pöytäkirjaan.

Tämän jälkeen lasketaan mitättömiksi ehdotettujen äänestyslippujen ja hyväksyttäviksi ehdotettujen äänestyslippujen lukumäärä yhteen ja summa merkitään pöytäkirjaan. Summan tulee olla sama kuin äänestysalueen hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärä lisättyinä vaalilautakunnan vaalipöytäkirjasta ilmeneväällä äänestyslippujen lukumäärällä.

Äänestyslippuja käsitellessään keskusvaalilautakunta ei saa tehdä niiden sisä- eikä ulkopuolelle mitään merkintöjä. Äänestyslippujen käsittely on myös järjestettävä siten, ettei kenelläkään ole mahdollisuutta väärinkäyttöksiin.

Sen jälkeen kun äänestysliput on edellä selostetulla tavalla järjestetty ja laskettu, pannaan hyväksyttäviksi ehdotetut äänestysliput nippuihin ehdokkaan numeron osoittamassa järjestyksessä. Kunkin ehdokkaan hyväksi annetut äänestysliput pannaan omiksi nipuikseen. Omaksi nipukseen pannaan myös mitättömiksi ehdotetut äänestysliput.

Alustava ääntenlaskenta ja siitä tiedottaminen

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että myös pienten äänestysalueiden alustavan laskennan tulokset merkitään laskentajärjestelmään niin pian kuin se on mahdollista.

10.2.3 VAIHTOEHTO 2: Keskusvaalilautakunta vie äänestysliput äänestysalueen vaaliurna

Keskusvaalilautakunnan valmistavat toimenpiteet

Keskusvaalilautakunnan on

- 1) merkittävä laskentajärjestelmään viimeistään lauantaina 17.4.2021 kello 12, että kyseisen äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet laskeaan yhdessä;
- 2) ilmoitettava äänestysalueen vaalilautakunnalle se kellonaika vaalipäivänä, jolloin keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä yksi muu jäsen tuovat vaalikuoret äänestysalueelle.

Vaalikuorten toimittaminen äänestysalueelle

Keskusvaalilautakuntakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan sekä yhden muun jäsenen on vaalipäivän äänestyksen aikana eli kello 9:n ja 20:n välillä

vietävä äänestysalueen hyväksytyt vaalikuoret äänestysalueen äänestyspaikkaan. Siellä heidän on vaalilautakunnan nähden avattava kuoret ja vaalisalaisuus säilyttävä otettava äänestysliput vaalikuorista ja pudotettava ne vaaliuurna.

Vaalikuorten tuojien on tarvittaessa selvitettävä vaalilautakunnalle henkilöllisyytensä.

Vaalilautakunnan on merkittävä vaalipöytäkirjaan toimituksen kellonaika, vaalikuorten lukumäärä sekä vaalikuoret tuoneiden henkilöiden nimet.

Näiden toimenpiteiden tuloksena kyseisessä äänestysalueessa ei muodostu lainkaan ennakköäänestyksen tulosta, vaan ainoastaan vaalipäivän äänestyksen tulos. Tuloslaskentajärjestelmässä ja tilastoissa äänestysalueen kaikki äänet merkitään vaalipäivän ääniksi.

10.2.4 Kahden tai useamman äänestysalueen äänestyslippujen yhdistäminen

- Jos arvioit, että äänestysalueella käyttää äänioikeuttaan yhteensä (sekä ennakkoon että vaalipäivänä) vähemmän kuin 50 henkilöä tai jos vaalisalaisuuden turvaaminen sitä muutoin edellyttää, määrää, että äänestysalueen äänestysliput yhdistetään jonkun toisen tai joidenkin toisten äänestysalueiden äänestyslippujen kanssa ja merkitse nämä äänestysalueet vaalitietojärjestelmään.
- Ilmoita kyseisille vaalilautakunnille, että niiden on toimitettava vaalipäivän äänestysliput niitä laskematta keskusvaalilautakuntaan.
- Yhdistä äänestysalueiden ennakköäänetykset äänestysalueiden vaalipäivän ääniin ja suorita tämän äänestyslippukokonaisuuden alustava laskenta.

Vaalilain 82 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa eli silloin, jos keskusvaalilautakunta päättää, että kahden tai useamman äänestysalueen ennakköäänetykset ja vaalipäivän äänet yhdistetään laskennassa toisiinsa, keskusvaalilautakunnan tulee hyvissä ajoin, viimeistään lauantaina 17.4. merkitä laskentajärjestelmään nämä äänestysalueet ja suorittaa soveltuvin osin samat toimenpiteet, jotka on selostettu luvussa 10.2.2. **VAIHTOEHTO 1:** Vaalilautakunta tuo äänestysliput keskusvaalilautakunnalle. Näissä tapauksissa vaalilautakunnat siis tuovat aina vaalipäivän äänestysliput keskusvaalilautakunnalle.

Yhdistetyissä äänestysalueissa annettuja äänestyslippuja ei voida ottaa huomioon alustavan äänentulokannan tiedotuksessa samalla tavoin kuin muiden äänestysalueiden äänestyslippuja (ks. luku 8). Keskusvaalilautakunnalla on kuitenkin mahdollisuus määrätä, mikäli se on tarkoituksenmukaista ja mikäli se ei aiheuta kohtuuttomia kustannuksia, että äänestysliput on tuotava

keskusvaalilautakunnalle niin nopeasti, että ne voidaan ottaa alustavan ääntelaskennan tiedotuksessa huomioon.

Yhdistetyissä äänestysalueissa ei muodostu lainkaan ennakoöänestyksen tulosta, vaan ainoastaan yksi vaalipäivän äänestyksen tulos. Tuloslaskentajärjestelmässä ja tilastoissa yhdistettyjen äänestysalueiden kaikki äänet merkitään vaalipäivän ääniksi.

11. MUITA OHJEITA

11.1 Vaalien ulkomainonnasta

Vaalien ulkomainonta on hyväksi todettu keino lisätä vaalien näkyvyyttä ja antaa kuntalaisille tietoa ehdokkaista. Kunnalla ei kuitenkaan ole lakisääteistä velvollisuutta osallistua vaalimainonnan järjestämiseen. Suomen Kuntaliitto suosittelee, että kuntavaalien ulkomainonta kunnan hallinnassa ja määräysvallassa olevilla alueilla aloitettaisiin viikkoa ennen ennakoäänestyksen aloittamista eli keskiviikkona 31.3.2021.

Mahdollisia ulkomainospaikkoja jaettaessa on ehdokkaan asettaneita puolueita ja valitsijayhdistyksiä kohdeltava tasapuolisesti.

11.2 Vaalikustannukset

Vaalikustannusten jaosta eri vaaliviranomaisten kesken säädetään vaalilain 188 §:ssä.

11.3 Digi- ja väestötietoviraston äänioikeusrekisteriä koskeva päivystys

Digi- ja väestötietovirasto päivystää vaaliviranomaisten äänioikeusrekisteriä koskevia kyselyjä varten numerossa 0295 535 530 seuraavasti:

- 1) Ennakoäänestyksen aikana
 - arkipäivisin kello 8–20 sekä
 - lauantaina ja sunnuntaina kello 9–18;
- 2) ennakoäänestyksen jälkeisinä arkipäivinä
 - keskiviikkona, torstaina ja perjantaina kello 9–19; sekä
- 3) Vaalipäivänä sunnuntaina kello 9–20.

Soittajan tulee kertoa päivystykseen sen henkilön henkilötunnus, jonka tietoja halutaan selvittää. Henkilötunnuksen perusteella Digi- ja väestötietovirastosta kerrotaan kysyjälle henkilön nimi, jolloin saadaan varmistetuksi, että käsillä on juuri keskusvaalilautakunnan tarkoittaman henkilön tiedot. Henkilötunnus on hyvä hakea esille asiapapereista jo ennen soittoa Digi- ja väestötietovirastoon.

Jos henkilötunnusta ei tiedetä, on kysyttävä henkilön nimellä. Tämä on huomattavasti hitaampaa, koska äänioikeusrekisterissä on lukuisia samannimisiä henkilöitä. Nimellä kysyttäessä on varauduttava kertomaan henkilöstä lisätietoja, esim. syntymäaika, kotikunta jne.

11.4 Oikeusministeriön palvelunumero äänestäjille

Oikeusministeriöllä on äänestäjiä varten maksuton palvelunumero 0800 9 4770 (suomenkielisille) ja 0800 9 4771 (ruotsinkielisille). Tarkoitus on, että äänestäjä voi tiedustella numerosta ennakoäänestyspaikkojen osoitteita ja aukioloaikoja. Numerossa annetaan äänestäjän kysyessä myös keskeisimmät äänestysohjeet (henkilöllisyystodistus mukaan jne.). Palvelu on tarkoitettu äänestäjille. Vaaliviranomaisen ei tule soittaa numeroon muutoin kuin poikkeustapauksissa.

Kuntavaaleissa on käytössä myös Whatsapp-viestipalvelu äänestäjille. Palveluun voi lähettää viestin numeroon 050 438 8730.

11.5 Oikeusministeriön vaalisivut

Oikeusministeriön vaalisivuilla www.vaalit.fi on muun muassa yleistietoa vaaleista, ohjeita äänestämisestä, kirjeäänestysmateriaalin tilauslomake ja vaaliviranomaisten yhteystiedot.

11.6 Oikeusministeriön yhteystiedot

- vaalijohtaja Arto Jääskeläinen, puh. 02951 50128, etunimi.j.sukunimi@om.fi,
- neuvotteleva virkamies Heini Huotarinen, puh. 02951 50127,
- erityisasiantuntija Laura Nurminen, puh. 02951 50008,
- erityisasiantuntija Laura Peuraniemi, puh. 02951 50036,
- hallinnollinen avustaja Terttu Tuomi, puh. 02951 50206,
- VAT-asioissa Oikeusrekisterikeskuksen (ORK) vaalituki, puh. 02956 65609, vaalituki@om.fi, jossa vastaavat Anniina Tjurin, Marita Kolehmainen, Anni Vornanen, Atte Koskinen, Mikko Lampo, Mika Mäkelä, Sami Kiviharju ja Antti Kaainen.

Sähköpostiosoitteet ovat muotoa etunimi.sukunimi@om.fi

11.7 Ulkoministeriön yhteystiedot

- puh. 02951 6001; faksi (09) 1605 5755; Sähköposti: vaalit.um@formin.fi.

LIITE 1a**VAALILAKI 2.10.1998/714**

(kuntavaaleja koskevat säännökset)

I OSA**YHTEISET SÄÄNNÖKSET****1 luku****Yleiset säännökset****1 §****Lain soveltamisala**

Tässä laissa säädetään sen lisäksi, mitä perustuslaissa ja kuntalaissa (410/2015) vaaleista säädetään, miten toimitetaan:

3) kuntavaalit;

Kuntavaaleista Ahvenanmaan maakunnassa säädetään maakunnan lainsäädännössä.

2 §**Äänioikeus**

Äänioikeudesta kuntavaaleissa säädetään perustuslaissa ja kuntalaissa. (8.5.2015/563)

Äänioikeutta ei saa käyttää asiamiehen välityksellä.

3 § (8.5.2015/563)**Vaalikelpoisuus**

Vaalikelpoisuudesta eduskuntavaaleissa ja kelpoisuudesta tasavallan presidentiksi

säädetään perustuslaissa sekä vaalikelpoisuudesta kuntavaaleissa kuntalaissa. Vaalikelpoisuudesta europarlamenttivaaleissa säädetään tämän lain 164 §:ssä.

4 § (14.12.2017/939)**Vaalitoimitus**

Vaalit toimitetaan järjestämällä ennakkoäänestys, kirjeäänestys ja vaalipäivän äänestys. Ennakkoäänestyksen ja vaalipäivän äänestyksen järjestämisestä kotimaassa vastaa kunta sekä ennakkoäänestyksen järjestämisestä ulkomailla ulkoasiainministeriö. Kirjeäänestyksen järjestämisestä vastaa oikeusministeriö.

5 § (20.5.2016/361)**Vaalipiirit eduskuntavaaleissa****6 §****Kansanedustajien paikkojen jako vaalipiirien kesken****7 §****Vaalipiirit muissa vaaleissa**

Kuntavaaleissa vaalipiirinä on kunta. (8.5.2015/563)

8 §**Äänestysalueet**

Äänestysalueena on kunta, jollei sitä ole tarpeen jakaa useampaan äänestysalueeseen. Äänestysalueista päättää valtuusto. Päätöstä tehtäessä on otettava huomioon seuraavan kalenterivuoden alusta voimaan

tulevat kuntajaon muutokset. Valtuuston on myös määrättävä, mihin äänestysalueeseen kuuluvat ne henkilöt, joita ei ole väestötietojärjestelmässä merkitty minkään kiinteistön kohdalle.

Päätös äänestysalueista tulee voimaan kalenterivuoden alussa, jos se on tehty ja siitä on ilmoitettu Digi- ja väestötietovirastolle sen määräämällä tavalla viimeistään voimaantuloa edeltävän vuoden elokuussa. (29.11.2019/1132)

Jos päätös kuntajaon muuttamisesta on tehty äänestysalueista tehdyn päätöksen jälkeen, valtuuston tai, jos muutoksesta on päättänyt ministeriö, kunnanhallituksen on viipymättä tarkistettava äänestysaluejako.

Äänestysalueista tehtyä päätöstä, josta on ilmoitettu Digi- ja väestötietovirastolle, noudatetaan hallinto-oikeudelle tehdystä valituksesta huolimatta, kunnes valitusasia on ratkaistu, jollei hallinto-oikeus toisin määrää. Hallinto-oikeuden valituksesta antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. (29.11.2019/1132)

9 §

Ennakoäänestyspaikat ja vaalipäivän äänestyspaikat

Ennakoäänestyspaikkoja ovat:

- 1) ne kotimaan yleiset ennakoäänestyspaikat, joiden lukumäärästä ja sijainnista kunnanhallitus päättää ja joita on oltava, jollei erityisestä syystä muuta johdu, jokaisessa kunnassa vähintään yksi;
- 2) valtioneuvoston asetuksella säädetävät Suomen edustustot ja niiden toimipaikat sekä valtioneuvoston asetuksella säädetävät kuntavaalien yleiset ennakoäänestyspaikat Ahvenanmaan maakunnassa;

- 3) sairaalat, ympärivuorokautista hoitoa antavat ja muut, kunnanhallituksen päätöksellä määrätty sosiaalihuollon toimintayksiköt sekä rangaistuslaitokset (laitos);

- 4) suomalaiset laivat, jotka ovat ulkomailla, kun ennakoäänestys toimitetaan.

(8.5.2015/563)

Lisäksi ennakoäänestys voidaan jäljempänä säädetyin edellytyksin järjestää äänestäjän kotona (kotiäänestys).

Jokaisella äänestysalueella on kunnanhallituksen päätöksellä määrätty vaalipäivän äänestyspaikka. Erityisistä syistä äänestyspaikka voidaan sijoittaa äänestysalueen tai kunnankin ulkopuolelle, jollei siitä aiheudu äänestäjille kohtuutonta haittaa. (5.4.2002/247)

Kunnanhallituksen on huolehdittava siitä, että Digi- ja väestötietoviraston ylläpitämään äänestyspaikkarekisteriin viipymättä merkitään Digi- ja väestötietoviraston määräämällä tavalla jokaisen kunnassa olevan yleisen ennakoäänestyspaikan nimi, käyntiosoite, aukiolopäivät ja päivittäiset aukioloajat sekä vaalipäivän äänestyspaikan nimi ja käyntiosoite sekä muut oikeusministeriön määräämät tiedot. Ne kotimaan yleiset ennakoäänestyspaikat ja vaalipäivän äänestyspaikat, jotka ovat äänestyspaikkarekisterissä 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä, ovat vaaleissa äänestyspaikkoina, vaikka tässä pykälässä tarkoitettua kunnanhallituksen päätöksestä tehtyä oikaisuvaatimusta ei ole käsitelty ja vaikka hallinto-oikeudelle tehtyä kunnallisvalitusta, jolla oikaisuvaatimuksesta tehtyyn päätökseen on haettu muutosta, ei ole ratkaistu. Kunnanhallitukselle tehty oikaisuvaatimus ja kunnanhallituksen päätöksestä tehty kunnallisvalitus on käsiteltävä kiireellisesti. Hallinto-oikeuden valituksesta antamaan päätökseen ei saa hakea

muutosta valittamalla. (29.11.2019/1132)

2 luku

Vaaliviranomaiset

9 a § (20.5.2016/361)

Vaaliviranomaisen puolueettomuus

Vaaliviranomaisen on tehtävässään toimitava puolueettomasti.

10 §

Vaaliasioiden käsittely valtioneuvostossa

Valtioneuvostossa oikeusministeriö toimii ylimpänä vaaliviranomaisena.

2 momentti on kumottu L:lla 5.4.2002/247.

11 § (12.4.2013/271)

Vaalipiirilautakunta

12 § (20.5.2016/361)

Vaalipiirilautakunnan työskentely

13 §

Kunnan keskusvaalilautakunta

Valtuuston on asetettava kuntaan toimikaudeseen kunnan keskusvaalilautakunta.

Kunnan keskusvaalilautakuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään viisi. Varajäsenet on asetettava siihen

järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan. Sekä jäsenten että varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa kunnassa edellisissä kuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä. Jäsen tai varajäsen, joka keskusvaalilautakunnalle toimitetun ehdokashakemuksen mukaan on asetettu puolueen tai valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi, ei voi osallistua keskusvaalilautakunnan työskentelyyn kyseisissä vaaleissa. (8.5.2015/563)

Ahvenanmaan maakunnassa toimii kussakin kunnassa kunnan keskusvaalilautakuntana eduskuntavaaleissa, presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa maakunnassa toimitettavia kuntavaaleja varten asetettu lautakunta, josta on soveltuvin osin voimassa, mitä kunnan keskusvaalilautakunnasta tässä laissa säädetään. (8.5.2015/563)

Kunnan keskusvaalilautakunnan on ilmoitettava yhteystietonsa Digi- ja väestötietovirastolle sen määräämällä tavalla. (29.11.2019/1132)

14 § (20.5.2016/361)

Kunnan keskusvaalilautakunnan työskentely

Kunnan keskusvaalilautakunta on päätösvaltainen viisijäsenisenä. Jos varajäsen on kuollut taikka estynyt tai esteellinen, saa kunnanhallitus tarvittaessa määrätä väliaikaisen varajäsenen.

Kunnan keskusvaalilautakunnan jäsenen ja varajäsenen esteellisyydestä säädetään hallintolain 27–30 §:ssä.

Kunnan keskusvaalilautakunta ottaa itselleen sihteerin ja muun tarvittavan henkilöstön. Se päättää muiden kuin sen kokouksiin tässä laissa tarkoitettujen tehtäviensä vuoksi osallistumaan oikeutettujen henkilöiden läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissaan.

Kunnan keskusvaalilautakuntaan ei sovelleta kuntalaissa tarkoitetun hallintosäännön määräyksiä kunnanhallituksen edustajan ja kunnanjohtajan tai pormestarin läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissa eikä oikeudesta ottaa asia ylemmän toimitielimen käsiteltäväksi.

15 § (20.5.2016/361)

Vaalilautakunta ja vaalitoimikunta

Kunnanhallituksen on hyvissä ajoin ennen vaaleja asetettava:

- 1) kutakin äänestysaluetta varten vaalilautakunta, johon kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään kolme; sekä
- 2) laitoksessa toimitettavaa ennakkoäänestystä varten yksi tai useampi vaalitoimikunta, joihin kuhunkin kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja yksi muu jäsen sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään kolme.

Sekä vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan jäsenten että niiden varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa asianomaisessa vaalipiirissä edellisissä eduskuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita puolerekisteriin merkittyjä puolueita. Kuntavaaleissa jäsenten ja varajäsenten tulee kuitenkin edustaa kunnassa edellisissä kuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä. Vaalilautakunnan varajäsenet ja vaalitoimikunnan varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan.

Ehdokas ei voi olla vaalilautakunnan jäsenenä eikä varajäsenenä. Ehdokas tai hänen puolionsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi olla vaalitoimikunnan jäsenenä eikä varajäsenenä. Puolisoiilla tarkoite-

taan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä.

Vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien puheenjohtajien ja varapuheenjohtajien nimet ja yhteystiedot on ilmoitettava kunnan keskusvaalilautakunnalle.

16 § (20.5.2016/361)

Vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan työskentely

Vaalilautakunta ja vaalitoimikunta ovat päätösvaltaisia kolmijäsenisinä.

Vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan jäseniin ja varajäseniin ei sovelleta hallintolain esteellisyyttä koskevia säännöksiä.

Vaalilautakunta nimeää vaalipäivän äänestystä varten yhden tai useamman vaaliavustajan. Vaaliavustajasta säädetään 73 §:ssä. Vaalilautakunta voi ottaa avustavaa henkilöstöä äänestyslippujen laskemista ja järjestämistä varten sekä 77 §:ssä tarkoitettua äänioikeusrekisterin ja muiden oikeusministeriön tietojärjestelmien käyttämistä varten.

Vaalilautakuntaan ja vaalitoimikuntaan ei sovelleta kuntalaissa tarkoitetun hallintosäännön määräyksiä pöytäkirjan laatimisesta, tarkastamisesta ja tiedoksi antamisesta, asian jatkokokoukseen siirtämisestä, kunnanhallituksen edustajan ja kunnanjohtajan tai pormestarin läsnäolosta ja puheoikeudesta kokouksissa, viranhaltijaesittelystä, menettelystä otettaessa asia ylemmän toimitielimen käsiteltäväksi eikä kunnan taloudesta.

17 § (20.5.2016/361)

Vaalitoimitsijat

Ennakkoäänestyksestä kotimaan yleisessä ennakoäänestyspaikassa, Suomen edustustossa ja suomalaisessa laivassa sekä ko-

tiäänestyksestä huolehtivat vaalitoimitsijat. Kussakin kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa on oltava ainakin kaksi vaalitoimitsijaa. Muissakin ennakkoäänestyspaikoissa vaalitoimitsijoita voi tarvittaessa olla kaksi tai useampia.

Vaalitoimitsijat kotimaan yleiseen ennakkoäänestyspaikkaan ja kotiäänestykseen määrää kunnan keskusvaalilautakunta. Muutoin vaalitoimitsijoina ovat:

- 1) Suomen edustustossa sen päällikkö tai hänen nimeämänsä henkilö;
- 2) suomalaisessa laivassa sen päällikkö tai hänen määräämänsä laivassa palveleva henkilö.

Ennakkoäänestystä kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa toimitettaessa vähintään kahden vaalitoimitsijan on oltava yhtä aikaa saapuvilla. Muissa ennakkoäänestyspaikoissa, joihin vaalitoimitsijoita on nimetty tai määrätty kaksi tai useampia, riittää, että ennakkoäänestystä toimitettaessa on saapuvilla yksi vaalitoimitsija. Kunkin yksittäisen kotiäänestyksen toimitamisesta huolehtii yksi vaalitoimitsija.

Ehdokas tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi olla vaalitoimitsijana. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä. Vaalitoimitsijaan ei sovelleta hallintolain esteellisyyttä koskevia säännöksiä.

Suomen edustustossa tai suomalaisessa laivassa ehdokas tai ehdokkaana olevan henkilön edellä tarkoitettu läheinen voi kuitenkin olla vaalitoimitsijana, mikäli vaalitoimitsijaksi soveltuvaa muuta henkilöä ei ole saatavilla ja ennakkoäänestyksen toimittaminen siitä syystä muutoin estyisi.

3 luku

Äänioikeusrekisteri

18 § (29.11.2019/1132)

Äänioikeusrekisterin perustaminen ja tiedot

Digi- ja väestötietovirasto perustaa viimeistään 46. päivänä ennen vaalipäivää rekisterin, johon otetaan jokainen väestötietojärjestelmän tietojen mukaan tulevissa vaaleissa äänioikeutettu (äänioikeusrekisteri).

Jokaisesta äänioikeutetusta otetaan äänioikeusrekisteriin seuraavat tiedot sellaisina kuin ne ovat väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää kello 24:

- 1) henkilötunnus;
- 2) täydellinen nimi;
- 3) muissa kuin kuntavaaleissa 5 §:ssä tarkoitettu vaalipiiri;
- 4) kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa;
- 5) äänestysalue;
- 6) äänestyspaikka vaalipäivänä ja sen osoite;
- 7) äidinkieli, jos se on islanti, norja, ruotsi tai tanska;
- 8) muissa kuin kuntavaaleissa asuinvaltio, jollei se ole Suomi;
- 9) rekisteriin ottamisen päivämäärä;
- 10) väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain 36 §:ssä tarkoitettu

turvakielto.

Jollei äänioikeutetulla ole kotikuntaa Suomessa 51. päivänä ennen vaalipäivää, kotikunnan sijasta äänioikeusrekisteriin merkitään kotikuntalain mukainen väestökirjanpitokunta. Jollei tämä kunta enää kuulu Suomen alueeseen, merkitään sen sijasta Helsingin kaupunki. Jollei europarlamenttivaaleissa tai kuntavaaleissa äänioikeutetulla muun valtion kansalaisella ole kotikuntaa Suomessa, kotikunnan sijasta äänioikeusrekisteriin merkitään äänioikeuskunta. Äänioikeutettu kuuluu näissä tapauksissa äänestysalueeseen, jonka valtuusto on 8 §:n 1 momentin nojalla määrännyt niitä äänioikeutettuja varten, joita ei ole väestötietojärjestelmässä merkitty minkään kiinteistön kohdalle.

Äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen äänioikeutetun kohdalle rekisteriin merkitään:

- 1) kuolintieto, jos äänioikeutettu on kuollut;
- 2) jos henkilö on merkitty 26 §:ssä säädetyllä tavalla äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi, tieto siitä;
- 3) tiedot mahdollisesta oikaisuvaatimuksesta ja siihen annetuista päätöksistä;
- 4) tieto siitä, onko äänioikeutettu käyttänyt äänioikeuttaan;
- 5) tieto 2 momentin 10 kohdassa tarkoitettusta turvakiellosta, jos se on talletettu väestötietojärjestelmään äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen;
- 6) tieto siitä, että hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain (571/2016) 11 §:n 1 momentissa tarkoitettuun rekisteriin on merkitty äänioikeutetun antama sähköistä tiedoksiantomenettelyä koskeva suostumus.

19 §

Äänioikeusrekisteriin merkittävät lisätiedot kuntavaaleissa ja europarlamenttivaaleissa (8.5.2015/563)

Kuntavaaleissa jokaisesta äänioikeutetusta, joka ei ole Suomen kansalainen, otetaan äänioikeusrekisteriin sen lisäksi, mitä 18 §:n 2 momentissa säädetään:

- 1) tieto kansalaisuudesta;
- 2) tieto ajasta, jona hänellä yhtäjaksoisesti on ollut kotikunta Suomessa, jollei hän ole Euroopan unionin muun jäsenvaltion, Islannin tai Norjan kansalainen;
- 3) tieto siitä, että hän on tehnyt Digi- ja väestötietovirastolle kuntalain 20 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisen ilmoituksen.

(29.11.2019/1132)

20 §

Presidentinvaalin äänioikeusrekisterin käyttäminen

21 §

Ilmoituskortti

Digi- ja väestötietovirasto laatii jokaisesta äänioikeusrekisteriin otetusta ilmoituskortin, jossa ovat:

- 1) 18 §:n 2 momentin 2, 5 ja 6 kohdassa tarkoitettut tiedot;
- 2) äänioikeutetun se osoite, joka on väestötietojärjestelmässä 51. päivänä

ennen vaalipäivää kello 24;

- 3) tieto siitä, missä vaaleissa ja missä vaalipiirissä tai kunnassa kortin vastaanottajalla on äänioikeus;
- 4) tiedot vaalipäivästä ja ennakkoäänestyksen ajanjaksosta;
- 5) Digi- ja väestötietoviraston tai Ahvenanmaan valtionviraston sekä kunnan keskusvaalilautakunnan yhteystiedot;
- 6) tieto rekisteristä tai tietojärjestelmästä, johon kortissa olevat tiedot perustuvat; sekä
- 7) oikeusministeriön laatimat ohjeet kortin käyttämisestä ja menettelystä äänestettäessä.

(29.11.2019/1132)

Ilmoituskortissa voi lisäksi olla optisesti luettavassa muodossa 18 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetut tiedot tarpeellisin osin.

Ilmoituskorttiin voidaan liittää oikeusministeriön laatimaa tietoa äänestysmenettelystä ja vaaleissa valittavasta toimielimestä. (19.12.2018/1223)

Digi- ja väestötietovirasto huolehtii siitä, että ilmoituskortit lähetetään viimeistään 24. päivänä ennen vaalipäivää niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa. Europarlamenttivaaleissa korttia ei kuitenkaan lähetetä sellaiselle äänioikeusrekisteriin otetulle, jonka Digi- ja väestötietovirasto 26 §:n 5 momentin mukaisesti merkitsee äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi. Ilmoituskortti lähetetään äänioikeutetulle pelkästään sähköisesti, jos hänen kohdalleen äänioikeusrekisteriin on tehty 18 §:n 4 momentin 6 kohdassa tarkoitettu merkintä. (29.11.2019/1132)

22 § (29.11.2019/1132)

Tiedottaminen Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalaisille kuntavaaleissa ja europarlamenttivaaleissa

Digi- ja väestötietoviraston on hyvissä ajoin ennen kuntavaaleja ja europarlamenttivaaleja mahdollisuuksien mukaan toimitettava kaikille äänioikeuden edellytykset täyttävälle Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalaisille sopivalla tavalla tieto siitä, että heillä väestötietojärjestelmän tietojen mukaan tulee olemaan vaaleissa äänioikeus ja vaalikelpoisuus, sekä tieto menettelystä, joka on tarpeen äänioikeuden käyttämiseksi ja vaalikelpoisuuden toteuttamiseksi.

23 § (29.11.2019/1132)

Äänioikeusrekisterin tietojen tarkastaminen

Äänioikeusrekisteriin 18 §:n 2 ja 3 momentin sekä 19 §:n nojalla merkityt tiedot lukuun ottamatta henkilötunnuksia ovat tarkastusta varten nähtävillä Digi- ja väestötietoviraston määräämissä paikoissa tai puhelimitse maksutta saatavissa arkipäivinä virka-aikana 41. päivästä ennen vaalipäivää.

Digi- ja väestötietovirasto voi antaa äänioikeusrekisteristä otteita. Ote annetaan maksutta sille, josta otteesta on tietoja, ja tässä laissa tarkoitetulle viranomaiselle.

Digi- ja väestötietovirasto tiedottaa virallisessa lehdessä ja muulla sopivaksi katsomallaan tavalla äänioikeusrekisterin tietojen saatavillapidosta sekä siitä, miten oikaisuvaatimus tehdään.

Jos äänioikeusrekisteriin on merkitty henkilön kohdalle 18 §:n 2 momentin 10 kohdassa tai 4 momentin 5 kohdassa tarkoitettu tieto turvakiellosta, äänioikeusrekisterissä olevista henkilötiedoista voidaan pitää tarkastusta varten nähtävinä vain 18 §:n 2 momentin 2, 7 ja 9 kohdassa tarkoitettut tiedot.

24 § (29.11.2019/1132)

Oikaisuvaatimus

Joka katsoo, että hänet on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeusrekisteristä tai että häntä koskeva merkintä siinä on virheellinen, voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen Digi- ja väestötietovirastolle viimeistään 16. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16:ta.

Oikaisuvaatimus voidaan perustaa myös sellaisiin äänioikeuteen vaikuttaviin seikkoihin, jotka ovat sattuneet äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen.

Jos äänioikeutetun kotikuntalaissa tarkoitettu muuttoilmoitus saapuu Digi- ja väestötietovirastolle myöhemmin kuin 51. päivänä ennen vaalipäivää, äänioikeutettu ei tämän muuttoilmoituksen perusteella voi vaatia oikaisua äänioikeusrekisterissä oleviin häntä koskeviin 18 §:n 2 momentin 3–6 kohdassa tarkoitettuihin tietoihin.

Oikaisuvaatimus voidaan tehdä käyttäen tarkoitusta varten laadittua lomaketta. Digi- ja väestötietoviraston on huolehdittava, että lomakkeita on painettuina tai monistettuina saatavilla niissä paikoissa, joissa äänioikeusrekisterin tiedot ovat nähtävillä.

25 § (29.11.2019/1132)

Digi- ja väestötietoviraston päätös

- 1) Digi- ja väestötietoviraston on ratkaistava oikaisuvaatimus viimeistään 13. päivänä ennen vaalipäivää ja tehtävä ratkaisusta mahdollisesti aiheutuvat muutokset äänioikeusrekisteriin viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12:ta.

Digi- ja väestötietoviraston on viipymättä annettava päätös tiedoksi oikaisuvaatimuksen tehneelle. Päätös on lähetettävä postitse kirjattuna lähetyksenä, mutta se

voidaan toimittaa muullakin todistettavalla tavalla, jos se ei aiheuta viivytystä. Jos päätös sisältää sen, että henkilö otetaan äänioikeusrekisteriin, Digi- ja väestötietoviraston on samalla toimitettava hänelle ilmoituskortti. Jollei vastaanottajan postiosoitetta tunneta, päätös on julkaistava virallisessa lehdessä.

26 §

Itseoikaisu

Jos Digi- ja väestötietovirasto katsoo, että joku on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeusrekisteristä tai oikeudettomasti otettu siihen taikka että jotakuta koskeva merkintä äänioikeusrekisterissä on virheellinen, sillä on viran puolesta oikeus lisätä henkilö äänioikeusrekisteriin tai merkitä hänet äänioikeutta vailla olevaksi taikka korjata häntä koskeva virheellinen merkintä. Muutokset on tehtävä viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12:ta. (29.11.2019/1132)

Merkittäessä henkilö äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi on siitä tehtävä kirjallinen päätös ja annettava se tiedoksi asianomaiselle henkilölle siten kuin 25 §:n 2 momentissa säädetään. Kirjallista päätöstä ei kuitenkaan tehdä, jos henkilö on kuollut tai julistettu kuolleeksi äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen.

Lisättäessä henkilö äänioikeusrekisteriin hänelle on viipymättä lähetettävä ilmoituskortti.

Korjattaessa äänioikeusrekisterissä oleva henkilöä koskeva virheellinen merkintä on korjauksesta viipymättä ilmoitettava asianomaiselle henkilölle, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta.

27 § (29.11.2019/1132)

Valitus hallinto-oikeuteen

Päätöksestä, jolla oikaisuvaatimus on hylätty tai jätetty tutkimatta sekä 26 §:n 2 momentissa tarkoitettua päätöksestä saa valittaa hallinto-oikeuteen. Valitus on tehtävä viimeistään seitsemäntenä päivänä siitä päivästä, jona asianosainen on saanut päätöksen tiedoksi tai päätös on julkaistu virallisessa lehdessä. Hallinto-oikeudelle osoitetun valituskirjelmän voi valitusajan kuluessa toimittaa Digi- ja väestötietovirastolle edelleen hallinto-oikeudelle toimitettavaksi. Valituksen tekemiseen sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

Hallinto-oikeuden on viipymättä annettava päätöksestään tieto valittajalle ja Digi- ja väestötietovirastolle. Jos päätös sisältää sen, että joku on otettava äänioikeusrekisteriin tai että jotakuta koskevia tietoja on muutettava, Digi- ja väestötietoviraston on tehtävä äänioikeusrekisteriin tarvittavat muutokset. Jos hallinto-oikeus antaa tällaisen päätöksensä myöhemmin kuin 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19, sen on viipymättä toimitettava päätös myös asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka liittyy sen 71 §:ssä tarkoitettuun vaaliluetteluun. Jos valitus on hylätty tai jätetty tutkimatta, hallinto-oikeuden on ilmoitettava siitä Digi- ja väestötietovirastolle, jonka on tehtävä äänioikeusrekisteriin siitä merkintä.

Hallinto-oikeuden tässä pykälässä tarkoitettuun päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

28 § (28.6.2013/496)

Äänioikeusrekisterin lainvoimaisuus

Äänioikeusrekisteri on lainvoimainen 12. päivänä ennen vaalipäivää kello 12 lukien.

Lainvoimaista äänioikeusrekisteriä on vaaleissa noudatettava muuttamattomana. Äänioikeusrekisteriä pidetään lainvoimaisena

sen estämättä, että hallinto-oikeus ei ole ennen äänioikeusrekisterin tuleamista lainvoimaiseksi antanut päätöstä sille tehtyyn valitukseen.

Jos joku on ilmeisen virheellisesti 26 §:n 1 tai 5 momentin nojalla merkitty äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi, Digi- ja väestötietovirasto voi poistaa merkinnän lainvoimaisesta äänioikeusrekisteristä. (29.11.2019/1132)

Sen, joka esittää vaalilautakunnalle vaalipäivänä hallinto-oikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen, jonka mukaan hän on äänioikeutettu, on annettava äänestää. Hän on velvollinen luovuttamaan päätöksen tai sen jäljennöksen vaalilautakunnalle.

29 §

Äänioikeusrekisterin käyttö

Äänioikeusrekisteriin merkitään sen mukaan kuin 5 ja 6 luvussa säädetään, milloin ja missä äänioikeutettu on äänestänyt. Merkinnän voi tehdä kotimaassa olevan yleisen ennakköäänestyspaikan vaalitoimitsija tai vaalitoimikunnan puheenjohtaja taikka vaalilautakunta tai kunnan keskusvaalilautakunta tai keskusvaalilautakunnan pyynnöstä Digi- ja väestötietovirasto. Jos merkintä havaitaan virheelliseksi, sen voi korjata vain kunnan keskusvaalilautakunta tai sen pyynnöstä Digi- ja väestötietovirasto. (29.11.2019/1132)

Äänestämistä koskevat merkinnät eivät ole julkisia, ennen kuin vaalipäivän äänestys on päättynyt. Jos presidentinvaalissa toimitetaan toinen vaali, ensimmäisen vaalin äänestämistä koskevat merkinnät ovat julkisia vasta toisen vaalin vaalipäivän äänestyksen päätyttyä. (5.4.2002/247)

Sen jälkeen kun vaalien tulos on saanut lainvoiman, äänioikeusrekisteristä otetaan oikeusministeriön määräämät arkistotulos-

teet. Tämän jälkeen Digi- ja väestötietovirasto hävittää rekisterissä olevat tiedot. (29.11.2019/1132)

4 luku

Ehdokasasettelun viranomaistehtävät

30 §

Ehdokasasettelu

Puolurekisteriin merkittyjen puolueiden (puolue) ja äänioikeutettujen perustamien valitsijayhdistysten ehdokkaiden asettamisesta sekä hakemuksesta ehdokaslistan julkaisemiseksi ehdokaslistojen yhdistelmässä ja hakemuksesta ehdokkaan ottamiseksi presidentinvaalin ehdokasluetteloon (ehdokashakemukset) ja hakemusten toimittamisesta ehdokashakemukset käsittelevälle viranomaiselle säädetään II osassa.

31 § (8.5.2015/563)

Ehdokashakemukset käsittelevä viranomainen

Ehdokashakemukset käsittelee:

3) kuntavaaleissa kunnan keskusvaalilautakunta.

Ehdokashakemukset käsittelevä viranomainen on ehdokaslistojen yhdistelmän ja presidentinvaalin ehdokasluettelon rekisterinpitäjä. (8.5.2020/333)

32 § (21.5.2010/431)

Puolueita koskevat ilmoitukset

Oikeusministeriön on viimeistään 55. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 48. päivänä ennen muiden vaalien vaa-

lipäivää ilmoitettava ehdokashakemukset käsitteleville viranomaisille, lukuun ottamatta Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirilautakuntaa, ne puolueet, jotka on merkitty puolurekisteriin, ja ne henkilöt, jotka ovat oikeutettuja kirjoittamaan puolueen nimen.

33 § (21.5.2010/431)

Viranomaisen lakimääräiset kokoukset

Ehdokashakemukset käsittelevä viranomainen kokoontuu puheenjohtajan kutsusta hyvissä ajoin, viimeistään 55. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 48. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää, ja sen jälkeen, jos asioita on käsiteltävinä, 47., 41., 39. ja 38. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää sekä 40., 34., 32. ja 31. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää, vaalipäivänä, vaalipäivän jälkeisenä päivänä ja 3. päivänä vaalipäivän jälkeen sekä muulloin, jos asiain käsittely sitä vaatii.

34 § (21.5.2010/431)

Asiakirjojen jättämisestä määrääminen ja kuuluttaminen

Ehdokashakemukset käsittelevä viranomainen määrää viimeistään 55. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 48. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää pidettävässä kokouksessaan, kenelle, minä päivinä ja kellonaikoina sekä missä sille tarkoitetut ehdokashakemukset ja muut ehdokkaiden asettamista koskevat asiakirjat on annettava.

Määräyksestä on laadittava kuulutus, joka on annettava tiedoksi puolueiden ilmoittamille vaaliasiamiehille ja pantava nähtäväksi viranomaisen kokoushuoneistossa sekä julkaistava kuntavaaleissa sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi ja muissa vaaleissa virallisessa lehdessä. (8.5.2015/563)

35 §**Velvollisuus asiakirjojen tarkastamiseen**

Ehdokashakemukset käsittelevän viranomaisen on tutkittava, onko ehdokashakemukset ja ilmoitukset vaaliliitosta ja yhteislistasta jätetty sille laissa säädetyssä määräajassa ja onko asiakirjat laadittu laissa tai sen nojalla säädetyin tai määrätyin muodoin sekä ovatko ehdokkaat vaalikelpoisia ja onko heidän ehdokkuudelleen muutoin laissa säädettyä estettä.

Ehdokashakemukset käsittelevän viranomaisen asiana ei ole tutkia, miten jäsenäänestys ja ehdokkaiden asettaminen siihen liittyvine menettelyineen puolueessa taikka sen piiri-, perus- tai muussa järjestössä taikka puolueen jäseniä kunnassa edustavassa yhdistyksessä on toimitettu.

36 § (21.5.2010/431)**Ehdokashakemusten käsittely ja huomautukset**

Ehdokashakemukset niihin liitettyine asiakirjoineen tarkastetaan 41. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 34. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää pidettävässä kokouksessa.

Jos ehdokashakemusta taikka ilmoitusta vaaliliitosta tai yhteislistasta ei ole annettu viranomaiselle määräaikana, se jätetään tutkimatta.

Puolueen, yhteislistan tai yhteislistaan kuulumattoman valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehelle on viipymättä huomautettava, jos:

- 1) ehdokashakemusta taikka ilmoitusta vaaliliitosta tai yhteislistasta ei ole tehty tämän lain tai sen nojalla annettujen määräysten mukaisesti taikka ehdokashakemukseen ei ole liitetty tässä laissa edellytetyjä asiakirjoja;

- 2) ehdokashakemusasiakirjoja ei muusta kuin 1 kohdassa mainitusta syystä voida pitää lainmukaisina; taikka

- 3) ehdokkaaksi on asetettu henkilö, joka ei ole vaalikelpoinen tai joka on asetettu samoissa vaaleissa ehdokkaaksi kahdella tai useammalla listalla.

37 §**Ehdokkaiden järjestyksen määrääminen**

Edellä 36 §:ssä tarkoitetussa kokouksessa määrätään puolueiden, yhteislistojen ja valitsijayhdistysten keskinäinen järjestys ehdokaslistojen yhdistelmää varten sekä presidentinvaalin ehdokkaiden keskinäinen järjestys ehdokasluetteloa varten.

Eduskuntavaaleissa, kuntavaaleissa ja europarlamenttivaaleissa arvotaan:

- 1) vaaliliittoon kuulumattomien puolueiden ja vaaliliittojen keskinäinen järjestys;
- 2) vaaliliitossa sen muodostaneiden puolueiden keskinäinen järjestys; sekä
- 3) yhteislistojen keskinäinen järjestys.

(8.5.2015/563)

Yhteislistaan kuulumattomat valitsijayhdistykset järjestetään aakkosjärjestykseen.

38 § (21.5.2010/431)**Vaaliasiamiesten toimenpiteet huomautusten johdosta**

Vaaliasiamiehillä, joille huomautuksia on tehty, on oikeus viimeistään 39. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 32. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää ennen kello 16 tehdä huomautuksista johtuvat oikaisut sekä täydentää ehdokashake-

musta ja siihen liitettyjä asiakirjoja. Saman ajan kuluessa vaaliasiamiehillä on oikeus tehdä tarvittavia ehdokkaan nimeä, arvoa, ammattia tai tointa taikka kotikuntaa koskevia tarkistuksia. Jos huomautus koskee ilmoitusta vaaliliitosta, puolueiden vaaliasiamiehillä on oikeus antaa yhteinen kirjallinen ehdotuksensa ilmoituksen oikaisemiseksi.

Jos huomautus on tehty 36 §:n 3 momentin 3 kohdassa mainitusta syystä, vaaliasiamiehellä on oikeus tämän pykälän 1 momentissa säädetyn ajan kuluessa poistaa ensin mainitussa lainkohdassa tarkoitettu ehdokas.

39 § (21.5.2010/431)

Ehdokashakemusten ratkaiseminen

Määräaikana saapuneet ehdokashakemukset niihin liitettyine asiakirjoineen käsitellään uudelleen 39. päivänä ennen presidentinvaalin ja 32. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää pidettävässä kokouksessa. Samalla tehdään päätökset ehdokashakemusten sekä vaaliliittoa ja yhteislistaa koskevien ilmoitusten johdosta.

Ne määräaikana perille toimitetut ehdokashakemukset sekä ilmoitukset vaaliliitosta ja yhteislistasta, joita vastaan huomautuksia ei ole tehty, on hyväksyttävä.

40 § (21.5.2010/431)

Ehdokashakemusten ratkaisemisen jälkeen tehtävät päätökset

Jos 38 §:n 2 momentissa tarkoitettu huomautus on tehty ja hyväksyttävää ilmoitusta oikaisusta ei ole annettu tai ilmoitusta kyseisen ehdokkaan poistamisesta tehty määräajassa taikka jos ehdokas on kuollut, ehdokasta ei oteta ehdokaslistojen yhdistelmään tai presidentinvaalin ehdokasluetteloon. Puolueen, valitsijayhdistyksen tai yhteislistan vaaliasiamies on velvollinen viipymättä ilmoittamaan ehdokkaan kuo-

lemasta ehdokashakemukset käsittelevälle viranomaiselle.

Puolueella tai valitsijayhdistyksellä, jonka ilmoitusta vaaliliittoon tai yhteislistaan liittymisestä ei ole hyväksytty, on oikeus peruuttaa ehdokashakemuksensa. Puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen on tehtävä peruutus kirjallisesti ehdokashakemukset käsittelevälle viranomaiselle viimeistään 31. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12. Ehdokashakemuksen hyväksymistä koskeva asia on peruutuksen johdosta käsiteltävä uudelleen.

Päätökset tässä pykälässä tarkoitetuissa asioissa tehdään 38. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 31. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää pidettävässä kokouksessa ennen presidentinvaalin ehdokasluettelon tai ehdokaslistojen yhdistelmän laatimista.

41 § (28.6.2013/496)

Ehdokaslistojen yhdistelmän laatiminen

Ehdokashakemukset käsittelevän viranomaisen on laadittava 31. päivänä ennen vaalipäivää viimeistään kello 16 aloitettavassa kokouksessaan ehdokaslistojen yhdistelmä, jossa on samalle puolelle lehteä painettuna:

- 1) yhteinen otsikko sen selvittämiseksi, mitä vaaleja varten yhdistelmä on laadittu; sekä
- 2) puolueiden ehdokaslistat, yhteislistat ja yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten ehdokaslistat.

Vaaliliittoon kuulumattomien ja vaaliliiton muodostaneiden puolueiden ehdokaslistat sekä yhteislistat ja yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten ehdokaslistat sijoitetaan 37 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuun järjestykseen siten, että ensin ovat puolueiden ehdokaslistat ryhmiteltyinä va-

semmalta oikealle, sitten yhteislistat vastavalla tavalla ryhmiteltyinä ja lopuksi yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten ehdokaslistat aakkosjärjestyksessä allekkain. Ehdokkaille annetaan tässä järjestyksessä numerot alkaen numerosta 2.

Jos puolueita, vaaliliittoja tai yhteislistoja on niin paljon, että niiden ryhmittely vastavalla tavalla oleellisesti häiritsee yhdistelmän luettavuutta, ne tai osa niistä voidaan ryhmitellä yhdistelmään arvonnalla mukaisesti järjestystä noudattaen myös allekkain. Vaaliliiton muodostaneiden puolueiden ehdokaslistat erotetaan riittävän selkeästi vaaliliittoon kuulumattomien puolueiden ehdokaslistoista. Vaaliliiton muodostaneiden puolueiden ehdokaslistojen alapuolelle tehdään merkintä siitä, että kyseiset puolueet ovat vaaliliitossa.

Puolueiden ja yhteislistojen ehdokkaiden tiedot merkitään asianomaisen puolueen nimen tai yhteislistan nimityksen alle ryhmiteltyinä yhdelle tai useammalle palstalle ylhäältä alaspäin. Yhteislistaan kuulumattomien ehdokkaiden tiedot merkitään äärimmäiseksi oikealle allekkain numerojärjestyksessä erotettuina selvästi toisistaan.

Jokaisesta ehdokkaasta merkitään yhdistelmään numero, nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen sekä muissa kuin kuntavaaleissa kotikunta. Ehdokkaan etunimen rinnalla tai sen sijasta voidaan käyttää ehdokkaan yleisesti tunnettua puhuttelunimeä tai etunimeä lyhennettynä. Muita tietoja ehdokkaasta ei saa merkitä, paitsi jos ne ovat tarpeen henkilöllisyyden täsmentämiseksi. Yhdistelmään ei merkitä henkilötunnuksia. (8.5.2015/563)

Puolueiden nimet merkitään yhdistelmään noudattaen puoluelain (10/1969) 4 §:n ja yhdistyslain (503/1989) 9 §:n 2 momentin säännöksiä. Yhteislistalle merkitään sille ehdotettu nimitys tai, jos se ei huomautuksen jälkeenkään ole sen mukainen kuin siitä II osassa säädetään tai jos ehdotusta

ei ole tehty, ehdokashakemukset käsittelevä viranomaisen määrää nimityksen, joka ilmaisee vain yhteislistan järjestyksen yhdistelmässä muihin yhteislistoihin nähden. Yhteislistaan kuulumattomalle valitsijayhdistykselle ei merkitä nimitystä.

42 § (21.5.2010/431)

Presidentinvaalin ehdokasluettelot

43 § (28.6.2013/496)

Valtakunnallinen ehdokasrekisteri

Oikeusministeriö perustaa rekisterin, johon otetaan kaikki koko maassa asianomaisissa vaaleissa ehdokaslistojen yhdistelmiin tai presidentinvaalin ehdokasluetteloon otetut ehdokkaat (valtakunnallinen ehdokasrekisteri). Oikeusministeriö on valtakunnallisen ehdokasrekisterin rekisterinpitäjä. (8.5.2020/333)

Ehdokashakemukset käsittelevän viranomaisen on 38. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 31. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää huolehdittava siitä, että valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin merkitään jokaisesta ehdokkaasta ehdokaslistojen yhdistelmässä tai presidentinvaalin ehdokasluettelossa olevat tiedot, ikä vaalipäivänä sekä henkilötunnus.

Ehdokasrekisteristä annetaan maksutta tietoja ehdokkaalle, ehdokkaan asettaneelle puolueelle ja yhteislistalle sekä tässä laissa tarkoitetuille viranomaisille.

Oikeusministeriö laatii tarvittaessa valtakunnallisesta ehdokasrekisteristä tulosteen, johon otetaan vaalipiireittäin tai kunnittain kunkin ehdokkaan ehdokaslistojen yhdistelmässä olevat tiedot. Ministeriö huolehtii siitä, että tulostetta toimitetaan tarpeellinen määrä kuntien keskusvaalilautakunnille, vaalitoimikunnille ja kotimaan ennak-

koäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille sekä ulkoasiainministeriölle jaettavaksi edelleen ennakoäänestyspaikkoina oleviin Suomen edustustoihin ja suomalaisiin laivoihin.

44 §

Ehdokaslistojen yhdistelmän ja presidentinvaalin ehdokasluettelon jakelu ja tiedoksisäattaminen

Kunnan keskusvaalilautakunnan tulee saattaa kuntavaalien ehdokaslistojen yhdistelmä tai siinä olevat tiedot taikka tieto siitä, missä yhdistelmä on nähtävänä, äänioikeutettujen tiedoksi sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi ja lisäksi keskusvaalilautakunnan kokoushuoneistossa julkaistavalla ilmoituksella. Tarpeellinen määrä yhdistelmiä on hyvissä ajoin ennen vaaleja toimitettava kunnanhallitukselle, vaalilautakunnille, vaalitoimikunnille ja kunnan alueella olevien yleisten ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille. Niitä on lisäksi toimitettava ehdokkaita asettaneiden puolueiden, yhteislistojen ja yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten vaaliasiamiehille. Yhdistelmiä on myös pidettävä kunnan asukkaiden saatavana. (8.5.2015/563)

45 §

Muutoksenhakukielto

Tässä luvussa tarkoitettuun viranomaisen päätökseen, lukuun ottamatta ehdokasrekisteristä annettavia tietoja koskevaa päätöstä, ei saa hakea erikseen muutosta.

5 luku

Ennakoäänestys

46 § (21.5.2010/431)

Ennakoäänestys-oikeus

Jokainen äänioikeutettu saa äänestää ennakolta kotimaan yleisissä ennakoäänestyspaikoissa ja ulkomailla Suomen edustustoissa.

Äänioikeutettu, joka on hoidettavana sairaalassa, ympärivuorokautista hoitoa antavassa tai muussa kunnanhallituksen ennakoäänestyspaikaksi määräämässä sosiaalihuollon toimintayksikössä taikka joka on otettu rangaistuslaitokseen, saa äänestää ennakolta kyseisessä laitoksessa. Suomalaisen laivan henkilökuntaan kuuluva äänioikeutettu saa äänestää ennakolta laivassa sen ollessa ulkomailla.

Äänioikeutettu, jonka kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakoäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saa, sen mukaisesti kuin 55 §:ssä säädetään, äänestää ennakolta kotonaan Suomessa siinä kunnassa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kotikunnakseen. Kotiäänestyksen yhteydessä voi äänestää myös kotiäänestykseen oikeutetun kanssa samassa taloudessa asuva omaishoidon tuesta annetussa laissa (937/2005) tarkoitettu omaishoitaja, jos kyseinen kunta on merkitty äänioikeusrekisterissä hänen kotikunnakseen.

47 § (5.4.2002/247)

Ennakoäänestyksen ajanjakso

Ennakoäänestys aloitetaan 11. päivänä ennen vaalipäivää sekä lopetetaan ulkomailla 8. päivänä ja kotimaassa 5. päivänä ennen vaalipäivää. Suomalaisessa laivassa

ennakkoäänestys voidaan, presidentinvaalin toista vaalia lukuun ottamatta, kuitenkin aloittaa jo 18. päivänä ennen vaalipäivää.

Kotimaan yleinen ennakkoäänestyspaikka on ennakkoäänestystä varten avoinna kaikkina päivinä 1 momentissa tarkoitettuna ajanjaksona, jollei kunnanhallituksen päätöksellä erityisistä syistä toisin määrätä.

Suomen edustustoissa ja niiden toimipaikoissa ennakkoäänestyksen ajanjakso voi, sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään, olla lyhyempi kuin 1 momentissa säädetään.

48 § (28.6.2013/496)

Ennakkoäänestysajat

Ennakkoäänestys toimitetaan ennakkoäänestyksen ajanjaksona:

- 1) kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa kunnanhallituksen päätöksellä määrättyinä aikana, joka ei saa olla arkipäivisin ennen kello 8:aa eikä kello 20:n jälkeen eikä lauantaisin ja sunnuntaisin ennen kello 9:ää eikä kello 18:n jälkeen;
- 2) Suomen edustustossa jokaisena päivänä edustuston päällikön määrääminä aikoina, ei kuitenkaan pitkäperjantaina, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, helluntaipäivänä, juhannuspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä;
- 3) laitoksessa vähintään yhtenä ja enintään kahtena päivänä vaalitoimikunnan määrääminä aikoina;
- 4) suomalaisessa laivassa vähintään yhtenä päivänä laivan päällikön määrääminä aikoina;
- 5) kotiaänestyksessä äänestäjälle erikseen ilmoitettuna, kello 9:n ja 20:n

välisenä aikana.

Sen lisäksi, mitä 1 momentin 1 kohdassa säädetään, ennakkoäänestystä ei toimiteta uudenvuodenaattona tai -päivänä, loppiaisenä, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, vapunaattona tai -päivänä, helatorstaina, helluntaipäivänä, juhannusaattona tai -päivänä, itsenäisyyspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä.

Äänioikeutettu, joka 1 momentissa tarkoitettuna aikana on saapunut asianomaiseen ennakkoäänestyspaikkaan, mutta ei ole voinut käyttää äänioikeuttaan vielä tuona aikana, saa äänestää sanotun ajan päätyttyäkin.

48 a § (5.4.2002/247)

Ennakkoäänestystila

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että kaikissa kunnanhallituksen päätöksellä kotimaan yleiseksi ennakkoäänestyspaikoiksi määrättyissä paikoissa on ennakkoäänestystä varten asianmukainen ennakkoäänestystila ja tarvittava kalusto.

Ennakkoäänestystilassa tulee olla riittävästi tilaa myös niitä äänestäjiä varten, jotka odottavat vuoroaan päästäkseen äänestämään.

49 §

Ennakkoäänestyksestä tiedottaminen

Kunnan keskusvaalilautakunnan on tiedotettava kunnan alueella olevista kotimaan yleisistä ennakkoäänestyspaikoista ja äänestysajoista niissä sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi.

Vaalitoimitsijoiden ja vaalitoimikunnan on huolehdittava siitä, että äänestysajoista ja ennakkoäänestyksen tarkemmasta järjestyksestä tiedotetaan ennakkoäänestyspaikalla julkipantavin kuulutuksin ja tarvittaessa

muullakin sopivalla tavalla. (5.4.2002/247)

Oikeusministeriön on riittävällä ja sopivalla tavalla tiedotettava yleisistä ennakoäänestyspaikoista ja äänestysajoista niissä. (5.4.2002/247)

50 §

Ennakoäänestysasiakirjat

Ennakoäänestyksessä on käytettävä äänestyslippua, vaalikuorta, lähetekirjettä ja lähetekuorta (ennakoäänestysasiakirjat), jotka oikeusministeriö valmistuttaa.

Lähetekirjeenä käytetään joko 21 §:ssä tarkoitettua ilmoituskorttia tai erillistä lähetekirjelomaketta. Kotiäänestyksessä lähetekirjeenä on kuitenkin käytettävä erillistä kotiäänestyksen lähetekirjelomaketta.

51 § (8.5.2009/300)

Äänestyslippu

Vaaleissa käytettävä äänestyslippu on painettava valkealle paperille, jollei 3 momentista muuta johdu. Äänestyslipusta on käytävä selvästi ilmi, miten se taitetaan kokoon, ja sen on turvattava vaalisalaisuuden säilyminen.

Äänestyslipun on oltava vakiokokoa 148 x 210 mm, ja sen sisäpuolelle on painettava otsikko, jossa mainitaan, missä vaaleissa sitä käytetään, sekä lisäksi ympyrä, joka on halkaisijaltaan 90 mm ja joka lippua kokoon taitettaessa jää taittamattomaksi. Keskellä ympyrää tulee olla selvästi havaittava merkintä N:o sen ehdokkaan numeron merkitsemistä varten, jonka hyväksi äänestäjä tahtoo antaa äänensä. Mitään muita merkintöjä äänestyslipussa ei saa olla.

Jos säännönmukaisesti toimitettavien vaalien yhteydessä toimitetaan samanaikaisesti jotkin toiset vaalit, oikeusministeriö päättää näissä toisissa vaaleissa käytettävän äänes-

tyslipun väristä.

52 §

Vaalileimasimet

Äänestysliput leimataan vaalileimalla, joka on samanlainen kaikissa ennakoäänestys- ja äänestyspaikoissa. Oikeusministeriö vahvistaa vaalileiman sekä valmistuttaa vaalileimasimet ja antaa kuntien keskusvaalilautakunnille ohjeet niiden hankkimisesta ja säilyttämisestä.

53 §

Asiakirjojen ja vaalileimasimien toimittaminen

Oikeusministeriön on hyvissä ajoin ennen ennakoäänestyksen alkamista tarpeellisin ohjein varustettuina lähetettävä ennakoäänestysasiakirjoja ja lomakkeita äänestäjistä pidettäviä luetteloja varten kotimaan yleisten ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille sekä kuntien keskusvaalilautakunnille toimitettaviksi vaalitoimikunnille. Näitä asiakirjoja ja lomakkeita on lähetettävä myös ulkoasiainministeriölle toimitettaviksi ennakoäänestyspaikkoina oleville Suomen edustustoille ja suomalaisten laivojen päälliköille.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on toimitettava vaalileimasimia kunnassa olevien kotimaan yleisten ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille sekä vaalitoimikunnille. Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunnan on lisäksi toimitettava niitä ulkoasiainministeriölle lähetettäviksi edelleen edustustoille ja laivojen päälliköille.

Laivan päällikön tulee tilata ennakoäänestysasiakirjat, lomakkeet äänestäjistä pidettäviä luetteloja varten ja vaalileimasimien ulkoasiainministeriöltä tai Suomen edustustolta.

54 §

Kotiäänestyksessä läsnä oleva henkilö

Kotiäänestyksen vaalitoimitsijan on huolehdittava, että hänen lisäksi kotiäänestyksessä on läsnä äänestäjän valitsema tai hyväksymä 18 vuotta täyttänyt henkilö, joka tässä tehtävässään ei toimi vaaliviranomaisen ominaisuudessa. Asianomaisissa vaaleissa ehdokkaana oleva henkilö ei voi toimia tässä tehtävässä.

55 § (21.5.2010/431)

Kotiäänestyksen valmistavat toimenpiteet

Kotiäänestykseen oikeutetun on kirjallisesti tai puhelimitse ilmoitettava halukkuudestaan äänestää ennakolta kotonaan viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16 kotikuntansa keskusvaalilautakunnalle. Ilmoituksen voi äänestäjän puolesta tehdä tämän valitsema henkilö. Kirjallinen ilmoitus, joka on allekirjoitettava, voidaan tehdä käyttäen tarkoitusta varten laadittua lomaketta.

Ilmoituksessa on mainittava:

- 1) äänestäjän täydellinen nimi, henkilötunnus, osoite, kotikunta ja puhelinnumero sekä, jos ilmoituksen tekee äänestäjän valitsema henkilö, myös tämän nimi ja yhteystiedot;
- 2) että äänestäjän kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän ilman kohtuuttomia vaikeuksia pääse äänestys- tai ennakköäänestyspaikkaan ja että hän tämän vuoksi haluaa äänestää ennakolta kotonaan;
- 3) voiko äänestäjä itse huolehtia siitä, että kotiäänestyksessä on läsnä 54 §:ssä tarkoitettu henkilö; sekä
- 4) 46 §:n 3 momentissa tarkoitetun kotiäänestäjän omaishoitajan täydellinen

nimi, henkilötunnus ja puhelinnumero sekä tieto omaishoitosuhteen voimassaoloajasta, jos myös omaishoitaja haluaa äänestää kotiäänestyksessä.

Vaaliviranomaisen on, jos se on mahdollista, tarvittaessa poistettava ilmoituksessa oleva puutteellisuus ja varmistettava, että ilmoituksen on tehnyt siinä mainittu äänestäjä tai tämän valitsema henkilö.

Kunnan keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan on huolehdittava siitä, että äänestäjälle annetaan viipymättä kirjallisesti tai puhelimitse tieto ainakin kahden tunnin tarkkuudella siitä ajankohdasta, jolloin vaalitoimitsija saapuu hänen luokseen. Samalla on mainittava vaaliviranomaisen puhelinnumero mahdollista yhteydenottoa varten. Jos vaalitoimitsija on estynyt saapumasta ilmoitettuna ajankohtana, estyneisyydestä ja uuden käynnin ajankohdasta on viipymättä ilmoitettava äänestäjälle.

Jollei äänestyksen toimittamiseen vaikuttavaa, ilmoituksessa olevaa puutteellisuutta ole voitu poistaa tai jos ilmoitus kunnan keskusvaalilautakunnalle on tehty säädetyn määräajan jälkeen taikka jos kotiäänestystä ei voida lainkaan toimittaa kulkuyhteyksien katkeamisen tai muun ylivoimaisen esteen vuoksi, äänestäjälle on annettava 4 momentissa säädettyyn tavoin tieto siitä, ettei kotiäänestystä toimiteta.

56 §

Järjestys ennakköäänestyspaikassa

Ennakköäänestyspaikassa tai sen välittömässä läheisyydessä ei saa äänestysaikana pitää puheita, julkipanna tai jakaa painettuja tai kirjoitettuja kehoituksia eikä muutoinkaan vaikuttaa tai yrittää vaikuttaa äänestäjien vaalivapauteen. (5.4.2002/247)

Äänestys ennakköäänestyspaikassa on järjestettävä siten, että vaalisalaisuus säilyy. Saapuvilla olevien on noudatettava vaali-

toimitsijan tai vaalitoimikunnan järjestyksen ylläpitämiseksi ja äänestyksen häiriöttömän kulun turvaamiseksi antamia määräyksiä.

Jos äänestäjän vaalivapautta tai äänestyksen häiriötöntä kulkua ei kotiäänestyksessä voida turvata, vaalitoimitsijan on keskeytettävä äänestys. Keskeyttämisestä ja, jos äänestystä ei voida jatkaa, myös sen lopettamisesta on tehtävä merkintä kotiäänestyksistä pidettävään luetteloon.

57 §

Ennakoäänestyksen aloittaminen ennakoäänestyspaikassa

Äänioikeutetun, joka haluaa äänestää ennakolta, on ilmoitauduttava ennakoäänestyspaikassa vaalitoimitsijalle tai vaalitoimikunnalle. Laitoksessa ennakoäänestys on tarvittaessa järjestettävä myös eri osastoissa ja potilashuoneissa.

Äänestäjä on velvollinen esittämään vaalitoimitsijalle tai vaalitoimikunnalle selvityksen henkilöllisyydestään. Tämän jälkeen hänelle annetaan äänestyslippu, vaalikuori ja lähetekuori sekä tarvittaessa lähetekirjelomake.

Äänestäjälle on varattava tilaisuus tutustua asianomaista vaalia varten laadittuun vaalipiirinsä tai kuntansa ehdokaslistojen yhdistelmään, europarlamenttivaalien ehdokaslistojen yhdistelmään tai presidentinvaalin ehdokasluetteloon taikka valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin tai siitä laadittuun tulosteeseen.

58 § (20.5.2016/361)

Äänestäminen ennakoäänestyksessä

Äänestäjällä on oikeus äänestää eduskuntavaaleissa ja kuntavaaleissa sen vaalipiirin tai kunnan ehdokaslistojen yhdistelmässä olevaa ehdokasta, jossa äänestäjä on asianomaisissa vaaleissa merkitty äänioike-

utetuksi, europarlamenttivaaleissa ehdokaslistojen yhdistelmässä olevaa ehdokasta ja presidentinvaalissa ehdokasluettelossa olevaa ehdokasta.

Äänestäjän on niin selvästi merkittävä äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jonka hyväksi hän antaa äänensä, ettei voi syntyä epätietoisuutta siitä, ketä ehdokasta hän tarkoittaa. Merkintä on tehtävä äänestyskopissa tai muutoin siten, että vaalisalaisuus säilyy.

Äänestäjän pyynnöstä on vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan jäsenen avustettava häntä äänestämisessä. Henkilö, jonka kyky tehdä äänestysmerkintä on olennaisesti heikentynyt, saa käyttää äänestyksessä apuna valitsemaansa avustajaa. Ehdokas tai hänen puolionsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi olla avustajana. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä. Avustaja on velvollinen tunnollisesti täyttämään äänestäjän osoitukset sekä pitämään salassa äänestyksen yhteydessä saamansa tiedot.

59 § (28.6.2013/496)

Lähetekirje

Lähetekirje on osoitettava sen kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin äänestäjän kohdalle.

Lähetekirjeessä on oltava äänestäjästä seuraavat tiedot:

- 1) täydellinen nimi;
- 2) henkilötunnus, jos lähetekirjeeseen tehdään 60 §:n 2 momentissa tarkoitettu lähetekirjeen kuittausmerkintä;
- 3) henkilötunnus tai syntymäaika ja nykyinen osoite, jos lähetekirjeenä käytetään erillistä lähetekirjelomaketta tai kotiäänestyksen lähetekirjelomaketta,

johon ei tehdä lähetekirjeen kuittausmerkintää.

Äänestäjän on allekirjoitettava lähetekirjeessä oleva vakuutus siitä, että hän itse vaalisalaisuuden säilyttäen on täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.

Kotiäänestyksessä äänestäjän on lisäksi allekirjoitettava kotiäänestyksen lähetekirjelomakkeessa oleva vakuutus siitä, että hänen kykynsä liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakoäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia.

60 §

Ennakoäänestyksen päättämistoimet

Äänestäjän on esitettävä äänestyslippu taitettuna vaalitoimitsijalle tai laitoksessa vaalitoimikunnalle leimattavaksi ja, kun äänestyslippu on leimattu, suljettava se välittömästi vaaliviranomaisen nähden vaalikuoreen. Suljettu vaalikuori, johon ei saa tehdä mitään merkintöjä, ja allekirjoitettu lähetekirje on tämän jälkeen annettava vaalitoimitsijalle tai vaalitoimikunnalle.

Silloin kun äänioikeusrekisteri on käytössä ennakoäänestyspaikassa, vaalitoimitsija tai vaalitoimikunnan puheenjohtaja:

- 1) tarkastaa rekisteristä, että äänestäjä on äänioikeutettu;
- 2) tekee rekisteriin merkinnän siitä, että äänestäjä on käyttänyt äänioikeuttaan; sekä
- 3) tekee lähetekirjeeseen oikeusministeriön määräämällä tavalla merkinnän siitä, että rekisteriin on tehty 2 kohdassa tarkoitettu merkintä (lähetekirjeen kuittausmerkintä), jolloin jos äänestys on toimitettu laitoksessa, laitoksen nimi ei saa ilmetä lähetekirjeen

kuittausmerkinnästä.

Silloin kun äänioikeusrekisteri ei ole käytössä ennakoäänestyspaikassa, äänestäjistä on pidettävä luetteloa.

61 § (5.4.2002/247)

Vaaliviranomaisen toimet ennakoäänestyksen loppuksi

Vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan puheenjohtajan on allekirjoitettava lähetekirjeeseen todistus siitä, että äänestys on toimitettu laissa säädetyin tavoin ja, jos lähetekirjeeseen ei tehdä lähetekirjeen kuittausmerkintää, merkittävä siihen myös päiväys ja ennakoäänestyspaikan nimi tai, jos ennakoäänestys on toimitettu laitoksessa tai kotiäänestyksenä, sen kunnan nimi, jossa äänestys on toimitettu. Kotiäänestyksen vaalitoimitsijan on lisäksi huolehdittava siitä, että 54 §:ssä tarkoitettu kotiäänestyksessä läsnä oleva henkilö merkitsee lähetekirjeeseen nimikirjoituksensa. Vaalikuori ja lähetekirje on tämän jälkeen suljettava lähetekuoreen. Vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan on säilytettävä hallussaan olevia lähetekuoria huolellisesti ja luotettavalla tavalla.

62 §

Lähetekuorten toimittaminen kunnan keskusvaalilautakunnalle

Kotimaan yleisen ennakoäänestyspaikan vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan on viipymättä huolehdittava siitä, että oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret toimitetaan keskusvaalilautakunnalle sen määräämällä tavalla sekä siitä, että muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoitetut lähetekuoret toimitetaan keskusvaalilautakunnille postitse tai muulla luotettavalla tavalla. Vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan on otettava kuittaus lähetekuorten vastaanottamisesta siltä, jolle kuoret luovutetaan. (5.4.2002/247)

Suomalaisen laivan vaalitoimitsijan on toimitettava lähetekuori viivytystä ulkoasiainministeriölle tai Suomen edustustolle siinä maassa, jonka satamassa laiva on tai johon se ensiksi saapuu. Suomen edustuston vaalitoimitsijan tai, jos edustusto ei ole ennakköäänestyspaikkana, edustuston päällikön on huolehdittava siitä, että siellä annettu tai sinne saapunut lähetekuori toimitetaan ulkoasiainministeriölle sen määrämällä tavalla. Ministeriö huolehtii lähetekuoren toimittamisesta viipymättä asianomaiselle kunnan keskusvaalilautakunnalle noudattaen soveltuvin osin, mitä 1 momentissa säädetään.

63 §

Ennakköäänestysasiakirjojen tarkastaminen

Kunnan keskusvaalilautakuntaan saapuneet ennakköäänestysasiakirjat tarkastetaan vaalikuoria avaamatta kokouksissa, jotka on pidettävä siten, että vaalipäivää edeltävänä perjantaina ennen kello 19 saapuneet ennakköäänestysasiakirjat ehditään niissä käsitellä. Määräajan jälkeen saapuneet lähetekuoret jätetään niitä avaamatta huomioon ottamatta.

Äänestys on jätettävä huomioon ottamatta, jos:

- 1) ennakkoon äänestänyttä henkilöä ei ole otettu äänioikeusrekisteriin;
- 2) vaalikuoreen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva taikka muu asiaton merkintä; (5.4.2002/247)
- 3) lähetekirje on niin puutteellinen tai epäselvä, ettei varmasti voida vaakuuttua, onko äänestys tapahtunut laissa säädetyin tavoin, tai päätellä, kuka on äänestänyt; taikka
- 4) kotiaänestyksen lähetekirjeestä puuttuu 54 §:ssä tarkoitetun henkilön

nimikirjoitus.

Äänestyksen huomioon ottamatta jättämisestä on tehtävä merkintä kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan, johon on liitettävä huomioon ottamatta jätetty vaalikuori lähetekirjeineen ja -kuorineen.

Jos lähetekirje, jossa ei ole lähetekirjeen kuittausmerkintää, ja siihen liitetty vaalikuori voidaan hyväksyä, äänioikeusrekisteriin merkitään, että lähetekirjeessä mainittu henkilö on käyttänyt äänioikeuttaan. Jos hyväksyminen tapahtuu myöhemmin kuin 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19, merkintä lähetekirjeessä mainitun henkilön äänestämisestä tehdään oikeusministeriön määrämällä tavalla lisäksi vaaliluetteloon. Jos kunnan keskusvaalilautakunnalle on 71 §:n 3 momentin mukaisesti erityisestä syystä toimitettu äänioikeusrekisteristä heti sen tultua lainvoimaiseksi tulostetut vaaliluettelot, merkintä tehdään ainoastaan vaaliluetteloon.

Sen jälkeen kun ennakköäänestysasiakirjat on tarkastettu, kunnan keskusvaalilautakunnan on lajiteltava hyväksytyt vaalikuoret äänestysalueittain sekä laskettava vaalikuorten lukumäärä äänestysalueittain ja merkittävä lukumäärät pöytäkirjaan. Hyväksytyt vaalikuoret on äänestysalueittain lajiteltuina ja lähetekirjeistä erotettuina säilytettävä avaamattomina varmassa tallessa. (5.4.2002/247)

64 § (5.4.2002/247)

Vaalikuorten toimittaminen vaalipiirilautakunnalle

65 §

Vaalileimasimien palauttaminen

Ennakköäänestyksen päätyttyä vaalileimasimet palautetaan kunnassa olevista

ennakkoäänestyspaikoista kunnan keskusvaalilautakunnalle. Ulkomailla olevien ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitus- sijoiden käytössä olleet vaalileimasimet palautetaan ulkoasiainministeriölle, joka toimittaa ne Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunnalle.

66 §

Muutoksenhakukielto ennakkoäänestystä koskevassa asiassa

Tässä luvussa tarkoitettuun vaaliviranomaisen päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta.

5 a luku

Kirjeäänestys

66 a § (14.12.2017/939)

Oikeus kirjeäänestykseen

Äänioikeutettu, jolla ei ole kotikuntaa Suomessa, ja muu äänioikeutettu, joka asuu tai oleskelee ulkomailla koko ennakkoäänestysajanjakson ja vaalipäivän, saa äänestää kirjeitse ulkomailla (kirjeäänestys) siten kuin tässä luvussa säädetään.

66 b § (14.12.2017/939)

Kirjeäänestysasiakirjat

Kirjeäänestyksessä käytettävät asiakirjat (kirjeäänestysasiakirjat) ovat:

- 1) kirjeäänestyskuori;
- 2) 51 §:ssä tarkoitettu äänestyslippu;
- 3) kirjeäänestyksen vaalikuori;
- 4) kirjeäänestyksen lähetekirje;

- 5) kirjeäänestyksen lähetekuori;
- 6) kirjeäänestyksen äänestysohjeet.

Oikeusministeriö valmistuttaa kirjeäänestysasiakirjat.

66 c § (14.12.2017/939)

Kirjeäänestysasiakirjojen tilaaminen

Äänestääkseen kirjeitse äänioikeutetun tulee tilata kirjeäänestysasiakirjat oikeusministeriön tilauspalvelusta. Tilaus tulee tehdä kirjallisesti oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaisella lomakkeella.

Tilauksen voi tehdä aikaisintaan kolme kuukautta ennen vaalipäivää. Äänioikeutettu vastaa itse siitä, että hän tilaa kirjeäänestysasiakirjat riittävän ajoissa, jotta hänen palauttamansa kirjeäänestyksen lähetekuori saapuu asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle 66 e §:n 3 momentissa säädettyssä määräajassa.

Tilauksessa tulee mainita ainakin:

- 1) äänioikeutetun nimi ja henkilötunnus;
- 2) äänioikeutetun vakuutus siitä, että hän on äänioikeutettu kyseisissä vaaleissa ja että hänellä ei ole kotikuntaa Suomessa tai että hän asuu tai oleskelee ulkomailla koko ennakkoäänestysajanjakson ja vaalipäivän eikä hänellä siten ole mahdollisuutta äänestää Suomessa;
- 3) se ulkomailla oleva osoite, johon kirjeäänestysasiakirjat halutaan lähetettävän.

Tilauksen vastaanotettuaan oikeusministeriö lähettää viivytyksettä kirjeäänestysasiakirjat tilauksessa ilmoitettuun osoitteeseen.

Oikeusministeriön tilauspalvelun tiedot

kirjeäänestysasiakirjat tilanneista eivät ole julkisia ennen kuin vaalipäivän äänestys on päättynyt. Tilauspalveluun sisältyvät henkilötiedot hävitetään, kun vaalien tulos on tullut lainvoimaiseksi.

66 d § (14.12.2017/939)

Kirjeäänestyksen toimittaminen

Äänestäjä voi äänestää kirjeitse presidentinvaalissa aikaisintaan 38. päivänä ennen vaalipäivää ja muissa vaaleissa aikaisintaan 31. päivänä ennen vaalipäivää.

Äänestäjän on itse huolehdittava oman vaalilaisuutensa ja vaalivapautensa säilymisestä äänestäessään kirjeitse.

Äänestäjän on itse selvitettävä sen vaalipiirin tai kunnan, jossa hän on äänioikeutettu, ehdokaslistojen yhdistelmän tiedot sekä presidentinvaalin ehdokasluettelon ja europarlamenttivaalien ehdokaslistojen yhdistelmän tiedot.

Äänestäjä täyttää äänestyslipun noudattaen, mitä 58 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään, ja sulkee sen kirjeäänestyksen vaalikuoreen. Sen jälkeen äänestäjän on merkittävä kirjeäänestyksen lähetekirjeeseen täydellinen nimensä, suomalainen henkilötunnuksensa tai syntymäaikansa ja osoitteensa, äänestämipaikka ja päiväys sekä omakätisesti allekirjoitettava lähetekirjeessä oleva vakuutus siitä, että:

- 1) hän on äänioikeutettu kyseisissä vaaleissa ja että hänellä ei ole kotikuntaa Suomessa tai että hän asuu tai oleskelee ulkomailla koko ennakoäänestysajanjakson ja vaalipäivän eikä hänellä siten ole mahdollisuutta äänestää Suomessa; ja
- 2) hän on itse täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen vaalikuoreen vaalilaisuutensa ja vaalivapautensa säilyttäen.

Äänestäjän on huolehdittava, että kirjeäänestystä toimitettaessa paikalla on samanaikaisesti hänen lisäkseen kaksi 18 vuotta täyttäneitä henkilöä kirjeäänestyksen todistajina. Todistajana ei voi toimia äänestäjän puoliso, lapsi tai vanhempi eikä myöskään vaaleissa ehdokkaana oleva, hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa. Molemmat todistajat allekirjoittavat omakätisesti kirjeäänestyksen lähetekirjeessä olevan vakuutuksen siitä, että äänestäjä on äänestänyt vaalilaisuuden säilyttäen ja niin, ettei hänen vaalivapauttaan ole loukattu. Molemmat todistajat merkitsevät lähetekirjeeseen lisäksi nimenselvennyksensä, syntymäaikansa ja osoitteensa.

66 e § (14.12.2017/939)

Kirjeäänestyksen lähetekuoren postittaminen

Äänestäjän on osoitettava kirjeäänestyksen lähetekirje sen kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kotikunnakseen, äänioikeuskunnakseen tai väestökirjanpitokunnakseen Suomessa. Äänestäjän on tarvittaessa itse selvitettävä, mikä tämä kunta on.

Äänestäjän on suljettava kirjeäänestyksen vaalikuori ja allekirjoitettavansa kirjeäänestyksen lähetekirje kirjeäänestyksen lähetekuoreen siten, että lähetekirjeeseen merkitty vastaanottajan osoite näkyy kuoren ikkunasta.

Äänestäjä vastaa itse omalla kustannuksellaan siitä, että kirjeäänestyksen lähetekuori toimitetaan ulkomailta Suomeen asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle ja että se on perillä keskusvaalilautakunnassa viimeistään 2. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 19:ää. Tätä varten äänestäjän on varustettava lähetekuori riittävällä määrällä postimerkkejä ja annettava kuori asuin- tai oleskeluvaltionsa postilaitoksen kuljetettavaksi. Äänestäjä voi halutessaan toimittaa lähetekuoren kes-

kusvaalilautakunnalle myös käyttämällä kansainvälistä kuriiripalvelua.

66 f § (14.12.2017/939)

Äänestäjän avustaminen kirjeäänestyksessä

Äänestäjä, jonka kyky tehdä äänestysmerkintä on oleellisesti heikentynyt, saa käyttää avustajanaan valitsemaansa henkilöä 66 c–66 e §:ssä tarkoitetuissa toimenpiteissä. Avustajana 66 d §:n 4 momentissa tarkoitettussa äänestystilanteessa ei kuitenkaan saa toimia vaaleissa ehdokkaana oleva henkilö, hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa eikä myöskään kumpikaan 66 d §:n 5 momentissa tarkoitetuista kirjeäänestyksen todistajista. Avustajan velvollisuuksista on voimassa, mitä 58 §:n 3 momentissa ja 73 §:n 5 momentissa säädetään. Avustajan nimi ja osoite on merkittävä kirjeäänestyksen lähetekirjeeseen.

66 g § (14.12.2017/939)

Kirjeäänestysasiakirjojen tarkastaminen kunnan keskusvaalilautakunnassa

Kunnan keskusvaalilautakunnalle saapuneet kirjeäänestysasiakirjat tarkastetaan noudattaen, mitä 63 §:ssä säädetään.

Kirjeäänestys on 63 §:n 1–3 momentissa tarkoitettujen syiden lisäksi jätettävä huomioon ottamatta, jos:

- 1) kirjeäänestyksen lähetekuoreen tehtyjen postitus- tai lähetysmerkintöjen perusteella ei voida varmasti vakuuttua siitä, että kuori on postitettu tai lähetetty ulkomailta;
- 2) kirjeäänestyksen vaalikuori on avonainen ja voidaan päätellä, että avonaisuus johtuu muusta kuin vaalikuoren teknisestä toimimattomuudesta, tai muutoin sellainen, ettei varmasti voida vakuuttua, että äänestys on

tapahtunut laissa säädetyn tavoin;

- 3) kirjeäänestyksen lähetekirjeestä puuttuvat 66 d §:n 5 momentissa tarkoitettujen kirjeäänestyksen todistajien allekirjoitukset.

Kirjeäänestysasiakirjojen tarkastamisen jälkeen keskusvaalilautakunnan on vaalisalaisuus säilyttäen avattava hyväksytyt kirjeäänestyksen vaalikuoret, leimattava niissä olevat äänestysliput ja suljettava leimatut äänestysliput 50 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin vaalikuoriin. Leimaaminen ja uudelleen kuoritus on tehtävä muissa kuin kuntavaaleissa ennen kuin vaalikuoret toimitetaan 64 §:n mukaisesti vaalipiirilautakunnalle ja kuntavaaleissa viimeistään vaalipäivää edeltävänä lauantaina ennen kello 15:tä.

6 luku

Vaalipäivän äänestys

67 §

Vaalipäivän äänestyksen toimittaminen

Vaalipäivän äänestys toimitetaan yhtäaikaista jokaisessa kunnassa äänestysalueittain. Äänioikeutettu saa äänestää vain siinä äänestysalueessa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen.

Äänestyksen järjestämisestä kullakin äänestysalueella huolehtii vaalilautakunta.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on saatettava vaalipäivä ja äänestysalueiden äänestyspaikat tiedoksi sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi.

Vaalipäivästä säädetään II osassa.

68 §

Äänestysaika

Vaalipäivän äänestys aloitetaan kello 9, ja sitä jatketaan yhtäjaksoisesti kello 20:een.

Kaikilla niillä äänestäjillä, jotka ovat ennen kello 20:tä tulleet saapuville odottamaan äänestysvuoroaan, on oikeus äänestää. Odotustila on suljettava kello 20. Sulkemisesta on sitä ennen ilmoitettava saapuville tulleille äänestäjille.

69 §

Äänestystila (5.4.2002/247)

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaalipäivän äänestystä varten kullakin äänestysalueella on kunnan tähän tarkoitukseen käytettäväksi antama asianmukainen äänestystila ja tarvittava kalusto. (5.4.2002/247)

Äänestyspaikalla tulee olla riittävästi tilaa myös niitä äänestäjiä varten, jotka odottavat vuoroaan päästäkseen vaalihuoneeseen äänestämään.

70 §

Valmistavat toimenpiteet

Kunnan keskusvaalilautakunnan on ryhdyttävä kaikkiin vaalipäivän äänestyksen toimittamista varten tarpeellisiin toimenpiteisiin ja siinä tarkoituksessa muun ohella huolehdittava siitä, että jokaisella vaalilautakunnalla on äänestyspaikalla käytettävään:

- 1) sellaiset äänestyskopit äänestysmerkinnän tekemistä varten, jotka turvaavat vaalisalaisuuden säilymisen;
- 2) tarpeellinen määrä 51 §:ssä tarkoitettuja äänestyslippuja, 52 §:ssä tarkoitettuja vaalileimasimia ja lomakkeita

79 §:ssä tarkoitettua vaalipöytäkirjaa varten;

- 3) ehdokaslistojen yhdistelmiä tai presidentinvaalin ehdokasluetteloita, jotka asetetaan nähtäväksi vaalihuoneeseen, odotustilaan ja jokaiseen äänestyskoppiin;
- 4) sinetöimisivälineet;
- 5) vaaliluettelo; sekä
- 6) vaaliurna.

Oikeusministeriö huolehtii äänestyslippujen, vaalipöytäkirjaa varten tarvittavien lomakkeiden, sinetöimisivälineiden ja tarvittaessa myös vaaliurnien toimittamisesta vaalilautakunnille.

71 § (28.6.2013/496)

Vaaliluettelot ja niiden toimittaminen

Ennakköäänestyksen päätyttyä oikeusministeriö huolehtii siitä, että äänioikeusrekisteristä tulostetaan alkaen 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19 vaaliluettelot äänestysalueittain ja että luettelot toimitetaan kuntien keskusvaalilautakunnille hyvissä ajoin ennen vaalipäivää. Ministeriö voi määrätä, että keskusvaalilautakunta tulostaa vaaliluettelot kunnan äänestysalueiden osalta. Ministeriö voi myös määrätä, että vaaliluetteloissa olevat tiedot toimitetaan keskusvaalilautakunnalle konekielisinä.

Vaaliluetteloihin otetaan vain ne henkilöt, jotka äänioikeusrekisteriin tehtyjen merkintöjen mukaan eivät ole käyttäneet äänioikeuttaan ennakköäänestyksessä. Vaaliluettelot tulostetaan äänestysalueittain henkilöiden nimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä tai oikeusministeriön määräämällä tavalla. Vaaliluetteloissa ovat otsikkotietoina eduskuntavaaleissa, presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa vaalipiiri ja kaikissa vaaleissa kunta ja äänestysalue sekä jokai-

sesta henkilöstä hänen täydellinen nimensä ja henkilötunnuksensa. Jos äänioikeusrekisteriin on merkitty henkilön kohdalle 18 §:n 2 momentin 10 kohdassa tai 4 momentin 5 kohdassa tarkoitettu tieto turvakiellosta, myös vaaliluetteloon tulostetaan merkintä siitä. (29.11.2019/1132)

Oikeusministeriö voi tarvittaessa erityisestä syystä määrätä, että vaaliluettelot tulostetaan äänioikeusrekisteristä heti rekisterin tultua lainvoimaiseksi ja että ne viipymättä toimitetaan asianomaiselle kunnan keskusvaalilautakunnalle.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaaliluettelot ovat ennen vaalipäivän äänestyksen alkamista vaalilautakuntien käytettävissä. Vaaliluettelot eivät ole julkisia, ennen kuin vaalipäivän äänestys on päättynyt. Jos presidentinvaalissa toimitetaan toinen vaali, ensimmäisen vaalin vaaliluettelot ovat julkisia vasta toisen vaalin vaalipäivän äänestyksen päätyttyä. Vaaliluettelon tiedot eivät kuitenkaan ole julkisia niiden henkilöiden osalta, joiden kohdalle on tulostettu 2 momentissa tarkoitettu merkintä turvakiellosta.

72 §

Järjestys äänestyspaikalla

Äänestyspaikalla taikka sen välittömässä läheisyydessä ei saa äänestysaikana pitää puheita, julkipanna tai jakaa painettuja tai kirjoitettuja kehoituksia eikä muutoinkaan vaikuttaa tai yrittää vaikuttaa äänestäjien vaalivapauteen.

Äänestys on järjestettävä siten, että vaalisalaisuus säilyy. Saapuvilla olevien on noudatettava vaalilautakunnan järjestyksen ylläpitämiseksi ja äänestyksen häiriöttömän kulun turvaamiseksi antamia määräyksiä.

73 § (20.5.2016/361)

Avustaja

Jokaisella äänestyspaikalla tulee olla saapuvilla vaalilautakunnan nimeämä, asianmukaisin tunnusmerkein tai -merkinnöin osoitettu vaaliavustaja, joka äänestäjän pyynnöstä avustaa häntä merkinnän tekemisessä äänestyslippuun.

Äänestäjällä, joka haluaa käyttää vaalilautakunnan jäsentä avustajana äänestysmerkinnän tekemisessä, on siihen oikeus, jolle se viivytää äänestystä. Vaalilautakunnan jäsenestä on silloin voimassa, mitä vaaliavustajasta on säädetty.

Henkilö, jonka kyky tehdä äänestysmerkintä on olennaisesti heikentynyt, saa käyttää äänestysmerkinnän tekemisessä apuna valitsemaansa avustajaa.

Ehdokas tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi olla vaaliavustajana eikä äänestäjän valitsemana avustajana. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä.

Avustaja on velvollinen tunnollisesti täyttämään äänestäjän osoitukset sekä pitämään salassa äänestyksen yhteydessä saamansa tiedot.

74 §

Vaalipäivän äänestyksen aloittaminen

Vaalipäivän äänestyksen alkaessa vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan on näytettävä läsnä oleville äänestäjille, että vaaliurna on tyhjä, sekä sen jälkeen suljettava urna oikeusministeriön määräämällä tavalla ja avattava päälly, jossa vaalilautakunnalle lähetetyt äänestysliput ovat. Vaaliurnaa ei saa avata sen jälkeen, kun se on vaalipäivän äänestyksen alkaessa suljettu ennen kuin äänestyksen päätyttyä ryhdytään laskemaan ääniä.

75 §

Äänestämään ilmoittautuminen

Äänestäjän on ilmoittauduttava äänestysalueensa äänestyspaikassa vaalilautakunnalle, jonka tulee huolehtia siitä, ettei äänestäjä saa äänestää ennen kuin hänet on todettu äänioikeutetuksi.

Äänestäjä on velvollinen esittämään vaalilautakunnalle selvityksen henkilöllisyydestään.

76 § (28.6.2013/496)

Äänestäminen vaalipäivänä

Äänestäjällä on oikeus äänestää eduskuntavaaleissa ja kuntavaaleissa sen vaalipiirin tai kunnan ehdokaslistojen yhdistelmässä olevaa ehdokasta, jossa äänestäjä on asianomaisissa vaaleissa merkitty äänioikeutetuksi, europarlamenttivaaleissa ehdokaslistojen yhdistelmässä olevaa ehdokasta ja presidentinvaalissa ehdokasluettelossa olevaa ehdokasta. (8.5.2015/563)

Äänestäjän on niin selvästi merkittävä äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jonka hyväksi hän antaa äänensä, ettei voi syntyä epätietoisuutta siitä, ketä ehdokasta hän tarkoittaa. Merkintä on tehtävä äänestyskopissa tai, jos se ei ole mahdollista ilman äänestäjälle aiheutuvaa kohtuutonta haittaa, muutoin siten, että vaalisalaisuus säilyy.

77 §

Äänestämisen päättämistoimet

Äänestäjän, joka on tehnyt merkintänsä äänestyslippuun, on annettava äänestyslippu taitettuna vaalilautakunnalle leimattavaksi. Leima on lyötävä keskelle taitetun äänestyslipun kääntöpuolta. Äänestäjän on sen jälkeen pantava äänestyslippu vaaliurna.

Vaalilautakunta tekee vaaliluetteloon merkinnän siitä, että äänestäjä on käyttänyt äänioikeuttaan. Merkintä tehdään kuitenkin äänioikeusrekisteriin silloin, kun se on vaalilautakunnan käytettävissä.

78 §

Vaalipäivän äänestyksen päättäminen ja alustava ääntenlaskenta

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan julistettua vaalipäivän äänestyksen päättyneeksi otetaan äänestysliput viipymättä vaaliurnasta ja lasketaan niiden lukumäärä. Samoin lasketaan niiden henkilöiden lukumäärä, jotka vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin tehtyjen merkintöjen mukaan ovat käyttäneet äänioikeuttaan vaalipäivänä.

Kun äänestyslippujen lukumäärä on laskettu, vaalilautakunta tarkastaa äänestysliput. Ne äänestysliput, jotka on katsottava mitättömiksi, erotetaan eri ryhmäksi. Jäljellä olevat liput jaotellaan siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut liput ovat omana ryhmänään. Kussakin ryhmässä olevien äänestyslippujen lukumäärä lasketaan (alustava ääntenlaskenta).

Vaalilautakunnan on suoritettava äänestyslippujen jaottelemine ja laskemine keskeytyksettä loppuun.

Sen jälkeen kun alustava ääntenlaskenta on suoritettu, laitetaan äänestysliput, jaoteltuina 2 momentin mukaisesti, kestävään päällykseen, joka suljetaan huolellisesti sinetöimällä se oikeusministeriön määräämällä tavalla. Päällykseen merkitään 81 §:n 1 momentissa tarkoitettun vastaanottajan osoite, lähetyksen sisältö ja lähettäjä.

79 §

Vaalipöytäkirja

Vaalilautakunnan on määrättävä yksi jäse-

nistään pitämään vaalipöytäkirjaa, johon merkitään:

- 1) päivä sekä kellonajat, jolloin vaalipäivän äänestys alkoi ja julistettiin päättyneeksi;
- 2) läsnä olleet vaalilautakunnan jäsenet;
- 3) vaaliavustajat ja äänestäjien itsensä valitsevat avustajat;
- 4) äänestäneiden lukumäärä;
- 5) annettujen äänestyslippujen kokonaismäärä ja niiden lukumäärä kussakin ryhmässä, joihin ne 78 §:n 2 momentin mukaisesti on jaoteltu;
- 6) päivä ja kellonaika, jolloin äänestysliput suljettiin päilykseen; (2.4.2004/218)
- 7) äänestyslippuja jaoteltaessa ja laskettaessa saapuvilla olleet puolueiden, valitsijajyhdistysten ja yhteislistojen vaaliasiamiehet tai heidän valtuuttamansa henkilöt sekä muut läsnä olleet henkilöt, joilla on ollut siihen oikeus; (2.4.2004/218)
- 8) pienillä äänestysalueilla, joilla 5 kohdassa mainittuja tietoja ei merkitä, tiedot vaalisalaisuuden turvaamisesta johtuvasta 82 §:n mukaisesta menettelystä. (2.4.2004/218)

Pöytäkirjaan merkitään myös ne kunnan keskusvaalilautakunnan jäsenet, jotka ovat tuoneet äänestyspaikkaan vaalikuoret sen mukaisesti kuin 82 §:ssä säädetään, sekä heidän tuomiensa vaaliuurnaan pantujen äänestyslippujen lukumäärä. (2.4.2004/218)

Pöytäkirjaan on liitettävä vaalilautakunnalle annetut 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettujen vaaliasiamiesten valtuuttamien henkilöiden valtakirjat.

Lopuksi pöytäkirja luetaan julki, tarkastetaan ja varustetaan vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja vähintään yhden muun jäsenen allekirjoituksin sekä suljetaan liitteineen päilykseen, johon merkitään 81 §:n 1 momentissa tai 82 §:n 2 momentissa tarkoitetun vastaanottajan osoite, lähetyksen sisältö ja lähettäjä.

80 §

Tiedottaminen alustavan ääntenlaskennan tuloksesta

Vaalipiirilautakunnat ja kunnan keskusvaalilautakunnat ja vaalilautakunnat tiedottavat alustavan ääntenlaskennan tuloksesta oikeusministeriön määräämällä tavalla.

81 §

Äänestyslippujen ja vaalipöytäkirjan toimittaminen vaalilautakunnista

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja yhden muun jäsenen on yhdessä viipymättä vietävä äänestysliput sisältävä lähetys ja vaalipöytäkirjan sisältävä lähetys kuntavaaleissa kunnan keskusvaalilautakunnalle ja muissa vaaleissa vaalipiirilautakunnalle. (8.5.2015/563)

Vaalipiirilautakunta ja kunnan keskusvaalilautakunta voivat määrätä myös lähetysten muunlaisesta toimittamisesta.

82 § (5.4.2002/247)

Vaalisalaisuuden turvaaminen pienillä äänestysalueilla

Jos äänestysalueella on 63 §:n mukaisesti hyväksytyjä vaalikuoria vähemmän kuin 50 tai jos voidaan perustellusti arvioida, että äänestysalueella äänestää vaalipäivänä vähemmän kuin 50 henkilöä, kunnan keskusvaalilautakunnan on määrättävä, että äänestysalueen ennakoöänet ja vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä. Tällöin äänestys-

alueen vaalilautakunta ei suorita vaalipäivän äänen alustavaa laskentaa, vaan toimittaa äänestysliput alustavaa laskentaa varten keskusvaalilautakunnalle.

Jos voidaan perustellusti arvioida, että äänestysalueella äänestää ennakkoon ja vaalipäivänä yhteensä vähemmän kuin 50 henkilöä tai jos perustellusta syystä vaalisalaisuuden turvaaminen muutoin sitä edellyttää, kunnan keskusvaalilautakunnan on hyvissä ajoin ennen vaalipäivää määrättävä ja muissa kuin kuntavaaleissa vaalipiirilautakunnalle ilmoitettava, että äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet sekä jonkin toisen äänestysalueen tai joidenkin toisten äänestysalueiden ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet lasketaan yhdessä. Tällöin kyseisten äänestysalueiden vaalilautakunnat eivät suorita vaalipäivän äänen alustavaa laskentaa, vaan toimittavat äänestysliput alustavaa laskentaa varten keskusvaalilautakunnalle. (8.5.2015/563)

Edellä 1 momentissa tarkoitetun äänestysalueen vaalilautakunnan ja 2 momentissa tarkoitettujen äänestysalueiden vaalilautakuntien on sen jälkeen, kun äänestysliput vaalisalaisuus säilyttäen on otettu vaaliurnasta ja niiden lukumäärä laskettu, suljettava äänestysliput kestävään päällykseen oikeusministeriön määräämällä tavalla. Päällykseen merkitään kunnan keskusvaalilautakunnan osoite, lähetyksen sisältö ja lähettäjä. Lähetys toimitetaan viipymättä keskusvaalilautakunnalle. (2.4.2004/218)

Kunnan keskusvaalilautakunnan on avattava 1 momentissa tarkoitetun äänestysalueen ja 2 momentissa tarkoitettujen äänestysalueiden vaalikuoret sekä yhdistettävä niissä olevat äänestysliput äänestysalueissa vaalipäivänä annettuihin äänestyslippuihin ja lisäksi 2 momentissa tarkoitettujen äänestysalueiden äänestysliput keskenään. Keskusvaalilautakunta suorittaa näiden äänestyslippujen alustavan äänenlaskennan noudattaen soveltuvin osin, mitä 78 §:ssä säädetään. Muissa kuin kuntavaaleissa kes-

kusvaalilautakunta toimittaa sen jälkeen äänestysliput, keskusvaalilautakunnan kokouksesta laaditun pöytäkirjan sekä vaalilautakuntien vaalipöytäkirjat vaalipiirilautakunnalle noudattaen, mitä 64 §:n 1 momentissa säädetään. (8.5.2015/563)

Edellä 1 momentissa tarkoitetun äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet voidaan kunnan keskusvaalilautakunnan niin päättäessä vaihtoehtoisesti siitä poiketen, mitä edellä tässä pykälässä säädetään, laskea yhdessä siten, että keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja yksi muu jäsen vievät vaalipäivänä ennen vaalitoimituksen päättymistä ennakkoäännet sisältävät hyväksytyt vaalikuoret kyseisen äänestysalueen äänestyspaikkaan ja vaalilautakunnan läsnä ollessa avaavat ne ja pudottavat äänestysliput vaalisalaisuus säilyttäen vaaliurna. (2.4.2004/218)

83 §

Muutoksenhakukiello vaaliviranomaisen päätökseen

Tässä luvussa tarkoitettuun vaaliviranomaisen päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta.

7 luku

Vaalien tuloksen laskenta ja vahvistaminen

84 § (14.12.2017/939)

Tuloksen laskennasta vastaavat viranomaiset

Ennakkoäänestyksessä ja kirjeäänestyksessä annettujen äänestyslippujen laskennasta sekä vaalipäivän äänestyksessä annettujen äänestyslippujen tarkastuslas-

kennasta huolehtii kokouksissaan:

2) kuntavaaleissa kunnan keskusvaalilautakunta.

85 §

Äänestyslipun mitättömyys

Äänestyslippu on mitätön, jos:

- 1) vaalikuoressa on useampi tai muutakin kuin yksi äänestyslippu;
- 2) vaalikuoreen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva taikka muu asiaton merkintä; (5.4.2002/247)
- 3) äänestyslippuna on käytetty muuta kuin oikeusministeriön painattamaa äänestyslippua;
- 4) äänestyslippua ei ole leimattu;
- 5) ehdokkaan numero on merkitty siten, ettei selvästi ilmene, ketä ehdokasta se tarkoittaa;
- 6) äänestyslippuun on kirjoitettu äänestäjän nimi tai erityinen tuntomerkki taikka siihen on tehty muunlainen asiaton merkintä; taikka
- 7) äänestyslipulla on eduskuntavaaleissa äänestetty ehdokasta, joka on asetettu ehdokkaaksi kahdessa tai useammassa vaalipiirissä.

Asiattomana ei pidetä äänestyslippuun tehtyä merkintää, joka ainoastaan selvittää, ketä ehdokasta äänestäjä on tarkoittanut äänestää.

86 § (14.12.2017/939)

Ennakoäännten ja kirjeäännten laskenta

Vaalikuorissa olevien ennakoäänestyk-

sessä ja kirjeäänestyksessä annettujen äänestyslippujen tarkastaminen voidaan aloittaa vaalipäivänä aikaisintaan kello 15 tai erityisestä syystä lautakunnan harkinnan mukaan aikaisemminkin, kuitenkin aikaisintaan kello 12. Mitättömät äänestysliput erotetaan eri ryhmäksi. Muut äänestysliput jaotellaan siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut liput ovat omana ryhmänään. Kussakin ryhmässä olevien äänestyslippujen lukumäärä lasketaan.

Ennakoäänestyksen ja kirjeäänestyksen yhdistetty tulos lasketaan kunnan kultakin äänestysalueelta erikseen, lukuun ottamatta 82 §:ssä tarkoitettuja tapauksia.

Ennakoäännten ja kirjeäännten laskennasta tiedotetaan oikeusministeriön määräämällä tavalla.

87 § (28.6.2013/496)

Äännten tarkastuslaskenta

Vaalipäivää seuraavana maanantaina viimeistään kello 12 on ryhdyttävä tarkastamaan vaalipäivän äänestyksessä annettuja äänestyslippuja sekä vaalilautakuntien ja 82 §:n 4 momentissa tarkoitettuja kuntien keskusvaalilautakuntien laskelmia. Tarkastuslaskennassa on päätettävä, mitkä äänestysliput luetaan ehdokkaiden hyväksi ja mitkä jätetään mitättöminä huomioon ottamatta.

Kunkin ehdokkaan hyväksi ennakoäänestyksessä ja vaalipäivän äänestyksessä annetut hyväksytyt äännet on laskettava yhteen.

88 §

Ehdokkaiden saamien äänimäärien laskeminen yhteen

Ehdokkaiden saamat äänimäärät lasketaan yhteen siten, että samaan vaaliliittoon kuuluvien puolueiden ehdokkaiden äänimäärät tulevat vaaliliiton hyväksi, vaaliliittoon kuu-

lumattoman puolueen ehdokkaiden äänimäärät puolueen hyväksi ja yhteislistaan kuuluvien valitsijajyhdistysten ehdokkaiden äänimäärät yhteislistan hyväksi.

Jos käy ilmi, että ehdokas ei ole vaalikelpoinen tai on kuollut taikka on europarlamenttivaaleissa asetettu ehdokkaaksi samoissa vaaleissa myös muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa, tulevat sellaisen ehdokkaan saamat äänet kuitenkin sen vaaliliiton, puolueen tai yhteislistan hyväksi, johon ehdokas kuuluu.

89 §

Vaalien tuloksen laskentatapa

Vaaliliittoon kuulumattomaan puolueeseen ja kuhunkin yhteislistaan kuuluvien ehdokkaiden keskinäinen järjestys puolueessa tai yhteislistassa määräytyy heidän saamiensa henkilökohtaisten äänimäärien mukaan. Tässä järjestyksessä ehdokkaille annetaan vertausluvut siten, että kunkin puolueen tai yhteislistan ensimmäinen ehdokas saa vertauslukuun puolueen tai yhteislistan hyväksi annettujen äänten koko lukumäärän, toinen puolet siitä, kolmas kolmanneksen, neljäs neljänneksen ja niin edelleen.

Vaaliliittoon kuuluvien puolueiden ehdokkaiden keskinäinen järjestys määräytyy puolueesta riippumatta heidän saamiensa henkilökohtaisten äänimäärien mukaan. Tässä järjestyksessä ehdokkaille annetaan vertausluvut siten, että ensimmäinen ehdokas saa vertauslukuun vaaliliiton hyväksi annettujen äänten koko lukumäärän, toinen puolet siitä, kolmas kolmanneksen, neljäs neljänneksen ja niin edelleen.

Yhteislistaan kuulumattoman valitsijajyhdistyksen ehdokkaan vertauslukuna on hänen saamansa äänimäärä.

90 §

Arvan käyttö

Jos äänimäärät tai vertausluvut ovat yhtä suuret, niiden keskinäinen järjestys ratkaistaan arpomalla.

91 § (8.5.2015/563)

Vaalien tuloksen määrittäminen eduskuntavaaleissa ja kuntavaaleissa

Vaalien tuloksen määrittämiseksi eduskuntavaaleissa ja kuntavaaleissa kirjoitetaan kaikkien ehdokkaiden nimet heidän vertauslukujensa suuruuden mukaiseen järjestykseen ja kunkin ehdokkaan nimen kohdalle merkitään hänen vertauslukunsa. Tästä nimisarjasta valitaan sarjan alusta alkaen niin monta ehdokasta kuin vaalipiirissä on valittava edustajia tai kunnassa valtuutettuja.

92 §

Kansanedustajien varaedustajat

93 §

Varavaltuutetut

Valtuutetuille valitaan varavaltuutetut siten kuin kuntalain 11 §:ssä säädetään.

Jos valtuuston toimikauden aikana varavaltuutettujen määrä jää vajaaksi, kunnan keskusvaalilautakunnan on valtuuston puheenjohtajan pyynnöstä määrättävä uusia varavaltuutettuja kuntalain 11 §:n mukaisesti.

Jollei kaikkia varavaltuutetun toimia saada täytetyiksi tässä pykälässä olevien säännösten nojalla, jää varavaltuutettujen määrä vajaaksi.

KuntaL 365/1995 on kumottu L:lla 410/2015. Ks. varavaltuutetuista KuntaL 410/2015 17 §.

94 § (28.6.2013/496)**Eduskuntavaalien tuloksen vahvistaminen ja julkaiseminen sekä tuloksesta tiedottaminen**

95 § (28.6.2013/496)**Kuntavaalien tuloksen vahvistaminen ja julkaiseminen sekä tuloksesta tiedottaminen (8.5.2015/563)**

Kunnan keskusvaalilautakunta vahvistaa vaalien tuloksen 3. päivänä vaalipäivän jälkeen viimeistään kello 18 aloitettavassa kokouksessaan.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on viipymättä:

- 1) julkaistava vaalien tulos laittamalla sen sisältävä pöytäkirja valitusosoituksiin kunnan julkisten kuulutusten ilmoitustaululle seitsemän päivän ajaksi;
- 2) annettava luettelo valtuutetuiksi valituista ja heidän varajäsenistään valtuustolle ja tiedotettava siitä sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset kunnassa saatetaan tiedoksi; sekä
- 3) annettava tieto vaalien tuloksesta oikeusministeriölle sen määrämällä tavalla.

96 §**Presidentinvaalia ja europarlamenttivaaleja koskevat säännökset**

97 §**Europarlamentin jäsenen varajäsen**

98 §**Vaalien tuloksen merkitseminen pöytäkirjaan**

Kun vaalien tulos on vahvistettu, tuloksen vahvistavan viranomaisen on pöytäkirjassa mainittava sekä valitut henkilöt että ne, jotka edustajanpaikan joutuessa avoimeksi varaedustajina tulevat valittujen tilalle tai jotka on valittu varavaltuutetuiksi.

Kukin valittu merkitään pöytäkirjaan ilmoittamalla hänen nimensä ja arvonsa, ammatinsa tai toimensa sekä kuntavaaleja lukuun ottamatta kotikuntansa samoin kuin hänen saamansa vertausluku ja äänimäärä. (8.5.2015/563)

99 § (22.12.2009/1404)**Asiakirjojen ja tarvikkeiden säilyttäminen**

Jos äänestyslippujen laskenta tai käsittely keskeytetään, kaikki äänestysliput ja laskelmat on säilytettävä siten, ettei kukaan ulkopuolinen saa niitä käsiinsä.

Vaalien tuloksen vahvistamisen jälkeen äänestysliput ja kappale ehdokaslistojen yhdistelmää tai presidentinvaalin ehdokasluetteloa on pantava päällykseen, joka sinetöidään oikeusministeriön määrämällä tavalla. Ne on säilytettävä, kunnes lähinnä seuraavat vastaavat vaalit on toimitettu. Laskelmat on säilytettävä pöytäkirjan liitteenä. Hallussaan olevat asiakirjat ja vaaleissa käytetyt tarvikkeet vaalipiirilautakunnan on luovutettava aluehallintovirastolle säilytettäväksi.

8 luku

Muutoksenhaku

100 §

Valituksen kohde

Päätökseen, jolla vaalien tulos on vahvistettu, saa hakea muutosta valittamalla sen mukaan kuin tässä luvussa säädetään.

101 §

Valitusoikeus ja valitusperusteet

Valitusoikeus on sillä, jonka etua tai oikeutta päätös loukkaa, sekä jokaisella vaaleissa ehdokkaana olleella henkilöllä ja ehdokashakemuksen antaneella puolueella ja yhteislistalla sillä perusteella, että päätös on lainvastainen.

Lisäksi saavat päätöksestä valittaa sillä perusteella, että vaalit on toimitettu virheellisessä järjestyksessä ja että se on saattanut vaikuttaa vaalien tulokseen:

2) kuntavaaleissa kunnan jäsen.

(8.5.2015/563)

102 § (8.5.2009/300)

Valituksen tekeminen ja käsittely

Valitus tehdään toimivaltaiselle hallinto-oikeudelle 14 päivän kuluessa siitä, kun vaalien tulos on julkaistu.

Valitusmenettelyyn ja valituksen käsittelyyn sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa sää-

detään. (29.11.2019/1132)

Valitus on käsiteltävä kiireellisesti.

103 §

Valitusviranomaisen päätös

Jos vaaliviranomaisen päätös tai toimenpide on ollut lainvastainen ja lainvastaisuus on ilmeisesti saattanut vaikuttaa vaalien tulokseen, vaalit on määrättävä uusittaviksi asianomaisessa vaalipiirissä tai kunnassa taikka europarlamenttivaaleissa koko maassa, jollei vaalien tulos ole oikaistavissa.

Jos vaalipiirilautakunta tai kunnan keskusvaalilautakunta on vaalien tulosta laskiessaan tai vahvistaessaan menetellyt lainvastaisesti ja lainvastaisuus on vaikuttanut vaalien tulokseen, vaalien tulosta on oikaistava.

104 § (8.5.2009/300)

Päätöksen tiedoksianto

Kuntavaaleissa hallinto-oikeuden päätöksestä on annettava tieto valittajalle, kunnanhallitukselle ja kunnan keskusvaalilautakunnalle, puolueiden ja yhteislistojen vaaliasiamiehille sekä, jos päätöksellä on määrätty vaalien tulos oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi, oikeusministeriölle. Kunnan keskusvaalilautakunnan on saatettava hallinto-oikeuden päätös viipymättä tiedoksi myös kunnan jäsenille asettamalla päätös seitsemän päivän ajaksi nähtäväksi kunnan julkisten kuulutusten ilmoitustaululle. (8.5.2015/563)

105 § (8.5.2009/300)

Jatkovalitus

Hallinto-oikeuden päätöksestä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän

kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta.

Jos päätöksellä on määrätty vaalien tulos oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi, valitus-oikeus on 101 §:ssä mainituilla sekä kunta-vaaleissa myös kunnanhallituksella. Niiden, jotka eivät ole saaneet päätöstä erikseen tiedoksi, katsotaan saaneen päätöksestä tiedon silloin, kun päätöksestä ensimmäistä kertaa kuulutettiin yleisradiotoimintaa harjoittavan laitoksen lähetyksessä tai kun päätös asetettiin nähtäväksi kunnan julkisten kuulutusten ilmoitustaululle. (8.5.2015/563)

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksi antamiseen ja kuuluttamiseen sovelletaan, mitä hallinto-oikeuden päätöksestä 104 §:ssä säädetään.

106 §

Valituksen johdosta uusittavat vaalit

Jos vaalit valituksen johdosta määrätään uusittaviksi, on uusittavien vaalien vaalipäivä:

2) kuntavaaleissa kunnan keskusvaalilautakunnan määräämänä sunnuntaina.

(8.5.2015/563)

Uusittavien vaalien toimittamisesta huolehtivat samat vaaliviranomaiset kuin kumotuissa vaaleissa. Jos kunnan keskusvaalilautakunnan toimikausi on kuitenkin jo päättynyt, vaalien toimittamisesta huolehtii sen sijaan tullut keskusvaalilautakunta.

Uusittavissa vaaleissa noudatetaan samaa äänestysaluejakoa sekä käytetään samaa lainvoimaista äänioikeusrekisteriä ja samaa ehdokaslistojen yhdistelmää kuin kumotuissa vaaleissa, jollei valitusviranomaisen päätöksessään toisin määrää. Digi- ja väestötietovirasto huolehtii siitä, että äänioikeusrekisteriin otetuille lähetetään uusi ilmoi-

tuskortti. Ennakoäänestys toimitetaan vain siinä vaalipiirissä tai kunnassa, jota määräys vaalien uusimisesta koskee. Uusittavien vaalien toimittamisesta on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä varsinaisista vaaleista säädetään. (29.11.2019/1132)

Kumotuissa vaaleissa valituiksi tulleet edustajat tai valtuutetut pysyvät toimissaan, kunnes uusittavien vaalien tulos on vahvistettu.

Uusittavien eduskuntavaalien tuloksesta on heti ilmoitettava eduskunnalle ja uusittavien kuntavaalien tuloksesta asianomaisen kunnan valtuustolle. (8.5.2015/563)

II OSA

VAALIKOHTAISET SÄÄNNÖKSET

9 luku

Eduskuntavaalit

10 luku

Presidentinvaali

11 luku

Kuntavaalit (8.5.2015/563)

Kuntavaalien ajankohta (8.5.2015/563)

144 § (8.5.2015/563)

Vaalipäivä

Kuntavaalien vaalipäivä on huhtikuun kolmas sunnuntai.

Ehdokasasettelu kuntavaaleissa (8.5.2015/563)

145 §

Valittavien valtuutettujen määräästä kuuluttaminen

Kunnan keskusvaalilautakunnan on kuu-

lutettava, montako valtuutettua kunnassa valitaan. Kuulutus on viipymättä julkaistava sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saataan tiedoksi ja pantava nähtäväksi keskusvaalilautakunnan kokoushuoneistossa. Kuulutus voidaan antaa 34 §:n 2 momentissa tarkoitetun kuulutuksen yhteydessä.

146 §

Oikeus asettaa ehdokkaita

Kuntavaaleissa voivat ehdokkaita asettaa:

- 1) puolueet;
- 2) äänioikeutetut, jotka ovat perustaneet valitsijayhdistyksen.

(8.5.2015/563)

Ehdokkaita asetettaessa kahdella tai useammalla puolueella on oikeus yhtyä vaaliliitoksi sopimalla siitä keskenään. Kahdella tai useammalla valitsijayhdistyksellä on oikeus vastaavalla tavalla muodostaa yhteislista.

147 §

Ehdokkaiden enimmäismäärä

Puolueella, vaaliliitolla tai yhteislistalla on oikeus asettaa kussakin kunnassa enintään valittavien valtuutettujen puolitoistakermainen määrä ehdokkaita.

148 §

Kielto olla ehdokkaana useammalla listalla

Sama henkilö saadaan samoissa vaaleissa asettaa vain yhden puolueen tai yhden valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi.

149 §

Puolueiden ehdokkaiden asettaminen

Puolueen ehdokkaat asettaa puolueen

kunnan keskusvaalilautakunnalle ilmoittama puolueen henkilöjäseniä kunnassa edustava yhdistys.

150 § (8.5.2015/563)

Valitsijayhdistyksen perustaminen

Valitsijayhdistyksen perustamiseen ehdokkaan asettamiseksi kuntavaaleja varten tarvitaan vähintään kymmenen äänioikeutettua kunnan asukasta. Kunnassa, jonka asukasluku on väestötietojärjestelmässä vaalivuotta edeltävän vuoden marraskuun 30 päivän päättyessä olevien tietojen mukaan enintään 1 500, saa valitsijayhdistyksen kuitenkin perustaa vähintään kolme äänioikeutettua kunnan asukasta, ja kunnassa, jonka asukasluku on yli 1 500, mutta enintään 2 000, saa valitsijayhdistyksen perustaa vähintään viisi äänioikeutettua kunnan asukasta.

Valitsijayhdistys perustetaan laatimalla päivityt ja allekirjoitettu perustamisasiakirja, jossa on oltava seuraavat tiedot:

- 1) maininta siitä, mitkä kuntavaalit ovat kyseessä;
- 2) ehdokkaan nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käytäen;
- 3) jokaisen jäsenen nimi, syntymäaika ja osoite;
- 4) jokaisen jäsenen allekirjoittama vaakuutus siitä, että hän on kysymyksessä olevissa vaaleissa asianomaisessa kunnassa äänioikeutettu;
- 5) valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen ja hänen varamiehensä nimi ja yhteystiedot.

Äänioikeutettu voi olla jäsenenä vain yhdessä valitsijayhdistyksessä. Jos hän on jäsenenä kahdessa tai useammassa valit-

sijayhdistyksessä, kunnan keskusvaalilautakunnan on poistettava hänen nimensä kaikista perustamisasiakirjoista.

Ehdokashakemus kuntavaaleissa (8.5.2015/563)

151 §

Vaaliasiamiehet

Kullakin ehdokkaita asettavalla puolueella ja ehdokkaan asettavalla valitsijayhdistyksellä tulee olla vaaliasiamies ja jokaisella vaaliasiamiehellä varamies. Lisäksi yhteislistan muodostaneitten valitsijayhdistysten on valtuutettava jonkin valitsijayhdistyksen vaaliasiamies toimimaan yhteislistan vaaliasiamiehenä ja toinen hänen varamiehenään.

Puolueen tai yhteislistan vaaliasiamies ei saa olla toisen puolueen tai yhteislistan vaaliasiamiehenä. Valitsijayhdistyksen vaaliasiamies ei saa olla puolueen vaaliasiamiehenä eikä muun yhteislistan vaaliasiamiehenä kuin mihin hänen valitsijayhdistyksensä kuuluu eikä toisen valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehenä. Puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamies ei saa olla kunnan keskusvaalilautakunnan jäsenenä eikä varajäsenenä.

Vaaliasiamiehen puolesta saa tässä laissa tarkoitetun hakemuksen, ilmoituksen tai oikaisun tehdä hänen kirjallisesti valtuuttamansa henkilö. Mitä tässä laissa säädetään puolueen, yhteislistan tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehestä, on soveltuvin osin voimassa hänen varamiehestään.

152 §

Ehdokashakemuksen jättäminen

Puolueen, yhteislistan tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen on annettava ehdokashakemus kunnan keskusvaalilauta-

kunnalle viimeistään 40. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16.

153 § (28.6.2013/496)

Puolueen ehdokashakemus

Puolueen ehdokashakemukseen on liitettävä:

- 1) ehdotus puolueen ehdokaslistaksi, jossa on mainittava siinä järjestyksessä kuin ehdokkaat ehdokaslistojen yhdistelmässä asetetaan, kunkin ehdokkaan nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen; etunimen rinnalla tai sen sijasta voidaan käyttää yleisesti tunnettua ehdokkaan puhutelu-nimeä tai etunimeä lyhennettynä; ehdokaslistassa ei saa olla muita merkintöjä, paitsi jos ne ovat tarpeen ehdokkaan henkilöllisyyden täsmentämiseksi;
- 2) kunkin ehdokkaan allekirjoittama ja hänen henkilötunnuksellaan varustettu suostumus hänet asettaneen puolueen ehdokkaaksi ja suostumus ottaa vastaan valtuutetun toimii sekä vakuutus, ettei hän ole samoissa vaaleissa suostunut toisen puolueen eikä valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi;
- 3) puolueen nimen kirjoittamiseen oikeutettujen antama ilmoitus siitä, että yhdistys, jonka puolesta puolueen vaaliamies esiintyy, edustaa puolueen henkilöjäseniä kunnassa; ja
- 4) puoluetta edustavan yhdistyksen antama ilmoitus puolueen vaaliamiehen ja hänen varamiehensä nimestä, henkilötunnuksesta ja yhteystiedoista sekä yhdistyksen puolueen vaaliamiehelle ja hänen varamiehelleen antama valtakirja.

Puolueen vaaliamiehen on päivättävä ja allekirjoitettava ehdokashakemus ja vakuu-

tettava siinä, että ehdokkaat ovat vaalikelpoisia.

154 §

Ilmoitus vaaliliitosta

Jos puolueet ovat sopineet yhtymisestä vaaliliitoksi, siitä on laadittava yhteinen ilmoitus, jossa luetellaan vaaliliittoon yhtyvien puolueiden vaaliamiesten on allekirjoitettava. Vaaliliittoon yhtyneen puolueen vaaliamiehen on annettava ilmoitus kunnan keskusvaalilautakunnalle samanaikaisesti puolueen ehdokashakemuksen kanssa.

155 § (28.6.2013/496)

Valitsijayhdistyksen ehdokashakemus

Valitsijayhdistyksen ehdokashakemukseen on liitettävä:

- 1) ehdotus valitsijayhdistyksen ehdokaslistaksi, jossa ehdokkaasta on 153 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut tiedot;
- 2) ehdokkaan allekirjoittama ja hänen henkilötunnuksellaan varustettu suostumus hänet asettaneen valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi ja suostumus ottaa vastaan valtuutetun toimii sekä vakuutus, ettei hän ole samoissa vaaleissa suostunut toisen valitsijayhdistyksen eikä puolueen ehdokkaaksi; ja
- 3) valitsijayhdistyksen perustamisasiakirja.

Valitsijayhdistyksen vaaliamiehen on päivättävä ja allekirjoitettava ehdokashakemus, merkittävä siihen henkilötunnuksensa sekä vakuutettava siinä, että ehdokas on vaalikelpoinen ja että valitsijayhdistyksen jäsenet ovat itse allekirjoittaneet perustamisasiakirjan.

156 §**Ilmoitus yhteislistasta**

Jos valitsijayhdistys on sopinut yhteislistasta yhden tai useamman muun valitsijayhdistyksen kanssa, ilmoitus yhteislistasta ja siihen kuuluvista valitsijayhdistyksistä sekä niiden ehdokkaista siinä järjestyksessä kuin ehdokkaat ehdokaslistojen yhdistelmässä asetetaan on annettava samanaikaisesti valitsijayhdistyksen ehdokashakemuksen kanssa. Ilmoituksen allekirjoittavat yhteislistan muodostaneiden valitsijayhdistysten vaaliasiamiehet.

Ilmoituksessa on lisäksi mainittava yhteislistan vaaliasiamiehen ja hänen varamiehensä nimi ja yhteystiedot.

Ilmoituksessa voidaan ehdottaa ehdokaslistojen yhdistelmään otettavaksi yhteislistan nimitys, johon tulee sisältyä sana "yhteislista". Nimitys ei saa olla sopimaton eikä merkitykseltään yleistävästi tai muutoin harhaanjohtava. Nimitykseen voi aina sisältyä yhdistysrekisteriin merkitty nimi, jonka käyttämiseen yhteislistan muodostaneet valitsijayhdistykset ovat saaneet yhdistykseltä todisteellisesti luvan. Nimitykseen ei kuitenkaan saa sisältyä puolerekisteriin merkityn puolueen nimeä.

Täydentävät säännökset**157 §****Valtuutettujen valitseminen vaaleja toimittamatta**

Jos vaaleja varten hyväksytyjä ehdokkaita on yhtä paljon kuin valittavia valtuutettuja, ei vaaleja toimiteta, vaan kunnan keskusvaalilautakunta julistaa 144 §:ssä tarkoitettuna sunnuntaina pidettävässä kokouksessa, että valtuutetuiksi on valittu hyväksytyt ehdokkaat. Jos ehdokkaita on vähemmän kuin vaaleissa on valittava valtuutettuja, valtuu-

tettujen lukumäärä jää toistaiseksi vajaaksi. (8.5.2015/563)

Puolueella ja valitsijayhdistyksellä on oikeus asettaa 1 momentissa tarkoitettua tapausta varten ehdokkaalle varaehdokas, josta on voimassa, mitä tässä laissa säädetään ehdokkaasta.

Varavaltuutetuiksi määrätään 2 momentissa tarkoitettut varaehdokkaat. Tarvittaessa kutsutaan varavaltuutettuja valtuutetuiksi siten, että asianomaisen valtuutetun sijaan tulee hänen varavaltuutettunsa tai, jollei varavaltuutettua ole, samasta vaaliliittoon kuulumattomasta puolueesta tai vaaliliitosta taikka yhteislistasta muu varavaltuutettu puolueen vaaliasiamiehen tai vaaliliiton osalta puolueiden vaaliasiamiesten yhteisesti taikka yhteislistan vaaliasiamiehen ilmoittamassa järjestyksessä. Jos varavaltuutettujen järjestystä ei ole ilmoitettu kunnan keskusvaalilautakunnalle ennen 1 momentissa tarkoitettua kokouksen alkua, keskusvaalilautakunta määrää järjestyksen.

158 §**Täydennysvaalit**

Jos valtuutettujen luku vaalikauden aikana jää alle kolmen neljänneksen säädetystä määrästä, valtuuston puheenjohtajan on saatettava asia oikeusministeriön tietoon. Ministeriö voi tällöin määrätä toimitettaviksi täydennysvaalit määräten samalla, montako valtuutettua täydennysvaaleissa valitaan. Täydennysvaaleista on soveltuvin osin voimassa, mitä varsinaisista vaaleista säädetään. Ennakoäänestys toimitetaan kuitenkin vain kunnassa, jonka valtuutettujen valitsemiseksi täydennysvaalit toimitetaan.

159 §**Uusi aika vaaleja varten**

Jos valtuutettujen vaaleja tai niihin kuu-

livia toimenpiteitä ei jostakin syystä voida toimittaa tässä laissa säädettyinä aikoina taikka jos valittuja ehdokkaita vaalien tulosta määrättäessä tai 157 §:n 1 momentin mukaan valituiksi julistettuja ehdokkaita mainitussa lainkohdassa tarkoitettuna aikana on yhteensä vähemmän kuin vaaleissa on valittava valtuutettuja, oikeusministeriö voi valtuuston esityksestä määrätä uuden ajan vaaleja varten. Jollei vaaleja ole toimitettu ennen vaalikauden loppua, valtuutetut ja varavaltuutetut, joiden toimikausi silloin päättyisi, pysyvät toimissaan, kunnes uutena aikana toimitettujen vaalien tulos on julkaistu. Vaaleista on soveltuvin osin voimassa, mitä uusittavista vaaleista säädetään.

12 luku

Europarlamenttivaalit

III OSA

ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

13 luku

Täydentävät säännökset

183 §

Kielto hakea muutosta puolueen päätökseen

Yhdistyslain säännöksiä yhdistyksen päätöksen mitättömyydestä tai moittimisesta ei sovelleta puolueen tai sen piiri-, perus- tai muun järjestön päätökseen, joka koskee ehdokkaiden asettamista vaaleihin siihen liittyvine menettelyineen tai ehdokashakemusta.

184 § (28.6.2013/496)

Vaaliasiamiesten ja vaalitarkkailijoiden läsnäolo-oikeus

Vaalilautakunnan, kunnan keskusvaalilautakunnan ja vaalipiirilautakunnan kokouksissa, jotka pidetään ehdokkaiden numeroiden määrittämistä, äänestyslippujen järjestämistä tai laskemista taikka vaalien tuloksen määrittämistä varten, puolueiden ja yhteislistojen sekä yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten vaaliasiamiehillä taikka heidän kutakin vaaliviranomaista varten erikseen kirjallisesti valtuuttamallaan henkilöillä on oikeus olla läsnä.

Oikeusministeriö voi valtuuttaa kotimaisen tai ulkomaisen vaalitarkkailijan koko maan alueelle ja kunnan keskusvaalilautakunta kunnan alueelle. Vaalitarkkailijalla on oikeus olla läsnä silloin kun tässä laissa tarkoitettu vaaliviranomainen suorittaa tehtäviään.

185 §**Vaaliviranomaisen rikosoikeudellinen vastuu**

Jos vaalipiirilautakunnan, kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakunnan tai vaalitoimikunnan jäsen tai vaalitoimitsija taikka muu henkilö tässä laissa tarkoitettuna vaaliviranomaisena toimiessaan laiminlyö velvollisuutensa, häntä rangaistaan niin kuin virkamiestä virkarikoksesta.

186 §**Rikokset vaaleissa**

Rangaistus vaalirikoksesta, vaalilahjonnasta, vilpillisestä äänestämisestä ja vaalituloksen vääristämisestä säädetään rikoslain 14 luvun 1–4 §:ssä.

187 § (28.6.2013/496)**Otteen tai jäljennöksen antaminen**

Jos tässä laissa tarkoitettu asiakirjasta annetaan ote tai jäljennös muulle kuin sille, jota asiakirja koskee, taikka tässä laissa tarkoitettuja tai siitä johtuvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle, siitä on jätettävä henkilötunnus pois. Tietojen massaluvutuksesta säädetään erikseen.

188 §**Kustannusten jako vaaliviranomaisten välillä (5.4.2002/247)**

Oikeusministeriö vastaa:

- 1) äänioikeusrekisterin, valtakunnallisen ehdokasrekisterin ja äänestyspaikka-rekisterin sekä muiden vaaleissa käytettävien oikeusministeriön tietojärjestelmien ja tuloslaskentaohjelmistojen kustannuksista;
- 2) ilmoituskorttien laatimisesta ja niiden

lähettämisestä äänioikeutetuille aiheutuneista kustannuksista;

- 3) äänestyslippujen, vaaliluetteloiden ja muiden vaaliasiakirjojen sekä vaalileimasinten, sinetöimisvälineiden ja vaaliurnien valmistamisesta sekä niiden lähettämisestä kuntien keskusvaalilautakunnille sekä lisäksi kirjeäänestysasiakirjojen lähettämisestä äänioikeutetuille aiheutuneista kustannuksista; (14.12.2017/939)
 - 4) 62 §:ssä tarkoitettujen ennakkoäänestyksen lähetekuorten postittamisesta aiheutuneista kustannuksista;
 - 5) ennakkoäänestyksen järjestämisestä ulkomailla aiheutuvista kustannuksista;
 - 6) vaalipiirilautakuntien kuluista.
- (5.4.2002/247)

Kunta vastaa kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakuntien, vaalitoimikuntien, yleisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoiden ja kotiaäänestyksen vaalitoimitsijoiden toiminnasta aiheutuneista sekä muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista vaalien toimittamisesta aiheutuneista kustannuksista. Muissa kuin kuntavaaleissa oikeusministeriö suorittaa kunnalle kertakorvauksena ministeriön vahvistaman euromäärän jokaiselta vaaleissa äänioikeutetulta kunnan asukkaalta. (8.5.2015/563)

Muu viranomainen vastaa sille kuuluvien tehtävien suorittamisesta aiheutuvista muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista kustannuksista.

189 § (28.6.2013/496)**Vaalipäivän ja määräpäivän siirtyminen**

Jos vaalipäivä sattuu uudenvuodenaatoksi tai -päiväksi, loppiaiseksi, vapunaatoksi tai

-päiväksi, helluntaipäiväksi, itsenäisyyspäiväksi, jouluaatoksi tai ensimmäiseksi tai toiseksi joulupäiväksi, vaalipäivän äänestys järjestetään seuraavana sunnuntaina. Jos vaalipäivä sattuu pääsiäispäiväksi tai pääsiäispäivän jälkeiseksi sunnuntaiksi, vaalipäivän äänestys järjestetään pääsiäispäivää edeltävänä sunnuntaina.

Jos määräpäivä, joka on säädetty tai määrätty muuta kuin vaalipäivän äänestystä, ennakköäänestyksen aloittamista tai lopettamista, vaaleja toimittamatta valittavien valtuutettujen valituksi julistamista tai vaalien tuloksen vahvistamista varten, sattuu pyhäpäiväksi tai arkilauantaiksi taikka juhannus- tai jouluaatoksi, pidetään seuraavaa arkipäivää määräpäivänä. Oikeusministeriöllä on tarvittaessa oikeus siirtää tällainen määräpäivä lähinnä soveliaaksi päiväksi, jos vaalit on valituksen johdosta määrätty uusittaviksi tai jos on määrätty toimitettaviksi uudet eduskuntavaalit tai valtuutettujen täydennysvaalit taikka jos presidentinvaali on määrätty aloitettavaksi uudelleen tai valtuutettujen vaalit toimitettaviksi uutena aikana.

190 §

Vammaisten kuljetuspalvelut

Vammaisten äänestäjien kuljetuksesta äänestys- tai ennakköäänestyspaikalle on voimassa, mitä vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annettussa laissa (380/1987) säädetään kuljetuspalveluista.

191 §

Jäsenjärjestösuhteessa olevat puolueet

Jos jotkin oikeusministeriössä pidettävään puoluekisteriin merkityistä puolueista ovat toisiinsa sellaisessa suhteessa kuin puoluelain 2 §:n 2 momentissa tarkoitetaan,

niitä pidetään tätä lakia sovellettaessa yhtenä puolueena.

192 § (29.11.2019/1132)

Ahvenanmaan valtionviraston toimivalta

193 §

Kaavat

Oikeusministeriö vahvistaa tarvittavat kaavat vaaleissa käytettäville asiakirjoille ja lomakkeille sekä antaa tarkemmat ohjeet ehdokaslistojen yhdistelmän ja presidentinvaalin ehdokasluettelon muodosta.

194 §

Ehdokasasettelun aikataulu poikkeuksellisena aikana toimitettavissa vaaleissa

195 § (21.12.2007/1263)

Tarkemmat säännökset

Tarkempia säännöksiä tässä laissa tarkoitettujen vaaliviranomaisten tehtävistä annetaan tarvittaessa oikeusministeriön asetusella.

14 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

196 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 8 päivänä loka-kuuta 1998.

Tällä lailla kumotaan seuraavat lait niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen:

- 1) kansanedustajain vaaleista 13 päivänä kesäkuuta 1969 annettu laki (391/1969);
- 2) tasavallan presidentin vaalista 22 päivänä heinäkuuta 1991 annettu laki (1076/1991);
- 3) 12 päivänä toukokuuta 1972 annettu kunnallisvaalilaki (361/1972); sekä
- 4) Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaaleista 3 päivänä maaliskuuta 1995 annettu laki (272/1995).

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

197 §

Siirtymäsäännökset

KUNTALAKI 10.4.2015/410**15 §****Kuntavaalit**

Valtuutetut ja varavaltuutetut valtuustoon valitaan kunnassa toimitettavissa kuntavaaleissa. Valtuuston toimikausi on neljä vuotta ja se alkaa vaalivuoden kesäkuun alusta.

Kuntavaalit toimitetaan välittöminä, salaisina ja suhteellisina. Kaikilla äänioikeutetuilla on yhtäläinen äänioikeus.

Kuntavaalien toimittamisesta säädetään vaalilaissa (714/1998) ja kuntarakennelaissa (1698/2009).

16 §**Valtuutettujen lukumäärä**

Valtuutettujen lukumäärästä päättää valtuusto. Valtuutettuja valitaan pariton lukumäärä kunnan asukasluvun perusteella seuraavasti:

Asukasluku	Valtuutettuja vähintään
enintään 5 000	13
5 001–20 000	27
20 001–50 000	43
50 001–100 000	51
100 001–250 000	59
250 001–500 000	67
yli 500 000	79

Jollei valtuusto tee päätöstä valtuutettujen lukumäärästä, valtuutettuja valitaan laissa säädetty vähimmäismäärä. Valtuuston päätös vähimmäismäärää suuremmasta lukumäärästä tai aiemman päätöksen muuttamisesta on ilmoitettava oikeusministeriölle vaalivuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä. Valtuuston päätös valtuutettujen määrästä voidaan panna täytäntöön ennen kuin sitä koskeva päätös on saanut lainvoiman. Täytäntöönpanoon ei kuitenkaan saa ryhtyä, jos hallintotuomioistuin kieltää

täytäntöönpanon.

Tässä pykälässä tarkoitettu asukasluku määräytyy väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetussa laissa (661/2009) tarkoitetussa väestötietojärjestelmässä vaalivuotta edeltävän vuoden marraskuun 30 päivän päättyessä olevien tietojen mukaan. (29.11.2019/1178)

17 § (29.12.2016/1484)**Varavaltuutetut**

Valtuutetuille valitaan varavaltuutettuja jokaisen kuntavaaleissa esiintyneen vaaliin, puolueen ja yhteislistan ensimmäisistä valitsematta jääneistä ehdokkaista sama määrä kuin valtuutettuja, kuitenkin vähintään kaksi. Yhteislistan ulkopuolella olleen valitsijahdistyksen ehdokkaana valitulla valtuutetulla ei ole varavaltuutettua.

Jos valtuutetun on todettu menettäneen vaalikelpoisuutensa, hänet on vapautettu toimestaan tai hän on kuollut, valtuuston puheenjohtaja kutsuu hänen sijaansa jäljellä olevaksi toimikaudeksi asianomaisen vaaliin, puolueen tai yhteislistan järjestyksessä ensimmäisen varavaltuutetun.

Jos valtuustoa ei saada päätösvaltaiseksi valtuutettujen ja varavaltuutettujen esteellisyyden vuoksi, kunnan keskusvaalilautakunnan on vaalilain 93 §:n 2 momenttia noudattaen valtuuston puheenjohtajan pyynnöstä määrättävä tämän pykälän 1 momentin mukaisesti uusia varavaltuutettuja. Näin määrätty varavaltuutetut osallistuvat valtuuston kokoukseen niissä asioissa, joissa valtuutetut ja varavaltuutetut ovat esteellisiä.

20 §**Äänioikeus kuntavaaleissa**

Äänioikeus kunnassa toimitettavissa kun-

tavaaleissa on Suomen taikka muun Euroopan unionin jäsenvaltion, Islannin tai Norjan kansalaisella, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta ja jonka kotikuntalaisia tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on väestötietojärjestelmässä olevien tietojen mukaan 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä. Äänioikeus kuntavaaleissa on myös muulla edellä säädetyt edellytykset täyttävällä ulkomaalaisella, jos hänellä mainittuna ajankohtana on ollut kotikunta Suomessa kahden vuoden ajan.

Äänioikeus kuntavaaleissa on lisäksi Euroopan unionin tai Suomessa toimivan kansainvälisen järjestön palveluksessa olevalla ja tällaisen henkilön perheenjäsenellä, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta, ja jolla on asuinpaikka kyseisessä kunnassa väestötietojärjestelmässä olevien tietojen mukaan 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä, jos:

1) hänen tietonsa on hänen pyynnöstään talletettu väestötietojärjestelmään väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetussa laissa säädetyllä tavalla;

2) hän on kirjallisesti ilmoittanut Digi- ja väestötietovirastolle viimeistään 52. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16:ta haluavansa käyttää äänioikeuttaan kuntavaaleissa tai ei ole kirjallisesti peruuttanut aikaisempaa ilmoitustaan.

(29.11.2019/1178)

71 §

Yleinen vaalikelpoisuus

Vaalikelpoinen kunnan luottamustoimeen on henkilö:

- 1) jonka kotikunta kyseinen kunta on;
- 2) jolla on jossakin kunnassa äänioikeus

kuntavaaleissa sinä vuonna, jona valtuutetut valitaan tai vaali muuhun luottamustoimeen toimitetaan; ja

3) jota ei ole julistettu vajaavaltaiseksi.

72 §

Vaalikelpoisuus valtuustoon

Vaalikelpoinen valtuustoon ei ole:

- 1) valtion virkamies, joka hoitaa välittömästi kunnallishallintoa koskevia valvontatehtäviä;
- 2) kunnan palveluksessa oleva henkilö, joka toimii kunnanhallituksen tai lautakunnan tehtävälueen johtavassa tehtävässä tai sellaiseen rinnastettavassa vastuullisessa tehtävässä;
- 3) kunnan määräysvallassa olevan yhteisön tai säätiön palveluksessa oleva henkilö, joka asemaltaan voidaan rinnastaa 2 kohdassa tarkoitettuun kunnan palveluksessa olevaan henkilöön;
- 4) kuntayhtymän jäsenkunnan valtuuston osalta kuntayhtymän palveluksessa oleva henkilö, joka asemaltaan voidaan rinnastaa 2 kohdassa tarkoitettuun kunnan palveluksessa olevaan henkilöön.

Edellä tarkoitettu palvelussuhteessa oleva on vaalikelpoinen valtuutetuksi, jos palvelussuhde päättyy ennen kuin valtuutettujen toimikausi alkaa.

LIITE 1c

Hallintolain säännöksiä esteellisyydestä sovelletaan keskusvaalilautakuntaan. Hallintolain muita säännöksiä, joita ei ole tässä esitetty, sovelletaan kaikkien vaaliviranomaisten toimintaan.

HALLINTOLAKI 6.6.2003/434

27 §

Esteellisyys

Virkamies ei saa osallistua asian käsittelyyn eikä olla läsnä sitä käsiteltäessä, jos hän on esteellinen.

Mitä virkamiehen esteellisyydestä säädetään, koskee myös monijäsenisen toimielimen jäsentä ja muuta asian käsittelyyn osallistuvaa sekä tarkastuksen suorittavaa tarkastajaa.

28 §

Esteellisyyssperusteet

Virkamies on esteellinen:

- 1) jos hän tai hänen läheisensä on asianosainen;
- 2) jos hän tai hänen läheisensä avustaa taikka edustaa asianosaista tai sitä, jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;
- 3) jos asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa hänelle tai hänen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettulle läheiselleen;
- 4) jos hän on palvelussuhteessa tai käsiteltävään asiaan liittyvässä toimeksiantosuhteessa asianosaiseen tai siihen, jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;
- 5) jos hän tai hänen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu läheisensä on hallituksen, hallintoneuvoston tai niihin rinnastettavan toimielimen jäsenenä taikka toimitusjohtajana tai sitä vastaavassa asemassa sellaisessa yhteisössä, säätiössä, valtion liikelaitoksessa tai laitoksessa, joka on asianosainen tai jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;
- 6) jos hän tai hänen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu läheisensä kuuluu viraston tai laitoksen johtokuntaan tai siihen rinnastettavaan toimielimeen ja kysymys on asiasta, joka liittyy tämän viraston tai laitoksen ohjaukseen tai valvontaan; tai
- 7) jos luottamus hänen puolueettomuuteensa muusta erityisestä syystä vaarantuu.

Läheisellä tarkoitetaan 1 momentissa:

- 1) virkamiehen puolisoa ja virkamiehen lasta, lapsenlasta, sisarusta, vanhempaa, isovanhempaa ja virkamiehelle muuten erityisen läheistä henkilöä samoin kuin tällaisen henkilön puolisoa;
- 2) virkamiehen vanhempien sisarusta sekä hänen puolisoaan, virkamiehen sisarusten lapsia ja virkamiehen entistä puolisoa; sekä
- 3) virkamiehen puolison lasta, lapsenlasta, sisarusta, vanhempaa ja isovanhempaa samoin kuin tällaisen henkilön puolisoa sekä virkamiehen puolison sisarusten lapsia.

Läheisenä pidetään myös vastaavaa puolisukulaista. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä.

29 §

Esteellisyyden ratkaiseminen

Virkamiehen esteellisyyttä koskeva kysymys on ratkaistava viipymättä.

Virkamies ratkaisee itse kysymyksen esteellisyydestään. Monijäsenisen toimituksen jäsenen ja esittelijän esteellisyydestä päättää kuitenkin toimitus. Monijäseninen toimitus päättää myös muun läsnäoloon oikeutetun esteellisyydestä. Jäsen tai esittelijä saa osallistua esteellisyyttään koskevan asian käsittelyyn vain, jos toimitus ei olisi ilman häntä päätösvaltainen eikä hänen tilalleen ole ilman huomattavaa viivytystä saatavissa esteetöntä henkilöä.

Esteellisyyttä koskevaan päätökseen ei saa hakea erikseen oikaisua eikä muutosta valittamalla.

30 §

Asian käsittelyn jatkaminen

Esteellisen virkamiehen tilalle on viipymättä määrättävä esteetön virkamies. Virkamies saa kuitenkin käsitellä kiireellisen asian, jonka ratkaisuun esteellisyys ei voi vaikuttaa.

Vaalitietojärjestelmä

Valdatasystemet

VAALILUETTELO

(tilanne I) 14.4.2021 klo 19:00

VALLÄNGD

(läge I) 14.4.2021 kl 19:00

Kuntavaalit 2021

Kommunalvalet 2021

922 Vesilahti
Vesilahti

ÄÄNESTYSALUE:

001 Kirkonkylä

RÖSTNINGSSOMRÅDE:

001 Kirkonkylä

LASKELMA UTRÄKNING 922/001

KV-2021	Tilanne 1 14.4.2021 klo 19:00			Tilanne 2 16.4.2021 klo 19:00		
	Läge 1	14.4.2021 kl 19:00		Läge 2	16.4.2021 kl 19:00	
KV-2021	Miehet - Män	Naiset - Kvinnor	Yhteensä - Totalt	Miehet - Män	Naiset - Kvinnor	Yhteensä - Totalt
Äänioikeutettuja						
Röstberättigade						
Suomen kansalaiset						
Finska medborgare	748	721	1469			
Muut EU-kansalaiset						
Andra EU-medborgare	17	11	28			
Norjan ja Islannin kansalaiset						
Medborgare av Norge och Island	0	0	0			
Muiden maiden kansalaiset						
Medborgare av andra länder	3	3	6			
Yhteensä						
Totalt	768	735	1503			
Ennakkoon äänestäneet						
Förhandsröstande						
Suomen kansalaiset						
Finska medborgare	139	149	288			
Muut EU-kansalaiset						
Andra EU-medborgare	8	3	11			
Norjan ja Islannin kansalaiset						
Medborgare av Norge och Island	0	0	0			
Muiden maiden kansalaiset						
Medborgare av andra länder	2	1	3			
Yhteensä						
Totalt	149	153	302			
Vaalipäivänä äänioikeutetut						
Röstberättigade på valdagen						
Suomen kansalaiset						
Finska medborgare	609	572	1181			
Muut EU-kansalaiset						
Andra EU-medborgare	9	8	17			
Norjan ja Islannin kansalaiset						
Medborgare av Norge och Island	0	0	0			
Muiden maiden kansalaiset						
Medborgare av andra länder	1	2	3			
Yhteensä						
Totalt	619	582	1201			
Vaalipäivänä äänestäneet						
Röstande på valdagen						
Suomen kansalaiset						
Finska medborgare						
Muut EU-kansalaiset						
Andra EU-medborgare						
Norjan ja Islannin kansalaiset						
Medborgare av Norge och Island						
Muiden maiden kansalaiset						
Medborgare av andra länder						
Yhteensä						
Totalt						
Vaaleissa äänestäneet						
Röstande på valet						
Suomen kansalaiset						
Finska medborgare						
Muut EU-kansalaiset						
Andra EU-medborgare						
Norjan ja Islannin kansalaiset						
Medborgare av Norge och Island						
Muiden maiden kansalaiset						
Medborgare av andra länder						
Yhteensä						
Totalt						

Ohje keskusvaalilautakunnalle:

Jos ennakköäänestys hyväksytään vaaliluettelon tulostamisen jälkeen, merkitse ennakkoon äänestäneen kohdalle E-kirjan sarakkeeseen, jossa on vaalien nimilyhenne ja vuosiluku (lisätietoa vaaliohjeessa nro 1).

Anvisning till centralvalnämnden:

Om en förhandsröstning godkänns efter att valldagen har skrivits ut, ska du vid personen som röstat på förhand anteckna ett E i kolumnen med valets namnförkortning och årtal (mer information om detta i valanvisning nr. 1).

VAALILUETTELO - VALLÄNGD

Älä irrota vaaliluettelosta sivuja - Skij inte sidorna ur vallängden

Kunta 922 Vesilähti Äänestysalue 001 Kirkkonkylä
 Kommun Vesilähti Röstningsområde 001 Kirkkonkylä

El i kyrkrossä Inte i bruk	KV-2021 KV-2021	Sukupuoli Kön	Henkilötunnus Personbeteckning	Sukunimi ja etunimet Släktnamn och förnamn	Asuinmaa Bostadsland	Kansalaisuus Medborgarskap	Huomautuksia Anmärkningar
				AALTO ESSI KAARINA			
				AALTO TARJA EEVA KAARINA			
		M		AALTONEN ERKKI ANTERO			
				AALTONEN IRENE KAARINA			
				AALTONEN PIRKKO TUULIKKI			
		M		AHDE ARI JOHANNES			
				AHDE HEIDI MARJATTA			
		M		AHDE OIVA ARMAS			
				AHDE RIITTA ELINA			
		M		AHOLA TEEMU JUSSI			
				AHONEN AARNO TAPANI			
				AHONEN ERJA BIRGITTA			
		M		AHONEN JOUNI PEKKA			
				AHONEN LAURA MARI			
		M		AHONEN TUOMO TAPIO			
				AHTIAINEN BORIS			
				AHTIAINEN KATRI JOHANNA			
				AINASOJA SIRPA-LEENA HANNELE			
		M		ALA-NIKKOLA MARJA ANNIKKI			
		M		ALA-ORVOLA ANTTI-JUHANI GABRIEL			
		M		ALA-ORVOLA MAURI YLERMI			
		M		ALA-ORVOLA PENTTI JAAKKO ALEKSI			
				ALA-ORVOLA TIIA SUSANNA ELISABETH			
				ALA-UOTILA ANNA EMILIA			
				ALAKOSKI SANNA-SINIKKA			
		M		ALAROVA JENNI MARJAANA			
		M		ALENTOLA JONI MIKAEL			
				ALENTOLA KALEVI JOHANNES			
				ALENTOLA KARIN ANNA BEATA			
		M		ALENTOLA OLLI KULLERVO			
				ALENTOLA PIRJO RIITTA			
				ALENTOLA REETIA HENRIKKA			
				ALI-TOLPPA RAIJA SILJA			
		M		ALLONEN MAILIS ANNELI			
				ALLONEN TAPIO ANTERO			
				ANGERVO EEVA TUULIA			
				ANNALA HELVI HELIANNA			
				ANTILA EVELIINA			
			Yhteensä/Tillsammans joista miehiä/varav män				

ENNAKKOON ÄÄNESTÄNEET - PÅ FÖRHAND RÖSTADE

07.04.2021 - 13.04.2021

Kuntavaalit 2021

Kommunalvalet 2021

KUNTA - KOMMUN

922

Vesilahti

Vesilahti

14.04.2021

ÄÄNESTYSALUE

001

Kirkkonylä

Kirkkonylä

Sivu

Sida

1/8

Henkilötunnus Pers.beteckn.	Sukunimi ja etunimet Släktnamn och förnamnen	Huom. Anm.	Sp. Kön	Ään. - Röst.* KV-2021 KV-2021	Ei käytössä Inte i bruk
	AAKKULA TUULI MATILDA			07.04.2021	
	AALTO RITVA HELENA			11.04.2021	
	AHOLA JAANA JOHANNA			11.04.2021	
	AJOSMÄKI TERTTU SISKKO AULIKKI			08.04.2021	
	ALA-NIKKOLA ARTO UOLEVI		M	07.04.2021	
	ALA-ORVOLA PEKKA JOHANNES		M	09.04.2021	
	ALAROVA ASKO TAPANI		M	08.04.2021	
	ALLEN TARJA ANNELI			07.04.2021	
	ANTILA KIMMO TAPIO		M	07.04.2021	
	ARONEN MARTTI ANTERO		M	09.04.2021	
	AUTIO LEENA MARKETTA			11.04.2021	
	AUTTI RIIKKA MAIJA-LIISA			13.04.2021	
	BENDEL-RATIA PÄIVI-HELENA			10.04.2021	
	BERGIUS TERO PEKKA KALERVO			07.04.2021	
	BERGIUS TUULA IRMELI		M	07.04.2021	
	BRAKS LEENA RIITTA MARJATTA			10.04.2021	
	CLOUSE GINTARAS		M	13.04.2021	
	CROSS JUKKA ILMARI		M	13.04.2021	
	EERIKÄINEN-SCHAFFRATH EEVA-RIITTA EMILIA			10.04.2021	
	ELOMAA PENTTI LEO TAPANI		M	07.04.2021	
	ERVAST VEIKKO TAPANI		M	09.04.2021	
	FAGERSTRÖM JUHA-PEKKA		M	07.04.2021	
	GOEBELER AARNE JARI		M	07.04.2021	
	GRAICHEN OLLI-MATTI KALEVI		M	11.04.2021	
	GRÖNBERG TOM JUHANI		M	08.04.2021	
	GRÖNHOLM LEILA KAARINA			07.04.2021	
	GRÖNLUND ANJA MAIJA			09.04.2021	
	GUSTAFSSON JURGEN		M	08.04.2021	
	GUSTAFSSON SAIMI IRENE			07.04.2021	
	HAANPÄÄ RAILI MARJATTA			09.04.2021	
	HAAPASALO JAANA TUULIKKI			11.04.2021	
	HAKALA JOONA MATIAS		M	13.04.2021	
	HAKALA TUULA KRISTIINA			10.04.2021	
	HAKOLA ANNINA MARIA			07.04.2021	
	HAKONEN SANNA MARIKA			07.04.2021	
	HALONEN JUHA VILHO OSKARI		M	07.04.2021	
	HANHELA JARI JUHANI		M	10.04.2021	
	HANNULA ANJA HELENA			13.04.2021	
	HARJUNPÄÄ SISKO KATARIINA			13.04.2021	
	HARMAINEN SANNA MAARET			10.04.2021	
	HAVUKAINEN-SUIKKANEN RITVA HANNELE			11.04.2021	
	HEIKKILÄ ARI OLAVI		M	12.04.2021	
	HEIKKILÄ MARKUS ENSIO		M	07.04.2021	
	HEINONEN SATU-PAULIINA			10.04.2021	
				13.04.2021	

* Ennakoäänestyspäivä / Förhandsröstningsdag

Ohje paperisen vaaliluettelon sitomisesta

Vaaliluettelo lähetetään keskusvaalilautakunnalle yhtenä tai useampana pakettina. Pakettien lukumäärä riippuu kunnan äänioikeutettujen määrästä.

Paketissa ensimmäisenä ovat vaaliluettelot äänestysalueittain. Äänestysalueet on eroteltu toisistaan sinireunaisilla papereilla. Ennakkoon äänestäneiden luettelot ovat äänestysalueittain vaaliluetteloiden jälkeen. Molemmat osiot ovat äänestysalueiden numerojärjestyksessä.

Keskusvaalilautakunnan tulee erottaa paketissa olevat vaaliluettelot asianomaisille äänestysalueille. Oikeusministeriö lähettää vaalimateriaalitoimituksen yhteydessä keskusvaalilautakunnalle sen tilaaman määrän sidontatarvikkeita vaaliluettelon yhtenäisenä pysymisen varmistamiseksi. Sitomiseen voidaan käyttää joko valkoisia muovisinettejä tai sinisiä muovisia arkistohaarukoita taikka molempia samanaikaisesti.

Kunta voi halutessaan kansioda vaaliluettelot. Vaaliluettelon yläreunassa on erillinen reikä sinettä varten. Käsittelyä helpottaa, mikäli sinetissä oleva levy kiinnitetään kansioon teipillä.

Mikäli äänestysalueen nippu on ohut, saattaa olla helpointa käyttää kansioden sijasta muovisia arkistohaarukoita. Arkistohaarukoilla ja niiden mukana tulevilla tarroilla voi varmistaa vaaliluettelon eheyden. Arkistohaarukka on myös mahdollista pujottaa ennen paketoitimuovin poistamista helpottamaan äänestysalueisiin jakoa.

Jos vaalilautakunta aikoo osittaa vaaliluettelon vaalipäivänä, voidaan ositus ja sen mukainen sitominen suorittaa jo valmiiksi keskusvaalilautakunnassa. Vaaliluettelo on valmiiksi laadittu siten, että se voidaan helposti jakaa kahteen osaan niin, että ensimmäisessä osassa ovat äänioikeutetut, joiden sukunimi alkaa kirjaimilla A-L ja toisessa osassa äänioikeutetut, joiden sukunimi alkaa kirjaimilla M-Ö. Tästä johtuen kaikissa vaaliluetteloissa on tyhjä väli kirjainten L ja M välillä. Vaaliluettelon voi kuitenkin osittaa myös muusta kohdasta, esimerkiksi A-Nie ja Nif-Ö.

Sinetöintivälineiden käyttöä on hyvä harjoitella tavallisilla paperinipuilla etukäteen, koska vaaliluetteloiden käsittelyn on oltava virheetöntä ja sujuvaa.

Vaaliluettelon paperi on arkistokelpoista muovia, joten se kestää kosteutta ja repimistä tavallista paperia paremmin. Paperille voi tehdä merkintöjä normaaleilla kynillä. Selausta helpottamaan reunaan voi merkitä eri kirjainten alkukohtia esimerkiksi tarrareunaisilla papereilla.

<p data-bbox="314 563 516 700">Kuntavaalit 2021 Kommunalval</p>	<p data-bbox="757 605 829 649">N:o</p>
--	---

Lähetettäjä

Digi- ja väestötietovirasto
Lintulahdenkuja 2 D
00530 HELSINKI
FINLAND

puh. 029 553 6220

Vastaanottaja

Tavallinen
Tiina Marita
Leiritie 1 A 111
01300 VANTAA
FINLAND

00800-775
244054

Kunta, jossa Sinulla on äänioikeus
Vantaa

Äänestysalue sekä vaalipäivän äänestyspaikka

999 Lummetie
Vantaan opistotalo
Lummetie 5

Vaalipäivän äänestysaika

18.4.2021 klo 9.00 - 20.00

Ilmoitus äänioikeudesta kuntavaaleissa

Sinulla on äänioikeus sunnuntaina 18.4.2021 toimitet-
tavissa kuntavaaleissa tässä ilmoituksessa mainitussa
kunnassa.

Voit äänestää **joko vaalipäivänä** tässä ilmoituksessa
mainitussa äänestyspaikassa **tai ennakköäänestysaika-**
na missä tahansa yleisessä ennakköäänestyspaikassa
kotimaassa tai ulkomailla taikka tietyn edellytyksin
laitos- tai kotiaänestyksessä. Jos asut tai oleskelet ul-
komailla ennakköäänestyksen ja vaalipäivän ajan, voit
vaihtoehtoisesti äänestää kirjeitse ulkomailta. Tarkem-
mat äänestysohjeet löytyvät kääntöpuolelta.

Sinun on todistettava henkilöllisyytesi äänestäessäsi.

Ennakköäänestyksen ajanjakso.
Ennakköäänestyspaikka voi olla avoinna lyhyemmän ajan.

Suomessa 7. - 13.4.2021 ja
ulkomailla 7. - 10.4.2021

Yleiset ennakköäänestyspaikat aukioloaikaoneen

www.vaalit.fi ja tämän ilmoituksen liite

Tietolähde: Väestötietojärjestelmä 26.2.2021

Ennakköäänestyksen lähetekirje

Täytetään ennakköäänestyspaikassa ja vain silloin,
kun tätä ilmoitusta käytetään lähetekirjeenä.

Ennakköäänestäjä

Tavallinen
Tiina Marita
Leiritie 1 A 111
01300 VANTAA
FINLAND

Vaaliviranomainen

092 999 puh. 040 514 9558

Vantaan kaupungin keskusvaalilautakunta
Asematie 7
01300 VANTAA
FINLAND

Ennakköäänestyksen vaalivirkailija täyttää

Todistan, että ennakköäänestys on tapahtunut
vaalilaissa säädetyn tavoin.

Päiväys

9/4 2021

Ennakköäänestyspaikan nimi tai
laitosäänestyksessä kunnan nimi

Vantaa

Vaalivirkailijan allekirjoitus

Olli Suominen

Ennakköäänestäjä täyttää

Olen itse vaalivalaisuuden säilyttän täyttäneen
äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.

Henkilötunnus tai syntymäaika

120345-1234

Äänestäjän allekirjoitus

Tiina Tavallinen

*** 9.4.2021 091E28 Helsinki ***

LÄHETEKIRJE
FÖLJEBREVÄänestäjä Väljare
VIRTANEN
VILLE TAPANIVastaanottaja Mottagare
091 007B
HELSINGIN KAUPUNGIN
KESKUSVAALILAUTAKUNTA
KAISANIEMENKATU 3 B 16, 3. KERROS
00100 HELSINKIHenkilötunnus tai syntymäaika Personbeteckning eller födelseid
010180-123X

Nykyinen osoite Nuvarande adress

Vaaliviranomainen täyttää Fylls i av valmyndigheten

Todistan, että äänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyin tavoin.
Jag intygar, att röstningen försiggått på det sätt som stadgas i vallagen.

Aika ja paikka Tid och ort
/ 202Vaalitoimitsijan/Vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoitus
Valförrättarens/Valbestyrelsebs ordförandes underskrift

Tuula Roos

Äänestäjä täyttää Fylls i av väljaren

Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäen täyttänyt äänestyslipun
ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.
Jag har själv med bevarande av valhemligheten ifyllt
röstsedeln och inneslutit den avstämplad i valkuvertet

Äänestäjän allekirjoitus Väljarens underskrift

Ville Virtanen

LÄHETEKIRJE
FÖLJEBREV

Äänestäjä Väljare

LESKINEN
HELMI MÄRJÄTTÄ

Vastaanottaja Mottagare

KITEEN KAUPUNGIN
KESKUSVAALILAUTAKUNTA
KITEENTIE 25
82500 KITEE

Henkilötunnus tai syntymäaika Personbeteckning eller födelsetid

170260-011R

Nykyinen osoite Nuvarande adress

HOVINTIE 25
82500 KITEE

Vaaliviranomainen täyttää Fylls i av valmyndigheten

Todistan, että äänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyn tavoin.
Jag intygar, att röstningen försiggått på det sätt som stadgas i vallagen.

Aika ja paikka Tid och ort

9/4 2021

KITEE

Vaalitoimitsijan/Vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoitus
Valförrattarens/Valbestyrelsebs ordförandes underskrift

Raili Ketonen

Äänestäjä täyttää Fylls i av väljaren

Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäen täyttänyt äänestyslipun
ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.
Jag har själv med bevarande av valhemligheten ifyllt
röstsedeln och inneslutit den avstämplad i valkuvertet

Äänestäjän allekirjoitus Väljarens underskrift

Helmi Leskinen

LÄHETEKIRJE Kotiaänestys

Lähetekirjeen vastaanottajaksi merkitään oman kunnan keskusvaalilautakunta. Keskusvaalilautakunnan osoite on ilmoituksessa äänioikeudesta. Osoite on myös saatavissa vaalitoimitsijalta.

Vastaanottaja ja osoite

Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunta
keskusvaalilautakunta
Kaisaniemenkatu 3B 16
00100 Helsinki

a) Sukunimi (myös entiset painokirjaimin¹⁾)

KUOPPALA

b) Etunimet (myös entiset)

ANTTI JUHANI

c) Henkilötunnus tai syntymäaika

170830-0001

d) Nykyinen osoite

Hämeentie 180, 00560 Helsinki

Kykyni liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, etten pääse äänestys- eikä ennakköäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia. Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäneen täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.

Äänestäjän allekirjoitus

Antti Kuoppala

Lähetekirje on allekirjoitettava vaalitoimitsijan läsnä ollessa.

Äänestyksessä läsnä olevan 18 vuotta täyttäneen henkilön nimikirjoitus

Tommi Todistaja

VAALI-
TOIMITSIJA
TÄYTTÄÄ

Aika ja paikka

9.4.2021 Helsinki

Todistan, että edellä mainitun henkilön kotiaänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyn tavoin.

Vaalitoimitsijan allekirjoitus

Tiina Toimitsija

1) Kohtia a-d ei tarvitse täyttää, jos lähetekirjeseen liitetään maistraatin lähettämä ilmoitus äänioikeudesta (vaalilomake nro 3s, 3r tai 3u).

Kuntavaalit 2021

KIRJEÄÄNESTYKSEN LÄHETEKIRJE

Äänestäjänä vastaat siitä, että lähetekirjeeseen on täytetty huolellisesti ja selkeästi kaikki kohdat. Puutteellinen lähetekirje voi johtaa siihen, että äänestystäsi ei oteta huomioon.

Helsingin keskusvaalilautakunta
Kaisaniemenkatu 3B 16
00100 Helsinki
FINLAND

Äänestäjän sukunimi <i>Tavallinen</i>	Etinimet <i>Tiina Tellervo</i>
Suomalainen henkilötunnus (muotoa pppkkvv-xxxx) <i>010170-1230</i>	
Nykyinen osoite <i>Kotikatu 7A, 00100 Helsinki</i>	
Valtio, jossa äänestät kirjeitse <i>Espanja</i>	Päiväys <i>26.3.2021</i>

ÄÄNESTÄJÄN VAKUUTUS

Olen äänioikeutettu näissä vaaleissa. Olen ulkomailla ennakkoäänestyksen ja vaalipäivän ajan eikä minulla siten ole mahdollisuutta äänestää Suomessa. Olen itse täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen vaalikuoreen vaalisalaisuuteni ja vaalivapauteni säilyttären.

Äänestäjän allekirjoitus <i>Tiina Tavallinen</i>	Nimenselvennys <i>TIINA TAVALLINEN</i>
---	---

TODISTAJIEN VAKUUTUS • WITNESSES' AFFIRMATION

Äänestäjä on äänestänyt vaalisalaisuutensa säilyttäen ja niin, ettei hänen vaalivapauttaan ole loukattu. The voter has voted without breaching election secrecy and without having his/her electoral liberty violated. Todistajana en ole äänestäjän lapsi, puoliso tai vanhempi enkä ehdokas tai ehdokkaan lähisukulainen. I affirm that I, the witness, am not the voter's child, spouse or parent, or a candidate or a close relative of a candidate.

Todistajan allekirjoitus • Witness's signature <i>Silvia Salvador</i>	Todistajan allekirjoitus • Witness's signature <i>Markku Meikäläinen</i>
Nimenselvennys • Name in block letters <i>Silvia Salvador</i>	Nimenselvennys • Name in block letters <i>Markku Meikäläinen</i>
Syntymäaika • Date of birth <i>2.2.1960</i>	Syntymäaika • Date of birth <i>13.6.1979</i>
Nykyinen osoite • Current address <i>Fuengirola. Av de las Salinas 12.</i>	Nykyinen osoite • Current address <i>Fuengirola. Av de las Salinas 6</i>

AVUSTAJA (Täytetään vain, jos äänestäjä on käyttänyt avustajaa)

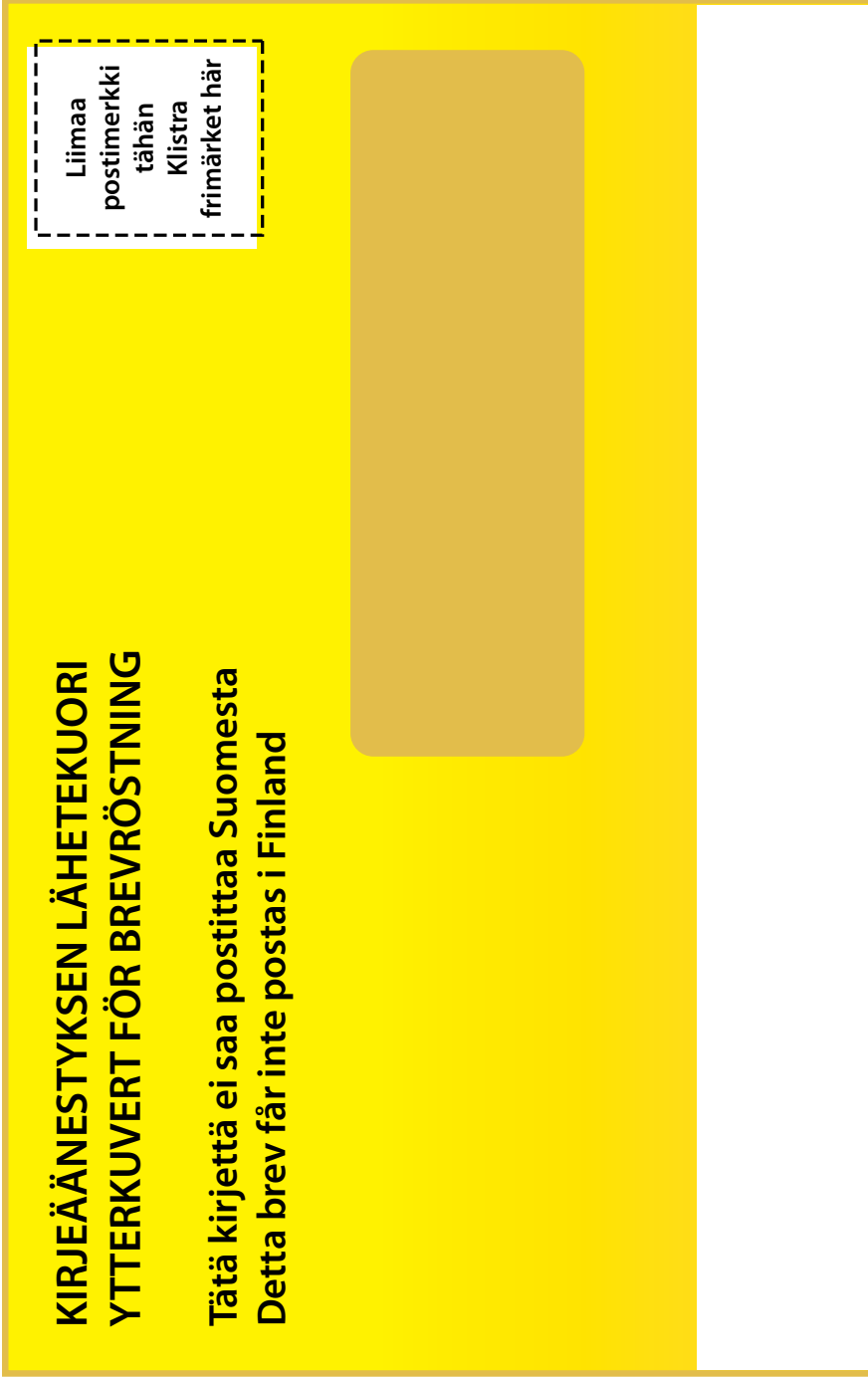
Avustajan nimi
Avustajan osoite

Kirjeäänestyksen vaalikuori Valkuvert för brevröstning

VAALITOIMISIAJA TAI VAALITOIMIKUNTA TÄYTTÄÄ – IFYLLS AV VALFÖRRÄTTAREN ELLER VALBESTYRELSEN

<p>Huomautuksia Anmärkningar</p> <p>Äänestäjien itse valitsemat avustajat Biträden som utsetts av de röstande</p>	<p>Kaikki muut äänestykset merkitty ääninleusrekisterin.</p>
---	--

VAALITOIMIKUNTA TÄYTTÄÄ – IFYLLS AV VALBESTYRELSEN

<p>Ennakoäänestyspäivät ja kellonajat Dagar och klockslag för förhandsröstningen</p>	
<p>Vaalitoimikunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja jäsen Valbestyrelsens ordförande, viceordförande och medlem</p> <p>Varajäsenet Suppleanter</p>	
<p>Allekirjoitukset Underskrift</p>	<p>☐ Luettu ja tarkastettu Uppläst och justerat</p> <p>Vaalitoimikunnan puheenjohtaja Valbestyrelsens ordförande</p> <p>Vaalitoimikunnan jäsen Valbestyrelsemedlem</p>

L

LÄHETEKUORTEN KUITTAUSLISTA

Kuittauslista postin kuljetettavaksi jätetyistä
ennakkoäänestyksen lähetekuorista

Lähettiläjä

Rantasalmen

(kunnan/kaupungin)

Ennakkoäänestyksen vaalitoimitsija

Vaalitoimikunta

Keskusvaillautakunta

Ulkoasiainministeriö

Lähetysten vastaanottotoimipaikan

nimi: 58900 | Rantasalmi
Postinumero Toimipaikka

Postituspäivämäärä

Lähetekuorien lukumäärä

Postin kuittaus päiväys

<u>3 / 4 / 21</u>	<u>15</u> kpl	<u>Armi Kaunetsalo 3.4.2021</u>
<u>4 / 4 / 21</u>	<u>12</u> kpl	<u>Armi Kaunetsalo 4.4.2021</u>
<u>5 / 4 / 21</u>	<u>10</u> kpl	<u>Armi Kaunetsalo 5.4.2021</u>
<u>6 / 4 / 21</u>	<u>9</u> kpl	<u>Armi Kaunetsalo 6.4.2021</u>
<u>7 / 4 / 21</u>	<u>9</u> kpl	<u>Armi Kaunetsalo 7.4.2021</u>
<u>8 / 4 / 21</u>	<u>11</u> kpl	<u>Armi Kaunetsalo 8.4.2021</u>
<u>9 / 4 / 21</u>	<u>21</u> kpl	<u>Armi Kaunetsalo 9.4.2021</u>
<u> / / </u>	<u> </u> kpl	<u> </u>

Lähettiläjä merkitsee päivittäin tähän listaan lähetekuorten kappalemäärän. Posti antaa lähetysten vastaanotosta kuittauksen (nimi ja päiväys tai päivämääräleima).
Kuurissa on "postikuori"-maksumerkintä, jolloin kirjelähetysten lähetyslistaa postitessa ei käytetä.

Vänd

ILMOITTAUTUMINEN KOTIÄÄNESTYKSEEN
Lomake palautetaan oman kunnan keskusvaalilautakunnalle

Vaalien nimi

Vaalipäivä

KESKUSVAALILAUTAKUNNALLE

Haluan äänestää ennakoon kotonani, koska kykyäni liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, etten pääse äänestys- enkä ennakoäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia.

Ilmoituksen tekijä	Sukunimi		
	<input type="text"/>		
	Etunimet		Henkilötunnus
	<input type="text"/>		<input type="text"/>
	Osoite		
	<input type="text"/>		
	Postitoimipaikka	Kotikunta	Puhelin
	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
	Voiko äänestäjä huolehtia siitä, että kotiäänestyksessä on läsnä 18 vuotta täyttänyt henkilö? ☐ kyllä ☐ ei		
	Kotiäänestyksen yhteydessä äänestää myös omaishoidon tuesta annetussa laissa (937/2005) tarkoitettu omaishoitaja. ☐ kyllä		
Omaishoitajan täydellinen nimi ja henkilötunnus sekä puhelinnumero			
<input type="text"/>			
Omaishoitosopimus on voimassa ☐ toistaiseksi ☐ määräajan <input type="text"/> saakka.			
Äänestäjän pyynnöstä ilmoituksen tehneen henkilön nimi, osoite ja puhelin			
<input type="text"/>			
Päivämäärä	Allekirjoitus		
<input type="text"/>	<input type="text"/>		

Vaaliviranomaisen merkintöjä	Ilmoitus on vastaanotettu puhelimitse, päivämäärä		
	<input type="text"/>		
	Kotiäänestysaika, päivämäärä ja kellonaika		Tehtävään määrätty vaalitoimitsija
	<input type="text"/>		<input type="text"/>
	Kotiäänestyksestä on ilmoitettu äänestäjälle		Päivämäärä ja ilmoittaja
	☐ kirjeitse	☐ puhelimitse	☐ sähköpostitse
	<input type="text"/>		<input type="text"/>
Läsnä olevan henkilön nimi		Syntymäaika	
<input type="text"/>		<input type="text"/>	
Lisätietoja			
<input type="text"/>			
Kotiäänestys on toimitettu, päivämäärä ja kellonaika		Vaalitoimitsija	
<input type="text"/>		<input type="text"/>	

Tietoja ja ohjeita kääntöpuolella

Vaailomake nro 14, KOTIÄÄNESTYSLOMAKE

TIETOJA JA OHJEITA KOTIÄÄNESTYKSESTÄ

Kuka saa äänestää ennakkoon kotonaan?

Äänioikeutettu henkilö, jonka kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakkoäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saa äänestää ennakolta kotonaan. Kotiäänestys toimitetaan siinä kunnassa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin äänestäjän kotikunnaksi.

Mikäli äänioikeutettu voi mennä äänestyspaikalle tai ennakkoäänestyspaikalle omin neuvoin taikka kuljetuspalveluita ja äänestysavustajaa hyväksikäyttäen, kotiäänestystä ei järjestetä. Kotiäänestykseen oikeutetun henkilön kotiäänestyksen yhteydessä voi äänestää myös kotiäänestykseen oikeutetun kanssa samassa taloudessa asuva omaishoidon tuesta annetussa laissa (937/2005) tarkoitettu omaishoitaja, jos kyseinen kunta on merkitty äänioikeusrekisterissä hänen kotikunnakseen.

Kuinka kotiäänestykseen ilmoittaudutaan?

Kotiäänestykseen oikeutetun on ilmoittauduttava oman kotikuntansa keskusvaalilautakunnalle, jonka osoite ja puhelinnumero ovat äänioikeutetulle saapuneessa ilmoituskortissa (ilmoitus äänioikeudesta). Ilmoittautuessa on mainittava, jos kotiäänestyksen yhteydessä äänestää omaishoitaja.

Ilmoittautuminen tehdään joko kirjallisesti tällä lomakkeella tai puhelimitse. Ilmoittautuminen voidaan toimittaa keskusvaalilautakunnalle postitse tai sähköpostin välityksellä (kysy kunnaltasi ohjetta suojatun sähköpostin lähettämiseen). Lomakkeen yläosa on täytettävä huolellisesti ja allekirjoitettava. Ilmoituksen voi äänestäjän puolesta tehdä myös toinen henkilö, esimerkiksi lähiomainen.

Kirjallisen tai puhelimitse tehdyn ilmoituksen on oltava perillä kunnan keskusvaalilautakunnassa viimeistään tiistaina 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen klo 16.

Jos olet ilmoittautunut kotiäänestäjäksi, keskusvaalilautakunta säilyttää henkilötietosi seuraaviin vaaleihin asti, jotta se voi silloin tiedustella, tarvitsetko vielä niissä vaaleissa kotiäänestystä. Jos et halua, että tietojasi säilytetään, kerro siitä keskusvaalilautakunnalle. Keskusvaalilautakunta antaa lisätietoja henkilötietojesi käsittelystä ja oikeuksistasi.

Milloin kotiäänestys toimitetaan?

Kotiäänestys toimitetaan ennakkoäänestysaikana 11.–5. päivänä ennen vaalipäivää eli keskiviikosta tiistaihin. Äänestäjälle ilmoitetaan etukäteen kirjeitse tai puhelimitse kahden tunnin tarkkuudella se ajankohta, jolloin vaalitoimitsija saapuu äänestäjän luo toimittamaan äänestyksen.

Miten kotiäänestys toimitetaan?

Kotiäänestys eroaa vain vähän tavallisesta ennakkoäänestyksestä. Tärkeä ero on siinä, että kotiäänestyksessä on vaalitoimitsijan ja äänestäjän lisäksi oltava läsnä äänestäjän valitsema tai hyväksymä 18 vuotta täyttänyt henkilö.

Äänestäjällä on oikeus käyttää äänestystoimituksessa avustajaa, jona voi toimia myös edellä mainittu hänen valitsemansa tai hyväksymänsä henkilö.

Äänestäjä merkitsee ehdokkaan numeron äänestyslippuun siten, että vaalisalaisuus säilyy. Äänestyslippu suljetaan leimattuna vaalikuoreen, joka on väriltään ruskea. Äänestäjä täyttää lähetekirjeen ja osoittaa sen kunnan keskusvaalilautakunnalle. Paikalle kutsuttu henkilö merkitsee nimikirjoituksensa lähetekirjeeseen. Vaalitoimitsija merkitsee lähetekirjeeseen todistuksen, että äänestys on tapahtunut laissa säädetyn tavoin. Lopuksi lähetekirje sekä siihen mahdollisesti liitetty ilmoituskortti sekä vaalikuori suljetaan lähetekuoreen, joka on väriltään keltainen ja jonka vaalitoimitsija toimittaa kunnan keskusvaalilautakunnalle.

VAALIPÖYTÄKIRJA

1

VAALIT	Vaalien nimi
	Vaalipiiri
	Kunta tai kaupunki
	Äänestysalueen tunnus ja mahdollinen nimi

VAALILAUTAKUNNAN KOKOONPANO	Puheenjohtaja
	Varapuheenjohtaja
	Jäsenet
	Varajäsenet sijaantulojärjestyksessä

VAALIAVUSTAJAT	Vaalilautakunnan nimeämät vaaliavustajat
	Äänestäjien omat vaaliavustajat

AVUSTAVA HENKILÖSTÖ	Avustava henkilöstö (VaailL 16.3 §)

PÖYTÄKIRJANPITÄJÄ	
--------------------------	--

Vaallomake nro 8

VAALIPÖYTÄKIRJA

3

ÄÄNIOIKEUTETTUIJEN LUKUMÄÄRÄ	Vaaliluettelon mukaan äänestysalueella on äänioikeutettuja:	Miehiä	Naisia	Yhteensä
ENNAKKOON ÄÄNESTÄNEIDEN LUKUMÄÄRÄ	Ennakkoon oli vaaliluettelon mukaan äänestänyt:	Miehiä	Naisia	Yhteensä
VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN ALOITTAMINEN	Vaalipäivän äänestys aloitettiin kello 9. Vaalilautakunnan ☐ puheenjohtaja ☐ varapuheenjohtaja näytti läsnäoleville äänestäjille, että vaaliurna oli tyhjä, ja sulki urnan. ☐ Vaalilautakunta käytti sähköistä vaaliluetteloa.			
VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN PÄÄTTÄMINEN	Vaalilautakunnan ☐ puheenjohtaja ☐ varapuheenjohtaja julisti vaalipäivän äänestyksen päättyneeksi kello ____ Äänestysliput otettiin vaaliurnasta ja laskettiin niiden lukumäärä. Samoin laskettiin niiden henkilöiden lukumäärä, jotka vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin (sähköiseen vaaliluetteloon) tehtyjen merkintöjen mukaan ovat käyttäneet äänioikeuttaan vaalipäivänä.			
VAALIPÄIVÄNÄ ÄÄNESTÄNEIDEN LUKUMÄÄRÄ	Vaalipäivän äänestyksessä oli äänestänyt vaaliluettelon mukaan (Ennakkoon äänestäneitä ei lueta mukaan)	Miehiä	Naisia	Yhteensä
ÄÄNESTYSLIPPUJEN LUKUMÄÄRÄ	Vaaliurnassa oli äänestyslippuja	Lukumäärä		
ÄÄNESTYSLIPPUJEN TARKASTAMINEN JA JÄRJESTÄMINEN	Tarkastuksessa mitättömiksi katsotut äänestysliput erotettiin eri ryhmäksi. Niitä oli Hyväksytyt äänestysliput järjestettiin ryhmiksi ehdokkaittain. Kunkin ryhmän äänestysliput laskettiin ja lukumäärät merkittiin pöytäkirjaan liitetyle lomakkeelle.			
	Hyväksytyttyä äänestyslippuja oli	Lukumäärä		
	☐ Äänestyslippuja ei tarkastettu vaalilautakunnassa (VaaliL 82.2 §). Niiden lukumäärä merkittiin kuitenkin tähän pöytäkirjaan.			
	Äänestysliput panttiin päällykseen, joka suljettiin sinetöimällä.	Päivämäärä	Kellonaika	
TULOSLASKENTA-JÄRJESTELMÄN KÄYTTÖ	☐ Vaalilautakunta tallensi äänät suoraan tuloslaskentajärjestelmään.			
SAAPUVILLA OLLEET	Äänestyslippuja järjestettäessä ja laskettaessa saapuvilla olleiden vaaliasiamiesten ja vaalitarkkailijoiden nimet (VaaliL 184 §; valtakirjat liitteenä)			

4

VAALIPÖYTÄKIRJA

KÄYTTÄMÄTTÖMIEN ÄÄNESTYSLIPPUJEN HÄVITTÄMINEN	☐	Vaalilautakunta hävitti kaikki käyttämättömät äänestysliput.
	☐	Vaalilautakunta palautti kaikki käyttämättömät äänestysliput keskusvaalilautakunnalle.
HUOMAUTUKSIA VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN SÄÄNNÖLLISEEN KULKUUN VAIKUTTANEISTA SEIKOISTA SEKÄ VAALILAUTAKUNNAN MAHDOLLISET LISÄSELVITYKSET		
PÖYTÄKIRJANPITÄJÄN ALLEKIRJOITUS		
	Allekirjoitus ja nimenselvitys	Allekirjoitus ja nimenselvitys

LOPPUMERKINNÄT

PÖYTÄKIRJAN TARKASTAMINEN	☐	Pöytäkirja on luettu julki ja tarkastettu.
VAALILAUTAKUNNAN PUHEENJOHTAJAN TAI VARAPUHEENJOHTAJAN ALLEKIRJOITUS		
	Allekirjoitus	Nimenselvitys
VAALILAUTAKUNNAN JÄSENEEN ALLEKIRJOITUS		
	Allekirjoitus	Nimenselvitys
LIITTEET		1. Lomake, johon vaalien tulos on merkitty (laskentalomake 4)

OHJE ÄÄNESTÄJÄLLE

Kirjoittakaa äänestyslipussa olevaan ympyrään ehdokkaanne numero, ei mitään muuta!

Numeroesimerkit:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Jos äänestyslippunne menee pilalle väärän tai sotkuisen merkinnän takia, voitte pyytää vaalivirkailijalta uuden äänestyslipun. Pilalle mennyt äänestyslippu revitään vaalivirkailijan nähden.

Oikeusministeriö

INSTRUKTIONER TILL VÄLJAREN

Skriv i cirkeln på röstdedeln numret på Er kandidat, inget annat!

Siffermallar:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Om Er röstdedel förstörs på grund av felaktig eller suddig anteckning, kan Ni få en ny röstdedel av valfunktionären. Den förstörda röstdedeln ska rivas i valfunktionärens närvaro.

Justitieministeriet

LIITE 13

Kuntien vaaliviranomaisten tarvitseman vaalimateriaalin tarkistuslista:

Asiakirja / tarvike / kaluste	Kunnan keskus-vaalilautakunta	Vaalilautakunta	Vaalitoimikunta	Vaalitoimitsijat, yleinen ennakkoäänestys	Vaalitoimitsija, kotiaäänestys	Huomautuksia
1. Vaaliasiakirjat						
Äänestyslippu		x	x	x	x	
Lähetekirjelomake			x	x	x*	*Mahdollisesti äänestävää omaishoitajaa varten
Kotiaäänestyksen lähetekirjelomake					x	
Vaalikuori			x	x	x	
Lähetekuori			x	x	x	
Luettelo ennakolta äänestäneistä			x	x		
Kotiaäänestyslomake	x				x	
Lähetekuorten kuittauslista	x		x	x		
Vaaliluettelo / vallängd		x				
Vaalipöytäkirja / valprotokoll		x				
Oman kunnan ehdokaslistojen yhdistelmä		x	x	x	x	
Ehdokaskirja			x	x		

Asiakirja / tarvike / kaluste	Kunnan keskus-vaalilautakunta	Vaalilautakunta	Vaalitoimikunta	Vaalitoimitsijat, yleinen ennakkoäänestys	Vaalitoimitsija, kotiaäänestys	Huomautuksia
2. Tiedotteet, opasteet ym.						
Ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä		x	x	x	x	
Tiedotejuliste: Ennakkoäänestys			x*	x		*Tarvittaessa
Tiedotejuliste: Vaalipäivän äänestys		x				
Opasteet äänestyspaikan sisällä ja ulkopuolella		x	x	x		
Allergia- ja astmaliton julisteet äänestyspaikan eläimettömyydestä		x		x		

Asiakirja / tarvike / kaluste	Kunnan keskus-vaalilautakunta	Vaalilautakunta	Vaalitoimikunta	Vaalitoimitsijat, yleinen ennakkoäänestys	Vaalitoimitsija, kotiäänestys	Huomautuksia
3. Tuloslaskentalomakkeet						
Laskentalomake 1: Ennakkoon äänestäneiden lukumäärä	x					
Laskentalomake 2: Vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärä, alustava tieto	x	x				
Laskentalomake 3: Vaalipäivän äänet, alustava laskenta	x	x				
Laskentalomake 4: Vaalipöytäkirjan liite		x				
Laskentalomake 5: Ennakkoäänet	x					
Laskentalomake 6: Vaalipäivän äänet, tarkastuslaskenta	x					

Asiakirja / tarvike / kaluste	Kunnan keskus-vaalilautakunta	Vaalilautakunta	Vaalitoimikunta	Vaalitoimitsijat, yleinen ennakkoäänestys	Vaalitoimitsija, kotiäänestys	Huomautuksia
4. Tarvikkeet ym.						
Vaalileimasimet		x	x	x	x	
Sinetöimisvälineet	x	x				
Tunnisteet vaalivirkkailijoille		x	x	x	x	
Jäljennös vaalilautakunnan / vaalitoimikunnan asettamis- päätöksestä		x	x			
Kynät		x	x	x	x	
Muistiinpanovälineet		x	x	x	x	
Laskimet		x				

Asiakirja / tarvike / kaluste	Kunnan keskus-vaalilautakunta	Vaalilautakunta	Vaalitoimikunta	Vaalitoimitsijat, yleinen ennakkoäänestys	Vaalitoimitsija, kotiäänestys	Huomautuksia
5. Kalusteet						
Äänestyskopit		x	x*	x		*Tai vastaavat
Liikuntaesteisten äänestys-kalusteet		x	x	x		
Muut kalusteet		x		x		
Vaaliurnat		x		x*		*Jos käytetään

Asiakirja / tarvike / kaluste	Kunnan keskusvaalilautakunta	Vaalilautakunta	Vaalitoimikunta	Vaalitoimitsijat, yleinen ennakkoäänestys	Vaalitoimitsija, kotiaäänestys	Huomautuksia
6. IT-välineet						
Työasema	x	x*	x*	x*		*Jos vaalitoimijärjestelmää käytetään
Tietoliikenneyhteydet	x	x*		x*		
Tunnistautumisvälineet	x	x*	x**	x*		** Jos mobiiliäänioikeuskyselyä käytetään
Kirjoitin				x		
Viivakoodinlukijat***		x*		x*		*** Käyttö vapaaehtoisia

Asiakirja / tarvike / kaluste	Kunnan keskusvaalilautakunta	Vaalilautakunta	Vaalitoimikunta	Vaalitoimitsijat, yleinen ennakkoäänestys	Vaalitoimitsija, kotiaäänestys	Huomautuksia
7. Vaaliohjeet ja VAT-ohjeet						
Vaaliohjeet (nro:t 1 - 5)	nro 1	nro 2	nro 3	nro 4	nro 5	
VAT-ohjeet (nro:t 1 - 5c)	nrot 1, 2b, 3b, 4b ja 5b	nro 4d* ja 5c*	nro 4e**	nro 4c*		*Jos tietojärjestelmää käytetään ** Jos mobiiliäänioikeuskyselyä käytetään

Asiakirja / tarvike / kaluste	Kunnan keskusvaalilautakunta	Vaalilautakunta	Vaalitoimikunta	Vaalitoimitsijat, yleinen ennakkoäänestys	Vaalitoimitsija, kotiaäänestys	Huomautuksia
8. Muu materiaali						
Luettelo Postin myyntipisteiden viimeisistä kirjeiden ja pikakirjeiden jättöajoista	x		x	x		
Luettelo kaikkien kuntien keskusvaalilautakuntien osoitteista*	x		x	x		*Voi tulostaa vaalit.fi:stä

Äänestyspaikkojen esteettömyyden tarkistuslista

Invalidiliitto ry
ESKE Esteettömyyskeskus
09/2020

1. Saapuminen äänestyspaikalle

- Sijaitseeko äänestyspaikka hyvien kulkuyhteyksien päässä ja onko julkisen liikenteen pysäkki lähellä sitä?
- Pääseekö saattoliikenne, mm. invataksit, sisäänkäynnin lähelle?
- Onko äänestyspaikan lähellä esteettömiä pysäköintipaikkoja (leveys 3,6 m ja pituus 5000 mm)?
- Onko kulkureitti sisäänkäynnille opastettu?
- Onko kulkureitti sisäänkäynnille helposti havaittava, tasainen, kovapintainen ja luistamaton?
- Ovatko kulkureitin kaltevuudet korkeintaan 5 % (1:20)?

2. Sisäänkäynti

- Onko esteettömät reitit äänestyspaikalla opastettu selkeästi?
- Onko sisäänkäynnin portaan rinnalla luiska, jonka kaltevuus enintään 8 % ja leveys vähintään 900 mm.
- Onko portaissa ja luiskissa molemmin puolin käsijohteet?
- Onko ulko-oven edessä tasanne vähintään 1500 mm x 1500 mm?
- Onko ulko-oven avautumispuolella vähintään 400 mm vapaa tila, jonka pyörätuolinkäyttäjä tarvitsee ovea avatessaan?
- Onko ulko-oven leveys vähintään 850 mm ja kynnyksen korkeus enintään 20 mm?
- Onko ovi automaattisesti aukeava tai muuten kevyttoiminen (avaamiseen tarvittava voima enintään 10 N eli 1 kg)?
- Onko sisäänkäynnin kuramatossa tai -ritilässä enintään 5 mm x 30 mm rakoja ja onko maton tai ritilän aiheuttama tasoero korkeintaan 20 mm?
- Onko tuulikaapin syvyys ja leveys vähintään 1500 mm, jos molemmat ovet avautuvat tuulikaapista poispäin?
- Onko tuulikaapin leveys vähintään 1500 mm ja syvyys vähintään 2300 mm, jos toinen ovista aukeaa tuulikaapin sisään?

3. Äänestyspaikka

- Onko äänestyspaikalla vähintään yksi äänestyskoppi, jossa voi istuen täyttää äänestyslipun pöydän ääressä? Onko äänestyskopin pöydän (korkeus 750–800 mm) alla polvitila, jonka vähimmäismitat ovat leveys 800 mm, syvyys 600 mm ja korkeus 670 mm? Tai onko äänestyspaikalla korkeussäädettäviä pöytiä?
- Onko äänestyskopeissa häikäisemätön ja riittävä (500–750 luxia kirjoitustasolla) valaistus.
- Onko äänestyspaikalla istuimia, joissa äänestäjät voivat tarvittaessa levätä?
- Onko ennakköäänestyspaikalla ja varsinaisella vaalipaikalla vaaliavustajaksi nimetty henkilö?
- Jos vaalivirkailijoissa on apuvälineen käyttäjiä, tarvitaan äänestyspaikalla esteetön wc-tila.

LIITE 16

OPETUSHALLITUKSEN MALLINUMEROT

1. Vuoteen 2004 asti käytetyt mallinumerot

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

2. Vuosina 2004-2016 käytetyt mallinumerot

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

3. 1.8.2016 lukien käytettävät mallinumerot

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9

Eräitä määräaikoja vuoden 2021 kuntavaaleissa

Vaalipäivä 18.4.2021

Ajankohta	¹	Toimija	Toimenpide	Vaalilaki
Kesällä 2017		Valtuusto	Kunnan keskusvaalilautakunnan asettaminen	13 § 1 ja 3 mom.
Viimeistään elokuussa 2020		Valtuusto	Äänestysaluejaon muuttaminen tarvittaessa ja muutoksesta ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle	8 § 1 ja 2 mom.
Aikaisintaan 18.10.2020		Ehdokas	Ehdokkaan vaalirahoituksella katettavien vaalikampanjan toteutumiskulujen aiheutuminen alkaa	²
18.10.2020		Puolue ja puolueyhdistys	Kuntavaalien kampanja-aika alkaa	³
30.11.2020 kello 24		Digi- ja väestötietovirasto	Väestötietojärjestelmässä olevat kuntien asukasluvut valitsijayhdistyksen perustamiseen tarvittavien äänioikeutettujen lukumääriä varten	150 § 1 mom.
30.11.2020 kello 24		Digi- ja väestötietovirasto	Väestötietojärjestelmässä olevat kuntien asukasluvut kuntavaaleissa valittavien valtuutettujen vähimmäismäärää varten	⁴
Viimeistään 31.12.2020		Valtuusto/kunnanhallitus	Ilmoitus oikeusministeriölle valtuutettujen lukumäärää koskevasta valtuuston päätöksestä tai aiemman päätöksen muuttamisesta	⁵
Viimeistään 31.12.2020		Valtioneuvosto tai valtiovarainministeriö	Päätös 1.1.2022 voimaan tulevaksi tarkoitetun kuntajaon muuttamisesta	⁶

1 Järjestysnumero osoittaa, monentenako päivänä ennen tai jälkeen vaalipäivän toimenpide vaalilain (714/1998) mukaan on suoritettava.

2 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta (273/2009) 2 § 1 mom.

3 Puoluelaki (laissa 683/2010) 8 § 3 mom.

4 Kuntalaki (410/2015) 16 § 2 mom.

5 Kuntalaki 16 § 2 mom.

6 Kuntarakennelaki (1698/2009) 21 ja 22 §. Kuntarakennelain mukainen määräaika kuntajakopäätöksille on yhdistymisen voimaantuloa edeltävän vuoden kesäkuun loppu eli tässä tapauksessa 30.6.2021. Ko. lain 23 §:ssä kuitenkin säädetään, että jos kuntajaon muutoksen voimaantuloa edeltävänä vuonna toimitetaan kuntavaalit, ne toimitetaan yhdistyvissä kunnissa uutta kuntajakoa noudattaen. Hallituksen esityksessä HE 268/2014 vp todetaan tältä osin, että valtioneuvoston tulisi näissä tapauksissa tehdä päätös kuntien yhdistymisestä kuntavaalivuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä, jotta vaalit pystyttäisiin toimittamaan yhdistyvissä kunnissa uutta kuntajakoa noudattaen normaalina ajankohtana huhtikuussa.

Ajankohta	¹	Toimija	Toimenpide	Vaalilaki
Hyvissä ajoin		Valtioneuvosto	Asetus kuntavaaleissa ennakkoäänestyspaikkoina olevista Suomen edustustoista ja niiden toimipaikoista sekä kuntavaalien yleisistä ennakkoäänestyspaikoista Ahvenanmaan maakunnassa	9 § 1 mom. 2) kohta
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Kunnassa olevista yleisistä ennakkoäänestyspaikoista päättäminen	9 § 1 mom. 1) kohta
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Eräiden sosiaalihuollon toimintayksiköiden määrääminen ennakkoäänestyspaikoiksi	9 § 1 mom. 3) kohta
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Vaalipäivän äänestyspaikoista päättäminen	9 § 3 mom.
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien asettaminen	15 § 1 mom.
18.1.2021		Äänioikeutettu	Kirjeäänestysasiakirjojen tilaaminen alkaa	66 c §
Viipymättä kirjeäänestysasiakirjatilauksen vastaanoton jälkeen		Oikeusministeriö	Kirjeäänestysasiakirjojen lähettäminen asiakirjat tilanneelle	66 c § 4 mom.
29.1.2021 kello 12 mennessä		Keskusvaalilautakunta	Keskusvaalilautakunnan yhteystietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmässä	13 § 4 mom.
29.1.2021 kello 12 mennessä ⁷		Kunnanhallitus/ keskusvaalilautakunta	Kunnan yleisten ennakkoäänestyspaikkojen tietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmässä	9 § 4 mom.
29.1.2021 kello 12 mennessä		Kunnanhallitus/ keskusvaalilautakunta	Kunnan vaalipäivän äänestyspaikkojen tietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmässä	9 § 3 mom.
Hyvissä ajoin		Oikeusministeriö	Tiedottaminen yleisistä ennakkoäänestyspaikoista ja äänestysajoista niissä	49 § 3 mom.

⁷ Vaalilain mukainen viimeinen ajankohta olisi perjantai 26.2.2021, mutta koska jokaiselle äänioikeutetulle postitettavaan ilmoituskorttiin liitetään luettelo äänioikeutetun omassa vaalipiirissä olevista yleisistä ennakkoäänestyspaikoista osoitteineen ja aukioloaikoineen, ilmoitukset tulee tehdä viimeistään perjantaina 29.1.2021 kello 12.

Ajankohta	¹	Toimija	Toimenpide	Vaalilaki
Hyvissä ajoin		Keskusvaali-lautakunta	Tiedottaminen kunnan alueella olevista yleisistä ennakoö- nestyspaikoista ja vaalipäivän äänestyspaikoista	49 § 1 mom. ja 67 § 3 mom.
Hyvissä ajoin		Digi- ja väestö- tietovirasto	Tiedottaminen äänioikeuden edellytykset täyttävälle EU:n muun jäsenvaltion kansa- laisille äänioikeudesta ja vaalikelpoisuudesta kuntavaa- leissa ⁸	22 §
Hyvissä ajoin		Keskusvaali- lautakunta	Vaalitoimitsijoiden määräämi- nen kotimaan yleiseen ennak- koäänestyspaikkaan	17 § 2 mom.
Hyvissä ajoin		Suomen edustuston päällikkö	Vaalitoimitsijan määrääminen ulkomailla olevaan yleiseen en- nakoäänestyspaikkaan	17 § 2 mom.
Hyvissä ajoin		Suomalaisen laivan päällikkö	Vaalitoimitsijan määrääminen laivaäänestystä varten	17 § 2 mom.
Viimeistään 25.2.2021 ennen kello 16	52.	Tietyt edelly- tykset täyttävät EU:n tai Suo- messa toimivan kansainvälisen järjestön palve- luksessa olevat ja tällaisten henkilöiden per- heenjäsenet	Kirjallinen ilmoitus Digi- ja väestötietovirastolle haluk- kuudesta käyttää äänioikeutta kuntavaaleissa, tai aiemman ilmoituksen peruutus	⁹
26.2.2021 kello 24	51.	Digi- ja väestö- tietovirasto	Äänioikeusrekisterin tietojen määräytyminen	18 § 2 ja 3 mom.
Hyvissä ajoin kuitenkin viimeistään 1.3.2021		Keskusvaali- lautakunta	Kuulutettava siitä, montako valtuutettua valitaan. Kuulutus voidaan antaa 34 §:n 2 momen- tissa tarkoitetun kuulutuksen yhteydessä (ks. seuraava kohta).	145 §

8 Käytännössä tieto toimitetaan myös muille äänioikeuden edellytykset täyttävälle ulkomaalaisille.

9 Kuntalain 20 §:n 2 mom. 2 kohta.

Ajankohta	¹	Toimija	Toimenpide	Vaalilaki
Viimeistään 1.3.2021	48.	Keskusvaali- lautakunta	Määräys ehdokashakemusten vastaanottojärjestelystä Määräyksestä on laadittava kuulutus, joka on annettava tie- doksi puolueiden mahdollisesti ilmoittamille vaaliasiamiehille, pantava nähtäville keskusvaali- lautakunnan kokoushuoneistos- sa sekä julkaistava sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saate- taan tiedoksi ¹⁰ .	34 §
Viimeistään 1.3.2021	48.	Oikeus- ministeriö	Puoluerekisteriin merkittyjen puolueiden ja niiden nimenkir- joittajien ilmoittaminen keskus- vaalilautakunnille	32 §
Viimeistään 3.3.2021	46.	Digi- ja väestö- tietovirasto	Äänioikeusrekisterin perustaminen	18 § 1 mom.
8.3.2021	41.	Digi- ja väestö- tietovirasto	Äänioikeusrekisterin näh- tävänäpidon aloittaminen Digi- ja väestötietoviraston määräämissä paikoissa	23 § 1 mom.
Viimeistään 9.3.2021 ennen kello 16	40.	Vaaliasiamies	Ehdokashakemus sekä ilmoitus vaaliliitosta ja ilmoitus yhteisli- stasta annettava kunnan keskus- vaalilautakunnalle	152, 154 ja 156 §
15.3.2021	34.	Keskusvaali- lautakunta	Ehdokashakemusten tarkasta- minen ja mahdolliset huomau- tukset vaaliasiamiehille Puolueiden, yhteislistojen ja valitsijayhdistysten keskinäi- sen järjestyksen määrääminen ehdokaslistojen yhdistelmää varten	36 § 37 §

¹⁰ Kuntalaki 108 §.

Ajankohta	¹	Toimija	Toimenpide	Vaalilaki
Viimeistään 17.3.2021 ennen kello 16	32.	Vaaliasiamies	Ehdokashakemuksen ja siihen liitettyjen asiakirjojen oikaiseminen ja täydentäminen tarvittaessa	38 §
Viimeistään 18.3.2021 ennen kello 12	31.	Vaaliasiamies	Sellaisen puolueen tai valitsijayhdistyksen ehdokashakemuksen peruutus, jonka ilmoitusta vaaliliittoon tai yhteislistaan liittymisestä ei ole hyväksytty	40 § 2 mom.
18.3.2021 ennen ehdokaslistojen yhdistelmän laatimista	31.	Keskusvaalilautakunta	Ehdokashakemusten ratkaisemisen jälkeen tehtävät päätökset ehdokkaan jättämisestä pois ehdokaslistojen yhdistelmästä tai ehdokashakemuksen peruutuksen johdosta	40 §
18.3.2021 viimeistään kello 16 aloitettavassa kokouksessa	31.	Keskusvaalilautakunta	Ehdokaslistojen yhdistelmän laatiminen	41 §
18.3.2021	31.	Keskusvaalilautakunta	Ehdokkaista ehdokaslistojen yhdistelmässä olevien tietojen sekä henkilötunnuksen merkitseminen valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin	43 § 2 mom.
18.3.2021 aikaisintaan ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen	31.	Kirjeitse äänestävä	Kirjeitse äänestäminen alkaa	66 d § 1 mom.
Aikaisintaan ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen		Ehdokas	Vapaaehtoinen ennakoilmoitus vaalirahoituksesta valtiontalouden tarkastusvirastolle	¹¹
Viimeistään 25.3.2021	24.	Digi- ja väestötietovirasto	Ilmoituskorttien lähettäminen niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa	21 § 4 mom.

¹¹ Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 11 §.

Ajankohta	¹	Toimija	Toimenpide	Vaalilaki
31.3.2021	18.	Vaalitoimitsija	Ennakkoäänestyksen aloittaminen suomalaisessa laivassa	47 § 1 mom.
Viimeistään 6.4.2021	¹²	Digi- ja väestötietovirasto	Mahdollisten oikaisuvaatimusten ratkaisemisesta mahdollisesti aiheutuvat muutokset äänioikeusrekisteriin	25 § 1 mom.
Viimeistään 6.4.2021 ennen kello 12	¹³	Digi- ja väestötietovirasto	Itseoikaisuna tehdyistä päätöksistä aiheutuvien merkintöjen tekeminen äänioikeusrekisteriin	26 § 1 mom.
Viipymättä edellä mainittujen päätösten jälkeen		Digi- ja väestötietovirasto	Digi- ja väestötietoviraston itseoikaisuna tehdyn päätöksen toimittaminen tiedoksi asianosaiselle ja ilmoituskortin lähettäminen äänioikeusrekisteriin lisätyille henkilöille	26 § 2 ja 3 mom.
Viimeistään 7. päivänä päivästä, jona asianosainen on saanut päätöksen tiedoksi tai päätös on julkaistu virallisessa lehdessä		Oikaisuvaatimuksen tekijä	Valitus hallinto-oikeudelle Digi- ja väestötietoviraston päätöksestä, jolla oikaisuvaatimus on hylätty tai jätetty tutkimatta, ja valitus Digi- ja väestötietoviraston päätöksestä, jolla henkilö on 26 §:n 2 momentin nojalla merkitty äänioikeusrekisteriin äänioikeutta vailla olevaksi	27 § 1 mom.
6.4.2021 kello 12 lukien	12.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisteri on lainvoimainen	28 § 1 mom.

12 Vaalilain 24 §:n ensimmäisen momentin mukaan oikaisuvaatimus tulee tehdä viimeistään 16. päivänä ennen vaali-päivää ennen kello 16:ta. Kyseinen määräpäivä osuu vuoden 2021 kuntavaalien osalta pitkäperjantaille (2.4.), joka on pyhäpäivä. Vaalilain 189 §:n toisen momentin mukaan tällaisen määräpäivän osuessa pyhäpäivälle pidetään seuraavaa arkipäivää määräpäivänä. Koska seuraava maanantai 5.4. on niin ikään pyhäpäivä (2. pääsiäispäivä), siirtyy määräpäivä tiistaille 6.4.2021.

13 Vaalilain 25 §:n mukaan Digi- ja väestötietoviraston tulee ratkaista oikaisuvaatimukset viimeistään 13. päivänä ennen vaalipäivää. Kyseinen määräpäivä osuu vuoden 2021 kuntavaalien osalta toiselle pääsiäispäivälle (5.4.), joka on pyhäpäivä. Vaalilain 189 §:n toisen momentin mukaan tällaisen määräpäivän osuessa pyhäpäivälle pidetään seuraava arkipäivää määräpäivänä. Määräpäivä siirtyy siten tiistaille 6.4.2021.

Ajankohta	¹	Toimija	Toimenpide	Vaalilaki
Viimeistään 6.4.2021 ennen kello 16	12.	Kotiaänestykseen oikeutettu äänioikeutettu, joka haluaa äänestää ennakolta kotonaan	Ilmoittautuminen kunnan keskusvaalilautakunnalle	55 §
Keskiviikko 7.4.2021	11.	Vaalitoimitsijat, vaalitoimikunta	Ennakkoäänestyksen aloittaminen kotimaassa ja Suomen edustustoissa	47 § 1 mom.
Lauantai 10.4.2021	8.	Vaalitoimitsijat	Ennakkoäänestyksen lopettaminen ulkomailta	47 § 1 mom.
Tiistai 13.4.2021	5.	Vaalitoimitsijat, vaalitoimikunta	Ennakkoäänestyksen lopettaminen kotimaassa	47 § 1 mom.
14.4.2021 kello 19 alkaen	4.	Oikeusministeriö	Vaaliluetteloiden tulostaminen äänioikeusrekisteristä äänestysalueittain ja niiden toimittaminen kuntien keskusvaalilautakunnille	71 § 1 mom.
Viimeistään 16.4.2021 ennen kello 19	2.	Kirjeitse äänestävä	Kirjeäänestysasiakirjojen oltava perillä asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnassa	66 e § 3 mom.
16.4.2021 kello 19	2.	Keskusvaalilautakunta	Ennakkoäänestys- ja kirjeäänestysasiakirjojen tarkastaminen siten, että perjantaina 16.4.2021 ennen kello 19 saapuneet ennakkoäänestys- ja kirjeäänestysasiakirjat ehditään käsitellä	63 § 1 mom. ja 66 g § 1 mom.
Kirjeäänestysasiakirjojen tarkastamisen jälkeen		Keskusvaalilautakunta	Hyväksytyjen kirjeäänestysten vaalikuorissa olevien äänestyslippujen uudelleen leimaaminen ja kuorittaminen	66 g § 3 mom.

Ajankohta	¹	Toimija	Toimenpide	Vaalilaki
Viimeistään 17.4.2021	1.	Ehdokas	Vapaaehtoisen ennakkoilmoituksen toimittaminen Valtiontalouden tarkastusvirastolle vaalirahoituksesta ja vaalikampanjan kuluista	¹⁴
Sunnuntai 18.4.2021 kello 9–20	VP	Vaalilautakunta	Vaalipäivän äänestys	68 ja 144 §
Sunnuntai 18.4.2021 aikaisintaan kello 15 tai erityisestä syystä keskusvaalilautakunnan harkinnan mukaan aikaisintaan kello 12	VP	Keskusvaalilautakunta	Ennakköänten (ml. kirjeäänten) laskeminen	86 § 1 mom.
Sunnuntai 18.4.2021 kello 20 jälkeen	VP	Vaalilautakunta	Alustava ääntenlaskenta	78 §
19.4.2021 viimeistään kello 12	1.	Keskusvaalilautakunta	Vaalipäivänä annettujen äänten tarkastuslaskenta	87 § 1 mom.
21.4.2021 viimeistään kello 18 aloitettavassa kokouksessa	3.	Keskusvaalilautakunta	Vaalien tuloksen vahvistaminen ja julkaiseminen sekä tuloksesta tiedottaminen	95 §
Viimeistään 2.5.2021		Ehdokas	Ehdokkaan vaalirahoituksella katettavien kuntavaalien vaalikampanjan toteuttamiskulujen aiheutuminen päättyy	¹⁵

¹⁴ Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 11 §.

¹⁵ Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 2 § 1 mom.

Ajankohta	¹	Toimija	Toimenpide	Vaalilaki
Viimeistään 2.5.2021		Puolue	Kuntavaalien kampanja-aika päättyy	¹⁶
14. päivän kuluessa siitä, kun vaalien tulos on julkaistu		Muutoksenhakija	Valitus hallinto-oikeudelle keskusvaalilautakunnan päätöksestä, jolla vaalien tulos on vahvistettu	100, 101 ja 102 §
Vaalien tuloksen tultua lainvoimaiseksi		Oikeusministeriö	Arkistotulosteiden ottaminen äänioikeusrekisteristä	29 § 3 mom.
Arkistotulosteiden ottamisen jälkeen		Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterissä olevien tietojen hävittäminen	29 § 3 mom.
Kahden kuukauden kuluessa vaalin tuloksen vahvistamisesta (viimeistään maanantaina 21.6.2021)		Valtuutetuksi tai varavaltuutetuksi valittu	Ilmoitus vaalirahoituksesta valtiontalouden tarkastusvirastolle	¹⁷

¹⁶ Puoluelaki 8 § 3 mom.

¹⁷ Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 5 ja 8 §.

2021
KUNTAVAALIT

18.4.2021

Ennakkoäänestys:
Suomessa 7.-13.4.2021
Ulkomailla 7.-10.4.2021

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET